

Kritička analiza diskursa novinskih članaka o pandemiji COVID-19

Novak Mijić, Sonja

Doctoral thesis / Disertacija

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:370417>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-10**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

POSLIJEDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ
(DOKTORSKI STUDIJ) HUMANISTIČKE ZNANOSTI

DOKTORSKA DISERTACIJA

Kritička analiza diskursa novinskih članaka o pandemiji COVID-19

Sonja Novak Mijić

Split, ožujak, 2024.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

POSLIJEDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ
(DOKTORSKI STUDIJ) HUMANISTIČKE ZNANOSTI

MODUL:
LINGVISTIKA

DOKTORSKA DISERTACIJA
KRITIČKA ANALIZA DISKURSA NOVINSKIH ČLANAKA O PANDEMIJI COVID-19

Mentorica:
doc. dr. sc. Nataša Stojan

Doktorandica:
Sonja Novak Mijić

Split, ožujak, 2024.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. TEORIJSKI OKVIR	3
2.1. Razvoj kritičke analize diskursa	3
2.2. Diskurs i tekst	4
2.3. Što zapravo „kritiziramo” u kritičkoj analizi diskursa?.....	7
2.4. Diskurs u okviru moći, hegemonije i ideologije.....	8
2.5. Jezik i globalizacija	15
2.6. Trodimenzijski model analize Normana Fairclougha	17
2.7. Analiza diskursa Teun van Dijka.....	20
2.8. Jezik, znanje i kontekst.....	23
2.9. Medijski diskurs	27
2.10. Situacijski kontekst – Pandemija uzrokovana virusom COVID-19	34
2.11. Društveni kontekst.....	35
2.11.1. Zdravstveni sustav za vrijeme pandemije uzrokovane koronavirusom.....	35
2.11.2. Odnosi između SAD-a i Kine u pandemiji.....	39
2.11.3. Predsjednički izbori u SAD-u.....	40
2.12. Institucijski kontekst – <i>The New York Times</i>	42
3. CILJ ISTRAŽIVANJA	47
4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	48
4.1. Korpus	48
4.2. Analiza podataka	48
5. ANALIZA KORPUSA	50
5.1. Analiza leksika	50
5.2. Neologizmi	78
6. UPRAVNI I NEUPRAVNI GOVOR I INTERTEKSTUALNOST U OKVIRU KRITIČKE ANALIZE DISKURSA.....	90
6.1. Upravni i neupravni govor u konceptu intertekstualnosti.....	90
6.2. Glagoli izvješćivanja	93
6.3. Novinski izvori	116
7. ZAKLJUČAK	137
8. POPIS LITERATURE.....	146
SAŽETAK.....	153
9. PRILOZI.....	155

ŽIVOTOPIS	165
-----------------	-----

1. UVOD

Infekcije uzrokovane koronavirusom prvi se put pojavljuju u kineskom gradu Wuhanu u prosincu 2019., a virus se uskoro proširio i izvan granica Kine, što je bilo upozorenje za potencijalno globalno širenje virusa. Do siječnja 2020. bilo je jasno da se radi o novom virusu koji se prenosi s čovjeka na čovjeka. Do kraja ožujka 2020. virus se proširio diljem svijeta, a od tog trenutka pandemija uzrokovana koronavirusom glavna je tema svih medija, a brojne kampanje upozoravaju na važnost testiranja, pridržavanja mjera o fizičkoj udaljenosti, važnosti nošenja maski i pojačanoj higijeni ruku, ali i samoizolacije i zatvaranja granica. Štrkalj Despot (2020: 1) navodi da je pandemija jasno pokazala što znači izraz globalno selo i koliko zapravo ovisimo jedni o drugima. Promjenom svakodnevice ljudi, mijenja se i ono o čemu se govori i način na koji se govori. Kada se spomene pandemija u medijima i općenito, ne može se zaobići ključna uloga jezika u upravljanju ovom zdravstvenom krizom koja utječe na sve aspekte ljudskih života. Nove okolnosti prouzročile su pojavu novih izraza, ali i postojećima pridodale nova značenja, pa se u novom kontekstu bilježe izrazi poput mjera, žarišta, izolacije, ekspanzije rasta, maski ili kontakata. Iznimno rijetki izrazi koji su bili rezervirani samo za područje medicine prodiru u svakodnevni govor, pa se razgovara o epidemiologiji, kliničkoj slici, testiranju, infektologiji, transmisiji virusa ili o nultom pacijentu. Štrkalj Despot (2020) smatra da je pojava i široka upotreba neologizama bila ključna za našu sigurnost i informiranost, a neki izrazi su i do tog trenutka bili uobičajeni, ali se sada koriste učestalije. Jezik je osnova ljudske komunikacije, dinamičan je i mijenja se tijekom vremena. To se događa i za vrijeme pandemije uzrokovane koronavirusom, kada jezične promjene prate trenutačnu situaciju. Uloga jezika ne odražava se isključivo u terminologiji koja se koristi. Jezik kanalizira odnose moći, društvenu neravnopravnost te ideologije, što je i područje kritičke analize diskursa, interdisciplinarnog pristupa koji se koristi i u analizama u ovom radu, a koji jezik vidi u okvirima društvenih praksi. Uzevši u obzir globalno širenje virusa, važno je razumjeti i način na koji se pandemija odražava u jeziku. Novi koronavirus donio je potpuno novi pristup životima, pa se stoga ne može zaobići ni jezik. Kako navode Kumar Koley i Dhole (2023: 1), tijekom pandemije paralelno se odvija borba s još jednom pandemijom. Svjetska zdravstvena organizacija (2020)¹ navodi da je izraz infodemija, koji se odnosi na pandemiju informacija i dezinformacija, a širi strah među ljudima postao jedan od ključnih izraza tijekom pandemije te da ima negativan učinak na

¹ <https://www.who.int/news-room/spotlight/let-s-flatten-the-infodemic-curve> (10. 1. 2023.)

borbu protiv pandemije. Jezik u pandemiji može imati motivirajući učinak, ali potrebno je paziti na granice jer može uzrokovati paranoju i umanjiti učinke preventivnih mjera. Piller, Zhang i Li (2020) navode da je zdravstvena kriza utjecala na ubrzano učenje novog, prilagođenog vokabulara. U prvim razgovorima o novom koronavirusu, koji je izbio u Wuhanu, ta bolest još nije imala ni ime. Ubrzo se od nepoznate bolesti nailazi na sveprisutan naziv COVID-19 koji je ušao u rječnik ljudi diljem svijeta. Prema autorima, izraz COVID-19 zaslužuje nagradu za najučestaliju riječ u najkraćem vremenu. Međutim, sâm naziv bolesti tek je početak promjena u leksiku vezanom za pandemiju.

Za vrijeme pandemije događaju se veliki komunikacijskim izazovi koje će lingvisti proučavati godinama nakon. U ovom se radu, uz teorijski okvir o kritičkoj analizi diskursa, medijima i pandemiji, analizira leksik koji se koristi u novinskim člancima za vrijeme globalne zdravstvene krize te način izvješćivanja s osvrtom na korištenje upravnog i neupravnog govora prema trodimenzijskom modelu Normana Faircougha te makro i mikrostruktura Teuna van Dijka. Novinski diskurs uključuje opis i objašnjenje novinara, ali i čitateljevo razumijevanje prenesenih poruka i opisanih događaja. Navođenje ideja i izjava ljudi putem medija predstavlja izazov u analizama u okviru kritičke analize diskursa. Jedan od zanimljivijih aspekata u upravnom i nepravnom govoru su glagoli izvješćivanja, čija je glavna funkcija prenošenje izjava izvora, a od posebne su važnosti u analizi medijskog diskursa jer mogu pridati dublje značenje izvješću. Osim glagola izvješćivanja, analiziraju se i izvori u upravnom i nepravnom govoru s obzirom na to da su novinska izvješća često kombinacija subjektivnosti i objektivnosti, a kojom se izražava pozitivni ili negativni stav novinara o nekom događaju. Izborom izvora novinar utječe na vjerodostojnost napisanog o gorućim temama u društvenom i političkom kontekstu.

2. TEORIJSKI OKVIR

2.1. Razvoj kritičke analize diskursa

Sedamdesetih godina prošlog stoljeća lingvisti sa sveučilišta East Anglia okreću se nešto drugačijoj analizi jezika koja se ne odnosi isključivo na analizu samog teksta, već uzimaju u obzir povezanost jezika, moći i ideologije, a takvu analizu nazivaju kritičkom lingvistikom. Iako se često može naići na izjednačavanje termina kritička lingvistika i kritička analiza diskursa, potrebno ih je razlikovati s obzirom na to da je kritička lingvistika zapravo preteča kritičkoj analizi diskursa. Kritička lingvistika ima korijene u sociolingvistici, psihologiji i ostalim društvenim znanostima. Sâm početak kritičke lingvistike označava knjiga Fowlera, Kressa, Hodgea i Trewa (1979) *Language and Control*, a autori se smatraju njezinim utemeljiteljima. Autori analiziraju jezik kroz društveni kontekst te istražuju kako diskurs funkcionira u političkim i ideološkim procesima, kritički se fokusirajući na društvenu nejednakost. U analizi jezika počinje se koristiti novi pristup u kojem lingvisti analiziraju povezanost jezičnih i društvenih struktura. Budući da se gramatičke situacije prilagođavaju potrebama društvenih struktura, kritička lingvistika temelji se na sistemsko-funkcionalnoj lingvistici Michaela Hallidaya (1994) koji je usmjeren na gramatički sustav i njegovu povezanost s društvenim kontekstom. S obzirom na činjenicu da je Halliday predstavnik funkcionalne gramatike, jasno je da sama lingvistička analiza nije dovoljna u analizi jezika. Značajan utjecaj na kritičku lingvistiku ima i tzv. Frankfurtska škola koja se temeljila na neomarksističkim načelima i težila je analizi povezanosti jezika s ideologijom i moći, a uključuje znanstvenike iz područja filozofije, sociologije, ekonomije, te francuski filozof Foucault čiji su se koncepti temeljili na moći i znanju.

Kress (1986) objavljuje članak *Discourse, Texts, Readers and the pro-nuclear arguments*, u kojem iznosi svoje ideje vezane za razvoj kritičke lingvistike. Kritička analiza diskursa razvija se donekle sporo početkom osamdesetih godina, međutim do njezina ubrzanog razvoja dolazi krajem osamdesetih, što u tom razdoblju potvrđuje objava znanstvenih knjiga poput *Prejudice in Discourse* (van Dijk, 1984) zatim *Language, Power and Ideology* (Wodak 1989) te *Language and Power* (Fairclough, 1989).

Početak razvoja ove discipline vezuje se uz simpozij u Amsterdamu održan u siječnju 1991., kada se uz podršku Sveučilišta u Amsterdamu okupljaju lingvisti Teun van Dijk, Norman Fairclough, Gunher Kress, Theo van Leeuwen i Ruth Wodak koji raspravljaju o različitim teorijama i metodama analize diskursa s naglaskom na kritički pristup. Osim simpozija u

Amsterdamu, početak ove discipline formalno označava i objavljivanje akademskog časopisa *Discourse & Society* 1990., čiji je glavni urednik Teun van Dijk. Ubrzo nakon njegova izdavanja, objavljuju se i drugi koji se bave kritičkom analizom diskursa, a među najznačajnijima su *Critical Discourse Studies*, *The Journal of Language and Politics*, *Discourse & Communication*, *Discourse & Society* te *Visual Communication*.

Lingvisti koji se bave kritičkom analizom diskursa smatraju da je jezik, osim sredstva komunikacije, i sredstvo pomoću kojeg se mogu stvoriti društvene nejednakosti. U komunikaciji postoje nejednakosti jer nemaju svi govornici jednaku mogućnost kontrolirati neke komunikacijske situacije, kontekst i temu, a osim navedenog jezik može poslužiti i kao sredstvo kojim se postiže dominacija u društvu. Prema van Dijk (2001), primjenom kritičke analize diskursa može se ukazati na to kako se zlouporaba društvene moći i dominacije očituje u tekstu i govoru te kako joj se treba suprotstaviti. Potrebno je istaknuti da se termin kritička analiza diskursa odnosi i na teorijski pristup, ali i na samu metodu analize diskursa.

2.2. Diskurs i tekst

Koja je razlika i postoji li uopće razlika između teksta i diskursa pitanje je kojim se bave brojni lingvisti. Harris (1952: 3) ne pravi razliku između ova ta izraza te koristi oba kada govori o jeziku, bilo u pisanom ili govornom obliku. Stubbs (1983: 1) također koristi izraze tekst i diskurs kada govori o analizi jezika iznad rečenice. Zanimljivo je da je njegova knjiga iz 1983. prvo nazvana *Discourse analysis*, a kasnije je promijenjen naslov u *Text analysis*. Prema Stubbsu (1983), ono što razlikuje tekst od diskursa jest duljina, pa smatra da je diskurs dulji, a tekst mnogo kraći. Stubbs nije jedini koji se površno odnosi prema definiranju razlika između teksta i diskursa. Chafe (1992: 356) smatra da se i tekst i diskurs mogu odnositi na jezičnu jedinicu veću od rečenice. Iako se brojni znanstvenici ne opterećuju razlikama između teksta i diskursa, Hoey (1991: 197) smatra da je ipak nužno napraviti razliku između ta dva pojma, a pri tome mogu pomoći kraći tekstovi. Widdowson (2004: 7) za primjer daje javnu obavijest poput *Handle with care* (Rukovati pažljivo). Po Chafeovom (1992) kriteriju to nisu tekstovi s obzirom na to da nemaju popratnu rečenicu. Međutim, Widdowson (2004) smatra da su u isto vrijeme intuitivno tekstualne jer nisu dio veće lingvističke cjeline, već kompletne komunikacijske cjeline. Widdowson (2004: 7) zaključuje da u određenim okolnostima i izolirane rečenice mogu biti tekstovi, ali i obavijesti koje se sastoje od imeničkih fraza, imenica, pridjeva ili priloga, što nam ukazuje na to da su okolnosti ono što određuje tekstualnost, a ne duljina tekstova. Prema Widdowsonu (2004: 7), i dijelovi riječi, pa čak i

slovo, mogu biti tekstovi. Naziva ih minimalnim tekstovima u koje ubraja čak i pojedinačna slova ili kratice koje predstavljaju veće tekstove te postavlja pitanje kako autori kratica znaju da će one biti interpretirane na pravi način. Za primjer daje kratice BBC (British Broadcasting Corporation) ili NYPD (New York Police Department) koje su uvriježeni simboli s već određenim značenjima. Međutim, kod primjera sa slovom P interpretacija je teža jer može označavati različite stvari, poput parkinga ili višekatnice, a kako interpretiramo tu oznaku ovisi o tome gdje se nalazimo, dakle ovisi i o kontekstu. Widdowson (2004) zaključuje da se tekstovi mogu pronaći u svim duljinama i oblicima, primjerice tekst može biti slovo, glas, riječ, rečenica ili kombinacija rečenica. Nadalje, autor (Widdowson 2004) navodi da je potrebno razlikovati identificiranje teksta od njegove interpretacije. Tu se dolazi do diskursa i zašto ga je potrebno razlikovati od teksta. Autor ističe da je tekst pasivan ako nije oblikovan kontekstom, a upravo ta aktivacija teksta unutar konteksta je ono što nazivamo diskursom. Prema Widdowsonu (2004), diskurs je pragmatični proces pregovaranja o značenju, a tekst je rezultat tog procesa. Osim toga, autor (Widdowson, 2004) ističe i razlike između izgovorenog i pisanog teksta navodeći da je izgovoreni tekst izravan odraz diskursa između dva ili više sudionika, a može biti unaprijed pripremljen poput intervjua, dok je neobavezna komunikacija manje strukturirana, ali čak i tada sudionici imaju nekakva očekivanja o tome kako će teći razgovor, o kojim temama će se razgovarati i slično. Widdowson (2004) ističe da, bez obzira na stupanj pripremljenosti, izgovoreni je tekst uvijek izravan. Situacija se mijenja kada je razgovor snimljen jer se tada više ne može govoriti o izravnom razgovoru s obzirom na to da se više ne radi o odrazu interakcije, već o rezultatu intervencije. Snimljen razgovor predstavlja samo lingvistički aspekt, a izostaju elementi poput interaktivnog ponašanja. Izgovoreni tekst može biti i transkribiran jer se većina izgovorenih tekstova i temelji na pisanim transkripcijama. Widdowson (2004) upućuje na razlike između originalnog i transkribiranog govora, a ono što se uočava je nelinearnost i nekoherentnost teksta. To naravno ne znači da transkripcija nema svoju svrhu, već da postoje ograničenja u reprezentaciji. Transkripcije mogu otkriti mnogo o tekstualnom odrazu izgovorenog diskursa ako se usredotoči na specifične lingvističke elemente. Widdowson (2004) navodi da se mogu zabilježiti određeni zvukovi, leksički elementi, gramatičke strukture, a to je sve itekako važno za analizu samog teksta. Ono što autor želi istaknuti jest da transkripcija izgovorenog teksta ne može obuhvatiti dojam originalnog govora. Za razliku od izgovorenog teksta, pisani tekst dolazi u samo jednom obliku te ne ovisi o sudjelovanju treće osobe koja će ga snimiti. Pisani je tekst nepromjenjiv i pravilno raspoređen na papiru ili na ekranu. Međutim, Widdowson (2004) navodi da i to može zavarati i navesti da se misli kako je odnos između teksta i diskursa

jednostavan te da je značenje već ugrađeno u sâm tekst, stoga je lako otkriti što je autor mislio. Tu nema prekida kao u izgovorenom tekstu. Garfinkel (1972) ono što sugovornici kažu u izgovorenom tekstu tretira kao nepotpunu i maskiranu verziju onog o čemu su razgovarali, a Widdowson (2004) to prenosi i na pisani tekst, kod kojeg može biti još većih problema u interpretaciji. Autor teksta može namijeniti tekst ciljanoj grupi čitatelja koja može biti znatno različita od stvarnih čitatelja koji stvaraju svoj vlastiti diskurs na osnovi pročitano g teksta. Za razliku od izgovorene konverzacije, u slučaju pisanog teksta ne može doći do pregovaranja između dvije strane kako bi došli do istog tumačenja, a stabilnost teksta krije intrinzičnu nestabilnost značenja. Dakle, interpretacija nije samo stvar onoga što autor želi reći, već i doživljaja čitatelja.

Widdowson (2004: 13) daje i tradicionalan primjer u kojem o istoj osobi govori na više načina. Primjerice, bivšeg premijera Tonyja Blaira može se osloviti s *the Prime Minister* (premijer), *Mr Blair* (gospodin Blair), *our Tony* (naš Tony) i slično. Razlika ovisi o stavu prema osobi o kojoj se govori te se može izraziti poštovanje, divljenje, ali i nepoštivanje. Budući da je u komunikaciji jako važno usklađivanje, autorov izbor može biti pokušaj uvjeravanja sugovornika da prihvati njegov stav. Također, kod kreiranja izvješća o nekom događaju, autor ga može prikazati alarmantnim ili zabavnim. Widdowson (2004) zaključuje da učinak nije karakteristika teksta, već funkcija diskursa. Primjerice, ako je netko optužen da je nešto rekao ili napisao s nepoštivanjem ili nepristojnim tonom, prethodno se moraju utvrditi autorove namjere koje, u skladu s uobičajenom pragmatičkom praksom, mogu biti samo djelomično signalizirane u tekstu. Ove se pretpostavke temelje na osobnom poimanju svijeta, individualnim i društvenim realnostima, vrijednostima i vjerovanjima, a tekst se može interpretirati samo ako se poveže s realnošću. Ako se realnost čitatelja podudara s realnošću autora, ili ako je čitatelj spreman prihvatiti realnost kakvu vidi autor, može doći do usklađivanja namjere i interpretacije.

Fairclough (2004) jednostavno definira diskurs kao jezik koji nije isključivo jezik, već je oblikovan odnosima moći i ideologije. Takvim kritičkim pristupom analiziraju se učinci diskursa na društvene identitete, odnose i sustave znanja i vjerovanja. Osim toga, Fairclough, Jessop i Sayer (2004: 9) diskurs nazivaju semiozom koja predstavlja diskurs u najširem smislu. Prema Harveyu (1996: 118), diskurs je kombinacija šest elemenata: jezičnog diskursa, moći, društvenih odnosa, materijalnih praksi, institucija, običaja i vjerovanja.

2.3. Što zapravo „kritiziramo” u kritičkoj analizi diskursa?

Fairclough (2001) se osvrnuo na pitanje što se zapravo kritizira i analizira u kritičkoj analizi diskursa. Primjerice, mogu se analizirati novinski članci, dijalozi, izvješća ili opširniji diskursi poput složenih političkih diskursa sastavljenih od više dijelova. Kao primjer može se navesti Faircloughova (2015: 8) analiza izvješća medija te komentara čitatelja vezanih uz britansku političku debatu koja je održana kao odgovor na financijsku i ekonomsku krizu 2007. i 2008. Može se zaključiti kako je temeljna postavka kritičke analize diskursa da se ne analiziraju samo tekstovi, već i društveni kontekst. Postupci koji se koriste u analizi, poput interpretacije, procjene, kritike i objašnjenja, nisu svojstveni isključivo kritičkoj analizi diskursa, ali način na koji se diskurs interpretira, procjenjuje, kritizira i objašnjava jest specifičan, a temelji se na suprotnostima između onoga što je napisano ili rečeno i što se očekivalo u odnosu na ono što je istinito.

Prema Faircloughu (2015: 6), u kritičkoj analizi diskursa kombinira se kritika diskursa i objašnjenje načina na koji takva analiza pridonosi postojećoj društvenoj realnosti. Navedeno pokazuje na primjeru analize diskursa modernih sveučilišta, u kojem objašnjava kako se analizirani tip diskursa „ponaša” u prisutnoj „marketizaciji” sveučilišta. Prema autorovom mišljenju, u diskursu modernih sveučilišta, u kojem se studenti nazivaju potrošačima, a kolegiji proizvodom koji sveučilišta trebaju prodati, potrebno je izvršiti određene promjene jer takav diskurs nije u skladu s akademskim vrijednostima kojima bi sveučilišta trebala težiti. Budući da takva analiza može poslužiti kao osnova za određene promjene u javnim institucijama, može se zaključiti da je jedan od ciljeva ove discipline, osim kritičke analize diskursa, poboljšanje određenih aspekata samoga društva. Nadalje, Fairclough navodi da kombinacija kritike, objašnjenja i djelovanja nije svojstvena samo kritičkoj analizi diskursa, već je prisutna i u društvenim znanostima. Kritička analiza diskursa fokusira se na diskurs te na proučavanje povezanosti diskursa i ostalih društvenih elemenata kao što su odnosi moći, ideologija, društvenih institucija. Autor pri tome ne smatra da ti elementi nisu bili uključeni u jezične analize i prije razvoja kritičke analize diskursa, ali s pojavom te discipline detaljnije se analizira diskurs u korelaciji s navedenim društvenim elementima. Dakle, fokus je na kritici društvene realnosti koja započinje kritikom diskursa. Budući da često dolazi do nesporazuma oko značenja samoga termina kritička jer se koristi u različitim kontekstima, Fairclough (2015: 7) ga posebno objašnjava navodeći da je, osim kritiziranja u smislu određivanja karakteristika i tipova diskursa, od iznimne važnosti pitanje „zašto je diskurs takav”.

Prema van Leeuwen (2006: 293), termin kritička samo označava određene etičke standarde koji uključuju namjeru za utvrđivanje položaja u društvu, jasne istraživačke ciljeve i vrijednosti, transparentne kriterije bez potrebe za opravdavanjem i objašnjavanjem zbog čega se kritički pristupa analizi nekog diskursa.

Prema Wodak i Meyeru (2016: 7), termin kritička ima različita značenja, kao što su proučavanje, vrednovanje, procjena osoba, predmeta, djelovanja, društvenih institucija i sličnog. Nadalje, kritika se može povezati s traženjem istine, s određenim vrijednostima i etikama, s emancipacijom. U skladu s navedenim karakteristikama mogu se izdvojiti tri aspekta društvene kritike: kritika teksta i diskursa koja otkriva nedosljednost, suprotnosti, paradokse i dileme, socio-dijagnostička kritika koja se bavi manipulativnim karakterom diskurzivnih praksi i prospektivna kritika koja se bavi poboljšanjem komunikacije u budućnosti.

Prema van Dijk (2007), kritička analiza diskursa analitički je pristup diskursu čiji su ciljevi utvrđivanje načina na koji dolazi do zloupotrebe društvene moći i do društvene nejednakosti te osvještavanje otpora koji se pruža kroz tekst i govor u određenom društvenom i političkom kontekstu. Autor ističe da se prvenstveno radi o interdisciplinarnom području.

2.4. Diskurs u okviru moći, hegemonije i ideologije

Kada se analizira povezanost diskursa i moći, neminovno je osvrnuti se na rad francuskog filozofa Foucaulta (1925. – 1984.) koji se bavio odnosima u društvu te istraživao kako moć utječe na diskurs unutar društva. Autor navodi da se moć može prepoznati u stalnim previranjima uzrokovanim nejednakostima u društvu. Međutim, Foucault ne definira moć s obzirom na nadređene i podređene pojedince, već smatra da je ona svugdje oko nas te da se kanalizira putem različitih oblika kontrole. S obzirom na to da upravo društveni odnosi utječu na moć, autor diskurs povezuje s ograničenjima, ističući da su zabrane najčešća vrsta ograničenja. Nadalje, smatra kako nema ravnopravnosti kada se radi o tome tko može ili ne može govoriti o nekim temama, pritom se dotičući pitanja slobode govora koja je prema njegovu mišljenju ograničena.

Fairclough (2015: 27) razlikuje dvije vrste moći: moć „u diskursu” i moć „iza diskursa”. Autor smatra da ona sama po sebi ne predstavlja nešto negativno te kako je moć ljudi da naprave nešto korisno njezin pozitivan aspekt. Nadalje, potrebno je razlikovati moć pomoću koje se nešto izvršava od one koju pojedinci imaju nad drugim ljudima. Fairclough (2015) kao

pozitivne primjere moći navodi glasovanje na izborima gdje se biraju pojedinci koji imaju legitimnu moć upravljanja, zatim zdravstveni i obrazovni sustav u kojem liječnici i nastavnici također imaju određenu moć nad ljudima. Ona postaje predmetom kritike te poprima negativno značenje tek ako ima loše učinke i ako rezultira štetnim okolnostima za ljude ili društveni život.

Kada Fairclough (2015: 73) raspravlja o moći „u diskursu”, navodi primjer izravnog diskursa koji naziva diskursom „licem u lice”. Ako sugovornici nisu ravnopravni, takve komunikacijske situacije naziva neravnopravnima. Kao primjer takvog tipa diskursa, autor navodi razgovor između liječnika i studenta medicine. Rezultati analize pokazuju brojna prekidanja studenata od strane liječnika tijekom razgovora. Autor smatra da liječnik ne prekida studenta samo da bi više govorio, već kako bi kontrolirao studenta i njegov rad. Na osnovi tog primjera može se zaključiti da moć u diskursu preuzimaju „nadređeni” sugovornici koji kontroliraju, ograničavaju i usmjeravaju rad „podređenih” sudionika. Fairclough (2015: 88) razlikuje tri vrste ograničenja: ograničenje koje se odnosi na sadržaj diskursa, ono koje uključuje odnose između sudionika u diskursu te ograničenje koje se vezuje za položaje sudionika u diskursu. Ako se promotri slučaj liječnika i studenta, ograničenje sadržaja odnosi se na legitiman diskurs koji nameće liječnik te od studenta medicine očekuje da izvrši pregled u skladu s naučenim. Što se tiče odnosa, radi se o profesionalnom odnosu liječnika i studenta te je liječnik u nadređenoj poziciji u odnosu na studenta.

Međutim, postavlja se pitanje što je s diskursom u kojem su sudionici fizički razdvojeni i ne nalaze se na istom mjestu u isto vrijeme. To se prvenstveno odnosi na diskurs u masovnim medijima poput televizije, radija, filma ili novina. Fairclough (2015: 82) navodi da je upravo taj tip diskursa zanimljiv za analizu jer odnosi moći često nisu jasni te ih iz tog razloga naziva skrivenima. U izravnom diskursu sudionici aktivno izmjenjuju uloge, dok u medijskom diskursu postoji stroga podjela između govornika i slušatelja ili autora i čitatelja u pisanim medijima. U diskursu „licem u lice” govornici ciljaju na određenu skupinu ljudi, neprekidno prilagođavaju jezik koji koriste s obzirom na povratne informacije. To u medijskom diskursu nije moguće jer je on namijenjen široj nepoznatoj publici i sukladno tome diskurs se ne može prilagoditi situaciji u danim okolnostima. Osvrćući se na pitanje moći u medijima Fairclough (2015: 82) postavlja pitanje tko ima moć u novinskom članku. Pretpostavka je da je riječ o novinaru jer je on autor članka te posljedično ima određenu moć. Međutim, općepoznata je činjenica da su novinari u određenoj mjeri pod utjecajem uredništva, što navodi na promišljanje o tome koliku moć novinari zaista imaju. U knjizi *Language and Power* (2015:

81), Fairclough analizira članak napisan tijekom Falklandskog rata te se u svojoj analizi osvrće na način na koji je opisana supruga padobranca koji odlazi na ratište. Fairclough smatra da je riječ o seksističkom pristupu te da se supruzi pridodaju opisi koji uobičajeno predstavljaju tzv. dobru suprugu. Nigdje jasno ne piše da se radi o dobroj supruzi, ali to je moguće zaključiti na osnovu opisa njezina iskazivanja povjerenja u profesionalne sposobnosti svog supruga. Uz tekst je priložena i fotografija vojnika s ozbiljnim izrazom lica te Fairclough (2015: 81) zaključuje da je prikazano točno ono što bi se očekivalo od jednog vojnika. Iako Fairclough (2015: 83) navodi primjere analize pojedinačnih članaka, smatra da je takva analiza nedostatna te da su pravi učinci moći medija vidljivi kroz ponavljanje određenih načina izvještavanja.

Fairclough (2015: 83) se također osvrće i na povezanost moći i postavljanja zahtjeva te ističe da su zahtjevi upućeni od strane pojedinaca pokazatelji moći, a mogu biti izravni (npr. *Pošalji mi ovo do sutra!*) i neizravni (npr. *Želio bih poslati ovaj dopis do večeras.*). Neizravni zahtjevi češće se koriste kako bi se izbjeglo prekomjerno isticanje moći.

Osim moći „u diskursu”, Fairclough (2015: 27) analizira i moć „iza diskursa” za koju smatra da je jedan od oblika skrivene moći. Kao tri glavna aspekta moći „iza diskursa” Fairclough (2015) navodi standardizaciju jezika, zatim vrstu diskursa te pristup diskursu. Autor smatra da standardizacija jezika ima izravnu ekonomsku važnost zbog samog poboljšanja komunikacije. Navodi se primjer Velike Britanije gdje je standardizacija jezika prvo utjecala na pisani, a potom i na govorni jezik. Kao osnovica za razvoj standardnog engleskog jezika poslužio je eastmidlandski dijalekt koji se povezuje s radničkom klasom u Londonu krajem srednjeg vijeka. Osvještavanje važnosti standardnog jezika povezano je s rastućom moći feudalnih trgovaca i kapitalizmom. Standardni engleski jezik smatrao se jedinom ispravnom jezičnom varijantom, a dijalekti su se stigmatizirali jer su navodno imali loš utjecaj na životni stil i moralnost. Razlog dominacije standardnog engleskog jezika vezuje se uz dominaciju kapitalizma u odnosu na radničku klasu. Poznavanje standardnog jezika smatralo se povlasticom i omogućavalo je lakši pristup boljim poslovima te visoko rangiranim položajima u državnim i lokalnim zajednicama. Prema Faircloughu (2015: 27), vrsta diskursa također je jedan od aspekata moći „iza diskursa”. Kao primjer autor navodi razgovor između liječnika i pacijenata u kojem je medicinsko osoblje kod zdravstvenih pregleda dominantno u diskursu, u skladu s hijerarhijom institucije. Među primjerima moći koja se temelji na pristupu diskursu navodi religijske rituale koje mogu voditi samo svećenici, ali i medicinu i obrazovanje gdje postoje stroga ograničenja koja određuju koje osobe mogu obavljati poslove u tim

djelatnostima. Činjenica jest da svi mogu dobiti potrebne kvalifikacije, ali ipak ih najčešće imaju ljudi koji pripadaju, kako ga Fairclough (2015: 90) naziva, dominantnom društvenom sloju, srednjoj ili višoj klasi.

Van Dijk (2016) definira moć i dominaciju kao specifičnu vrstu kontrole u različitim društvenim okruženjima ili institucijama, a ne kroz međuljudske odnose. Prema autoru, takva kontrola ima društvenu i kognitivnu dimenziju, stoga razlikuje kontrolu djelovanja dominantnih grupa i njihovih članova te kontrolu znanja, stavova i ideologija od strane dominantnih grupa. Van Dijk (2016) navodi da diskurs ima ključnu ulogu u prezentiranju moći te smatra da je diskurs poput svakog drugog društvenog djelovanja koje dominantne grupe kontroliraju putem zakona, naredbi i zabrana. Međutim, diskurs uključuje i društvenu svijest pa tako može kontrolirati umove ostalih grupa i njihovih članova. Prema van Dijk (2016: 63), moć može biti i jest legitimna, primjerice u demokratskim društvima, ali fokus kritičke analize diskursa je na dominaciji i iskorištavanju moći u različitim društvenim kontekstima.

U kontekstu iskazivanja moći i prisiljavanja nekoga na nešto, važno je spomenuti hegemoniju koja se temelji na uvjeravanju nižih društvenih klasa da prihvate vrijednosti vladajuće klase bez prisile. Cox (2004: 311) navodi da hegemonija zapravo označava vodstvo, a ne dominaciju te da podređene klase pristaju na vodstvo vladajućih. I Richardson (2007: 35) opisuje hegemoniju kao proces u kojem vladajuća klasa putem uvjeravanja ostvaruje vodstvo bez prisile. Gramsci (1971: 328) navodi da je hegemonija naslijeđeni pogled na svijet te je karakterizira kombinacija sile i konsenzusa koji variraju u međusobnoj ravnoteži, uz napomenu da sila ne nadilazi konsenzus. Hegemonistička vladajuća klasa traži podršku od ostalih klasa te navedeno i postiže uzimajući u obzir interese skupina koje nastoji privući, promovirajući svoje ideje i vrijednosti te demonstrirajući svoje moralno i političko vodstvo. Fairclough (2010: 62) se osvrnuo na Gramscijev pojam hegemonije i navodi da je hegemonija vodstvo i dominacija u ekonomskim, političkim, kulturnim i ideološkim domenama društva. Smatra da se radi o nestabilnom ekvilibriju koji se temelji na pridobivanju podređenih klasa, saveza i blokova.

Dakle, možemo zaključiti da se hegemonija odnosi na dominaciju jedne skupine u odnosu na drugu, a ideologija na ideje koje su temelj ekonomskih ili političkih teorija i pokreta. Hegemonija je oblik dominacije koja koristi ideologiju za kontroliranje ljudi.

Pojam ideologija prvi se put spominje u 18. stoljeću kojim Antoine Destutt de Tracy (1796) označava znanost o idejama. Anić i Goldstein (1999: 568) definiraju ideologiju kao ukupnost filozofskih, društvenih, političkih, moralnih, religioznih ideja svojstvenih jednom razdoblju ili jednoj društvenoj skupini. Rasprave o ideologijama najčešće se vode u okviru filozofije i društvenih znanosti, ali upravo diskurs ima ključnu ulogu u iskazivanju ideologije. Ideologija se uglavnom povezuje s dominacijom te je ponekad teško odrediti granicu između ideologije i moći. Van Dijk (1998: 13) je istraživao odnos ideologije i diskursa te navodi da se ideologija izražava i oblikuje putem teksta i govora. Ona se može sagledati kao dio kritičke analize diskursa s obzirom na to da ova disciplina proučava način na koji se prezentiraju teme poput rasizma, spolne diskriminacije, ali i analizira kako se iskazuje otpor prema takvim pojavnostima u tekstu i govoru. Van Dijk (1998) naglašava da se kritička analiza diskursa ne može promatrati isključivo kao metoda analize diskursa jer se zapravo radi o društvenom pokretu znanstvenika koji koriste brojne metode analize, poput analize leksika, sintakse, semantike, kvantitativne analize korpusa i sl. Riječ je o kombinaciji sustavne analize brojnih jezičnih struktura u kojima su sadržani temeljni ideološki elementi i sociokognitivne definicije ideologije kao oblika društvene spoznaje. Prema van Dijk (1998), ideologije se izražavaju putem diskursa te je upravo analitički pristup diskursu ključan za razumijevanje načina na koji diskurs može poslužiti u širenju ideologije. Kao prvo, autor navodi da je diskurs društvena praksa, a ideologije se prihvaćaju, koriste i šire putem takvih praksi. Zatim, kao oblici društvene spoznaje, ideologije su društvena uvjerenja te se, za razliku od osobnih uvjerenja, šire među članovima specifičnih društvenih grupa. Radi se o jednom triangularnom pristupu koji povezuje diskurs s društvom putem spoznaje. Van Dijk (1998: 69) također ističe da se u tradicionalnim istraživanjima ideologije zanemarivala sama struktura istraživanja. Navodi kako se mogu proučavati ideologije liberalizma, socijalizma, pacifizma i ostale, ali očito je da analiza zahtjeva opširan opis sadržaja i internih struktura određenih ideologija. Tu se dolazi do pojma ideološka shema² koja kanalizira uvjerenja određene ideologije te uključuje nekoliko kategorija: identitet (*Tko smo?, Kome pripadamo?, Tko je član?, Tko se može priključiti?*), aktivnosti (*Što moramo raditi?, Koja je naša uloga u društvu?*), ciljeve (*Koji je cilj naših aktivnosti?*), norme i vrijednosti (*Što su norme naših aktivnosti?, Što je dobro, a što loše za nas?*), odnose među grupama (*Tko su nam prijatelji, a tko neprijatelji?*) te izvore (*Koji izvori čine temelj naše moći i položaja u društvu?*) (van Dijk, 1998: 69). Upravo ta okvirna

² Van Dijk (1998) navodi da još uvijek nemamo opću teoriju kognitivne organizacije ideologija, ali njihova društvena uloga sa svrhom prezentacije ciljeva i interesa društvenih grupa, kao i analiza ideološkog diskursa, nudi neke prijedloge koje autor naziva ideološkom shemom.

shema sažima temeljna uvjerenja ideološke skupine i može predstavljati imidž skupine i odnos s ostalim skupinama. Po pitanju odnosa među skupinama, najčešće je prisutan polariziran odnos MI u odnosu na NJIH. Takva polarizirana priroda ideologija vidljivija je kada su u pitanju ciljevi i interesi skupina, primjerice kod neoliberalne ideologije nasuprot socijalizma, seksističke nasuprot feminističke, a manje kod ideologija koje dijeli grupa stručnjaka poput profesora ili novinara. Budući da istu ideologiju dijele članovi određenih skupina, na taj se način omogućava primjena ideologija u društvenim praksama u svakodnevnom životu. Opća uvjerenja u ideologijama i društveni stavovi koji se na njima temelje specifični su za pojedinačne okolnosti te karakteristike i iskustva pojedinih članova. Za primjer je moguće uzeti stavove o pobačaju, razvodu, eutanaziji i slično. Tu se dolazi do tzv. mentalnih modela (Tulving, 1983, Baddeley, 2002) koji predstavljaju osobna iskustva u epizodičnoj ili autobiografskoj memoriji, a na koja utječu opće ideologije, ali i osobna iskustva svakog člana. Naime, epizodična ili autobiografska memorija dio je dugoročne memorije, a odnosi se na sakupljanje vlastitih iskustava. Van Dijk (1998: 78) smatra da su mentalni modeli temeljeni na ideologiji ključni u povezivanju ideologija s društvenim praksama članova određenih skupina. Upravo takvi mentalni modeli predstavljaju vezu između društvenog i osobnog te između grupa i članova. Van Dijk (1998: 135) zaključuje da se sociokognitivni sustav ideologija sastoji od najmanje tri elementa: opće ideologije, niza različitih ideoloških stavova te osobnih mentalnih modela koji predstavljaju osobna iskustva. Govor i tekst se razumiju i produciraju putem mentalnih modela koji su zaslužni za subjektivnu i osobnu prirodu diskursa i djelovanja. Prethodno spomenute polarizirane strukture stavova i ideologija ističu pozitivne značajke NAS (unutar grupe) i NJIH (izvan grupe). Takva polarizacija može utjecati na sve razine diskursa.

Kada raspravlja o ideološkom diskursu, van Dijk (2008) navodi da je važno uzeti u obzir još jednu ključnu razinu spoznaje, a to je subjektivna prezentacija komunikacijske situacije, što dovodi do modela konteksta koji uključuje uloge sudionika, odnose među njima, ciljeve, znanja i ideologiju sudionika. Modeli konteksta ključni su kada se radi o društveno primjerenoj produkciji diskursa i interakciji. Kao primjer kako se ideološki diskursi uklapaju u komunikacijsku situaciju, autor navodi diskurs mladih crnaca koji pričaju viceve o sebi i diskurs bijelaca koji pričaju viceve o crncima. Prvi se diskurs vjerojatno neće shvatiti kao rasistički, dok postoji velika vjerojatnost da drugi hoće.

Fairclough (2015: 183) raspravlja o društvenim uvjetima diskursa na različitim društvenim razinama te zaključuje da društvene strukture na tim razinama određuju diskurs. Kako je

diskurs strukturiran i koje ideologije uključuje određeno je odnosima moći u određenim društvenim institucijama i društvu općenito. Autor kao primjer navodi da se neke osnovne strukturalne karakteristike britanskog društva mogu usporediti s ostalim društvima s kapitalističkim poretkom, pritom ističući da interpretacija britanskog društva koju iznosi nije neutralna, već odraz njegova osobnog iskustva i vrijednosti. Način na koji društvo organizira svoj ekonomski poredak i odnose između društvenih klasa ključne su strukturalne karakteristike društva. Iako se odnosi između društvenih klasa temelje na ekonomiji, takvi se odnosi šire na sve aspekte društva. Moć kapitalističke klase također ovisi o sposobnostima vladajućih da kontroliraju državu. Iako bi država trebala biti neutralna, Fairclough (2015: 33) upravo državu vidi kao ključan element u dominaciji kapitalističke i kontroliranju radničke klase. Moć države, uključujući vladu, policiju i oružane snage, ključna je u razdobljima krize. Međutim, u normalnim uvjetima u kapitalističkim društvima, cijeli niz društvenih institucija poput škole, crkve, medija i same obitelji, kolektivno osigurava dominaciju kapitalizma. Iako ljudi na visokim položajima najčešće nemaju izravnih poveznica s kapitalističkom klasom, analize pokazuju da je način na koji obrazovne ustanove uče djecu da se uklope u postojeći sustav odnosa među klasama izrazito uvjerljiv. Fairclough (2015: 33) to djelomično objašnjava činjenicom da ljudi na visokim položajima vide svoje osobne interese u uskoj vezi s kapitalizmom. Međutim, autor ističe jedan značajniji element u sprezi ovih elemenata, a to je upravo ideologija. Prakse koje se smatraju neutralnima i prakse zdravog razuma³ često potječu iz dominantne društvene klase i naposljetku se neutraliziraju. Tamo gdje društvene prakse, u mnogim slučajevima i diskurs, funkcioniraju tako da održavaju ravnopravne odnose moći, autor smatra da funkcioniraju ideološki. Moć ideologije, tj. moć da prikažemo nešto kao uobičajeno, i praksa zdravog razuma imaju veliko značenje za ekonomsku i političku moć, a značajno je spomenuti ih u kontekstu diskursa jer se upravo putem diskursa i kanaliziraju. Postoje dva načina putem kojih se moć može provoditi: putem prisile i pristanka. U svakodnevnom životu prisila i pristanak prisutni su u različitim omjerima.

Država može koristiti represivne mjere ako je potrebno, ali svaka vladajuća klasa smatra pristanak učinkovitijim sredstvom, a upravo je ideologija ključni mehanizam vladanja uz pristanak. Fairclough (2015) tu ističe važnost diskursa koji ima značajnu društvenu ulogu kanalizatora ideologije. Autor potiče povezivanje odnosa prisile i pristanka, sile i ideologije u održavanju kontrole na radnim mjestima, u obrazovnim ustanovama ili drugim institucijama.

³ Fairclough (2015: 13) definira zdrav razum kao oblik svakodnevnog i općeprihvaćenog razmišljanja.

Moć i ideologija nisu pojmovi rezervirani isključivo za odnose među klasama. Ključni su u analizi odnosa između društvenih skupina u institucijama, između etničkih grupa, mladih i starijih te žena i muškaraca. Upravo ideologijama jezika i roda bavi se Deborah Cameron (2000) koja smatra da su takve ideologije specifične za određeno mjesto i vrijeme te da se razlikuju od kulture do kulture ovisno o povijesnim razdobljima. Također su podložne utjecaju društvenih čimbenika kao što su klasa i etnicitet.

Osim pojmova moći, ideologije te hegemonije, koji se proučavaju u kontekstu jezika, neizbježno je spomenuti i globalizaciju budući da aspekti trenutnog globalnog poretka također utječu na jezik.

2.5. Jezik i globalizacija

Pojam globalizacija izveden je od riječi „global”, što označava ukupnost, a globalizam je način gledanja na zbivanja i probleme u globalu (Anić, Goldstein, 1999: 485). Steger (2005) definira globalizaciju kao proces širenja društvenih odnosa i svijesti diljem svijeta, a kao njezine glavne prednosti navodi povezanost, mobilnost i maštu te ističe, između ostalog, da pospješuje širenje demokracije u svijetu, zahtijeva rat protiv terorizma te kao takva koristi svima. Fairclough (2015: 241) povezuje globalizaciju i moć te smatra kako, unatoč jačanju globalizacije, odnosi moći i dalje postoje, ali područje dominacije postaje globalno. Autor navodi da je odnose i događaje u društvima potrebno promatrati na internacionalnoj razini ako želimo razumjeti ili se suprotstaviti negativnim učincima suvremenog kapitalističkog društva. Negativne strane takvog društva odnose se na siromaštvo, sve veću razliku između bogatih i siromašnih, neravnopravnost, buđenje nacionalizma, intenziviranje rasizma, iskorištavanje žena i neodrživo iskorištavanje svjetskih prirodnih izvora. Osim toga, nacionalno i lokalno dio je internacionalnog, a Fairclough (2015) naglašava da se radi o dvosmjernom procesu. Navodi da je globalizacija prije svega ekonomski proces, a neoliberalna doktrina s kojom se povezuje temelji se na slobodnoj trgovini, što se odnosi na slobodno kretanje robe, financija i ljudi. Radi se o promjeni odnosa između tržišta i države i to tako da se tržište oslobađa kontrole države, a uloga države u pružanju socijalne skrbi se smanjuje, što ujedno i karakterizira kapitalizam 20. stoljeća. Oni koji se protive udaljavanju tržišta od države smatraju da se tako samo produbljuje razlika između bogatih i siromašnih što uzrokuje nesigurnost kod većine ljudi. Prema Faircloughu (2015), globalizacija nije potpuno završen proces, a upravo oni koji profitiraju u kapitalističkom društvu nastoje povećati utjecaj globalizacije nametanjem novog poretka. Autor (Fairclough, 2015: 241) navodi određene aspekte tog novog globalnog poretka

u odnosu na jezik i moć. Upravo su jezik i moć ključni za razumijevanje same politike novog poretka jer jezik postaje sve važniji element u društvenom životu s obzirom na to da može poslužiti kao instrument kojim se nešto nameće nekome ili se netko nečemu odupire. Fairclough (2015: 241)⁴ navodi: „Kritika jezika postaje važan element u politici novoga globalnog poretka. Ovo je prilika i izazov za kritičko proučavanje jezika – može biti značajan doprinos o pitanjima koja su od vitalnog značaja za budućnost čovječanstva.”

Nadalje, autor ističe da je i diskurs pod utjecajem globalizacije, što ne znači da diskurs globalno postaje homogen, već da je oblikovan međunarodnim čimbenicima koji utječu na njega. Kao primjer Fairclough (2015: 241) navodi pristup globalnim televizijskim programima poput CNN-a koji donose sjevernoatlantske diskurse kroz oglašavanje, vijesti, politiku, sport, modu te tako pridonose globalizaciji sjevernoatlantskog načina života i engleskog jezika. Kada govori o diskursu kao aspektu globalizacije, u svojoj knjizi *Critical Discourse Analysis*, Fairclough (2010: 457) navodi pet temeljnih tvrdnji o globalizaciji:

1. Diskurs može kanalizirati globalizaciju, prosljeđujući informacije o njoj i pridonoseći njezinu razumijevanju.
2. Diskurs može mistificirati globalizaciju putem zbujujućeg dojma o globalizaciji.
3. Diskurs se može koristiti retorički za projiciranje određenog pogleda na globalizaciju.
4. Diskurs pridonosi nastajanju, širenju i reprodukciji ideologija te ima ključnu ulogu u određenoj formi globalizacije i odnosima moći.
5. Diskurs može generirati imaginarne prikaze o tome kakav će svijet biti ili bi trebao biti unutar strategija za promjenu koje, ako postignu hegemoniju, mogu transformirati imaginarno u realno, tj. u prave oblike globalizacije.

Fairclough (2010: 457) smatra da je upravo peti aspekt najvažniji, ali potrebno je uzeti u obzir i ostale jer je svaki u određenoj mjeri bitan.

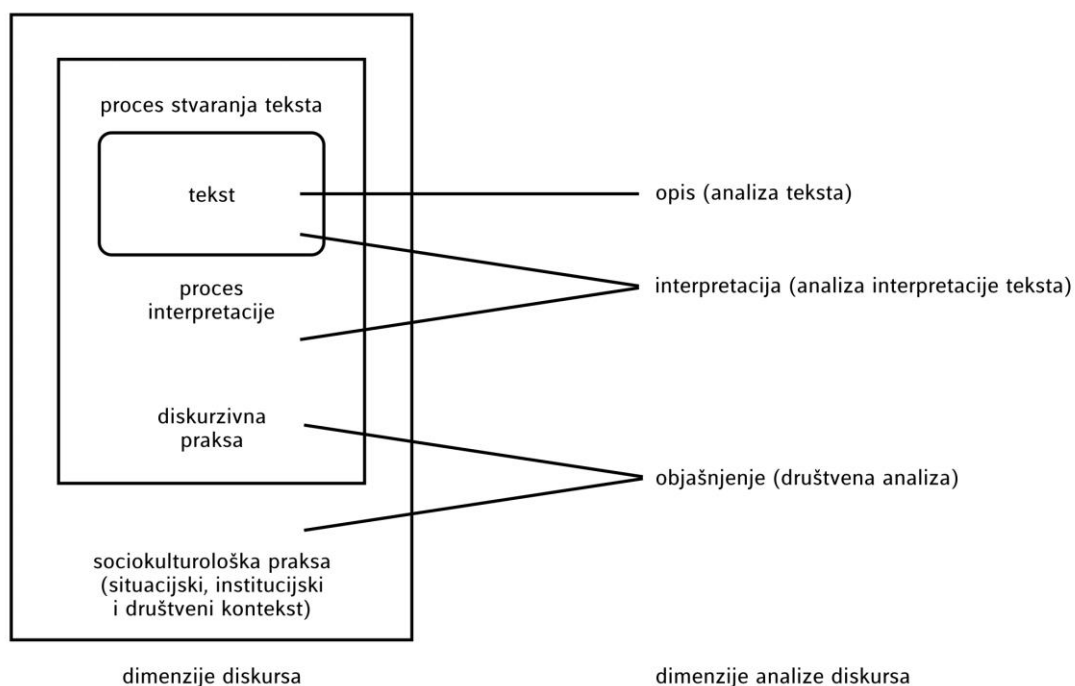
Dakle, ako postoji globalizacija diskursa, može se zaključiti da postoji i diskurs globalizacije. Fairclough (2015) se osvrće na pitanja brojnih istraživača koji se bave temom globalizacije, a odnose se na dilemu jesu li globalizacija i fleksibilnost stvarni procesi ili samo dijelovi diskursa te zaključuje da se zasigurno radi o dijelovima diskursa. Pojmovi poput globalizacije i fleksibilnosti najviše se koriste kada se govori o suvremenom svijetu i načinu na koji se taj svijet mijenja. Nadalje, potrebno je definirati vezu između procesa globalizacije i diskursa

⁴ „Critique of language becomes an important element in politics of the new global order. This is an opportunity and a challenge for critical language study – it can make a considerable contribution on issues which are vitally important for the future of humankind. ”

globalizacije, što dovodi do važnog pitanja odnosa između jezika i moći u suvremenom svijetu. Fairclough (2015: 243) navodi objašnjenje Pierreja Bourdieua (1992) koji smatra da je globalizacija stvaran, ali nepotpun proces od kojeg neki ljudi profitiraju, a neki gube. Oni koji od nje profitiraju nastoje proširiti njezin utjecaj, a jedan način njezina širenja jest putem diskursa globalizacije koji predstavlja globalizaciju kao jednu od životnih činjenica koju ne možemo preispitivati. Autor zaključuje da diskurs globalizacije prvenstveno djeluje na ideološkom principu.

2.6. Trodimenzijski model analize Normana Fairclougha

Prema Faircloughu (2006), temelj kritičke analize diskursa jest odnos između jezika i društvenih praksi. Fairclough (2001) opisuje jezik kao oblik društvene prakse, a diskurs uključuje proces društvene interakcije te proces interpretacije u kojem je tekst izvor analize. Nadalje, autor (Fairclough 2001) naglašava važnost analiziranja ne samo tekstova i procesa njihova stvaranja i interpretacije, već i odnos između tekstova, procesa i njihovih društvenih uvjeta te podizanja svijesti o tome kako jezik pridonosi dominaciji određenih ljudi. U trećem izdanju svoje knjige *Language and Power*, Fairclough (2015: 9) iznosi glavne karakteristike kritičke analize diskursa, pritom ističući da se radi o normativnoj kritici diskursa koja dovodi do eksplanatorne kritike odnosa između diskursa i drugih društvenih elemenata postojeće društvene realnosti, što može poslužiti kao temelj za promjenu društvene stvarnosti na bolje. Ne radi se isključivo o kritici diskursa, već i o kritici postojeće društvene realnosti koja se fokusira na dijalektične odnose između diskursa i ostalih društvenih elemenata. Kritička analiza diskursa transdisciplinarn je proces te uključuje odnose između diskursa i moći, diskursa i ideologije, dijalektičke odnose između društvenih struktura i strategija te se fokusira na aktualne društvene promjene. Također uključuje i analizu povijesnih događanja jer osim aktualnih opisuje i dugoročnije društvene promjene. Prema Faircloughu (2015: 58), kritička analiza diskursa cirkularan je proces koji se odvija kroz tri dimenzije: opis, interpretaciju i objašnjenje. Opis se odnosi na analizu teksta, interpretacija povezuje tekst i diskurzivnu praksu, a objašnjenje se odnosi na povezivanje diskurzivne i sociokulturološke prakse.

Slika 1. Dimenzije analize diskursa⁵

Prva dimenzija modela odnosi se na analizu izgovorenog ili pisanog teksta, zatim na analizu slike ili svih triju oblika u kombinaciji. Fairclough (1992a) navodi da se opis odnosi na formalne karakteristike teksta poput vokabulara, vrsta rečenica, glagolskog načina, modalnosti, kohezije i strukture teksta. Kada govori o analizi teksta, autor ističe da vokabular i gramatičke kategorije sami po sebi nemaju izravno značenje, već je fokus na njihovoj funkciji u prikazu određenih događaja te njihovoj ulozi u izražavanju ideologije i društvene moći, ili iskazivanju otpora prema njima. Prema Faircloughu (1995), fokus nije isključivo na napisanom ili izgovorenom tekstu, već je potrebno analizirati i ono što je izostavljeno, a može biti od velike važnosti za cjelokupnu analizu.

⁵ Slika 1. Shematski prikaz dimenzija diskursa (Fairclough, 2010: 133). Trodimenzijski model koji uključuje tekst, diskurzivne prakse i društvene prakse koje se realiziraju kroz tri dimenzije analize diskursa: opis, interpretaciju i objašnjenje.

Richardson (2007: 37), koji se oslanja na Faircloughov trodimenzijski model, kod tekstualne analize novinskih članaka također ističe da analiza samog sadržaja nije dovoljna za istraživanje uloge novina u održavanju ili promjeni društvenih nejednakosti te da je osim samoga teksta potrebno sagledati i ono što je iz teksta izostavljeno. Nadalje, Richardson (2007) navodi da je svaki aspekt sadržaja rezultat izbora, bilo da se radi o načinu na koji su osoba ili događaj opisani, sastavljanju rečenica ili upotrebi određene činjenice ili nečijeg mišljenja u novinskom članku.

Druga dimenzija trodimenzijskog modela Fairclougha odnosi se na interpretaciju koja povezuje tekst i diskurzivnu praksu. Jezik nije neutralan i često se njime iskazuju vrijednosti, stavovi, procjene. Također se interpretiraju procesi povezani sa stvaranjem i distribucijom teksta te procesi koji su vezani za sudionike u stvaranju teksta. Fairclough (1992b) pravi razliku između lingvističke i intertekstualne analize teksta. Dok je lingvistička analiza deskriptivna, intertekstualna analiza je interpretativna. Intertekstualnost se odnosi na stvaranje tekstova te način na koji se mogu preoblikovati postojeći tekstovi i stvarati novi. U toj drugoj fazi trodimenzijskog modela analiza se odvaja od analize teksta te postaje analiza diskursa. Prema tome, neki se novinski članak interpretira s obzirom na društvene, kulturološke, ideološke, političke i ostale čimbenike. Kada se radi o analizi novinskog diskursa, Richardson (2007: 39) navodi da je takva analiza dvosmjerna, imajući pritom u vidu odnos između teksta i autora teksta te teksta i čitatelja. Međutim, nije riječ samo o razumijevanju sadržaja tekstova. Procjena značenja teksta često je pod utjecajem prosudbe o autoru teksta, uzimajući u obzir činjenicu da se često vjeruje svjedočenju ljudi ili institucijama u koje se ima povjerenja i za koje se smatra da su vjerodostojni.

Treća se dimenzija odnosi na objašnjenje, odnosno analizu društva u kojoj autor povezuje diskurzivnu i sociokulturološku praksu. Ta dimenzija uključuje društvene učinke diskursa i društvene odrednice diskursa, a analiza se odvija kroz tri razine: situacijsku, institucijsku i društvenu. Jezik je najvažnije sredstvo komunikacije, a komunikacija je društveni događaj. Jezik oblikuje naše stavove, povezan je s moći i ideologijom te doprinosi društvenim promjenama. Kako bi zaokružio ovu trodimenzijsku analizu, Fairclough (1995) navodi da je potrebno analizirati sociokulturološke prakse čiji je dio komunikacijski događaj. Na toj razini analize postavlja se pitanje što tekst govori o društvu na koje se odnosi, koji utjecaj ima na društvene odnose te hoće li utjecati na neravnopravnost i ostale nepoželjne društvene prakse. Prema Faircloughu (2001), cilj objašnjenja jest prikazati diskurs kao dio društvenog procesa i prakse te pokazati na koji način su oni oblikovani društvenim strukturama, održavaju li ih

pritom ili mijenjaju. Društvene strukture uključuju odnose između moći i društvenih procesa i praksi koje se odnose na borbu protiv siromaštva, diskriminacije, rasizma, socijalne isključenosti.

Opisana trodimenzijska metoda povezuje lingvističku analizu s analizom društva. Jezik se analizira s obzirom na društveni kontekst u kojem se koristi i društvene posljedice te s obzirom na odnos između diskursa i njegovih društvenih uvjeta, ideologija i odnosa moći. Kada govorimo o diskursu novina, Richardson (2007: 40) navodi da se u kritičkoj analizi diskursa diskurzivne i društvene prakse nalaze u dijalektičkom i dvosmjernom odnosu. Postoji dijalektička veza između čitanja i interpretiranja novinskih tekstova i društvenih praksi. Čitatelji određuju značenje tekstova na osnovi svojih znanja i uvjerenja, a tekstovi putem reprodukcije ili transformacije nekih drugih tekstova, činjenica, događaja, društvene realnosti oblikuju ta znanja i uvjerenja. Središnji dio tih diskurzivnih procesa je moć, bilo da se radi o moći društvenih praksi u samom stvaranju teksta, moći teksta da oblikuje mišljenja, moći čitatelja da se odupru nečemu ili moći ljudi da promijene društvo. Richardson (2007) navodi da promjene u društvu najčešće idu u korist kapitalističkoj eliti, ali to nužno ne mora biti slučaj.

2.7. Analiza diskursa Teun van Dijka

Prema van Dijku (1998), kritička analiza diskursa bavi se proučavanjem i analizom pisanog ili izgovorenog teksta kako bi se identificirali diskurzivni izvori moći, dominacije, neravnopravnosti i predrasuda. Nadalje, ovim se pristupom proučava način na koji se ti diskurzivni izvori održavaju i reproduciraju u određenim društvenim, političkim i povijesnim kontekstima. Van Dijk (1988) naglašava da kritička analiza diskursa nije samo metoda analize diskursa, već pokret koji uključuje različite vrste analiza ovisno o cilju istraživanja. Nadalje, radi se o interdisciplinarnom području, s naglaskom na ulozi diskursa u izražavanju odnosa moći i nejednakosti u društvu. Analiza novinskih članaka odvija se u dvije dimenzije: tekstualnoj i kontekstualnoj. Tekstualna dimenzija odnosi se na strukturu diskursa na različitim razinama opisivanja, dok kontekstualna dimenzija povezuje sve opise diskursa s kontekstom. Prema van Dijku (1980: 27), analiza diskursa može se izvršiti na razinama mikrostrukture i makrostrukture. Mikrostruktura se odnosi na lingvističke elemente diskursa poput fonologije, morfologije, sintakse, leksika, kohezije, koherentnosti i sl. U tom se pristupu može primijetiti sličnost s prvom dimenzijom modela analize Fairclougha s obzirom na to da se ona temelji upravo na analizi formalnih karakteristika teksta.

Budući da upravo tema definira sadržaj diskursa, makrostruktura se odnosi na sveukupno značenje teksta te samu tematsku strukturu. Van Dijk (1980) navodi da u analizi novinskih članaka upravo semantička struktura ima temeljnu ulogu te da je potrebno, u skladu s temeljnim semantičkim načelima, formulirati određena pravila kako bi se povezala značenja riječi i rečenica sa semantičkim makrostrukturama. Nadalje, kao jednu od značajki makrostrukture, van Dijk (1980) navodi koherentnost diskursa jer diskurs nije koherentan samo na lokalnoj razini gdje se stvaraju veze između rečenica, već i na globalnoj. Autor ističe da korisnici jezika mogu stvarati sažetke i sadržaje koji su zapravo diskursi koji sadrže sveukupno značenje ili glavne teme sažetog diskursa, te je odnos između prvotnih i prepričanih diskursa također dio makrostrukture. To se odnosi na sve sažete elemente diskursa poput tematskih rečenica, naslova, zaključaka i ključnih riječi. Van Dijkova analiza makrostrukture podudara se s Faircloughovom drugom dimenzijom analize, odnosno analizom diskurzivnih praksi.

Van Dijk (1988: 26-27) također analizira i strukturu novinskih članaka te uvodi termin superstruktura, a odnosi se na dijelove novinskih članaka. Autor u svojoj knjizi *News and Discourse* prikazuje kako su strukturirani novinski članci. Novinski članak najčešće obuhvaća nekoliko dijelova: naslov, uvod i tekst glavnog sadržaja. Naslov je najčešće podebljan i napisan većim fontom, zatim slijedi uvod koji sadrži podatke o glavnim sudionicima te o mjestu i vremenu radnje. Međutim, u njemu se često prikazuje i djelomičan sadržaj te se spominju i glavni događaji. Nakon uvodnog dijela slijedi prikaz glavnog događaja ili više njih koji su detaljnije opisani. Uvod, sadržaj i detalji o glavnom događaju sačinjavaju glavni dio novinskog članka. Slijedi prikaz pozadine događaja u kojem su sadržane informacije o političkim i socioekonomskim činjenicama određene zemlje ili općenito informacije koje su potrebne za razumijevanje sadržaja. U novinskim člancima također se nalazi i opis događaja koji su prethodili glavnom događaju. Taj dio nije univerzalan za sve novine jer se količina pozadinskih podataka razlikuje s obzirom na vrstu novina. Slijedi kontekst koji označava trenutnu situaciju te sadrži prikaz konkretnih događaja. Nakon konteksta slijedi dio u kojem su prikazane posljedice. Važnost društvenih i političkih događaja dijelom je određena ozbiljnošću njihovih posljedica koje su ponekad čak važnije od glavnih događaja. Nakon najvažnijih događaja slijede komentari čitatelja na koje se također može gledati kao na jednu vrstu posljedica. Novinski članak sadrži i komentare, mišljenja i procjene samih novinara. Dvije glavne potkategorije komentara su procjena i očekivanja. Procjena se odnosi na mišljenja o aktualnom događaju, a očekivanja formiraju moguće političke ili ostale posljedice

trenutnih događaja ili situacije, a moguće je i predvidjeti neke buduće događaje. Osim mikrostrukture i makrostrukture koja se kanalizira putem superstrukture, autor navodi i ostale dimenzije novinskog članka poput stila pisanja i retorike, ističući da se stil ne može izdvojiti kao posebna kategorija, već se provlači kroz različite razine i stvar je izbora samog autora. Retorika je uključena u formulaciji teksta i u kontekstu. Autor navodi da se i klasična i moderna retorika bave upotrebom jezika u svrhu uvjeravanja.

Nadalje, van Dijk (1988: 32) spominje i makropravila koja se primjenjuju kod dužih tekstova, primjerice kod novinskih članaka koji sadrže više tema. Autor navodi da su neke teme više ili manje općenite ili apstraktne od drugih te stoga i makrostruktura poprima hijerarhijsku strukturu. Ti hijerarhijski odnosi mogu biti definirani putem makropravila koja zapravo predstavljaju ono što podrazumijevamo pod sažimanjem. Makropravila povezuju makroelemente ⁶ (*macropropositions*) niže razine s makroelementima više razine te reduciraju informacije na tri različita načina. Prvi je način izostavljanje suvišnih detalja koji nisu važni za ostatak teksta. Zatim slijedi generaliziranje u kojem jedan izraz zamjenjuje više riječi. Van Dijk (1988: 32) kao primjer navodi izraz kućni ljubimci umjesto pas, mačka, ptica. Treći je način konstrukcija koja uključuje zamjenu sastavnica koje označavaju neke uobičajene radnje i posljedice, primjerice jednom rečenicom, a kao primjer navodi odlazak u zračnu luku, čekanje, ulazak u zrakoplov, let, što se jednostavno može sažeti rečenicom *Išao sam zrakoplovom*.

Van Dijk (2008) smatra da je za razumijevanje različitih aspekata diskursa potrebna i koherentnost teksta i spoznaja koja nije prisutna u samom tekstu, već u našoj mentalnoj reprezentaciji, ističući da je to temelj za vrstu diskurzivne prakse koju ne možemo pronaći u tekstu. Tri dimenzije na koje se van Dijk (2008) oslanja u analizi diskursa su diskurzivne strukture, mentalne strukture i društvo kao jedan od temeljnih elemenata. Društvo ili društvene strukture potrebni su kako bi se u potpunosti razumio diskurs. Osim sistematskog opisivanja struktura diskursa na svim razinama i analize uloge diskursa u društvu u produkciji i reprodukciji moći, kao i njezine zlouporabe, autor smatra da se ne smije isključiti i kognitivna dimenzija. Diskurs se može povezati s društvom samo putem uma sudionika. Ističe da ne postoji izravna veza između društvene strukture i načina na koji ljudi govore ili razumiju druge. Uvijek je potrebna kognitivna dimenzija koja uključuje memoriju i um, mentalne modele i društvenu spoznaju. Memoriju dijeli na radnu ili kratkoročnu i dugoročnu

⁶ Van Dijk (1988: 32) navodi pojam makroelementa (*macropropositions*) koji se odnose na najmanje nezavisne značenjske jedinice jezika, a i najmanje semantičke jedinice.

koja obuhvaća vlastita iskustva i znanja pohranjena u epizodičnoj memoriji. Dok se mentalni modeli odnose na osobna iskustva, ljudska bića također posjeduju različite oblike društvenih spoznaja. Članovi određenih društvenih skupina mogu dijeliti iste stavove ili ideologije. Stavovi se mogu odnositi na pitanja poput pobačaja, imigracije ili smrtne kazne, a ideologije mogu sadržavati pitanja rasizma, seksizma, militarizma, neoliberalizma ili oprečne ideologije poput antirasizma, feminizma, socijalizma, pacifizma. Osobna se iskustva interpretiraju i prezentiraju kao mentalni modeli na temelju tih različitih oblika društvene spoznaje.

Van Dijk (2008: 15) također posebnu pažnju posvećuje kontekstu te u svojoj knjizi *Discourse and Context* predlaže novu teoriju konteksta. Prema autoru, kontekst se ne odnosi samo na ono oko nas, već i na naše misaone procese, naša znanja. Na kontekst gleda kao na mentalni model određene komunikacijske situacije. Smatra da kontekst nije samo objektivna društvena situacija, već subjektivni mentalni model komunikacijske situacije. To objašnjava činjenicom da ljudi govore drugačije u različitim situacijama jer imaju različiti mentalni model određene komunikacijske situacije. Van Dijk (2014: 7) ističe da je mentalni model jednostavan te da kontrolira sve što osoba govori u određenom trenutku, a njegov temeljni element jest znanje koje se ne može odvojiti od diskursa. Kada se govori ili piše, govor ili pisani tekst prilagođavaju se znanju sugovornika ili čitatelja. U novinskim člancima novinari pretpostavljaju kolika je razina znanja koju čitatelji imaju o nekom događaju. Autor ističe da većina našeg znanja o ovom svijetu proizlazi upravo iz diskursa.

2.8. Jezik, znanje i kontekst

Prema van Dijk (2014), kada se nešto prepričava, čita ili se o nečemu piše, važnu ulogu ima i naše prethodno znanje o tematici ili svijetu općenito. Da bi se analizirali različiti aspekti teksta, van Dijk (2014) ističe našu spoznaju i koherenciju teksta, a smatra da veliki dio koherencije nije u samom tekstu, već je povezan s mentalnom tj. subjektivnom reprezentacijom s obzirom na to da se diskurs može povezati s društvom samo putem uma korisnika jezika. Kako bi čitatelji razumjeli novinski članak, moraju aktivirati svoje opće znanje o svijetu, koje nazivamo mentalnim modelima. Mentalni modeli definiraju i kontroliraju svakodnevnu percepciju i interakciju te stvaranje i razumijevanje diskursa te su ključni u procesu stvaranja diskursa i znanja. Općenito govoreći, ljudi ne komuniciraju samo da bi komunicirali, već kako bi prenijeli osobna iskustva i određena znanja koja su usvojili iz drugih izvora. Van Dijk (2014) navodi da se rijetko zapamte točne riječi ili čak i lokalno značenje diskursa, već mentalni modeli koji se konstruiraju tijekom čitanja teksta. Budući da

ne postoji izravna veza između društvene strukture i načina na koji ljudi govore, uvijek je potreban kognitivni okvir. Ono što utječe na jezik je naša definicija društvene strukture tj. naša spoznaja. Tu se dolazi do pojma kontekst jer, prema van Dijk (2008), kontekst nije negdje oko nas, već u našim umovima. Kontekst ne predstavlja objektivnu društvenu situaciju, već subjektivni mentalni model komunikacijske situacije. Temeljni aspekt korištenja znanja u diskursu jest postizanje lokalne i globalne koherentnosti, što je jedna od ključnih karakteristika teksta i govora. Van Dijk (2014: 4)⁷ navodi: „Diskursi su poput santi leda od kojih su obično samo nove informacije „vidljive” i eksplicitno izražene, ali ogromne količine poznatih informacija ostaju uglavnom „nevidljive” ili „implicitne”.

Van Dijk (2014) ističe da svatko ima različito znanje, različite ciljeve komunikacije te različitu prošlost. Osim toga, svatko na svoj način razumije i govor, a prema van Dijk (2008) je upravo to ono što čini kontekst. Sugovornici u istoj situaciji razgovaraju na drugačiji način. van Dijk (2008) povezuje jezik i kontekst s pragmatikom te smatra da je upravo kontekst dio pragmatike. Budući da kontekst nije oko nas, već u našim umovima, diskurs ovisi o subjektivnom mentalnom modelu, što autor naziva epizodičkom ili autobiografskom memorijom u koju smještamo vlastita iskustva. Kada senešto prepričava, aktivira se taj mentalni model o događaju o kojem se priča te on kontrolira naš govor u tom trenutku. Mentalni model subjektivna je reprezentacija u epizodičnoj memoriji, a da bi se razumio određeni tekst, konstruira se mentalni model o trenutnoj situaciji, o čemu ovisi i koherentnost teksta. Naime, tekst je koherentan samo kada sudionici u komunikacijskoj situaciji mogu konstruirati mentalni model o diskursu. Da bi konstruirali mentalni model nije dovoljan samo tekst jer on donosi informacije koje su nepoznate. Kako bi konstruirali mentalni model o tekstu, treba se aktivirati znanje o situaciji, primjerice opisanoj u novinskom članku. Nije dovoljno samo poznavati gramatiku ili pravila diskursa, već je potrebno aktivirati i veliku količinu znanja o svijetu. To znanje ne nalazi se u tekstu, već u našim umovima, a aktivira se tijekom čitanja teksta. Zanimljivo je da van Dijk (2014: 90) spominje i novinare *The New York Timesa* te navodi da oni pretpostavljaju kakvo znanje čitatelji imaju o događaju ili situaciji koju opisuju, ali i ono što američki građani već znaju na temelju obrazovanja u SAD-u. Kao primjer mogu se uzeti novinski članci o pandemiji iz korpusa disertacije. Kada autori pišu članke, pretpostavljaju da čitatelji već nešto znaju o pandemijama u prošlosti,

⁷ „Discourses are like icebergs of which usually only the new information is “visible” and explicitly expressed, but the vast amounts of known or inferable information remains largely “invisible” or “implicit”. ”

odgovorima na takve pandemije, posljedicama pandemije ili o razvoju i učincima cjepiva. Dakle, većinu znanja potrebnog da se konstruira mentalni model o nekoj situaciji imaju sami čitatelji. Mentalni model situacije stvara se putem tri modela koja uključuju tekst, kontekst i opće znanje o svijetu. Čitatelj aktivira svoje opće znanje prije samog čitanja članka, a opće znanje koristi za razumijevanje članaka i stvaranje novog mentalnog modela.

Van Dijk (2014: 300) smatra da se većina znanja prikuplja putem diskursa, dakle korištenjem jezika. Tijekom čitanja određenih tekstova dolazi se do novih saznanja koja autor naziva fokusom te navodi pet načina putem kojih se zaključuje što je stara informacija, a što nova u svakoj rečenici:

1. opće znanje
2. ono što je već izrečeno
3. ono što se događa u ovom kontekstu
4. ono što se događa u samom tekstu
5. ono što se događa u prethodnoj rečenici

Jedan od ciljeva novinskih članaka upravo je stvaranje novih znanja, tj. dodavanje novih informacija kako bi čitatelj mogao obogaćivati svoje znanje o trenutnim svjetskim događajima ili o događajima u vlastitoj zemlji. Osobe s većim općim znanjem konstruiraju detaljnije modele diskursa jer mogu izvući više relevantnih podataka iz svog znanja što vodi k boljem razumijevanju teksta.

Prema van Dijk (2014: 177), jedan od važnih čimbenika u stvaranju mentalnog modela su metafore koje se često koriste u novinskim člancima. Autor kao primjer navodi članke o imigrantima u kojima se koriste metafore *waves of immigrants* (valovi imigranata), *invasion of immigrants* (invazija imigranata), koje stvaraju strah kod čitatelja članka. Metafore koje uključuju imenicu *wave* (val) prisutne su i u člancima o pandemiji: *second wave* (drugi val), *third wave* (treći val), također izazivaju strah kod čitatelja. Neki se događaj može opisati površno ili s mnogo detalja, a van Dijk (2014) navodi da članci s mnogo detalja stvaraju vizualni učinak mentalnog modela. U korpusu ovog rada nalaze se brojni članci u kojima se detaljno opisuju događaji, osobe, simptomi bolesti, ovisno o tome što autor članka želi postići.

Kod analize novinskih članaka, van Dijk (2014) se osvrće i na sociologiju znanja koja ukazuje kako se različite vrste znanja dijele u različitim skupinama u društvu. Osim što proučava

ulogu masovnih medija u društvu, sociologija znanja može ispitati i kako su odgojno-obrazovne ustanove, poput škola, sveučilišta ili akademija, uključene u distribuciju znanja.

U prethodnim odlomcima spomenut je izraz „kontekst”. Na njega se često nailazi i u svakodnevnom govoru. Van Dijk (2008: 16-18) navodi da se na kontekst često gleda kao na situaciju, okolnosti ili okolinu te se koristi kada se želi navesti da se neki fenomen, događaj ili diskurs istražuje u odnosu na okolinu. Prema autoru, kontekst ima različite oblike i ciljeve te se može govoriti o mikrokontekstu i makrokontekstu. I u strukturnoj shemi novinskih članaka van Dijk (2008) navodi kontekst kao posebnu kategoriju. Ervin-Tripp (1996), koja se smatra jednom od pionirki sociolingvistike, navodi da se u ranijim studijama kontekst izostavljao jer su lingvisti smatrali kontekstualne strukture kaotičnima i neadekvatnima za sustavnu analizu te navodi da upravo lingvistički elementi otkrivaju prirodne i ljudske karakteristike konteksta. Van Dijk (2008) navodi da studije o diskursu šezdesetih godina prošlog stoljeća dovode do novih ideja o proučavanju jezika i komunikacije. Prve analize diskursa napravile su iskorak u proučavanju konteksta, ali su uglavnom bile ograničene na verbalne kontekste koji su se odnosili na riječi, rečenice i iskaze. Tek se sedamdesetih i osamdesetih godina diskurs počinje proučavati sistematski u društvenom, povijesnom i kulturološkom kontekstu. Tijekom osamdesetih i devedesetih, kada se razvijala kritička analiza diskursa, još uvijek nije razvijena teorija konteksta i odnos konteksta i diskursa. Tek kasnih devedesetih godina bilježi se usmjeravanje pažnje na kontekst u sociologiji. Van Dijk (2008) navodi da analiza konteksta nije isključivo ograničena na humanističke i društvene znanosti, već da u različitim disciplinama kontekst ima različita značenja. Može se pričati o kontekstualizmu kao pokretu, perspektivi, koja se proučava u okviru situacije ili okoline. Van Dijk (2008) navodi da se kontekst uglavnom odnosi na privremene, geografske i sociokulturološke situacije, a izraz „verbalni kontekst” gotovo se ne koristi izvan lingvistike. Nadalje ističe da je kontekst subjektivan proizvod sudionika ili subjektivna definicija interakcijske ili komunikacijske situacije. To ne znači da npr. u sociološkim ili političkim situacijama ne mogu postojati objektivne dimenzije. Van Dijk (2008: 16-18) samo naglašava da takve sociološke situacije mogu utjecati na diskurs jedino kroz subjektivne interpretacije sudionika. Navodi nekoliko ključnih definicija konteksta:

- Kontekst je jedna vrsta mentalnog modela koji nazivamo kontekstualnim modelom, a prikazuje relevantne karakteristike komunikacijske okoline u epizodičnoj ili autobiografskoj memoriji.

- Konteksti su jedinstvena iskustva koja uključuju znanje, perspektive, mišljenja i osjećaje u trenutnoj situaciji.
- Kontekst kao mentalni model sastoji se od podijeljenih, konvencionalnih kategorija koje omogućavaju brze interpretacije jedinstvenih komunikacijskih događaja. Bez takvih kategorija sudionici ne bi mogli razumjeti, prezentirati ili ažurirati ponekad složene društvene situacije u realnom vremenu. Takve kategorije odnose se na vrijeme, mjesto, sudionike, djelovanja, ciljeve i znanje.
- Kontekst kontrolira stvaranje diskursa i samo razumijevanje istog.
- Konteksti se temelje na društvenim načelima. Iako su konteksti jedinstvene, subjektivne situacije, njihove strukture i konstrukcije temelje se na društvenim spoznajama.
- Kontekst je dinamičan. Mentalni modeli nisu statični, već se konstruiraju za svaku novu komunikacijsku situaciju te se potom ažuriraju i prilagođavaju trenutnoj situaciji, uključujući i prethodni diskurs i interakciju.
- Kontekst je često planiran. Kao što je slučaj u svim interakcijama, sudionici već znaju i planiraju karakteristike komunikacijske situacije. Planiraju s kim će razgovarati, kada, gdje i s kojim ciljem. To se posebno odnosi na pisanu i formalnu komunikaciju, ali i na spontane interakcije.
- Kontekst kao mentalni model ne može biti ograničen samo na tekst i govor. I sama riječ kontekst upućuje na to da kontekst nije tekst, iako karakteristike prethodnih tekstova mogu biti ili postati dijelovi konteksta.
- Kontekstualni modeli mogu predstavljati društvene ili komunikacijske situacije na različitim razinama. Modeli mogu predstavljati trenutnu izravnu interakciju na mikrorazini (dio govora ili teksta) ili generalnu društvenu ili povijesnu situaciju, što se odnosi na makrorazinu (npr. određena politička odluka). Takve razine mogu varirati unutar istog komunikacijskog događaja i biti označene kao takve tijekom teksta i govora.

2.9. Medijski diskurs

Masovna komunikacija dio je suvremenih društava. Wimmer i Dominick (2012: 1) opisuju je kao oblik ljudske komunikacije koja se odvija verbalnim i neverbalnim sredstvima. Poruke se putem medija prenose od pošiljatelja poruke do primatelja. Vladimir Biti (1997: 129) predlaže četiri načina definiranja medija:

1. u fiziologijskom smislu, medij označava osjetilni način komunikacije: auditivni, vizualni, taktilni, olfaktivni te njihov međusobni odnos (intermedijalnost)

2. u fizičkom smislu, mediji se odnose na tvar pomoću koje se izražava neka nova poruka; jezik, ton i boja
3. u tehnologijskom značenju, u kojem medij označava sredstvo posredovanja između proizvodnje i potrošnje poruke, primjerice usmenost, pisanost, filmsko platno, televizijski i računalni zaslon, radio, itd., te njihov međusobni odnos (intermedijalnost)
4. u sociološkom, u kojem je medij shvaćen kao institucijsko-organizacijski okvir komunikacije pa se govori o politici, gospodarstvu, znanosti, odgoju.

Mediji imaju veliki utjecaj na društvene strukture, važna je i njihova uloga u stvaranju društvenih odnosa, stoga je potrebno odrediti njihove temeljne funkcije. Martinić (1994: 131) navodi sljedeće funkcije medija:

1. informacijska funkcija (njome se određuje tvorba i skupljanje obavijesti)
2. selekcijska funkcija (odnosi se na izbor i objašnjenje primljenih informacija)
3. eksplikacijska funkcija (njezin je cilj da obavijesti koristi za stvaranje koherentnih predodžbi)
4. obrazovna funkcija (odnosi se na prijenos kulturnih vrijednosti)
5. zabavna funkcija (njezin je cilj zabaviti kolektiv i pojedinca i omogućiti odmak od svakodnevice)
6. estetska funkcija (stvaranje novih estetskih oblika korištenjem specifičnih medijskih jezika).

Masovni mediji dijele se na tradicionalne (tisak, radio i televiziju) i nove medije (internet, elektroničke publikacije – portali, *podcasti* i društvene mreže (Facebook, Instagram, Twitter, itd.) (McQuail, 2005). Imaju veliki utjecaj na živote ljudi i, kako navodi Castells (2000: 24), oni upravljaju svijetom te svjedočimo nastajanju „umreženog društva”. Couldry i Rodriguez (2017: 553)⁸ navode: „Mediji su važan resurs za trenutke koji promiču društveni napredak, i učinkoviti pristup medijima nužna je komponenta društvene pravde (i premalo prepoznata komponenta samog društvenog napretka.) ”

Wodak i Busch (2004) navode da su mediji prikazi javnog prostora te se mogu proučavati kao mjesta društvene borbe i iskazivanja moći. Ističu da su mediji samo naizgled transparentni te da se često naglašava njihova neutralnost te ih se predstavlja kao prostor za javni diskurs.

⁸ „Media are important resource for moments that promote social progress, and effective access to media is a necessary component of social justice (and a too-little recognized component of social progress itself.) ”

Međutim, najčešće postoji skriveni sociopolitički plan koji se uglavnom odnosi na rasizam, kapitalizam, nacionalizam, antisemitizam, seksizam i ratove. Wodak i Busch (2004) ističu da su pisani mediji kao predmet analize najzastupljeniji upravo u kritičkoj analizi diskursa. Može se izdvojiti Van Dijk (1988, 1991) koji je veći dio svojih istraživanja posvetio upravo masovnim medijima, posebno novinskom diskursu, jer smatra da oni imaju važnu ulogu u širenju etničkih predrasuda. Franklin (2008) ističe da se novine mijenjaju i prilagođavaju svoje sadržaje, stil i dizajn izazovima s kojima se suočavaju na sve kompetitivnijem tržištu. Van Dijk (1988) uspoređuje televizijski i novinski diskurs te zaključuje da je televizijski diskurs jednostavniji od novinskog te da su izgovorene riječi često kraće i jednostavnije.

Richardson (2007) navodi da novinski diskurs ima određene specifičnosti, poput tekstualnih karakteristika, zatim metoda samog stvaranja teksta jer nije moguće razmatrati vijesti o aktualnoj političkoj situaciji, društvenim vrijednostima, predrasudama i društvenoj neravnopravnosti, a da se u obzir ne uzme složen skup odnosa između različitih aktera (autora teksta, primatelja poruka, utjecajnih pojedinaca i institucija u društvu). Kao što navode Wodak i Busch (2004), i Richardson (2007) ističe važnost kritičke analize diskursa koja je usmjerena na to kako pojedinci i institucije koriste jezik. Prema van Dijk (1996), kritička analiza diskursa započinje identifikacijom društvenog problema, određivanjem tko je najviše pogođen problemom, zatim se fokus analize usmjerava na moćne pojedince koji zauzimaju visoko rangirane položaje u društvu te imaju mogućnosti i posebnu odgovornost u rješavanju različitih problema.

Richardson (2007) navodi kako nije neočekivano da se novinski diskurs detaljno proučava s obzirom na moć novina u suvremenom društvu. Klinenberg (2013) smatra da je novinarstvo prije svega oblik kulturološke komunikacije te navodi kako sociolozi smatraju da mediji imaju puno veću ulogu od samog prenošenja činjenica javnosti. Novinari odlučuju o čemu će pisati i na koji će način izvještavati. Richardson (2007) nadalje smatra da se potrebno usredotočiti na tri razine u analizi novinskog diskursa: materijalne realnosti društva, novinarsko djelovanje te jezične karakteristike teksta u novinama. Dodaje da je temeljno pitanje svih analiza i kritika čemu zapravo služi novinarstvo, je li riječ isključivo o zabavi, propagandi moćnih ili o sredstvu za ostvarivanje profita. Autor smatra da su sva tri elementa potrebna kako bi se zadovoljile informacijske potrebe građana. Međutim, Richardson (2007) polazi od postavke da novinarstvo prije svega služi čitateljima da što bolje shvate svoje živote i svoj položaj u društvu. Autor smatra da novinarstvo ne bi ispunjavalo svoju svrhu kada bi se temeljilo isključivo na prethodna tri elementa. Osim preispitivanja same funkcije novinarstva,

također je potrebno postaviti i pitanje u vezi forme i sadržaja poruka koje se prenose putem novina te diskurzivne procese koji kanaliziraju takve poruke. Prema Richardsonu (2007), većina čitatelja može odrediti značenja novinskih izvješća i razumjeti poruke koje novinari šalju, ali teže je odrediti na koji se način to događa ili kako razlikovati stilove pisanja. Odmah je jasno o kakvom se načinu pisanja radi s obzirom na tematiku, npr. u sportskim komentarima ili oglasima. Međutim, ako se promotri nešto složeniji primjer poput pitanja pristranosti, većina čitatelja smatra da može prepoznati pristranost u vijestima, ali teže je odrediti razlog zašto se dolazi do takvih zaključaka. Richardson (2007) nije zainteresiran samo za sadržaj poruka, već i za pitanja na koji način komuniciraju novinari, na koji se način stvaraju novinski tekstovi, koje su funkcije tih tekstova, kako mogu biti uključeni u stvaranje i reprodukciju društvenih nejednakosti. Autor ističe da se upravo zbog ovakvih pitanja postaje kritičan po pitanju novinskog diskursa. Masovni mediji i jezik neraskidivo su povezani, stoga Richardson (2007: 10) navodi pet temeljnih pretpostavki o jeziku:

1. Jezik ima važnu društvenu ulogu i središnji je dio ljudskog djelovanja. On predstavlja društvene realnosti i pridonosi produkciji i reprodukciji društvene realnosti ili društvenog života.
2. Jezik je usko povezan s identitetom osobe, a koji je djelomično povezan s aktivnostima koje osoba nastoji ostvariti. Primjerice, značenja nekog izričaja, govora, novinskog članka i sl. usko su povezana s identitetom stvaratelja tih poruka.
3. Jezik je uvijek aktivan i usmjeren na različite aktivnosti, a način na koji se postiže ta aktivnost uvijek je povezan s kontekstom u kojem se jezik koristi. Novinari mogu koristiti jezik kako bi informirali čitatelje o nekom događaju, razotkrili neke protuzakonite radnje, zagovarali nešto ili se nečemu protivili. Svi navedeni glagoli, informirati, otkriti ili raspravljati označuju aktivnu prirodu komunikacije.
4. Jezik u smislu uporabe ima moć, ali ta moć nije ni apsolutna, ni demokratska. Govor nekih ljudi ima veću moć u društvu u odnosu na neke druge ljude, njihova mišljenja smatraju se vjerodostojnijima i mjerodavnijima, što je usko povezano s njihovim položajem u društvu ili funkcijom koju obnašaju. Zašto i kako se to postiže pitanja su od akademskog i društvenog interesa. Nadalje, moć jezika novina te način na koji je društvena moć prezentirana u jeziku novina ključna su u proučavanju novinskog diskursa. Putem svoje moći novinski diskurs može oblikovati kako javni diskurs tako i uvjerenja i razmišljanja o svijetu.

5. S obzirom na to da jezik ima društvenu ulogu i da ima moć, teško ga je odvojiti od političkog konteksta, štoviše jezik se često koristi u političke svrhe. Autor ovu pretpostavku dovodi u korelaciju s općeprihvaćenim pretpostavkama o novinarstvu da je ono uvijek neutralno i činjenično, što čak smatra i opasnim, te naglašava da je takve pretpostavke nužno osporiti.

Ovih pet postavki polazišta su za analizu novinskog diskursa, svaka od njih potiče na razmišljanje i postavljanje dodatnih pitanja u istraživanjima.

Istraživanja medijskog diskursa sve više otvaraju interpretativnim, kontekstualnim i konstruktivističkim pristupima. Richardson (2007) navodi da upravo kritička analiza diskursa predstavlja takav pristup s obzirom na to da se korištenjem njezinih postavki interpretira značenje tekstova, analizira što je napisano i u kojem je kontekstu napisano. Osim toga, polazi se od postavke da se značenje izgrađuje putem interakcije između autora teksta, samog teksta i krajnjeg korisnika.

Kada se govori o samoj analizi novinskih članaka, Van Dijk (1998), za razliku od ostalih koji su se uglavnom usredotočili na socioekonomski kontekst članaka, proučava sociokognitivni aspekt odnosa između teksta i socioekonomskog konteksta, tj. način na koji novinari i čitatelji prezentiraju događaje, pišu ili čitaju tekstove, koriste različite izvore ili sudjeluju u komunikacijskim događajima. Van Dijk (1988) smatra da se bez detaljnog promatranja tekstualnih struktura i kognitivnog procesuiranja ne može objasniti kako su članci zapravo napisani ili što čitatelji rade s informacijama koje prikupe iz novina. Van Dijk (1988) smatra da je izuzetno važno kako autor članka doživljava ono o čemu piše te kako taj doživljaj oblikuje sâm tekst. Također smatra da su novinska izvješća posebna vrsta medija te da je u njihovu slučaju potrebna posebna strukturalna analiza s obzirom na to da zbog karakterističnih struktura članaka koje razlikuju novine od ostalih medija, novinske priče moraju biti jasne. Strukturalna analiza uključuje više razina i dimenzija. U analizi novinskih članaka može se primijeniti uobičajena fonološka, morfološka, sintaktička i semantička analiza. Varijacije na tim razinama također mogu definirati stil novinskog diskursa. Prema van Dijk (1988), upotreba neologizama ili složenost rečenica samo su neki od primjera specifičnih stilova novinskog diskursa. I sintaktičke strukture mogu otkriti određene ideološke pozicije, a kao primjer autor daje korištenje pasivnih konstrukcija čime se postiže izbjegavanje vršitelja radnje i negativne konotacije o elitnim ili moćnim skupinama. Izbor

leksika značajan je aspekt novinskog diskursa te može otkriti skrivena mišljenja ili ideologije. Kao primjer van Dijk (1988: 177) daje korištenje riječi *terrorists* (teroristi) umjesto *guerillas* (gerilci), ili *resistance* (otpor) umjesto *hooligans* (huligani). Međutim, novinski diskurs ne može se analizirati samo na razini pojedinačnih riječi ili rečenica. Novinski članci sadrže strukture na višoj i složenijoj razini. Rečenice u tekstovima međusobno su povezane i formiraju koherentne cjeline, a van Dijk (1988) navodi da prethodno znanje čitatelja također utječe na razumijevanje novinskog diskursa kao koherentne cjeline. Prema autoru, jednostavna riječ *because* (zato) može otkriti brojne pretpostavke o sociološkom ili političkom svijetu koji se u člancima opisuju. Van Dijk (1988: 177) ističe da novinari često zamjenjuju riječ *because* (zato) s riječju *while* (dok) kako bi izbjegli ideološki stav svojih izvora ili događaja koji opisuju. Dok se ta semantička obilježja događaju na lokalnoj razini, potrebno je analizirati i opća, sveukupna značenja novinskog diskursa. Na razini semantičke makrostrukture iznose se poznate činjenice o temi o kojoj se piše u novinskom članku. Makrostrukture i kognitivni procesi ključni su za novinska izvješća, njihovo stvaranje i razumijevanje. Makrostrukture su prisutnije u novinskim člancima negoli u bilo kojem drugom mediju. Budući da i makrostrukture ovise o znanju, mišljenjima i stavovima, one također mogu biti i subjektivne. To se često može uočiti u naslovu. Sveukupna značenja i sadržaj također trebaju imati konvencionalan oblik. Svaka kultura ima svoje globalne kategorije i pravila za strukturiranje diskursa. Najbolji su primjeri konvencionalne strukture priča poput okolnosti, zapleta, zaključaka i slično. To dovodi do već spomenutih struktura novinskog članka prema van Dijk (1988) koje se odnose na naslov, uvod, sadržaj, glavni događaj, kontekst, povijest, posljedične događaje, komentare. Osim strukturalnih kategorija novinskih članaka, novinski diskurs uključuje i kognitivne te socijalne funkcije u stvaranju, razumijevanju i memoriranju članaka. Karakteristike i makrostrukture i superstrukture novinskog diskursa jesu njihove stalne značajke poput teme i shematskih kategorija koje se realiziraju slijedom samoga teksta. Općeniti je princip istaknuti najrelevantnije informacije, a nakon njih slijede niže razine i detalji svake shematske kategorije. Prema van Dijk (1988), u analizi novinskog diskursa ne može se analizirati samo struktura članka, već se analiziraju i strukture u odnosu na njihovo stvaranje i razumijevanje. Van Dijk (1988) definira stvaranje vijesti u okvirima aktivnosti i interakcije novinara na sastancima, intervjuima, konferencijama i drugim aktivnostima za vrijeme kojih se skupljaju novosti, a uključuju procesuiranje teksta i govora. Osim toga, novinari su rijetko izravni izvori vijesti. Oni prikupljaju informacije putem različitih izvora koji se mogu odnositi na dokumentaciju, konferencije za tisak, izjave i ostale oblike diskursa. U procesu stvaranja važno je analizirati kako se velike količine teksta i

govora preoblikuju u relativno mala novinska izvješća. Znanje o makrostrukтури važno je u ovim procesima jer omogućava definiranje važne uloge sadržaja u svim fazama pisanja članka, od samih bilješki do postavljanja pitanja, formuliranja uvodnih rečenica i konačnog izvješća. Osim mentalne reprezentacije različitih izvora, novinari također stvaraju i tzv. situacijski model koji se odnosi na epizodičko, subjektivno znanje o tekstovima članaka. Takav model ključan je za razumijevanje događaja i putem njega novinari žele prenijeti čitateljima informacije kroz novinski članak.

Kada se govori o čitateljevom razumijevanju teksta, van Dijk (1988) smatra da čitatelji pamte ono što on naziva makrostrukturom novinskog članka, a nakon nekog vremena čak i to postaje dijelom općeg znanja. Čitatelji ne pamte novinska izvješća, već stvaraju nove i ažuriraju stare situacijske modele koje opisuju novinski članci. Sjećanje se stoga temelji na djelomičnom dohvaćanju takvih modela. Najviše se pamte vijesti koje se uklapaju u neku shematsku strukturu modela i znanje čitatelja. Eksperimentalni rezultati potvrdili su da se ljudi najviše sjećaju onog o čemu već imaju nekakvo znanje. Van Dijk (1988) također smatra da ljude pamte neke značajne događaje poput zločina, tragedija ili sukoba, a posebno ako se uklapaju u postojeća uvjerenja ili stavove. Nadalje, autor (van Dijk, 1988) izdvaja nekoliko glavnih koraka u razumijevanju vijesti, a uključuju percepciju i pažnju, čitanje, dekodiranje i interpretaciju, predstavljanje u epizodičkoj memoriji, formiranje i ažuriranje situacijskih modela te promjene općeg, sociološkog znanja i vjerovanja. Posebno ističe važnost percepcije naslova jer njih čitatelj prve uočava te tek nakon čitanja naslova prelazi na ostatak teksta. Naslovi bi trebali biti najvažniji dio makrostrukture, a nakon razmatranja naslova kognitivni sustav spreman je za odluku o nastavku čitanja i interpretaciji ostatka teksta. Kako bi razumjeli naslov, potrebno je analizirati i gramatičku strukturu naslova. Primjerice u naslovima na engleskom jeziku često nedostaju članovi i pomoćni glagoli pa čitanje naslova može biti otežano. Jedna od prepreka razumijevanju naslova može biti i manjak prethodnog znanja o opisanoj situaciji te se zaključuje da interpretacija naslova ne ovisi samo o poznavanju sintaktičkih struktura, već i o znanju čitatelja. Čitanje nije izoliran proces, već uključuje nekoliko faza, poput usmjeravanja pažnje i već spomenute percepcije, a može se opisati kao dobrovoljan čin dekodiranja i interpretacije određenog teksta. Čitatelji mogu započeti s čitanjem članka i prekinuti čitanje u bilo kojem trenutku. Nakon interpretacije naslova, prelazi se na prve riječi, fraze i rečenice u članku. Interpretacija uvodne rečenice omogućava detaljniju specifikaciju novinskog teksta. U tom je trenutku čitatelj upoznat s najvažnijim informacijama koje će se pojavljivati u tekstu, poput vremena odvijanja nekog

dogadaj, sudionika i okolnosti. Van Dijk (1988) navodi da je brzo čitanje (*skimming*) učinkovita strategija koja se sastoji od serija parcijalnih interpretacija teksta koje mogu biti dovoljne za općenito procesuiranje vijesti. Isti proces može se ponoviti više puta tijekom čitanja. To nije nikakva posebna strategija, već vjerojatno jedan od uobičajenih načina čitanja novinskih članaka te se može pretpostaviti da su mnogi članci tek djelomično pročitani.

2.10. Situacijski kontekst – Pandemija uzrokovana virusom COVID-19

Svijet se suočio sa zdravstvenom krizom uzrokovanom virusom SARS-CoV-2 i prvom prijavljenom zarazom u kineskom gradu Wuhanu u prosincu 2019. Virus se zatim brzo proširio po cijelom svijetu uzrokujući teška zdravstvena stanja i smrt te promijenivši svakodnevicu ljudi. Granice, države i gradovi „zatvorili su se”, a društveni, sportski i kulturni događaji su odgođeni ili otkazani što je prouzrokovalo i ekonomsku krizu. Ljudima se savjetovalo da ostanu kod kuće, zatvaraju se međunarodne granice, putovanja su ograničena, a trgovine, škole i sveučilišta zatvorena. Gotovo je sva industrija dotaknuta, burze su se srušile, a zrakoplovne kompanije, ugostiteljski i turistički sektori bilježe ogromne gubitke. Pandemija je snažno udarila svjetska tržišta i predstavila veliki izazov za vlade, ekonomske, političke i zdravstvene institucije, čiji je zadatak zaštititi zdravlje, ali i financijsku stabilnost ljudi. Pandemija uzrokovana virusom COVID-19 predstavljala je izazov za sve ljude, a posebno one na prvoj liniji u javnom zdravstvu. U toj su borbi brojni zdravstveni djelatnici bili i još su uvijek izloženi zarazi tijekom obavljanja svojih dužnosti. Upravo je zato bilo važno da je svatko od nas upoznat s detaljima bolesti, simptomima, načinima prenošenja i mogućim načinima liječenja u slučaju zaraze. Svjetska zdravstvena organizacija izdala je upute za vlade, zdravstvene djelatnike i sve ostale kako bi se spriječilo širenje pandemije. U prošlosti su se pandemije povezivale s velikim skupinama ljudi, nedovoljnom higijenom i brigom o zdravlju, ali i u tim uvjetima bolesti nisu se širile globalno takvom brzinom. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije⁹, do 15. svibnja 2020. potvrđeno je 4 338 658 slučajeva zaraze virusom COVID-19, s 297 119 smrtnih slučajeva. Svjetska zdravstvena organizacija proglasila je kriznu situaciju uzrokovanu koronavirusom 30. siječnja 2020., a pandemiju 11. ožujka 2020. Proglašenje pandemije i sve češća smrtnost u razvijenim zapadnim zemljama rezultirali su strahom i panikom među ljudima. Strah je postajao sve veći zbog spoznaje da ne postoji lijek ili cjepivo za infekciju koronavirusom. Na samom početku zdravstveni djelatnici znali su malo o virusu. Tijekom pandemije najčešće korištene riječi u medijima su *kontakt*,

⁹ <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019> (24. 4. 2023.)

karantena i samoizolacija s obzirom na to da se virus širi od osobe do osobe u zajednici. *The New York Times*¹⁰ detaljno opisuje situaciju u SAD-u i svijetu, a za taj situacijski kontekst kao izvor korišteni su članci u mrežnim izdanjima *Timesa* iz 2020. i 2021. U to vrijeme postavljaju se pitanja o ulozi Kine, gdje su zabilježeni prvi slučajevi zaraze. U SAD-u tadašnji predsjednik Donald Trump optužuje Kinu zbog širenja zaraze, a istovremeno je Svjetska zdravstvena organizacija pod velikim pritiskom brojnih zemalja koje su tražile odgovore na brojna pitanja. Predsjednik Trump osporavao je financiranje Svjetske zdravstvene organizacije zbog navodnog lošeg upravljanja pandemijom. Međutim, kako navode Koley i Dole (2023), to nije bilo vrijeme traženja krivca, već je bilo potrebno usmjeravanje svih napora na minimiziranje štete i sprječavanje širenja virusa. Prvi i najvažniji korak u identificiranju zaraze bilo je praćenje putovanja. Ako je osoba boravila u državama s većom stopom zaraženih poput Kine, SAD-a, Italije, Francuske, Španjolske i UK-a, a ima simptome, vjerojatno je bila zaražena koronavirusom. Praćenje putovanja bilo je od iznimne važnosti u prvim mjesecima pandemije, ali s obzirom na to da se pandemija jako brzo proširila na gotovo svaki kutak svijeta, praćenje putovanja imalo je sve manju važnost, osim za zemlje koje još nisu bile značajno pogođene.

Najučinkovitije rješenje za suzbijanje pandemije bio je razvoj učinkovitog cjepiva. Medije su preplavljivale zabrinjavajuće slike i statistika iz Kine, Europe, a zatim i ostatka svijeta te se cijeli svijet pridružio utrci za razvoj cjepiva koje je bilo ključno za spašavanje života, sprječavanje širenja pandemije te za zaštitu gospodarstva diljem svijeta. Cijepljenje je započelo u prosincu 2020.

2.11. Društveni kontekst

2.11.1. Zdravstveni sustav za vrijeme pandemije uzrokovane koronavirusom

Pandemija uzrokovana virusom COVID-19 otkrila je nedostatke američkog zdravstvenog sustava koji se uglavnom odnose na nekontrolirane troškove i cijene, nejednakost među stanovništvom te kvalitetu i marginalizaciju javnog zdravstva. Takav zdravstveni sustav nije mogao učinkovito odgovoriti na pandemiju, a udarac na gospodarstvo još više je produbio postojeće probleme. Geyman (2021) navodi da su brojni Amerikanci bili iznenađeni činjenicom da je pandemija pokorila njihovu zemlju i to ne samo na kratko vrijeme. Autor smatra da je to posebno alarmantno kada je očito su Europa i ostatak svijeta imali učinkovitiji odgovor na pandemiju. Epicentri zaraze u SAD-u bili su starački domovi s visoko rizičnom

¹⁰ www.nytimes.com/international (15. 2. 2023.)

populacijom, a zdravstveni djelatnici borili su se 24 sata dnevno diljem zemlje, često i bez odgovarajuće zaštitne opreme. Pandemija je otkrila i nedostatke privatnih zdravstvenih osiguranja. Oko 150 milijuna Amerikanaca osigurano je preko svojih radnih mjesta koja su uslijed krize dovedena u pitanje. Brojni pacijenti izbjegavali su posjete zdravstvenim ustanovama, odgađali operacije, a samim tim profitirala su velika osiguravajuća društva, a male zdravstvene ordinacije borile se za opstanak. Dorsett (2020) smatra da je pandemija samo produbila postojeće probleme američkog zdravstvenog sustava te navodi da je fokus na samoj bolesti, a ne na zdravstvu općenito. Više novca troši se na manje značajne intervencije, nego na ključne društvene odrednice zdravlja poput uvjeta stanovanja, hrane, sigurnosti, prevencije nasilja i slično. Autorica navodi da se ciklus upravljanja krizom sastoji od četiri faze. Prva je faza mitigacija tj. napori da se smanji šteta prije samog događaja. U slučaju virusa mnogo je vremena prošlo od prvih prijavljenih slučajeva do razvoja bolesti u SAD-u. Mjere koje su se mogle poduzeti ranije su restrikcije okupljanja, brojna testiranja te pronalaženje kontakata zaraženih. Druga faza odnosi se na pripremu u kojoj vlade aktiviraju planove za minimiziranje štete i spašavanje života. Treća je faza odgovor na pandemiju, a događa se tijekom ili neposredno nakon pandemije. Osnovni je cilj pomoći žrtvama i smanjiti sekundarnu štetu. To se odnosi na aktivaciju i obavještanje ključnih organizacija i primjenu strategija poput zatvaranja i držanja distance. Ta faza uključuje i promatranje posljedica. Posljednja, četvrta faza, odnosi se na „otvaranje” društva i gospodarstvo, testiranje, procjenu kontakata te razvoj cjepiva. Faza oporavka može se iskoristiti i za analizu dobrih i loših aspekata odgovora na pandemiju te kao priprema za sljedeću, neplaniranu ugrozu.

Sedam stručnjaka iz područja medicine, antropologije, političkih znanosti, ekonomije s MIT sveučilišta u Massachusettsu ¹¹, također su se osvrnuli na pandemiju uzrokovanu virusom COVID-19 te otkrivaju slabosti američkog zdravstvenog sustava tijekom pandemije i potrebne promjene istog. Banerjee i sur. (2021) iz područja znanosti, tehnologije i sociologije navodi da je pandemija pokazala kako bolest ne poznaje granice. Posljednjih nekoliko desetljeća SAD se usredotočio na razvoj sofisticiranih lijekova, a prema autoru, upravo se ta potraga za magičnim lijekovima udaljava od temelja javnog zdravstva. Širenje virusa otkrilo je nedostatke poput nedovoljne osnovne opreme i bolničkih kreveta te nedovoljan broj zdravstvenih djelatnika. Potrebno je veći napor uložiti u prevenciju širenja bolesti, a ne samo napor u pronalaženju lijeka. Banerjee i sur. (2021) naglašava da kriza u zdravstvenom sustavu

¹¹ <https://news.mit.edu/2021/what-has-pandemic-revealed-about-us-health-care-what-needs-change-0405> (20. 2. 2023.)

SAD-a nije uzrokovana pandemijom, već se jako dugo očituje u sektoru hitne pomoći i odbijenim zdravstvenim osiguranjima. Pandemija je samo pokazala da je „staro normalno” bila privilegija samo nekolicine dobro osiguranih građana.

Campbell (2021) iz područja političkih znanosti navodi da je pandemija pokazala potrebu za ulaganjem u zdravstvenu infrastrukturu i boljim praćenjem zdravstvenih prijetnji u budućnosti te poboljšanjem zdravstvenog osiguranja. Po mišljenju autorice, važnost pandemija očituje se i u otkrivanju rasizma utkanog u američku društvenu i ekonomsku politiku. Campbell navodi da se strukturalni rasizam očituje na individualnoj razini zbog loših uvjeta života, lošijeg obrazovanja, veće financijske nestabilnosti, lošijeg psihofizičkog stanja, veće smrtnosti djece i kraćeg životnog vijeka kod ostalih rasa u odnosu na bijelce. Autorica se nada da je upravo pandemija bila upozorenje odgovornima te da će se raditi na poboljšanju stambenih uvjeta, prehrane, školskog sustava te sigurnosti na radnom mjestu i smanjenju ekoloških opasnosti.

Gruber (2021) iz područja ekonomije navodi da je pandemija uzrokovana virusom COVID-19 najznačajnija zdravstvena kriza u posljednjih 100 godina te je kao takva imala ogroman utjecaj na zdravstveni sustav. Osim toga, naglašava važnost univerzalnog, nediskriminirajućeg zdravstvenog osiguranja u SAD-u. Osnovni izvori osiguranja za građane SAD-a su njihova radna mjesta, a s obzirom na stopu nezaposlenosti koja je na najvećoj razini još od Velike depresije, milijuni ljudi ostali su bez poslova, a samim tim i bez zdravstvenog osiguranja. Pandemija je također pokazala i učinkovitost liječenja na daljinu tzv. *telehealth*, kada se veliki broj pacijenata prvi put susreo s takvim načinom liječenja te ga ocjenjuju kao izrazito pozitivnog. Učestalija upotreba takvog načina liječenja može poboljšati učinkovitost zdravstvenog sustava i dosegnuti do izoliranih područja. Autor navodi da je pandemija također pokazala i vrijednost državnog sponzorstva kada su u pitanju izumi i medicinske znanosti. Zadivljuje brzina kojom su razvijena cjepiva. Međutim, to ne bi bilo moguće bez dugogodišnjeg ulaganja Nacionalnog instituta za zdravstvo u Projekt ljudskog genoma ili poticaja koje je pokrenula operacija Warp Speed, projekt američke vlade za razvoj cjepiva. I u mirnim danima bez zdravstvene krize vlada ima važnu ulogu u promoviranju inovacija u zdravstvenom sustavu.

Harris (2021) iz područja ekonomije ističe da američki zdravstveni sustav zapravo i nije sustav jer u pravom sustavu davatelji zdravstvenih usluga koordiniraju svoje usluge. Navodi primjer bolnice Elmhurst u Queensu koja je bila preplavljena pacijentima dok je 3 500 kreveta bilo slobodno u ostalim bolnicama u New Yorku. Navodi i primjer distribucije cjepiva. Dok

se SAD borio s distribucijom, Izrael primjerice ruši rekorde u cijepljenju, a Njemačka prima pacijente iz Italije, Španjolske i Francuske. U to su vrijeme američke bolnice u financijskom šoku. Autor smatra da su potrebne promjene kako bi zdravstveni sustav izdržao šokove poput pandemije te navodi da već postoje modeli koji se mogu kopirati.

James (2021), profesorica medicinske antropologije, također se slaže da je pandemija koronavirusa otkrila nedostatke američkog zdravstvenog sustava i ukazala na društvene smjernice u zdravstvu. Rizici od infekcije i mogućnost obolijevanja od ozbiljnih oblika bolesti nisu jednaki među stanovništvom. Sve ovisi o socioekonomskim čimbenicima poput vrste posla, načinu transporta, uvjeta stanovanja, mogućnosti prevencije izlaganja virusu, kao i postojećim zdravstvenim stanjima poput dijabetesa, prekomjerne tjelesne težine i kroničnih bolesti dišnih puteva.

Profesor akademskog pisanja Mnookin (2021) smatra da su se SAD, Brazil i Meksiko najlošije borile s pandemijom, a razlog vidi u predsjednicima koji su omalovažavali virus i protivili se mjerama koje su spašavale živote.

Osim nedostataka, profesor ekonomije Pathak (2021) navodi i dobre strane američkog zdravstvenog sustava. Razvoj tri vrste cjepiva u roku od godine dana od početka pandemije izvanredan je uspjeh. Kao glavni nedostatak zdravstvenog sustava i on, kao i mnogi, navodi ekstremnu nejednakost u zdravstvenom sustavu. Siromašnije zajednice podnijele su teret pandemije i u zdravstvenom, i u ekonomskom smislu, a na samom početku odgovor SAD-a na pandemiju bio je nedostatan. Osim toga, autor smatra da se nije vodilo dovoljno računa o zdravlju na globalnoj razini. Navodi da se lekcija može naučiti od relativno uspješnog odgovora zemalja Istočne Azije koje imaju centraliziran i koordiniran zdravstveni sustav koji uspješnije upravlja zdravstvom, a posebno tijekom pandemije. Uviđa potrebu za međunarodnom koordinacijom po pitanju opskrbe cjepivima i praćenju novih sojeva virusa.

U siječnju 2021. američka vlada na čelu s predsjednikom Joe Bidenom u uputama *National Strategy for the COVID-19 Response and Pandemic Preparedness*¹² donosi nacionalnu strategiju u borbi s pandemijom, a uključuje sedam glavnih ciljeva:

1. Vratiti povjerenje građana SAD-a.
2. Provoditi sigurnu, učinkovitu i razumljivu kampanju o cjepivima.

¹² <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/01/National-Strategy-for-the-COVID-19-Response-and-Pandemic-Preparedness.pdf> (25. 1. 2023.)

3. Spriječiti širenje virusa upotrebom zaštitnih maski, testiranjima i jasnim zdravstvenim standardima.
4. Proširiti pružanje hitne pomoći.
5. Pristupiti sigurnom otvaranju škola, gospodarstva i granica.
6. Zaštititi najrizičnije skupine i raditi na jednakosti i ravnopravnosti.
7. Pripremiti se za buduće prijetnje.

2.11.2. Odnosi između SAD-a i Kine u pandemiji

Izbijanje koronakrize produbilo je već kompleksan odnos i tenzije između Kine i SAD-a. Washington je Kini predbacio da je prekasno informirala Svjetsku zdravstvenu organizaciju te da uopće nije prosljedila svoje važne spoznaje o virusu, kao ni točnu statistiku.¹³ Kina opovrgava sve te prigovore i bori se protiv „politizacije” podrijetla virusa. Kako se pandemija širila svijetom, a vlade su nastojale pokazati svoje strategije u borbi protiv pandemije, započelo je traženje krivca od strane ovih dviju država. Odnos SAD-a i Kine, zapravo najvažniji bilateralni odnos u svijetu, pokazuje velike razlike u mišljenjima, prioritetima u gospodarstvu te strategijama u borbi protiv koronavirusa. Iako je globalna pandemija prouzrokovala ljudsku katastrofu u kojoj se ljudi prirodno zbližavaju, COVID-19 još je više pojačao rivalstvo između Kine i SAD-a, zemalja koje se već duže vrijeme natječu u borbi za vodstvo u međunarodnom poretku. Svi su pokazatelji upućivali na to da kriza neće poboljšati njihove odnose. Lai (2022) je postavio pitanje kako će ove dvije sile odgovoriti na izazove pandemije jer su se obje bojale gubitka svoje političke reputacije. Prema autorici, Kina se u pandemiji pokušala prikazati kao žrtva koju nepravredno napadaju i optužuju zapadne zemlje. Predsjednik Trump u više navrata prozvao je Kinu i optužio za loše upravljanje krizom te za zataškavanje opasnosti pandemije sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom koju SAD napušta u žaru pandemije. Među teorijama zavjere koje su se stvarale oko pandemije, Kelam i Dilica (2021) navode i teoriju zavjere koju je širio tadašnji predsjednik SAD-a, prema kojoj je koronavirus slučajno iscurio iz kineskog laboratorija. Navode da je Trump, iako nije bilo dokaza o curenju virusa iz laboratorija, inzistirao na toj teoriji jer je tako mogao prebaciti krivnju na Kinu zbog svog lošeg reagiranja u borbi protiv pandemije. Trump pandemiju čak naziva kineskom kugom, a virus kineskim virusom ignorirajući kritike i pravdajući se da je to samo zbog porijekla virusa. Takva je retorika izazvala reakciju Pekinga koji je uzvratio i upozorio na loše upravljanje pandemijom u SAD-u. Među teorijama koje navode Kelam i

¹³ <https://www.nytimes.com/2021/02/12/world/asia/china-world-health-organization-coronavirus.html> (12. 2. 2021.)

Dilica (2021) nalazi se odgovor kineske vlade na teoriju o curenju virusa iz kineskog laboratorija. Kineska vlada odgovorila je teorijom da je upravo američka vojska donijela bolest COVID-19 u Kinu, a svrha ove teorije koja je bila popularna u Kini, bila je da krivicu prebaci s Kine na SAD.

2.11.3. Predsjednički izbori u SAD-u

Predsjednički izbori 2020. odvijali su se za vrijeme pandemije koronavirusa. Pandemija je oblikovala kampanje predsjedničkih kandidata koje su se znatno razlikovale. Donald Trump pokušavao je ponoviti političku kampanju iz 2016., a Joe Biden je bio nešto oprezniji te je svoje aktivnosti, za razliku od Trumpa, odrađivao virtualnim putem ili, nešto kasnije u kampanji, na sigurnoj udaljenosti.

Vijesti o koronavirusu preplavile su medije u siječnju 2020. kada je Svjetska zdravstvena organizacija objavila pojavu virusa u kineskom Wuhanu. *The New York Times* izvještava o uvođenju prvih mjera u SAD-u koje su se odnosile na zatvaranje glavnih zračnih luka i restrikciju putovanja strancima koji su putovali u Kinu posljednjih 14 dana. Svjetska zdravstvena organizacija proglašava pandemiju 11. ožujka 2020., a predsjednik Trump proglašava krizno stanje 13. ožujka te izdvaja dodatna financijska sredstva za borbu protiv pandemije. *The New York Times* nadalje objavljuje da krajem ožujka Kalifornija postaje prva država koja izdaje odredbu ostajanja kod kuće. Cijeli je svijet bio na udaru pandemije, ali Sjedinjene Američke Države posebno su pogođene. Do kraja rujna 2020. izgubljeno je 200,000 života, a razmjerno više bilježe samo Brazil, Španjolska i Meksiko. Nekontrolirano širenje virusa stvaralo je ogromne probleme u američkom gospodarstvu. Baccini, Brodeur i Weymouth (2021) navode da je za razliku od većine svjetskih vođa, uključujući i Trumpovog oponenta Bidena, Trump počeo ublažavati prijetnje koronavirusa, često govoreći da će nestati s toplijim vremenom. Nastavio je s tom retorikom čak kad je i sâm obolio. SAD su bile u središtu pandemije, a kako navode Gadarian, Wallace Goodman i Pepinsky (2022) to se po slikama od 20. lipnja 2020. ne bi moglo zaključiti. Naime, upravo je tog dana Donald Trump, tadašnji predsjednik i kandidat na novim predsjedničkim izborima, održao skup u areni u Oklahomi, što je bilo jedno od najvećih okupljanja u SAD-u od početka izbivanja pandemije. Ispunjena arena, uglavnom bez zaštitnih maski, u vrijeme kada su zdravstveni stručnjaci upozoravali i apelirali da se aktivnosti kampanje ne održavaju u zatvorenim prostorima. Istovremeno je Joe Biden, drugi predsjednički kandidat, bio kod kuće, držao je socijalnu distancu te radio „online”, kao i milijuni Amerikanaca.

Pandemija je razotkrila velike probleme u američkom zdravstvenom sustavu u kojem glavnu ulogu imaju osiguranja te velike nejednakosti među ljudima. Gadarian, Wallace Goodman i Pepinsky (2022) navode da je jedan od velikih problema za vrijeme pandemije bio i sâm predsjednik Trump koji je bio opsjednut projiciranjem svoje snage kako bi osigurao novi mandat, a pri tom odbijajući odgovornost u upravljanju krizom te razvijajući kult ličnosti. Prema autorima, glavni problem u odgovoru na izazove pandemije bila je politička opredijeljenost ljudi. Često se nailazilo na izraze plave i crvene države SAD-a te plave i crvene Amerikance. To nisu samo riječi koje opisuju političku opredijeljenost na demokrate i republikance, već i način života. Kada politička pripadnost postane društveni identitet, TKO je demokrat ili republikanac, povezuje se s onim ŠTO demokrati ili republikanci rade. Glasači često ne mijenjaju političku stranu zbog neslaganja sa strankom, već mijenjaju svoje stavove kako bi oni bili u skladu sa stranačkim. Duboka politička podjela kreirala je i dvije strane pandemije u Americi: ona u kojoj se pandemija shvaćala ozbiljno i ona za koju je pandemija bila nešto prolazno. Za jedan dio Amerikanaca pandemija je značila poštivanje mjera poput učestalog pranja ruku, nošenja zaštitnih maski, izbjegavanja druženja, otkazivanja putovanja i strpljivog čekanja na cjepivo ili lijek, a za druge je pandemija bila problem za stariju populaciju, sličan sezonskoj gripi, ali zasigurno ne i virus koji će značajno mijenjati živote. Čak i kada je sâm bio zaražen, predsjednik Trump nastavio je s kampanjom, često ignorirajući i nošenje zaštitne maske. Posljedice su bile tragične, a oni koji nisu ozbiljno shvaćali pandemiju te se nisu pridržavali mjera i sami su često postajali žrtve. Gadarian, Wallace Goodman i Pepinsky (2022) ističu da i u drugim zemljama svijeta postoji izražena politička podijeljenost, ali ona se uglavnom nije očitovala u upravljanju pandemijom, dok je u SAD-u predsjednik Trump odlučio pristupiti pandemiji kao političkom problemu. U samim počecima pandemije poslana su zbujujuće poruke, i od strane znanstvenika i od strane političara. Političari su pokušavali shvatiti kako dalje, a znanstvenici naučiti što više o toj prijetnji. Kada su ljudi zabrinuti za zdravlje i kada se nalaze u zdravstvenoj krizi obično vjeruju zdravstvenim stručnjacima više nego političkim vođama. U ranim danima pandemije političko vodstvo moglo se odlučiti hoće li glavnu riječ prepustiti zdravstvenim stručnjacima ili će koristiti pandemiju u političke svrhe, a svojim je postupcima predsjednik Trump pokazao da je odlučio zadržati jaku ekonomiju i više se puta javno suprotstavljao zdravstvenim stručnjacima. Gadarian, Wallace Goodman i Pepinsky (2022) navode da je podcjenjivanje mišljenja stručnjaka započelo s predsjednikom, a nastavilo se preko agencija i medija nad kojima je on imao velik utjecaj, što je posljedično utjecalo na ponašanje milijuna Amerikanaca koji su ga željeli ponovno izabrati. Baccini, Brodeur i Weymouth (2021) ističu

da mu ta taktika nije puno pomogla u izbornoj godini. Ankete su pokazale da se gotovo 60 % Amerikanaca nije složilo s takvim odgovorom na pandemiju te se moglo očekivati da će glasači kazniti predsjednika glasajući za njegova oponenta. Ankete su također pokazale i veliku razliku u stavovima između demokrata i republikanaca. Prema Gallupu¹⁴, samo 25 % simpatizera republikanaca bilo je zabrinuto po pitanju zaraze, a čak 80 % demokrata imalo je drugačije mišljenje. 60 % republikanaca bilo je spremno vratiti se uobičajenim aktivnostima, dok je svega 3 % demokrata bilo spremno na to. Slične razlike bilježe se i po pitanjima nošenja zaštitnih maski, socijalnih distanci i izbjegavanja većih skupina ljudi. S obzirom na političku polarizaciju, glasači su doživljavali ovu krizu na različite načine. Čak i globalna pandemija odgovorna za smrt stotine tisuća ljudi nije značajnije smanjila podršku predsjedniku Trumpu među republikancima. Autori navode da je moguće da su ipak glasači sankcionirali Trumpa zbog promjena u prioritetima glasača zbog pandemije i recesije. Točnije, moguće je da su ozbiljnije zdravstvene prijetnje i veliki ekonomski gubitci glasače usmjerili prema sigurnijem planu, a po ovim pitanjima profitirao je kandidat Biden.

2.12. Institucijski kontekst – *The New York Times*

The New York Times američke su dnevne novine koje se smatraju jednim od najuspješnijih novina u cijelom svijetu.¹⁵ Snaga ovih novina urednička je izvrsnost, a ne sama tiraža jer to nikada nisu bile novine s najvećom cirkulacijom. *The New York Times* osnovan je 1851., a u vlasništvu je društva *The New York Times Company* koje se bavi kreiranjem, prikupljanjem i distribucijom novosti i informacija. Uključuje tiskana i digitalna izdanja, a mrežna stranica jedna je od najpopularnijih novinskih mrežnih stranica s više od 30 milijuna posjetitelja mjesečno. *The New York Times* dugo su nazivali *The Gray Lady* zbog tradicionalnog crno-bijelog printa i slobodnog pristupa novinarstvu, a među posljednjim novinama dodaje boju svojim stranicama. *The New York Times* citira se više od naslova poput *American Sociological Review*, *Research Policy* i *Harvard Law Review* te se s pravom smatra pouzdanim akademskim izvorom (Hicks 2018).

Hicks (2018), novinar časopisa *Quill* (Časopis društva profesionalnih novinara), navodi da *The New York Times* već 167 godina istražuje važne nacionalne i svjetske aktualnosti te o njima piše na zanimljiv i istančan način privlačan široj publici. Dodaje da je *Times*, iako je bilo određenih previranja 2003. kada je jedan od novinara optužen za plagijat, prebrodio i tu

¹⁴ www.gallup.com Gallup je američka analitička i savjetnička tvrtka sa središtem u Washingtonu poznata po provođenju anketa. (10. 1. 2023.)

¹⁵ <https://www.britannica.com/topic/The-New-York-Times> (22. 2. 2023).

situaciju, a kredibilitet nije opadao. Hicks (2018) navodi da se snaga *Timesa* odražava u brojevima pretplatnika koji se godišnje povećava za oko 15 %.

Medijski kritičar Folkenflik (2011: 10)¹⁶ kazao je sljedeće:

Ljudi općenito vjeruju pričama u *Timesu* jer se, unatoč svojim nedostacima, i dalje ističe smislenim novinarstvom koje se održava tijekom vremena. Nisu bili svadljivi. Nisu bili podmitljivi. Nisu bili zlobni”, rekao je. „Bili su izravni i pisali jasno i intenzivno o pitanjima od velike važnosti. ”

Sveučilište Yale (Poorvu Center for Teaching and Learning)¹⁷ na svojim stranicama na kojima navodi pouzdane izvore spominje i *The New York Times*, koji se i u zemlji i u svijetu smatra pouzdanim izvorom zbog temeljitosti i objektivnosti u člancima. Na stranicama samog *Timesa* može se pronaći podatak da novinari *Timesa* mogu glasovati na izborima, ali nije im dozvoljeno sudjelovanje u političkim kampanjama, skupovima ili prikupljanje novčanih sredstava za političkog kandidata ili kampanju, što dodatno potvrđuje njihovu objektivnost.

Novinari *Timesa* naglašavaju da koriste anonimne izvore kao posljednju opciju, ali prije samog objavljivanja razmatraju kako su izvori došli do informacije, imaju li pravu informaciju, koja je njihova motivacija za objavljivanje takvih informacija te jesu li izvori pouzdani i mogu li se ovakve informacije potvrditi.

Hicks i Wang (2013) navode da se *The New York Times* citirao više od utjecajnih akademskih časopisa poput *The American Sociological Review*, *Research Policy*, *Harvard Law Review* te ističu da se i *Times* neslužbeno čak počeo smatrati akademskim izvorom.

Da se zaista radi o pouzdanom i temeljitom izvoru potvrđuje i nagrada koju je *The New York Times* dobio za izvještavanje o pandemiji uzrokovanoj koronavirusom, što je od posebnog značaja za ovaj rad, budući da korpus sačinjavaju novinski članci koji obrađuju situaciju u SAD-u i svijetu za vrijeme pandemije. Kako izvještava sâm *The New York Times*, novinari *Timesa* pratili su slučajeve zaraze u zemlji i svijetu koristeći složenu metodologiju prikupljanja i prikazivanja podataka te su bilježili promjene 24 sata dnevno. Izvještavali su o borbi s virusom i odgovorima vlada te dokumentirali rasne i društvene nejednakosti za

¹⁶ „People generally trust stories in the *Times* because despite its shortcomings, it continues to set itself apart with meaningful journalism that holds up over time. They weren't being contentious. They weren't being barbed. They weren't being snarky”, he said. “They were being direct and writing plainly and clearly and intensively about an issue of great importance.”

¹⁷ <https://poorvucenter.yale.edu/> (17. 12. 2022.)

vrijeme pandemije. Izvješća nisu uključivala samo članke, već i grafičke prikaze, videomaterijale, fotografije i podcaste. Brojni novinari su se i sami izlagali riziku kako bi odgovorili zahtjevima i izazovima izvještavanja u zdravstvenoj krizi te pružili podršku čitateljima. *Times* je pratio i pozadinske događaje poput rasnih pitanja, utjecaja na klimatske promjene te izazove predsjedničkih kampanja i izbora.

Na naslovnici stranice Pulitzer Price ¹⁸ istaknuti su dobitnici nagrade za 2021. Nagradu dobiva *The New York Times* za hrabro, detaljno izvještavanje o pandemiji uzrokovanom koronavirusom koje je razotkrilo rasne i ekonomske nejednakosti, propuste vlade u SAD-u i ostalim zemljama te su na taj način novinari pomogli lokalnim vlastima, pružateljima zdravstvenih usluga, tvrtkama i pojedincima da budu bolje pripremljeni i zaštićeni.

¹⁸ <https://www.pulitzer.org/prize-winners-by-year> (16. 3. 2023.)

The New York Times

For courageous, prescient and sweeping coverage of the coronavirus pandemic that exposed racial and economic inequities, government failures in the U.S. and beyond, and filled a data vacuum that helped local governments, healthcare providers, businesses and individuals to be better prepared and protected.

Staff members from The New York Times (from left: Selam Gebrekidan, Apoorva Mandavilli, Danielle Ivory) accept the 2021 Pulitzer Prize for Public Service from Columbia University President Lee Bollinger. (Jose Lopez/The Pulitzer Prizes)

Slika 2. Objava o dobitnicima Pulitzer nagrade ¹⁹

Nagrađeni su sljedeći članci:

China Grapples With Mystery Pneumonia-Like Illness (Kina se bori s misterioznom bolešću nalik upali pluća) 5. 1. 2020.

Live Briefing: Coronavirus Death Toll Climbs in China, and a Lockdown Widens (Brifing uživo: Broj smrtnih slučajeva od koronavirusa raste u Kini, a blokada se širi) 22. 1. 2020.

As New Coronavirus Spread, China's Old Habits Delayed Fight (Kako se novi koronavirus širio, stare navike Kine odgodile su borbu) 31. 1. 2020.

¹⁹ <https://www.pulitzer.org/winners/new-york-times-6> (16. 3. 2023.)

Wuhan Coronavirus Looks Increasingly Like a Pandemic, Experts Say (Koronavirus iz Wuhana sve više nalikuje pandemiji) 1. 2. 2020.

Video: "People Are Dying": 72 Hours Inside a N.Y.C. Hospital Battling Coronavirus („Ljudi umiru”: 72 sata unutar bolnice u N.Y.C.-u koja se bori s koronavirusom) 24. 3. 2020.

The Daily: The Coronavirus Goes Global (The Daily: Koronavirus postaje globalan) 26. 2. 2020.

Database: Coronavirus in the U.S.: Latest Map and Case Count (Baza podataka: Koronavirus u SAD-u) 26. 3. 2020.

Database: Nearly One-Third of U.S. Coronavirus Deaths Are Linked to Nursing Homes (Baza podataka: Gotovo jedna trećina smrtnih slučajeva u SAD-u povezana je sa staračkim domovima) 26. 6. 2020.

Interactive: The Fullest Look Yet at the Racial Inequity of Coronavirus (Interaktivno: najcjelovitiji pogled na rasnu nejednakost koronavirusa) 4. 7. 2020.

Database: Tracking the Coronavirus at U.S. Colleges and Universities (Baza podataka: Praćenje koronavirusa na fakultetima i sveučilištima u SAD-u) 25. 8. 2020.

Interactive: How Full Are Hospital I.C.U.s Near You? (Interaktivno: Koliko su pune bolnice blizu vas?) 15. 12. 2020.

The Lost Month: How a Failure to Test Blinded the U.S. to Covid-19 (Izgubljeni mjesec: Kako je neuspjeh u testiranju zaslijepio SAD u pogledu Covid-19?) 28. 3. 2020.

How the World Missed Covid-19's Silent Spread (Kako je svijet propustio tiho širenje Covid-19?) 26. 6. 2020.

No 'Negative' News: How China Censored the Coronavirus (Ne „negativnim” vijestima: Kako je Kina cenzurirala koronavirus) 18. 12. 2020.

Front Page: U.S. Deaths Near 100,000, An Incalculable Loss (Naslovnica: Skoro 100.000 mrtvih u SAD-u, neprocjenjiv gubitak) 23. 5. 2020.

3. CILJ ISTRAŽIVANJA

Budući da je pristup u kritičkoj analizi diskursa interdisciplinaran, kritička analiza diskursa prikladna je za analizu promjena u jeziku tijekom pandemije uzrokovane koronavirusom. Analizom članaka američkih dnevnih novina *The New York Times* tijekom 2020. i 2021. pokušat će se utvrditi na koji se način jezik mijenja u različitim fazama pandemije: na samim počecima izbijanja koronavirusa u kineskom Wuhanu, za vrijeme širenja pandemije diljem svijeta te nakon razvoja cjepiva protiv koronavirusa. Osim samih promjena u leksiku, u radu se nastoji utvrditi i kako su lingvističke promjene povezane s društvenim kontekstom te kako se jezik koristi u kanaliziranju odnosa moći tijekom borbe s novonastalom zarazom te uloga medija u tom procesu.

U istraživačkom dijelu disertacije provest će se analiza leksika s ciljem utvrđivanja učestalosti izraza povezanih s pandemijom uzrokovanom koronavirusom s naglaskom na petnaest najučestalijih izraza po mjesecima u novinskim člancima tijekom 2020. i 2021. Budući da se u disertaciji istražuju promjene u jeziku, jedan je od ciljeva zabilježiti i neologizme koji se pojavljuju te ih analizirati na temelju njihove tvorbe (slaganje riječi, stapanje riječi, posuđivanje, neologizmi dobiveni prefiksacijom i sufiksacijom te akronimi i skraćenice).

Osim analize leksika, jedan je od ciljeva i ustanoviti način na koji se koristi upravni i neupravni govor u prikazivanju trenutačne situacije i života tijekom pandemije. Analizirat će se tri aspekta upravnog i neupravnog govora: način izvješćivanja, glagoli izvješćivanja i izvori. U analizi će se zabilježiti učestalost upravnog i neupravnog govora, popis glagola izvješćivanja s obzirom na učestalost u upravnom i neupravnom govoru, s naglaskom na razlike, te izvori koji se koriste s obzirom na pozadinske događaje u SAD-u i svijetu za vrijeme pandemije, a koji se uglavnom odnose na ključne zdravstvene, socioekonomske i političke događaje.

4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

4.1. Korpus

The New York Times smatra se jednim od najpopularnijih izvora brojnih akademskih radova s obzirom na tradiciju izvještavanja od 172 godine, a prema Hicks (2013) citira se više od *American Sociological Review*, *Research Policy* i *Harvard Law Review*. Budući da su novinari *Timesa* opširno izvještavali o pandemiji od samih početaka, te čak dobili i Pulitzerovu nagradu 2021. za informiranje javnosti o pandemiji uzrokovanom koronavirusom, smatra se da *The New York Times* predstavlja kvalitetan izvor za prikupljanje korpusa za odgovor na istraživačka pitanja ovog rada.

Materijal za analizu čine novinski tekstovi iz 2020. i 2021., preuzeti s mrežnih izvora²⁰, od kojih su se brojni našli na naslovnica te u kategorijama SAD i Svijet. Korpus obuhvaća članke od samih početaka pandemije te slijedom toga članke o širenju zaraze, simptomima, preventivnim mjerama, odgovorima vlade, a s posebnim osvrtom i na odgovor zdravstvenog sustava SAD-a na pandemiju, predsjedničke izbore u SAD-u te odnose između SAD-a i Kine.

Korpus se sastoji od ukupno 223 članaka s ukupnim brojem od 362 289 riječi, a članci su se sakupljali svakodnevno tijekom dvije godine. Novinski članci ključni su za istraživački dio rada u kojem se analizira leksik, a koji upućuje na prilagođavanje jezika novim okolnostima, te aspekti upravnog i neupravnog govora.

4.2. Analiza podataka

Budući da se radi o interdisciplinarnom istraživačkom pristupu proučavanju diskursa, kritička analiza diskursa kao metodološki okvir prikladna je za analizu novinskih članaka putem kojih se u ovom korpusu čitatelji informiraju o zdravstvenoj krizi, uzrocima, posljedicama, predloženim mjerama te političkim i ekonomskim odgovorom na pandemiju. Dakle, osim same lingvističke analize jezika kao sredstva komunikacije, kritička analiza diskursa bavi se i jezikom kao sredstvom izražavanja moći, a samim time i društvenih nejednakosti. Utjecaj pandemije uzrokovane koronavirusom analizira se kvantitativno i kvalitativno. U disertaciji se koristila Faircloughova trodimenzijska analiza diskursa u kombinaciji s analizom makrostrukture i mikrostrukture teksta čiji je utemeljitelj Van Dijk. Prema Richardsonu (2007), analiza izbora riječi gotovo je uvijek prva faza analize diskursa. Trodimenzijski model Normana Fairclougha odnosi se na opis, interpretaciju i objašnjenje teksta. U disertaciji se

²⁰ <https://www.nytimes.com/international/> (15. 2. 2023.)

analizira leksik povezan s pandemijom, s naglaskom na petnaest najučestalijih izraza po mjesecima tijekom dvije godine. Osim petnaest najučestalijih izraza, u analizi korpusa navode se i izrazi koji nisu među prvih petnaest izraza, ali su jako važni za analizu leksika povezanog s pandemijom. Važno je naglasiti da se leksik analizirao tijekom svakog mjeseca pandemije s obzirom na to da su se željele utvrditi razlike u učestalosti pojedinih izraza u različitim fazama pandemije. Analizirali su se novinski članci izdani od početka 2020. do kraja 2021. Nadalje, zabilježile su se novonastale riječi te one poznate kojima se tijekom pandemije proširilo značenje. Neologizmi su se klasificirali s obzirom na njihovu tvorbu. Osim leksika, na razini analize teksta, istražila su se tri aspekta upravnog i neupravnog govora (način, glagoli izvješćivanja i izvori) s naglaskom na učestalost upravnog i neupravnog govora te učestalost rečenica s kombinacijom upravnog i neupravnog govora. Zatim su se analizirale vrste i učestalost pojedinih glagola izvješćivanja i izvori koje autori članaka koriste. Budući da se u kritičkoj analizi diskursa ne analizira isključivo lingvistički aspekt teksta, bilo je potrebno istražiti ulogu jezika u kanaliziranju moći i ideologije te ulogu medija u izražavanju odnosa moći u društvu. To je dovelo do sljedećih dimenzija trodimenzijskog modela Fairclougha te su se analizirali novinski članci s obzirom na društvene, kulturološke, ideološke i ostale čimbenike te situacijska, institucijska i društvena razina, a izvor informacija bile su dnevne novine *The New York Times*. Osim trodimenzijskog modela, u analizi se koristila i analiza diskursa prema Van Dijku koja se odnosi na analizu mikrostrukture i makrostrukture, što se djelomično podudara s prvom dimenzijom Faircloughova trodimenzijskog modela. Mikrostruktura se odnosi na lingvističku analizu članaka, što u ovom slučaju uključuje analizu leksika te aspekte upravnog i neupravnog govora, dok se makrostruktura odnosi na sveukupno značenje teksta, tj. tematsku strukturu kojom se definirao sadržaj diskursa i zaključci novinskih diskursa. Oba modela, Faircloughov i Van Dijkov, uključuju tekstualnu i kontekstualnu komponentu te su se podudarali u analizi teksta i diskurzivnih praksi.

Svi izrazi i rečenice na engleskom jeziku prevedeni su na hrvatski od strane autorice disertacije.

5. ANALIZA KORPUSA

5.1. Analiza leksika

Pandemija je utjecala na svaki aspekt naših života, pa tako i na jezik kojim se govori. Nije iznenađujuće da se iznenadna pandemija odrazila na vokabular koji se koristi. Nova realnost donosi i sve učestaliju upotrebu izraza vezanih za zdravstvo, borbu protiv pandemije te izraza koji opisuju mjere koje se poduzimaju. Pura, Gustilo i Biermeier (2022) navode da se svjedoči dosad neviđenoj leksičkoj kreativnosti te da je pandemija kreirala specijalizirani diskurs i stotine novih riječi koje se koriste diljem svijeta. U jezik sve više ulaze izrazi koji se prije pandemije gotovo nisu ni koristili, a danas su dio jezika i pomažu u borbi tijekom ove globalne krize. Cartier i sur. (2022) smatraju da je jezik preuzeo ključnu ulogu u ovoj svjetskoj krizi, a važnost jezika ne vidi samo u izboru terminologije, već smatra da se putem jezika opisuju, utvrđuju i konceptualiziraju učinci virusa, mjere i reakcije. U ovoj analizi leksika utvrdilo se koji se izrazi najčešće koriste u člancima *Timesa*²¹ za vrijeme pandemije.

Tablica 1. Najučestaliji izrazi povezani s pandemijom za siječanj, veljaču i ožujak 2020.

SIJEČANJ 2020.	%	VELJAČA 2020.	%	OŽUJAK 2020.	%
<i>virus</i> (<i>virus</i>)	12,4 %	<i>coronavirus</i> (<i>koronavirus</i>)	7,6 %	<i>nursing home</i> (<i>starački dom</i>)	4,0 %
<i>outbreak</i> (<i>izbijanje</i>)	9,0 %	<i>outbreak</i> (<i>izbijanje</i>)	4,1 %	<i>health care system</i> (<i>zdravstveni sustav</i>)	2,9 %
<i>SARS</i> (<i>SARS</i>)	4,8 %	<i>quarantine</i> (<i>karantena</i>)	3,7 %	<i>coronavirus</i> (<i>koronavirus</i>)	2,4 %
<i>coronavirus</i> (<i>koronavirus</i>)	4,6%	<i>epidemic</i> (<i>epidemija</i>)	3,0 %	<i>mechanical ventilators</i> (<i>mehanički ventilatori</i>)	1,9 %
<i>infection</i> (<i>infekcija</i>)	4,4 %	<i>mask</i> (<i>maska</i>)	2,6 %	<i>quarantine</i> (<i>karantena</i>)	1,4 %
<i>health officials</i> (<i>zdravstveni službenici</i>)	2,9 %	<i>infection</i> (<i>infekcija</i>)	2,6 %	<i>shut down</i> (<i>zatvaranje</i>)	1,1 %
<i>World Health Organization</i>	2,5 %	<i>positive test</i> (<i>pozitivan test</i>)	1,9 %	<i>measures</i> (<i>mjere</i>)	1,1 %

²¹ <https://www.nytimes.com/international/> (23. 2. 2023.)

(Svjetska Zdravstvena Organizacija)					
<i>spreading</i> (širenje)	2,4 %	<i>measures</i> (mjere)	1,9 %	<i>masks</i> (maske)	0,9 %
<i>disease</i> (bolest)	2,2 %	<i>isolation</i> (izolacija)	1,7 %	<i>protective equipment</i> (zaštitna oprema)	0,8 %
<i>health expert</i> (zdravstveni stručnjak)	2,0 %	<i>flu</i> (gripa)	1,7 %	<i>extraordinary steps</i> (izvanredni koraci)	0,8 %
<i>fever</i> (vrućica)	2,0 %	<i>pandemic</i> (pandemija)	1,6 %	<i>isolation</i> (izolacija)	0,8 %
<i>pneumonialike illness</i> (bolest nalik upali pluća)	2,0 %	<i>transmissible</i> (prijenosna)	1,4 %	<i>spikes in numbers</i> (skokovi u brojevima)	0,8 %
<i>death</i> (smrt)	1,8 %	<i>symptoms</i> (simptomi)	1,4 %	<i>health crisis</i> (zdravstvena kriza)	0,6 %
<i>fear</i> (strah)	1,2 %	<i>infectious disease</i> (infektivna bolest)	1,2 %	<i>new normal</i> (novo normalno)	0,6 %
<i>breathing difficulty</i> (poteškoće u disanju)	1,1 %	<i>lab</i> (laboratorij)	1,1 %	<i>hospitalization</i> (hospitalizacija)	0,6 %
Ukupno	55,3 %	Ukupno	37,5 %	Ukupno	20,7 %

U tablici 1 prikazano je 15 najučestalijih izraza povezanih s pandemijom u prva tri mjeseca 2020. te njihov postotak u odnosu na ukupan broj izraza povezanih s pandemijom. Ukupan broj obrađenih izraza u siječnju je 15 010, od kojih se 540 izraza odnosi na pandemiju.

Nakon identificiranja novog virusa u kineskom Wuhanu širio se strah od epidemije poput one koja se dogodila prije 17 godina u Kini. Među najučestalijim riječima u novinskim člancima *Timesa* u siječnju 2020. spominje se izraz *pneumonialike illness* (bolest nalik upali pluća) te liječnici taj virus uspoređuju s upalom pluća s obzirom na simptome. Budući da se radilo o samim početcima „novog” koronavirusa, još uvijek se nije znalo mnogo o ozbiljnosti istog i bila su potrebna daljnja istraživanja. Ta je situacija podsjećala na situaciju kod zaraze SARS-om te se izraz *SARS* provlačio kroz brojne članke u siječnju. Katastrofa s epidemijom SARS-a prije 17 godina odvela je Kinu u novu eru odgovornosti i Kina se ponovno suočila sa širenjem nove misteriozne bolesti koja je već na početku prouzročila smrt 17 ljudi i zarazila više od 570 ljudi. Izbijanje novog smrtonosnog virusa predstavljalo je veliki izazov kineskoj vladi.

Kina se pokušavala riješiti lošeg imidža koji je prati od epidemije SARS-a i željela je pokazati da može upravljati krizom kao odgovorna svjetska sila. Stoga su u člancima sve učestaliji izrazi poput *epidemic* (epidemija), *mask* (maska), *measures* (mjere), *deadly* (smrtonosan), *testing kit* (pribor za testiranje), *restrictions* (ograničenja), *crisis* (kriza), a sve je jasnije bilo da se bolest širi s čovjeka na čovjeka pa se sve više nailazi i na izraz *human-to-human transmission* (prijenos s čovjeka na čovjeka). U člancima se često nailazi na izraz *World Health Organization* (Svjetska Zdravstvena Organizacija) kao krovnu i odgovornu organizaciju u zdravstvenim krizama. Unatoč ozbiljnosti, Svjetska Zdravstvena Organizacija ne proglašava odmah globalnu prijetnju jer smatra da je broj zaraze još uvijek relativno malen, a takva bi objava izazvala traženje krivca među državama te stvorila negativan učinak na, u ovom slučaju, Kinu. Kako se širi koronavirus, tako jača i antikineska politika pa se čak nailazi na izraze poput *Chinese Virus Panda-monium*, *bioterrorists* (bioterroristi), *Chinese virus* (kineski virus), *yellow alert* (žuta prijetnja). Šire se dezinformacije, a čak i rasističke i ksenofobijske reakcije.

Ukupan broj obrađenih izraza u veljači je 15 050, a na pandemiju se odnosi 560 izraza. U veljači 2020. sve je učestaliji izraz *pandemic* (pandemija) i sve je jasnije da se virus širi s čovjeka na čovjeka. I dalje se uspoređuje sa SARS-om i MERS-om, a ta je povezanost označena izrazom *slow-moving viral cousins* (srodni virusi koji se sporo šire). Ovu zarazu također povezuju i s gripom, pa je često prisutan izraz *flu* (gripa), ali i podvrste gripe poput *avian flu* (ptičja gripa) i *swine flu* (svinjska gripa). Sve se više govori o mjerama koje je potrebno poštovati pa su česti pojmovi *quarantine* (karantena), *masks* (maske), *protective suits* (zaštitni odijela), *washing hands* (pranje ruku), *thermal cameras* (termalne kamere). Širenje i izbijanje virusa te sâm izraz *outbreak* (izbijanje) često su modificirani pridjevima poput *major* (veliko), *global* (globalno), *widespread* (široko rašireno), a izraz *epidemics* (epidemija) pridjevima *spiraling* (spiralna) ili *vicious* (pakostna) kako bi se naglasila ozbiljnost situacije. Među člancima se nailazi i na izraz *super-spreader* (super širitelj) koji je potrebno oprezno koristiti jer može voditi k stigmatizaciji te može označavati nešto provokativno i namjerno. U člancima se sve više opisuju pojedinačni slučajevi, vlada strah od nepoznatog, strah od kretanja, čemu pridonose i izrazi *quarantine* (karantena), *isolation* (izolacija) i *lockdown* (zatvaranje). U Europi dolazi do velikog povećanja zaraze, a najveću zdravstvenu krizu bilježi Italija uz koju se povezuju izrazi *eruption of cases* (erupcija slučajeva), *major outbreak* (veliko izbijanje), *global outbreak* (globalno izbijanje), *high alert* (velika uzbuna), *critical times* (kritična vremena) te *intensive care* (intenzivna njega).

Ukupan broj obrađenih izraza u ožujku je 15 100, a na pandemiju se odnosi 620 izraza.

Članci *Timesa* u ožujku u znaku su spremnosti i odgovora SAD-a na pandemiju. Predsjednik Trump šalje zbunjujuće signale i čak omalovažava virus govoreći da će uskoro nestati s dolaskom lijepog vremena. U člancima se može uočiti veliki broj pridjeva koji upućuju na ozbiljnost situacije i mjere koje je potrebno poduzeti. Pridjevi poput *severe* (ozbiljan), *critical* (kritični), *widespread* (rasprostranjen), *desperate* (očajan), *significant* (značajan), *serious* (ozbiljan), *drastic* (drastičan), *extreme* (ekstreman), *enormous* (ogroman), *enhanced* (pojačan), *complex* (složen), *extraordinary* (izvanredan), *fatal* (fatalan) ukazuju na stanje i strah koji se širi diljem SAD-a. Tada je još uvijek mnogo toga nejasno po pitanju koronavirusa, ali jasno je da će doći do velikog broja zaraze. Iako većina ljudi smatra da je SAD jedna od najspremnijih zemalja s razrađenom logistikom, stručnjaci su zabrinuti za ruralne i izolirane dijelove zemlje s obzirom na to da su resursi uglavnom usmjereni prema bogatijim i naseljenijim državama. Jedan od najučestalijih izraza u novinskim člancima jest *nursing home* (starački dom) jer se u njima nalazi najranjiviji dio stanovništva, a iskustvo iz Italije pokazuje razornu moć koronavirusa u staračkim domovima. Kroz tekstove se provlači i izraz *mechanical ventilator* (mehanički ventilator) zbog velike potrebe i nedostatka istih te mogućeg crnog scenarija u kojem bi liječnici trebali birati kojim pacijentima pomoći. Diljem zemlje započinje logistička priprema i moguće zatvaranje te su sve učestaliji izrazi poput *lockdown* (zatvaranje) i *shutdown* (zatvaranje) te oštrije mjere koje su opisane izrazima poput *enhanced screening* (pojačano snimanje), *social distancing* (socijalna distanca), *restrictive measures* (ograničavajuće mjere), *extraordinary steps* (izvanredni koraci), *drastic measures* (drastčne mjere) te *aggressive response* (agresivan odgovor). U člancima se počinje spominjati i cjepivo te globalna utrka između SAD-a, Kine i Europe u razvoju istog i rješavanju svjetske krize.

Tablica 2. Najučestaliji izrazi povezani s pandemijom za travanj, svibanj i lipanj 2020.

TRAVANJ 2020.	%	SVIBANJ 2020.	%	LIPANJ 2020.	%
<i>testing</i> (testiranje)	5,9 %	<i>vaccine</i> (cjepivo)	9,4 %	<i>reopening</i> (ponovno otvaranje)	7,4 %
<i>mask</i> (maska)	5,0 %	<i>reopening</i> (ponovno otvaranje)	5,1 %	<i>vaccine</i> (cjepivo)	5,1 %

<i>coronavirus</i> (<i>koronavirus</i>)	3,9 %	<i>pandemic</i> (<i>pandemija</i>)	3,4 %	<i>pandemic</i> (<i>pandemija</i>)	4,1 %
<i>reopening</i> (<i>ponovno</i> <i>otvaranje</i>)	2,9 %	<i>virus</i> (<i>virus</i>)	3,2 %	<i>new outbreaks</i> (<i>nova izbijanja</i>)	3,8 %
<i>scientists</i> (<i>znanstvenici</i>)	2,1 %	<i>public health experts</i> (<i>stručnjaci javnog</i> <i>zdravstva</i>)	3,0 %	<i>coronavirus cases</i> (<i>slučajevi</i> <i>koronavirusa</i>)	3,2 %
<i>vaccine</i> (<i>cjepivo</i>)	2,1 %	<i>death toll</i> (<i>broj umrlih</i>)	2,9 %	<i>infections</i> (<i>infekcije</i>)	3,2 %
<i>laboratory</i> (<i>laboratorij</i>)	2,1 %	<i>coronavirus</i> (<i>koronavirus</i>)	2,2 %	<i>lockdown</i> (<i>zatvaranje</i>)	3,2 %
<i>pandemic</i> (<i>pandemija</i>)	1,9 %	<i>coronavirus cases</i> (<i>slučajevi</i> <i>koronavirusa</i>)	1,7 %	<i>hardest-hit</i> <i>cities/states/areas</i> (<i>najteže pogođeni</i> <i>gradovi, države,</i> <i>područja</i>)	2,5 %
<i>researchers</i> (<i>istraživači</i>)	1,4 %	<i>clinical trials</i> (<i>klinička ispitivanja</i>)	1,7 %	<i>Johnson&Johnson</i> (<i>Johnson&Johnson</i>)	1,9 %
<i>COVID-19</i>	1,4 %	<i>Moderna</i> (<i>Moderna</i>)	1,7 %	<i>loosened</i> <i>restrictions</i> (<i>popuštena</i> <i>ograničenja</i>)	1,9 %
<i>coronavirus crisis</i> (<i>kriza izazvana</i> <i>koronavirusom</i>)	1,3 %	<i>health care guidance</i> (<i>zdravstvene upute</i>)	1,2 %	<i>mask</i> (<i>maska</i>)	1,9 %
<i>stay-at-home</i> (<i>ostajanje kod</i> <i>kuće</i>)	1,3 %	<i>testing capacity</i> (<i>kapacitet testiranja</i>)	0,8 %	<i>social distancing</i> (<i>društveno</i> <i>distanciranje</i>)	1,9 %
<i>vote-by-mail</i> (<i>glasovanje putem</i> <i>pošte</i>)	1,2 %	<i>symptoms</i> (<i>simptomi</i>)	0,8 %	<i>Moderna</i> (<i>Moderna</i>)	1,9 %
<i>mail-in balloting</i> (<i>glasovanje putem</i> <i>pošte</i>)	1,2 %	<i>immune system</i> (<i>imunološki sustav</i>)	0,8 %	<i>Astra Zeneca</i> (<i>Astra Zeneca</i>)	0,9%
<i>health officials</i> (<i>zdravstveni</i> <i>službenici</i>)	0,9 %	<i>vaccine development</i> (<i>razvoj cjepiva</i>)	0,6 %	<i>restrictions</i> (<i>ograničenja</i>)	0,9%
Ukupno	34,6 %	Ukupno	38,5 %	Ukupno	43,8%

U tablici 2 prikazano je 15 najučestalijih izraza povezanih s pandemijom u travnju, svibnju i lipnju 2020. te njihov ukupan postotak u odnosu na ukupan broj izraza povezanih s pandemijom. Ukupan broj obrađenih izraza u travnju je 15 121, od kojih se 610 izraza odnosi na pandemiju.

Dok su političke vođe zatvarale svoje granice diljem svijeta, nikada toliko znanstvenika nije bilo usredotočeno na brz razvoj cjepiva i zaustavljanje pandemije. Izrazi poput *scientists* (znanstvenici), *research* (istraživanje), *vaccine* (cjepivo), *clinical trials* (klinička testiranja), *laboratories* (laboratoriji) mogu se pronaći u brojnim člancima *Timesa* u travnju. S druge strane, preventivne mjere jačaju, ljudi se izoliraju pa su sve učestaliji izrazi *work-from-home* (rad od kuće), *stay-at-home* (ostajanje kod kuće), *restrictions* (ograničenja), *testing* (testiranje). Predsjednik Trump i dalje nije jasan po pitanju upravljanja krizom te unatoč upozorenjima stručnjaka smatra da nošenje zaštitnih maski može biti slobodan izbor. Iako su na početku pandemije u SAD-u čak i demokrati hvalili Trumpov odgovor na krizu, nove ankete tada pokazuju drugačije rezultate. Predsjednik je želio što prije „otvoriti” zemlju, pa se glagol *to reopen* (ponovno otvoriti) sve češće pojavljuje, a možemo se naići i na izraz *the most expansive testing system* (najopsežniji sustav testiranja) s obzirom na to da je eventualno otvaranje usko povezano s opsežnim testiranjima. Kao što se vidi u tablici 2, izraz *testing* (testiranje) najučestaliji je u člancima u travnju. Za nekoliko mjeseci održavaju se i američki predsjednički izbori, pa je veliki dio javnosti smatrao da predsjednik upravlja pandemiju u skladu s tim te da je izabrao politički put u odgovoru na pandemiju. Republikanci strahuju od moguće izmjene provođenja samih izbora pa se nailazi na izraze *vote-by-mail* (glasovanje putem pošte), *mail-in balloting* (glasovanje putem pošte), *voter fraud* (izborna prevara), *absentee voting* (glasovanje u odsutnosti), *mail-in elections* (izbori putem pošte), *in-person voting* (glasovanje uživo). Kako sâm predsjednik Trump navodi, u cilju otvaranja zemlje i jačanja ekonomije, predsjednik želi zaustaviti dolazak imigranata u SAD za vrijeme trajanja zdravstvene krize i ne želi stvarati američkim državljanima konkurenciju po pitanju radne snage za vrijeme oporavka gospodarstva. Strogu imigracijsku politiku opravdava trenutačnom pandemijom, pa se u skladu s time nailazi na izraze *restricting immigration* (ograničena imigracija), *travel restrictions* (ograničenja putovanja), *expanded restrictions* (proširena ograničenja), *fear of immigrants* (strah od imigranata), *hard-line immigration policies* (tvrde imigracijske politike).

Ukupan broj obrađenih izraza u svibnju je 15 080, od kojih se 617 izraza odnosi na pandemiju. Pandemija je pojačala tenzije između SAD-a i Kine te se u SAD-u poduzimaju

agresivnije mjere prema Kini na gospodarskom, ekonomskom, diplomatskom i znanstvenom polju. Također, počinje i traženje krivca za izbijanje pandemije i započinju teorije zavjere na što upućuje i sâm termin *lab leak* (curenje iz laboratorija) koji se pojavljuje iako nema nikakvog dokaza za to. Kina kontrolira opskrbu maskama i ostalom zaštitnom opremom koja je potrebna američkim bolnicama. Ne zaboravimo i najvažniju utrku, utrku za razvojem cjepiva, što se može zaključiti na osnovi najučestalije riječi *vaccine* (cjepivo). Ako Kina prva dođe do cjepiva, imat će moćnu kartu i utjecat će na živote milijuna Amerikanaca. Prioritet predsjednika Trumpa jest otvoriti zemlju pa se intenzivno rade procjene o stopama smrtnosti. Projekcije potvrđuju strah zdravstvenih stručnjaka koji smatraju da bi otvaranje dovelo zemlju u položaj od sredine ožujka, kada su brojevi masovno rasli, a zdravstveni je sustav bio preopterećen. Stručnjaci navode četiri glavna čimbenika kojima će potvrditi je li zemlja spremna za ponovno otvaranje, a odnose se na broj novih infekcija, kapacitet zdravstvenog sustava, mogućnost masovnog testiranja i traženje kontakata. Sukladno navedenim čimbenicima izdvajaju se izrazi *new infections* (nove infekcije), *health care capacity* (kapacitet zdravstvenog sustava), *testing capacity* (kapacitet testiranja) i *contact tracing* (traženje kontakata). Predsjednik Trump smatrao je da je cijena zatvaranja zemlje ipak viša od cijene virusa. Navodi neodrživost gospodarstva s 30 milijuna Amerikanaca kod kuće te Bijela kuća odbija plan otvaranja Centra za kontrolu i prevenciju bolesti, nazivajući ga *overly prescriptive* (pretjerano opreznim).

Ukupan broj obrađenih izraza u lipnju je 15 007, a na pandemiju se odnosi 310 izraza. Lipanj 2020. mjesec je u kojem SAD i brojne druge zemlje započinju otvaranje svojih država, na što upućuje i najučestaliji izraz u lipnju *reopening* (ponovno otvaranje). Unatoč velikom porastu zaraze, u tekstu поближе naznačenom *skyrocketing coronavirus cases* (vrtoglavi porast slučajeva koronavirusa), mnoge države odlučile su se da je upravo to trenutak za popuštanje mjera. U člancima je поближе opisan težak izbor za vlade kada moraju birati između virusa i ljudi na rubu egzistencije. Očekivano, nakon popuštanja mjera prijavljuje se sve veći broj zaraženih osoba i sve su prisutniji izrazi *corona cases spike* (porast slučajeva korone), *alarming outbreak* (alarmantno izbijanje), *flood of coronavirus patients* (poplava pacijenata zaraženih koronavirusom), *shortage of hospital beds and doctors* (nedostatak bolničkih kreveta i liječnika), *hardest-hit areas* (najteže pogođena područja), *super-spreading events* (događaji brzog širenja) i slični. Broj izraza povezanih s pandemijom u člancima za lipanj vidljivo je manji zbog okretanja temama gospodarstva i predsjedničkih izbora. Politički

dogadjaj koji je obilježio lipanj zasigurno je govor predsjednika Trumpa u areni gdje se nisu poštovale mjere nošenja zaštitnih maski i fizička udaljenost.

Tablica 3. Najučestaliji izrazi povezani s pandemijom za srpanj, kolovoz i rujan 2020.

SRPANJ 2020.	%	KOLOVOZ 2020.	%	RUJAN 2020.	%
<i>masks</i> (maske)	9,6 %	<i>vaccine</i> (cjepivo)	12,2 %	<i>coronavirus vaccine</i> (cjepivo protiv koronavirusa)	7,1 %
<i>reopening schools</i> (ponovno otvaranje škola)	5,7 %	<i>flu shots</i> (cjepivo protiv gripe)	6,8 %	<i>clinical trials</i> (klinička testiranja)	6,8 %
<i>coronavirus testing</i> (testiranje na koronavirus)	4,4 %	<i>clinical trials</i> (klinička ispitivanja)	5,9 %	<i>Pfizer</i> (Pfizer)	5,5 %
<i>resurgence of virus</i> (ponovno oživljavanje virusa)	3,2 %	<i>contact tracing</i> (potraga za kontaktima)	4,4 %	<i>Moderna</i> (Moderna)	4,5 %
<i>testing site</i> (mjesto testiranja)	2,8 %	<i>coronavirus test</i> (test za koronavirus)	3,2 %	<i>health care system</i> (zdravstveni sustav)	3,7 %
<i>social distancing</i> (socijalna distanciranje)	2,5 %	<i>pandemic</i> (pandemija)	2,8 %	<i>Astra Zeneca</i> (Astra Zeneca)	2,9 %
<i>lockdown</i> (zatvaranje)	2,2 %	<i>test results</i> (rezultati testova)	2,2 %	<i>Johnson&Johnson</i> (Johnson&Johnson)	2,6 %
<i>COVID-19</i> (COVID-19)	2,2 %	<i>positive test</i> (pozitivan test)	1,6 %	<i>coronavirus</i> (koronavirus)	2,6 %
<i>shortage of testing</i> (nedostatak testiranja)	1,9 %	<i>epidemiological investigator</i> (epidemiološki istraživač)	1,6 %	<i>reopening</i> (ponovno otvaranje)	2,6 %
<i>in-person classes</i> (nastava uživo)	1,9 %	<i>twindemic</i> (dvostruka pandemija „twindemija“)	1,6 %	<i>vaccine trials</i> (testiranja cjepiva)	2,3 %
<i>safety guidelines</i> (upute o zaštiti)	1,6 %	<i>respiratory infections</i> (respiratorne infekcije)	1,2 %	<i>immune system</i> (imunološki sustav)	2,3 %

<i>online classes</i> (online nastava)	1,6 %	<i>reopening economy</i> (ponovno otvaranje gospodarstva)	1,2 %	<i>pandemic</i> (pandemija)	1,8 %
<i>physical distancing</i> (fizičko distanciranje)	1,2 %	<i>testing site</i> (mjesto testiranja)	0,9 %	<i>in-person classes</i> (nastava uživo)	1,5 %
<i>asymptomatic spread</i> (asimptomatsko širenje)	1,2 %	<i>health experts</i> (zdravstveni stručnjaci)	0,9 %	<i>downplaying the virus</i> (omalovažavanje virusa)	1,5 %
<i>testing delay</i> (kašnjenje u testiranju)	0,8 %	<i>stay-at-home</i> (ostajanje kod kuće)	0,8 %	<i>safety concerns</i> (briga o sigurnosti)	1,3 %
Ukupno	42,8 %	Ukupno	47,3 %	Ukupno	46,7 %

U tablici 3 prikazano je petnaest najučestalijih izraza povezanih s pandemijom te njihov ukupan postotak u odnosu na ukupan broj izraza vezanih uz pandemiju. Ukupan broj obrađenih izraza u srpnju je 15 219, a na pandemiju se odnosi 312 izraza.

Iako već drugi mjesec zaredom s vidno manjim brojem izraza povezanih s pandemijom, najučestaliji su izrazi *masks* (maske), *reopening* (ponovno otvaranje) i *coronavirus testing* (testiranje na koronavirus). Opisi dugih redove i manjka testova ukazuju na neprestanu borbu s koronavirusom, a zdravstveni stručnjaci upozoravaju da je potreban učinkovit plan testiranja što je potkrijepljeno i izrazom *robust testing strategy* (robustna strategija testiranja). Jedna od ključnih rasprava ponovno je otvaranje škola te predsjednik Trump smatra da su negativni društveni, psihološki i obrazovni učinci puno ozbiljniji od samog virusa. U državama koje su započele s otvaranjem i oporavkom gospodarstva, poput Floride, virus se širio sve brže i intenzivirao je u brojnim područjima, što je u člancima opisano upotrebom izraza *surging cases* (rastući slučajevi), *testing crisis* (kriza u testiranju), *skyrocketing growth of virus* (vrtoglavi rast virusa), *increased testing* (povećano testiranje), *escalation of cases* (eskaliranje slučajeva), *dramatic spike* (dramatičan skok), *rampaging disease* (divljajuća bolest). Što se tiče političkih kampanja, demokrati maksimalno ograničavaju broj ljudi na skupovima, pridržavajući se uputa stručnjaka, a zabilježen je pad podrške aktualnom predsjedniku upravo zbog agresivnog pokušaja vraćanja života na „staro normalno”.

Ukupan broj obrađenih izraza u kolovozu je 15 023, a na pandemiju se odnosi 336 izraza. Najučestaliji izrazi u člancima u kolovozu povezani su s razvojem cjepiva, pa se nailazi na izraze poput *vaccine* (cjepivo), *safe vaccine* (sigurno cjepivo), *game-changer* (promjena igre), *mandatory vaccine* (obvezno cjepivo), *protein vaccine* (proteinsko cjepivo), *effective covid vaccine* (učinkovito cjepivo za covid), *unsafe vaccine* (nesigurno cjepivo), *flu shot* (cjepivo protiv gripe). Predsjednik Trump se nadao brzom razvoju cjepiva te u svojim izjavama povezuje razvoj cjepiva s reizborom, za cjepivo se sve više koristi izraz *pre-election vaccine* (predizborno cjepivo) što zabrinjava znanstvenike. Joe Biden i Kamala Harris, Trumpovi oponenti, nude svoju viziju oporavka od koronavirusa, oprezniji su u svojim kampanjama i upozoravaju na loš odgovor na pandemiju. Brojke zaraze i dalje rastu, a stručnjaci tada već mjesecima upozoravaju na važnost opsežnih testiranja koja su ključna u borbi s pandemijom. Međutim, događalo se upravo suprotno. Bilježi se pad testiranja, postoje problemi s nedostatkom opreme za testiranje, dugo se čeka na rezultate, što utječe na kasno pronalaženje kontakata zaraženih. Zdravstveni stručnjaci bojali su se i dolaska gripe te upozoravaju na važnost cijepljenja protiv gripe i užasavaju se scenarija dvostruke ugroze koju još nazivaju *twindemic* (tvindemija). Još jedan izraz na koji se sve češće može naići u člancima je *blood plasma* (krvna plazma) ili, kako ga još stručnjaci nazivaju, *golden serum* (zlatni serum) kao jedan od mogućih načina liječenja zaraženih.

Ukupan broj obrađenih izraza u rujnu je 15 187, a na pandemiju se odnosi 377 izraza. Rujan je obilježen napredcima u razvoju cjepiva te se spominju Pfizer, Moderna, Astra Zeneca i Johnson & Johnson kao prva moguća cjepiva. S novim saznanjima o cjepivima rastu i tenzije između SAD-a i Kine te se čak navodi i moguće hakiranje američkih podataka, pa se nailazi na izraz *vaccine hacking* (hakiranje cjepiva). *Downplaying the virus* (omalovažavanje virusa) također je jedan od značajnijih izraza s obzirom na to da u političkoj kampanji dolazi do priznanja predsjednika Trumpa o umanjivanju ozbiljnosti virusa. S druge strane, demokratski kandidat za predsjednika, Joe Biden, u kampanji posebnu pažnju posvećuje zdravstvenom sustavu i dobrobiti nacije, što potvrđuju izrazi *health care system* (zdravstveni sustav), *handling coronavirus* (upravljanje koronavirusom), *nation's well being* (dobrobit nacije), *play-it-safe strategy* (sigurnosna strategija).

Tada početak nove školske godine donosi i nove izazove. U nekim državama odgađa se početak nastave kako bi se djelatnici i učenici pripremili na nove uvjete izvođenja nastave uživo te su sve češći izrazi poput *in-person classes* (nastava uživo), *online classes* (online

nastava), *safety concerns* (briga o sigurnosti), *maintaining distance* (održavanje udaljenosti), *disinfection of surfaces* (dezinfekcija površina) te *ventilation system* (ventilacijski sustav).

Tablica 4. Najučestaliji izrazi povezani s pandemijom za listopad, studeni i prosinac 2020.

LISTOPAD 2020.	%	STUDENI 2020.	%	PROSINAC 2020.	%
<i>face mask</i> (maska za lice)	6,2 %	<i>mask</i> (maska)	2,5 %	<i>vaccine</i> (cjepivo)	12,2 %
<i>Dexamethasone</i> (deksametazon)	4,9 %	<i>escalating</i> <i>pandemics</i> (eskalirajuća pandemija)	2,2 %	<i>Pfizer</i> (Pfizer)	11,2 %
<i>antibody treatment</i> (liječenje antitijelima)	3,7 %	<i>coronavirus surge</i> (porast koronavirusa)	2,0 %	<i>coronavirus</i> <i>vaccination</i> (cijepljenje protiv koronavirusa)	5,1 %
<i>handling pandemic</i> (upravljanje pandemijom)	3,4 %	<i>spiraling cases</i> (spiralni slučajevi)	2,0 %	<i>Moderna</i> (Moderna)	5,1 %
<i>severe COVID-19</i> (ozbiljan COVID-19)	2,7 %	<i>pandemics</i> (pandemija)	2,0 %	<i>coronavirus</i> <i>variants</i> (varijante koronavirusa)	3,8 %
<i>hospitalization</i> (hospitalizacija)	2,7 %	<i>testing site</i> (mjesto testiranja)	2,0 %	<i>restrictive</i> <i>measures</i> (ograničavajuće mjere)	3,2 %
<i>pandemic</i> (pandemija)	2,7 %	<i>new infections</i> (nove infekcije)	2,0 %	<i>vaccine campaign</i> (kampanja cijepljenja)	6,1 %
<i>remdesivir</i> (remdesivir)	2,1 %	<i>increasing</i> <i>infections</i> (rastuće infekcije)	1,7 %	<i>surging virus</i> (rastući virus)	2,2 %
<i>COVID-19</i> (COVID-19)	2,1 %	<i>hospitalization</i> (hospitalizacija)	1,7 %	<i>shortage</i> (nedostatak)	1,9 %
<i>pandemic waves</i> (valovi pandemije)	2,1 %	<i>public health</i> <i>guidelines</i> (upute javnog zdravstva)	1,4 %	<i>travel prohibition</i> (zabrana putovanja)	1,9 %
<i>positive tests</i> (pozitivni testovi)	2,1 %	<i>sanitizer</i> (sredstvo za	1,4 %	<i>mutations</i> (mutacije)	1,9 %

		<i>dezinfekciju</i>			
<i>president's illness</i> (predsjednikova bolest)	1,8 %	<i>lockdown</i> (zatvaranje)	1,4 %	<i>late-stage clinical trials</i> (klinička ispitivanja u završnoj fazi)	1,9 %
<i>health advice</i> (zdravstveni savjet)	1,5 %	<i>shutdown</i> (zatvaranje)	1,1 %	<i>Johnson & Johnson</i> (Johnson & Johnson)	1,6 %
<i>coronavirus patients</i> (pacijenti zaraženi koronavirusom)	1,5 %	<i>handling the virus</i> (upravljanje virusom)	0,8 %	<i>stay-at-home</i> (ostajanje kod kuće)	1,6 %
<i>health insurance</i> (zdravstveno osiguranje)	1,2 %	<i>controlling pandemic</i> (kontroliranje pandemije)	0,8 %	<i>overloaded hospitals</i> (preopterećene bolnice)	1,2 %
Ukupno	40,7 %	Ukupno	25 %	Ukupno	60,9 %

Iz tablice 4 vidi se petnaest najučestalijih izraza povezanih s pandemijom te njihov ukupan postotak u odnosu na ukupan broj izraza povezanih s pandemijom. Ukupan broj obrađenih izraza u listopadu je 15 089, a na pandemiju se odnosi 332 izraza. Ključni događaj u listopadu jest hospitalizacija predsjednika Trumpa zbog zaraze koronavirusom. Bijela kuća drži stanje predsjednika u tajnosti ističući samo blage simptome te njegov odlazak u bolnicu isključivo kao mjeru predostrožnosti. Jedan od učestalijih izraza jest *dexamethasone* (deksametazon) s obzirom na to da se koristio za liječenje predsjednika, a zdravstveni stručnjaci potvrđuju da se taj lijek koristi za liječenje težih slučajeva koronavirusa. Osim deksametazona, spominju se izrazi poput *antibody treatment* (liječenje antitijelima), *oxygen* (kisik), *remdesivir* (remdesivir).

Porast broja slučajeva zaraze dovodi do novog zatvaranja i još većeg kaosa, što potvrđuju izrazi *shutdown* (zatvaranje), *lockdown* (zatvaranje), *confusion* (konfuzija), *chaos* (kaos), *red zone* (crvena zona), *surge in coronavirus cases* (skok u slučajevima koronavirusa), *hot-spot map* (hot-spot mapa), *full-scale second wave* (drugi val na vrhuncu), *worrisome rise in coronavirus cases* (zabrinjavajući porast slučajeva koronavirusa), *coronavirus peak* (vrhunac koronavirusa), *misinformation* (dezinformacije). Stvaraju se karte u bojama koje označavaju područja s obzirom na stopu zaraze pa se bilježe izrazi *color-coded maps* (obojene mape), *red zones* (crvene zone), *orange zones* (narančaste zone) i *yellow zones* (žute zone). Dok su se

zdravstveni stručnjaci pribojavaju zime, predsjednik Trump preispituje njihove upute i često odbacuje osnovne zdravstvene savjete, uključujući i onaj o nošenju maski.

Ukupan broj obrađenih izraza u studenom je 15 200, a na pandemiju se odnosi 348 izraza.

Studeni je u znaku predsjedničkih izbora. Virus koji je ostavio milijune ljudi bez posla te ubio više od 230 000 ljudi u SAD-u zasigurno je jedan od najvećih izazova za pobjednika izbora. U trenutku kada Amerikanci izlaze na izbore, nacija se suočava s rastućom pandemijom. Izbijanje koronavirusa utjecalo je na svaki aspekt tih izbora te na ankete prije njih. Izborni dan zasigurno je drugačiji od prethodnih, a izrazi koji ga prate su *face masks* (maske za lice), *wipes* (maramice), *hand sanitizer* (dezinfekcijsko sredstvo za ruke), *plastic gloves* (plastične rukavice), *mail-in voting* (glasovanje putem pošte), *precautions* (mjere opreza), *extraordinary measures* (izvanredne mjere), *masked voters* (glasači s maskama) te *mail-in ballots* (glasovanje putem pošte). Brojevi zaraženih osoba u SAD-u dosežu svoj vrhunac, a koronavirus je izvan kontrole u cijeloj državi. Bilježe se najveći brojevi od početka pandemije što potvrđuju i izrazi poput *raging coronavirus* (divljajući koronavirus), *uncontrolled coronavirus pandemic* (nekontrolirana pandemija koronavirusa), *spike of cases* (skok slučajeva), *terrifying coronavirus surge* (zastrašujući porast koronavirusa), *increasing infections* (povećane infekcije), *escalating pandemics* (eskalirajuća pandemija). Na izborima pobjeđuje Joe R. Biden Jr. koji je tijekom kampanje slijedio upute zdravstvenih stručnjaka i brinuo za, kako navodi, *soul of the country* (duša zemlje) i profitirao na greškama dosadašnjeg predsjednika Trumpa. Biden se suzdržavao od nastupa među ljudima, a tek im se tijekom ljeta pridružio na sigurnoj udaljenosti. Nakon izbora dočekalo ga je upravljanje pandemijom koja se tada nezaustavljivo širi diljem zemlje. Novoizabrani predsjednik potvrdio je da će mu ta zdravstvena kriza biti prioritet, što je i jasno s obzirom na to da je broj prešao 10 milijuna, s više od 100 000 prijavljenih slučajeva dnevno.

Ukupan broj obrađenih izraza u prosincu je 15 005, a na pandemiju se odnosi 311 izraza. Rastući broj slučajeva zaraze prouzrokovao je manjak bolničkih kreveta i osoblja. Nedostatak bolničkih kreveta nije samo problem SAD-a, već i ostalih država diljem svijeta tijekom pandemije. Međutim, u Kaliforniji, državi s više od 40 milijuna ljudi taj problem bio je posebno izražen. Općenito, izraz *shortage* (nedostatak) jedan je od karakterističnijih izraza za pandemiju što nam potvrđuju i izrazi *lack of hospital beds and staff* (nedostatak bolničkih kreveta i osoblja), *overwhelmed/overloaded hospitals* (preopterećene bolnice), *shortage of nursing staff* (nedostatak bolničkog osoblja). Najučestaliji izrazi u člancima u prosincu su

vaccine (cjepivo) i *vaccination* (cijepljenje) s obzirom na to da se ubrzano radi na razvoju cjepiva, a prve su se doze očekivale kroz nekoliko dana.

Tablica 5. Najučestaliji izrazi povezani s pandemijom u siječnju, veljači i ožujku 2021.

SIJEČANJ 2021.	%	VELJAČA 2021.	%	OŽUJAK 2021.	%
<i>vaccine doses</i> (doze cjepiva)	6,5 %	<i>new variants</i> (nove varijante)	5,3 %	<i>Johnson & Johnson</i> (Johnson & Johnson)	5,2 %
<i>death toll</i> (broj umrlih)	3,2 %	<i>vaccination</i> (cijepljenje)	3,7 %	<i>vaccine manufacturer</i> (proizvođač cjepiva)	3,2 %
<i>vaccine supply</i> (opskrba cjepivom)	2,4 %	<i>emerging variants</i> (nove varijante)	3,5 %	<i>vaccine doses</i> (doze cjepiva)	3,0 %
<i>to vaccinate</i> (cijepiti)	2,2 %	<i>mass immunization</i> (masovna imunizacija)	2,9 %	<i>fully vaccinated</i> (potpuno cijepljeni)	2,8 %
<i>vaccine distribution process</i> (distribucijski proces cjepiva)	2,2 %	<i>infection rate</i> (stopa infekcije)	2,5 %	<i>remote work</i> (rad na udaljenosti)	2,6 %
<i>new variants</i> (nove varijante)	2,2 %	<i>in-person teaching</i> (podučavanje uživo)	1,9 %	<i>vaccinated Americans</i> (cijepljeni Amerikanci)	2,3 %
<i>Moderna</i> (Moderna)	2,0 %	<i>vaccination campaign</i> (kampanja cijepjenja)	1,5 %	<i>Merck&Co</i> <i>Merck&Co</i>	2,3 %
<i>Pfizer</i> (Pfizer)	2,0 %	<i>curve</i> (krivulja)	1,5 %	<i>pharmaceutical giant</i> (farmaceutski gigant)	1,7 %
<i>vaccine shipment</i> (pošiljka cjepiva)	2,0 %	<i>masking requirements</i> (obveza nošenja maske)	1,5 %	<i>unvaccinated people</i> (necijepljeni ljudi)	1,7 %
<i>trials</i> (ispitivanja)	1,6 %	<i>pre-pandemic life</i> (život prije pandemije)	1,3 %	<i>to vaccinate</i> (cijepiti)	1,5 %

<i>vaccination site</i> (mjesto cijepljenja)	1,2 %	<i>lifting restrictions</i> (ukidanje ograničenja)	1,3 %	<i>one-shot vaccine</i> (cjepivo s jednom dozom)	1,5 %
<i>vaccine makers</i> (proizvođači cjepiva)	1,2 %	<i>surgical masks</i> (kirurške maske)	1,3 %	<i>mass vaccination</i> (masovno cijepljenje)	0,9 %
<i>vaccine rollout</i> (uvođenje cjepiva)	1,2 %	<i>mass vaccination site</i> (mjesto za masovno cijepljenje)	1,1 %	<i>immunized people</i> (imunizirani ljudi)	0,9 %
<i>vaccine program</i> (program cijepljenja)	1,2 %	<i>Pfizer</i> (Pfizer)	0,9 %	<i>pandemic isolation</i> (izolacija u pandemiji)	0,9 %
<i>first shot</i> (prvo cjepivo)	0,6 %	<i>Moderna</i> (Moderna)	0,9 %	<i>booster shot</i> (pojačano cjepivo)	0,5 %
Ukupno	31,7 %	Ukupno	29,8 %	Ukupno	29,3 %

U tablici 5 prikazano je petnaest najučestalijih izraza povezanih s pandemijom te njihov ukupan postotak u odnosu na ukupan broj izraza povezanih s pandemijom. Ukupan broj obrađenih izraza u siječnju je 15 126, a na pandemiju se odnosi 490 izraza.

Cijepljenje je počelo u prosincu, ali već se u siječnju pojavljuju logistički problemi. Među najučestalijim izrazima u siječnju jest *vaccine doses* (doze cijepljenja). Postoji problem u raspodjeli cjepiva i brzini dostavljanja s obzirom na to da se počela širiti još zaraznija varijanta koronavirusa te su učestali izrazi *vaccine supply* (opskrba cjepivom), *vaccine distribution* (distribucija cjepiva), *new variants* (nove varijante). Suočeni sa sporijom opskrbom od očekivane, pokušava se pronaći način za masovniju opskrbu, a znanstvenici analiziraju podatke kako bi pokušali udvostručiti opskrbu cjepivom. To postaje globalan problem jer i brojne druge države prijavljuju probleme poput nedostatka igala, obučenih sestara, a dolazi i do problema po pitanju prioriteta cijepljenja, pa se sve češće mogu pročitati pitanja poput *When is my turn?* (Kad je moj red?), *Is this happening?* (Je li se ovo stvarno događa?), *Where do I go?* (Gdje da idem?).

Novoizabrani predsjednik Biden planira organizirati mjesta za masovno cijepljenje te riješiti logističke probleme raspodjele i opskrbe cjepivima. Plan mu je bio omogućiti najmanje 100 milijuna cjepiva u prvih 100 dana na vlasti. Stopa smrtnosti u SAD-u povećala se tijekom jeseni i zime, s velikim skokom u siječnju. Tijekom siječnja brojka prelazi 3 300 umrlih

dnevno te SAD ima najveću stopu preminulih u svijetu od koronavirusa. Mnogi razloge traže u postupcima predsjednika Trumpa koji je politizirao pandemiju i nije se pridržavao uputa. U člancima u siječnju sve se više bilježe izrazi *death toll* (broj umrlih), *COVID-19 death* (smrt uzrokovana COVID-om-19), *mortality rate* (stopa smrtnosti), *enormous rates* (ogromne stope), *deadly outcomes* (smrtonosni ishodi) te *deadliest day* (najsmrtonosniji dan).

Osim visokih brojeva zaraze, taj je mjesec obilježila i inauguracija novoizabranog predsjednika Bidena u posebnim uvjetima. Umjesto posjetitelja mogle su se vidjeti zastave koje su predstavljale uzvanike, a malobrojni prisutni uzvanici nosili su maske. Mnoge tradicionalne inauguracijske aktivnosti su preskočene.

Ukupan broj obrađenih izraza u veljači je 15 096, a na pandemiju se odnosi 508 izraza.

Nakon nešto sporijeg početka cijepljenja i logističkih prepreka, cijepljenje u SAD-u se tijekom veljače ubrzava. Prvom dozom cijepljeno je više od 27 milijuna Amerikanaca, a više od šest milijuna je potpuno cijepljeno. Predsjednik Biden bio je kritiziran zbog cilja da se prvom dozom cijepi više od 100 milijuna Amerikanaca u prvih 100 dana vlasti jer se to smatralo preoptimističnim, ali tada brojka dolazi čak do 150 milijuna doza. I veljača je u znaku cijepljenja te su najučestaliji izrazi *vaccination* (cijepljenje), *mass immunization* (masovna imunizacija), *vaccination campaign* (kampanja cijepljenja), ali i *emerging* i *new variants* (nove varijante) zbog straha od novih, još zaraznijih varijanti. Međutim, iako postoji nada za zdraviji ulazak u proljeće i ljeto, mnogi su zdravstveni stručnjaci još uvijek skeptični po pitanju sljedećih nekoliko mjeseci. Upozoravaju svijet da pandemija još ni izbliza nije gotova te da je uzela gotovo 450 000 života u SAD-u i 2.2 milijuna diljem svijeta. I kod cijepljenja se uočavaju nejednakosti pa tako cijepljenja napreduju u bogatijim zemljama dok siromašnije zaostaju. Što se SAD-a tiče, cjepiva su dostupnija bogatijem i bijelom stanovništvu, dok su crni i Latinoamerikanci od samog početka jače pogođeni pandemijom.

Stručnjaci su napominjali da je, uz ubrzano cijepljenje, od ključne važnosti i promjena ponašanja ljudi. Navode osnovna pravila kojih se potrebno pridržavati kako bi se usporila i zaustavila pandemija: nošenje maski, distanciranje, higijena ruku te provjetranje. Stoga se često nailazi na izraze *mask* (maska), *surgical mask* (kirurška maska), *cloth mask* (platnena maska), *N95 respirator mask* (N95 zaštitna maska), *masking requirements* (obveza nošenja maski). Tada još uvijek nisu otvorene ni sve škole u zemlji, kao na primjer u državama Oregon i Washington gdje se još uvijek razmišlja o mjerama koje uključuju cijepljenje

nastavnika i ostalih djelatnika škole, poboljšanje ventilacije, fizičku udaljenost te redovitu dezinfekcija.

Ukupan broj obrađenih izraza u ožujku je 15 066, a na pandemiju se odnosi 519 izraza.

Ključni izrazi u ožujku odnose se na cijepljenje i mjere koje se poduzimaju. Predsjednik Biden daje obećanje da će cjepivo biti dostupno svim odraslim Amerikancima do kraja svibnja. U člancima se često nailazi na farmaceutskog giganta Merck&Co i tvrtku Johnson & Johnson s obzirom na to da je između njih sklopljen dogovor o proizvodnji cjepiva. Iako se bilježe manje brojke, zdravstveni stručnjaci zabrinuti su zbog mogućeg četvrtog vala pandemije i novih varijanti virusa. Spominju se tri proizvođača cjepiva: Moderna, Pfizer BionTech i Johnson & Johnson.

Ako se dostave predviđene količine, SAD bi mogao imati veliku stopu cijepljenih do ljeta. Međutim, potrebe bi se mogle mijenjati zbog još zaraznijih novih varijanti virusa i može postojati potreba za pojačanom dozom za one koji su već cijepljeni. Upravo su zato sve prisutniji izrazi *new variants* (nove varijante), *booster shot* (pojačano cjepivo). Nakon objave tvrtke Johnson & Johnson da je potrebna samo jedna doza cjepiva, ljudi su zainteresirani za rješavanje rizika jednim potezom što potvrđuju izrazi *one and done* (jednom i gotovo) te *one-shot vaccine* (jedna doza cjepiva). Takav bi pristup olakšao i samu distribuciju cjepiva. Međutim, s obzirom na to da su rezultati pokazali nešto manju zaštitu Johnson & Johnson cjepiva od Moderne i Pfizera, zdravstveni se stručnjaci pribojavaju da u nekim ljudima ta jedna doza cjepiva može izazvati sumnju i da će se to cjepivo smatrati manje učinkovito, što može stvoriti ideju o nejednakosti među ljudima pri distribuciji cjepiva. Prvi dani cijepljenja pokazali su ipak drugačiju sliku. Ljudi su se željeli što prije cijepiti i odgovarala im je jedna doza cjepiva Johnson & Johnson. Zbog jedne doze opskrba je bila brža i u ranjivijim zajednicama koje nisu imale pristup ostalim cjepivima. Iako su zdravstveni radnici entuzijastični zbog mogućih prednosti ovog cjepiva, postoji bojazan da će interes ljudi za tim cjepivom pasti kada budu imali prilike birati cjepivo. Liječnici naglašavaju korist tog cjepiva kako ljudi ne bi sumnjali i dijelili cjepiva na doba i loša, ili kako je u člancima navedeno *luxury vaccine* (luksuzna cjepiva) i *non-luxury vaccine* (neluksuzna cjepiva). Nakon opsežnijeg cijepljenja ljudi su se počeli osjećati sigurnije što nam govore i izrazi *fully vaccinated* (potpuno cijepljen), *first dose* (prva doza), *unvaccinated* (necijepljeni), *yet-to-be-vaccinated* (na čekanju za cijepljenje), a što uvodi u jednu novu fazu pandemije. Cijepljeni ljudi počinju se opuštati, ali upozorenja i zaštitne mjere i dalje ostaju na snazi. I dalje se nose maske, održava distanca, izbjegavaju prostori sa slabom ventilacijom i slično. Još uvijek se

cijepljeni Amerikanci ne bi trebali nalaziti s necijepljenim iz različitih kućanstava te bi i dalje trebali dalje izbjegavati veća druženja i okupljanja. Iako je cjepivo svjetlo na kraju tunela, i očekuje se postupni povratak na „staro normalno”, neke stvari zauvijek će se promijeniti. U člancima je sve učestaliji izraz *remote work* ili *working remotely* (rad na udaljenosti) što označava promjene nekih dosadašnjih navika.

Tablica 6. Najučestaliji izrazi povezani s pandemijom u travnju, svibnju i lipnju 2021.

TRAVANJ 2021.	%	SVIBANJ 2021.	%	LIPANJ 2021.	%
<i>vaccination sites</i> (mjesto za cijepljenje)	3,2 %	<i>new global cases</i> (novi globalni slučajevi)	4,3 %	<i>covid surges</i> (zaraze kovidom)	5,6 %
<i>promotional vaccination campaigns</i> (promocijske kampanje cijepljenja)	2,5 %	<i>uncontrolled outbreak</i> (nekontrolirano izbijanje)	4,1 %	<i>new cases</i> (novi slučajevi)	5,3 %
<i>vaccine hesitancy</i> (oklijevanje s cijepljenjem)	2,5 %	<i>global vaccination</i> (globalno cijepljenje)	3,9 %	<i>vaccination rate</i> (stopa cijepljenja)	5,3 %
<i>post-pandemic</i> (nakon pandemije)	2,1 %	<i>vaccine hesitancy</i> (oklijevanje s cijepljenjem)	3,7 %	<i>unvaccinated population</i> (necijepljena populacija)	5,6 %
<i>herd immunity</i> (imunitet krda)	1,9 %	<i>intense transmission</i> (intenzivan prijenos)	3,3 %	<i>Pfizer</i> (Pfizer)	5,0 %
<i>vaccine appointment</i> (termin za cijepljenje)	1,9 %	<i>remote learning</i> (učenje na daljinu)	3,3 %	<i>global vaccine strategy</i> (globalna strategija cijepljenja)	4,7 %
<i>pop-up vaccination sites</i> (mobilna mjesta za cijepljenje)	1,9 %	<i>remote schools</i> (škole na daljinu)	3,1 %	<i>Delta variant</i> (Delta varijanta)	4,7 %
<i>vaccination rates</i> (stope cijepljenja)	1,9 %	<i>in-person learning</i> (učenje uživo/licem u lice)	2,8 %	<i>mask requirements</i> (obveze nošenja)	4,1 %

				<i>maske</i>)	
<i>new coronavirus variants</i> (nove varijante koronavirusa)	1,7 %	<i>virtual schooling</i> (virtualno školovanje)	2,6 %	<i>misinformation</i> (dezinformacija)	2,9 %
<i>pharmacy chain</i> (farmaceutski lanac)	1,5 %	<i>recovery</i> (recovery)	2,6 %	<i>death rate</i> (stopa smrtnosti)	2,9 %
<i>mask-wearing requirements</i> (obveza nošenja maske)	1,5 %	<i>vaccination site</i> (mjesto za cijepljenje)	2,2 %	<i>unused vaccines</i> (neiskorištena cjepiva)	2,6 %
<i>vaccine skeptics</i> (skeptici prema cjepivu)	1,5 %	<i>pace of vaccination</i> (tempo cijepljenja)	2,0 %	<i>vaccine-sharing initiative</i> (inicijativa dijeljenja cjepiva)	2,6 %
<i>vaccine education</i> (obrazovanje o cijepljenju)	1,3 %	<i>vaccine passport</i> (putovnica cijepljenja)	1,6 %	<i>stay-at-home order</i> (odredba ostajanja kod kuće)	1,1 %
<i>vaccine efforts</i> (napori oko cjepiva)	1,1 %	<i>immunization card</i> (imunizacijska knjižica)	1,3 %	<i>rigorous quarantining</i> (rigorozna karantena)	1,1 %
<i>vaccine indifferent</i> (ravnodušni prema cijepljenju)	1,1 %	<i>origin-tracing</i> (praćenje porijekla)	0,7 %	<i>global vaccine shortage</i> (globalni nedostatak cjepiva)	1,1 %
Ukupno	27,6 %	Ukupno	41,5 %	Ukupno	54,6 %

U tablici 6 vidi se petnaest najučestalijih izraza povezanih s pandemijom te njihov ukupan postotak u odnosu na ukupan broj izraza povezanih s pandemijom. Ukupan broj obrađenih izraza u travnju je 15 095, a na pandemiju se odnosi 520 izraza.

Nakon što je cjepivo postalo dostupno svima, a polovica odraslih Amerikanaca primila najmanje jednu dozu, ostalo je nagovoriti i drugu polovicu na isto, što govori i sâm izraz *hand-to-hand combat* (borba prsa u prsa). O ravnodušnosti i odbijanju cijepljenja određenog broja ljudi govore izrazi *vaccine hesitant* (neodlučan po pitanju cjepiva), *vaccine indifferent* (ravnodušan prema cijepljenju), *vaccine education* (obrazovanje o cijepljenju), *vaccine effort*

(napor oko cjepiva), *vaccine skeptics* (skeptični po pitanju cjepiva). Zdravstveni stručnjaci i političari tražili su način kako prenijeti poruku, osmišljavali su taktiku te način kako nagovoriti onaj dio stanovništva koji se odupire cijepljenju te kako nagovoriti one neodlučne. Jedna od opcija tada jest i kampanja za cijepljenje u kojoj su se promovirale aktivnosti kojima se cijepljeni mogu baviti, s naglaskom na zaštitu općeg zdravlja. Iako se neke regije približavaju tzv. imunitetu krda, kod nekih se bilježe nove infekcije koronavirusom koje se mogu transformirati u opasnije i zaraznije varijante koje mogu biti otporne na postojeća cjepiva. Iako procjene o imunitetu krda variraju, procjenjuje se da se radi od 70 % do 90 % populacije. Ta brojka uključuje i djecu koja se još uvijek ne cijepi. Sudeći po stopama cijepljenih u tom trenutku, jasno je da će biti teško dosegnuti imunitet krda, posebno na jugu. *Times* je napravio jednu zanimljivu analizu stope cijepljenih u pojedinim dijelovima zemlje koju je povezo s političkom situacijom i nedavnim predsjedničkim izborima. Naime, manja je procijepljenost i sklonost cijepljenju zabilježena u području s Trumpovim glasačima. Takve nejednakosti mogle su dovesti do viška cjepiva u jednom dijelu zemlje, a manjka u drugom. Dok u nekim regijama građani još uvijek ne mogu doći do termina za cijepljenje, u drugim dolazi do odbijanja cjepiva.

Ukupan broj obrađenih izraza u svibnju je 15 108, a na pandemiju se odnosi 534 izraza.

U svibnju se bilježi nekoliko tema povezanih s pandemijom koronavirusa. Među najznačajnijima je globalni porast zaraze koronavirusom pa se nailazi na izraze *new global cases* (novi globalni slučajevi), *uncontrolled outbreak* (nekontrolirano izbijanje), *intense transmission* (intenzivni prijenos), *global vaccination* (globalno cijepljenje), *untamed infections* (neukročene infekcije). Navodi se nekontrolirano širenje virusa u Indiji, gdje su brojevi značajno porasli i nema naznaka smirivanju. Stopa smrtnosti prati dramatičnu krivulju te umire više od 3 000 ljudi dnevno. Osim u Indiji, situacija se pogoršava i u Urugvaju, Paragvaju, Brazilu, Argentini i Kolumbiji, u zemljama koje se trenutno nalaze u 20 svjetskih zemalja s najvećom stopom smrtnosti od COVID-a.

Problem o kojem se sve više piše u svibnju jest nejednakost bogatih i siromašnih zemalja po pitanju globalnog cijepljenja. Analitičari nazivaju slabo promoviranje cjepiva u manje razvijenim zemljama i moralnim i epidemiološkim neuspjehom. U razvijenim dijelovima svijeta dijele se milijuni doza i broj zaraze je u padu, a virus je još uvijek izvan kontrole u manje razvijenim državama.

Još uvijek se mnogo piše i o načinima održavanja nastave, iako se većini škola u SAD-u nastava održava uživo. Mnoge obitelji i dalje preferiraju virtualnu nastavu zbog straha od

ponovnog izbijanja virusa ili same organizacije svakodnevnog života te su još uvijek prisutni i izrazi poput *remote learning* (učenje na daljinu), *remote school* (škola na daljinu), *virtual schooling* (virtualno školovanje). Stručnjaci su osmislili i novi izraz *school hesitancy* (oklijevanje od odlaska u školu) kojim označavaju otpor pri vraćanju na tradicionalni način školovanja te se pitaju je li pandemija utjecala na osvješćivanje ljudi o izboru školovanja i općenito načina života. S obzirom na to da su škole ipak otvorene, dolazi se do sljedeće učestale teme u svibnju, a odnosi se na procjepljivanje mladih tinejdžera. To predstavlja veliki izazov jer istraživanja pokazuju da mnogi roditelji nisu skloni cijepiti svoju djecu, a upravo je cijepljenje te populacije ključno za smanjivanje prijenosa virusa i postizanje općeg imuniteta. Jedan od učestalijih izraza u člancima u svibnju je *recovery* (oporavak) koji se ne odnosi samo na oporavak u zdravstvenom, već i u gospodarskom smislu. Iako često kritizirana, vlada predsjednika Bidena tvrdi da gospodarski oporavak ide dobrim putem te očekuju izvrstan američki povratak ovog ljeta. Masovno cijepljenje i otvaranje radnih mjesta ključni su čimbenici gospodarskog oporavka.

U trenutku kada se puno više zna o koronavirusu očekivano je da će se postavljati pitanja o samom porijeklu virusa te se nailazi na izraze poput *origins of the virus* (porijeklo virusa), *origin-tracing* (praćenje porijekla), *conspiracy theory* (teorija zavjere) te *lab-leaking hypothesis* (pretpostavku o curenju iz laboratorija). Svjetska zdravstvena organizacija odbacuje svaku mogućnost slučajnog curenja virusa iz kineskog laboratorija. Procjene znanstvenika ostale su nepromijenjene te i dalje smatraju da je virus prešao sa životinje na čovjeka. Iako su američke nadležne službe, kako navode, prikupile neke nove dokaze, takve informacije nisu dovoljne za zaključke o laboratoriju u Wuhanu. Od početka pandemije postoje teorije zavjere koje povezuju globalnu zdravstvenu krizu s laboratorijem u Wuhanu. I bivši predsjednik Trump više je puta optuživao Kinu za skrivanje informacija o virusu. Međutim, teorije zavjere ne dolaze samo s američke strane. Kina također postavlja pitanja o porijeklu virusa kojeg povezuje s američkom vojskom te smatra da bi porijeklo virusa trebali tražiti u Europi, a ne u Kini.

Ukupan broj obrađenih riječi u svibnju je 15 145, a na pandemiju se odnosi 337 izraza.

Povratak na „staro normalno” nije izgledan za sve zemlje. Dok se SAD priprema za ljeto s ublaženim mjerama, određeni dio zemalja s nižom stopom procijepljenosti bilježi najveće brojke do sada, što na potvrđuju izrazi *covid surges* (zaraze covidom), *the most dramatic daily rates* (najdramatičnije dnevne stope), *high-hit regions* (jako pogođene regije). Kolumbija bilježi 500 umrlih u posljednja tri tjedna, a Argentina prolazi kroz najgore razdoblje od

početka pandemije. Duboko u drugoj godini pandemije svijet je podijeljen na cijepljene i necijepljene. Bogate zemlje poput SAD-a pripremaju se za povratak na „normalan” život, a manje razvijene zemlje bore se s pokorenim gospodarstvom, istrošenim zdravstvenim sustavom i najvećim brojem zaraze od početka pandemije.

Bijela kuća dio je globalne kampanje za procjepljivanje diljem svijeta te u sklopu kampanje šalje 500 milijuna doza Pfizer cjeviva u 100 zemalja u jednoj godini. Upravo su zato izrazi *vaccine-sharing initiative* (inicijativa dijeljenja cjeviva), *global vaccination strategy* (globalna strategija cijepljenja) i *Pfizer* među najučestalijim izrazima u člancima u lipnju.

Što se SAD-a tiče, Alabama, Louisiana i Mississippi imaju najnižu stopu procijepljenosti u državi i rizik od velike stope zaraze. Potrebna je daljnja edukacija jer je na jugu SAD-a posebno izražen skepticizam po pitanju cijepljenja, što predstavlja opasnost od širenja novih varijanti poput Delte. S novom varijantom koronavirusa koja se širi svijetom ponovno u središte dolazi nošenje maski. Delta virus visokozarazna je varijanta virusa koja se prvi put pojavila u Indiji, zatim u još 85 zemalja, a potom i u SAD-u. Prije Delta varijante, mjere nošenja maski ukinule su se u više slučajeva. Međutim, sve se češće nailazi na izraz *reinstate mask requirements* (ponovno postavljanje odredbi nošenja maski) kako bi se zaustavilo širenje virusa. Delta varijanta ponovno aktualizira pomalo zaboravljene izraze poput *lockdown* (zatvaranje), *stay-at-home* (ostajanje kod kuće), *re-examining masking recommendations* (preispitivanje preporuka nošenja maski) i *rigorous quarantining* (rigorozne karantene).

Tablica 7. Najučestaliji izrazi povezani s pandemijom za srpanj, kolovoz i rujan 2021.

SRPANJ 2021.	%	KOLOVOZ 2021.	%	RUJAN 2021.	%
<i>delta variant</i> (<i>delta varijanta</i>)	7,0 %	<i>global vaccination program</i> (<i>globalan program cijepljenja</i>)	5,5 %	<i>mandatory vaccination</i> (<i>obvezno cijepljenje</i>)	6,8 %
<i>vaccination rate</i> (<i>stope cijepljenja</i>)	6,5 %	<i>vaccine shortage</i> (<i>nedostatak cjeviva</i>)	5,5 %	<i>widespread vaccination</i> (<i>rasprostranjeno cijepljenje</i>)	6,3 %
<i>vaccination campaign</i> (<i>kampanja cijepljenja</i>)	6,3 %	<i>new variants</i> (<i>nove varijante</i>)	5,2 %	<i>vaccine passport</i> (<i>putovnica cijepljenja</i>)	5,9 %

<i>prevention measures</i> (preventivne mjere)	6,0 %	<i>unvaccinated patients</i> (necijepljeni pacijenti)	5,0 %	<i>infection rates</i> (stope infekcije)	5,6 %
<i>promoting vaccination</i> (promoviranje cijepljenja)	6,0 %	<i>vaccination rate</i> (stopa cijepljenja)	5,0 %	<i>proof of full vaccination</i> (dokaz o potpunom cijepljenju)	4,4 %
<i>recommended precautions</i> (preporučene mjere opreza)	5,6 %	<i>Delta variant</i> (Delta varijanta)	4,7 %	<i>lifting travel restrictions</i> (ukidanje ograničenja putovanja)	4,2 %
<i>transmission in schools</i> (prijenos u školama)	5,1 %	<i>severe disease</i> (ozbiljna bolest)	4,5 %	<i>highly infectious variant</i> (visokozarazna varijanta)	3,7 %
<i>vaccinated people</i> (cijepljeni ljudi)	4,1 %	<i>virus spike</i> (vrhunac virusa)	4,0 %	<i>reopening the country</i> (ponovno otvaranje zemlje)	3,7 %
<i>unvaccinated people</i> (necijepljeni ljudi)	3,9 %	<i>mask mandate</i> (obveza nošenja maski)	4,0 %	<i>vaccination site</i> (mjesto cijepljenja)	3,5 %
<i>booster shots</i> (pojačano cjepivo)	3,4 %	<i>hospitalization</i> (hospitalizacija)	3,7 %	<i>deadly virus</i> (smrtonosni virus)	3,5 %
<i>mask wearing</i> (nošenje maske)	2,9 %	<i>infection level</i> (razina infekcije)	3,5 %	<i>spike in cases</i> (skok u slučajevima)	3,3 %
<i>contact tracing</i> (traženje kontakata)	2,6 %	<i>booster</i> (pojačivač)	3,5 %	<i>vaccination rate</i> (stopa cijepljenja)	2,8 %
<i>physical distance</i> (fizička distanca)	2,1 %	<i>overwhelmed hospitals</i> (preplavljene bolnice)	3,2 %	<i>Delta variant's impact</i> (učinak Delta varijante)	1,6 %
<i>breakthrough infections</i> (probojne infekcije)	2,1 %	<i>extra doses</i> (dodatne doze)	3,0 %	<i>vaccine mandate</i> (obveza cijepljenja)	1,6 %
<i>herd immunity</i> (imunitet krda)	1,7 %	<i>mandated vaccination</i> (obvezno cijepljenje)	2,2 %	<i>adequate ventilation</i> (odgovarajuća ventilacija)	1,4 %

Ukupno	65,3 %	Ukupno	62,5 %	Ukupno	58,3 %
--------	--------	--------	--------	--------	--------

U tablici 7 prikazano je petnaest najučestalijih izraza povezanih s pandemijom te njihov postotak u odnosu na ukupan broj izraza povezanih s pandemijom. Ukupan broj obrađenih izraza u srpnju je 15 026, a na pandemiju se odnosi 410 izraza.

Ususret Danu nezavisnosti Bijela kuća planira proslave i tradicionalne aktivnosti unatoč zaraznoj varijanti koronavirusa koja se širi diljem svijeta. Riječ je o Delta varijanti koju pobliže opisuju izrazi *highly contagious* (visokozarazna), *ultra contagious* (ultra zarazna) te *enhanced transmissibility* (pojačana prenosivost). Svjesni o još mnogo izazova pred njima, smatraju da je 4. srpnja vrijeme za proslavu napretka u borbi s pandemijom. U školama se i dalje planiraju mjere poput nošenja maski, fizičke udaljenosti, dobre ventilacije, a s obzirom na visokozaraznu Delta varijantu i na djecu ispod 12 godina koja se još uvijek ne cijepi, necijepljenim učenicima i osoblju preporučeno je nošenje maski i održavanje udaljenosti. Osim tih mjera, potrebno je testiranje, traženje kontakata, izolacija i karantena te se stoga nailazi na izraze *screening testing* (testiranje), *contact tracing* (traženje kontakata), *isolation* (izolacija) i *quarantine* (karantena). Postavlja se pitanje koju ulogu zaraznija Delta varijanta može imati na djecu i nastavnike koji se vraćaju u učionice na jesen. Delta varijanta virusa još više uzrokuje razliku između cijepljenih i necijepljenih pa se često nailazi na izraze *vaccinated* (cijepljeni) i *unvaccinated* (necijepljeni). Taj soj virusa uzrokovao je više od pola novih infekcija u SAD-u. Širenje tog virusa dodatno je potaknulo kampanju cijepjenja, ali i mogućnost dodatne pojačane doze cjepiva (*booster shot*).

Jedan od učestalijih izraza je i *breakthrough infection* (probojna infekcija). Naime, Delta infekcije pojavile su se i kod cijepljenih ljudi, ali uglavnom kod ljudi s povećanim izlaganjem virusu poput liječnika, vozača i sličnih zanimanja te kod onih s oslabljenim imunitetom. Delta se najviše proširila u zemljama s niskom stopom procijepljenosti te se nailazi na izraz *pandemic of the unvaccinated* (pandemija necijepljenih). Iako su brojke zaraze novim Delta sojem virusa zabrinjavajuće te nisu potpuno zaštićene ni cijepljene osobe, ozbiljnija stanja, hospitalizacija i smrt prisutna su uglavnom kod necijepljenih osoba. Čak više od 97 % hospitaliziranih osoba nije cijepljeno.

Ukupan broj obrađenih izraza u kolovozu je 14 899, a na pandemiju se odnosi 398 izraza.

Delta variant (Delta varijanta) još uvijek je jedan od najučestalijih izraza u člancima s obzirom na to da je tada više od 80 % infekcija u svijetu uzrokovano Delta varijantom. Sve

češće obolijevaju ljudi do 50 godina pa se postavlja pitanje kako ta varijanta virusa utječe na mlađu odraslu populaciju. Iako se spominje tvrdnja *younger, sicker, quicker* (mlađi, bolesniji, brži), nema podataka koji bi pokazali da je ta nova varijanta ozbiljnija za tu populaciju. Stručnjaci se slažu da je promjena u dobi pacijenata isključivo povezana sa stopama cijepljenja.

Vrhunac virusa povezan s Delta varijantom dovodi do rekordnog broja hospitaliziranih osoba na Floridi. Taj val koronavirusa preplavio je bolnice, napunio odjele hitne pomoći i intenzivne njege. Razina infekcije podiže se u svim državama SAD-a, a s posebno alarmantnim stopama na jugu države. Sve se češće nailazi na izraze *booster* (pojačivač) i *extra doses* (dodatne doze) s obzirom na preporuku primanja dodatnih doza osam mjeseci nakon cijepljenja.

Ukupan broj obrađenih izraza u rujnu je 15 033, a na pandemiju se odnosi 423 izraza.

Američko gospodarstvo bilježi velike gubitke u kolovozu s pojavom novog pandemijskog vala i učincima nove Delta varijante virusa. Ekonomski stručnjaci pribojavaju se da to još uvijek nisu najteže posljedice Delta soja, već da ih najgore tek očekuje. Jedan od planova Bidenove vlade obvezno je cijepljenje djelatnika, gdje nailazi na otpor. Iako je u početku bio nesklon uvođenju ove obveze, sve je bliže toj mjeri. Delta se nezaustavljivo širila, a predsjednik Biden izražavao je svoje nezadovoljstvo zbog 80 milijuna Amerikanaca koji ispunjavaju kriterije za cijepljenje, a još uvijek nisu cijepljeni. Predsjednik Biden iskoristio je svoju predsjedničku moć zahtijevajući cijepljenje u tvrtkama s više od 100 zaposlenika ili tjedno testiranje. Predsjednik zahtjeva obvezno cijepljenje zdravstvenih radnika i velike većine federalnih djelatnika na koje se mogu primijeniti i disciplinske mjere ako neosnovano odbiju cijepljenje. Cilj predsjednika Bidena bio je cijepiti desetke milijuna Amerikanaca, na što ukazuju i sve prisutniji izrazi poput *mandatory vaccination* (obvezno cijepljenje), *mandate shots* (obvezna cjepiva), *widespread vaccination* (rasprostranjeno cijepljenje), *vaccine passport* (putovnica cijepljenja), *proof of vaccination* (dokaz o cijepljenju).

SAD ukida mjeru ograničenja putovanja u zemlju kako bi se smanjile tenzije između SAD-a i Europe te omogućilo okupljanje razdvojenih obitelji. Međutim, u SAD mogu ući samo potpuno cijepljeni putnici uz dokaz o cijepljenju. Administracija predsjednika Bidena ukinula je zabranu putovanja od studenog za strance koji su potpunosti cijepljeni protiv koronavirusa, na taj način otvarajući zemlju tisućama ljudi. Necijepljenim osobama nije bio moguć ulaz u zemlju, a to se odnosilo čak i na zemlje poput Japana koje nisu imale zabranu ulaska u SAD tijekom pandemije.

Tablica 8. Naučestaliji izrazi povezani s pandemijom za listopad, studeni i prosinac 2021.

LISTOPAD 2021.	%	STUDENI 2021.	%	PROSINAC 2021.	%
<i>overwhelmed</i> (preplavljeni)	7,0 %	<i>vaccinated foreign travelers</i> (cijepljeni strani putnici)	8,3 %	<i>Omicron variant</i> (varijanta Omicron)	6,1 %
<i>overloaded facilities</i> (preopterećeni objekti)	6,8 %	<i>fully vaccinated travelers</i> (potpuno cijepljeni putnici)	8,1 %	<i>fully vaccinated</i> (potpuno cijepljeni)	5,7 %
<i>resisting vaccination</i> (opiranje cijepljenju)	6,3 %	<i>proof of vaccination</i> (dokaz o cijepljenju)	8,1 %	<i>to vaccinate</i> (cijepiti)	5,5 %
<i>duty-related death</i> (smrt povezana s dužnošću)	5,8 %	<i>pandemic travel restriction</i> (ograničenje putovanja u pandemiji)	7,8 %	<i>fast-spreading</i> (brzo širenje)	5,1 %
<i>intensive care</i> (intenzivna njega)	5,5 %	<i>Omicron</i> (Omicron)	7,3 %	<i>lab</i> (laboratorij)	4,6 %
<i>prioritizing treatment</i> (davanje prioriteta u liječenju)	4,6 %	<i>mutations</i> (mutacije)	5,5 %	<i>contact tracing</i> (traženje kontakata)	3,5 %
<i>disastrous virus outbreak</i> (tragično izbijanje virusa)	4,3 %	<i>coronavirus test</i> (test na koronavirus)	4,7 %	<i>Omicron infections</i> (infekcije Omicronom)	4,2 %
<i>pro-vaccine campaign</i> (kampanja cijepjenja)	4,3 %	<i>virus surge</i> (val virusa)	4,1 %	<i>researchers</i> (istraživači)	3,3 %
<i>steadfast resistance to vaccines</i> (postojana otpornost na cjepiva)	3,8 %	<i>variant of concern</i> (zabrinjavajuća varijanta)	4,1 %	<i>scientists</i> (znanstvenici)	3,1 %
<i>booster shots</i> (pojačana cjepiva)	3,4 %	<i>boosting vaccination</i> (poticanje cijepjenja)	3,9 %	<i>Moderna</i> (Moderna)	2,0 %
<i>mix and match approach</i> (pristup miješanja i	3,4 %	<i>reinfection</i> (ponovna infekcija)	3,6 %	<i>to get boosted</i> (pojačati)	1,8 %

<i>spajanja</i>)					
<i>hesitancy</i> (oklijevanje)	3,1 %	<i>immune system</i> (imunološki sustav)	3,1 %	<i>Pfizer</i> (Pfizer)	1,8 %
<i>vaccination status</i> (status cijepljenja)	2,9 %	<i>global fear</i> (globalni strah)	3,1 %	<i>testing requirements</i> (zahtjevi za testiranje)	1,6 %
<i>breakthrough infections</i> (probojne infekcije)	2,9 %	<i>new variant</i> (nova varijanta)	3,1 %	<i>public health restrictions</i> (ograničenja javnog zdravstva)	1,6 %
<i>vaccination status</i> (status cijepljenja)	2,9 %	<i>superspreading event</i> (dogadjaj superširenja)	2,3 %	<i>assessment of danger</i> (procjena opasnosti)	0,7 %
Ukupno	67 %	Ukupno	77,1 %	Ukupno	50,6 %

Tablica 8 prikazuje petnaest najučestalijih izraza povezanih s pandemijom te njihov postotak u odnosu na ukupan broj izraza povezanih s pandemijom. Ukupan broj obrađenih izraza u listopadu je 15 157, a na pandemiju se odnosi 411 izraza.

Cijepljenje u to doba i dalje predstavlja veliki izazov u pandemiji. U SAD-u najtežu situaciju s novim probojem koronavirusa bilježi Aljaska. Nakon skoro dvije godine od izbijanja koronavirusa u SAD-u, na Aljasci se gledaju prizore koji nalikuju najmračnijim danima pandemije. Nema dovoljno sredstava za testiranje, pacijenti se primaju u hodnicima, bolnice su pretrpane, a liječnici se suočavaju s donošenjem najtežih odluka o tome koga će liječiti i tko ima najviše izgleda za preživjeti.

U člancima u listopadu također se može pročitati o broju policajaca koji su preminuli nakon zaraze koronavirusom. Iako statistika pokazuje visoki rizik za te radnike, sindikati policajaca bore se protiv uvođenja obveznog cijepljenja. Tu situaciju pobliže mogu približiti izrazi poput *resisting vaccination* (opiranje cijepljenju), *duty-related death* (smrt povezana s dužnošću), *breakthrough infections* (probojne infekcije). Zanimljiv je podatak da je više od 460 radnika policije preminulo od posljedica koronavirusa od početka pandemije, što je zapravo najčešći uzrok smrti povezan s dužnošću. Četiri puta više policijskih službenika preminulo je zbog zaraze koronavirusom nego u pucnjavi u razdoblju pandemije. Virus hara među policijskim službenicima, ali kampanja cijepljenja i dalje je velika borba. Postoje velike razlike među državama SAD-a, pa tako neki gradovi omogućavaju regularno testiranje umjesto cijepljenja,

a neke države, poput Memphisa, uopće nemaju mjere, što je moguće i zbog nedostatka radne snage.

Zanimljivo je da kampanje cijepljenja rezultiraju naprecima u dijelovima SAD-a s uglavnom crnačkim stanovništvom. Razlika u stopi cijepljenja bijelaca i crnaca uvelike je smanjena. U prvim mjesecima cijepljenja crnačko stanovništvo znatno je manje cijepljeno, a razlog može biti otežan pristup cjepivima u njihovim zajednicama, a njihovo oklijevanje može biti povezano s općim nepovjerenjem prema vladi i zdravstvenim radnicima te dezinformacijama o sigurnosti i učinkovitosti cjepiva pa se nailazi na izraze poput *hesitancy* (oklijevanje) te *pro-vaccine campaigns* (kampanje cijepljenja).

Važna informacija koja je također obilježila listopad jest i mogućnost miješanja različitih cjepiva kod primanja pojačane *booster* doze. *Mix and match approach* (pristup miješanja i spajanja) odnosi se upravo na mogućnost primanja cjepiva drugog proizvođača, što je uvelike ubrzalo dinamiku i stope cijepljenja pojačanom dozom.

Ukupan broj obrađenih izraza u studenom je 15 280, a na pandemiju se odnosi 381 izraz.

Kao što je već prije najavljeno, u studenom se ukidaju određene mjere ograničenja putovanja stranaca u SAD. Nakon 18 mjeseci zabrane, nakon brojnih razdvojenih obitelji i velikih gubitaka u putničkoj industriji, omogućava se ulazak potpuno cijepljenih stranaca u SAD te su stoga česti izrazi *vaccinated foreign travelers* (cijepljeni strani putnici), *fully vaccinated* (potpuno cijepljeni) te *proof of vaccination* (dokaz o cijepljenju). Po tada novim pravilima potpuno cijepljenim stranim putnicima dozvoljen je ulaz u SAD ako prilože dokaz o cijepljenju i negativan test, a prihvaćaju se samo cjepiva koja je odobrila Svjetska zdravstvena organizacija. Necijepljeni američki državljani i djeca ispod 18 godina nisu podliježali tim pravilima, ali su se morali testirati 24 sata prije putovanja. Dok se s jedne strane olakšava putovanje cijepljenim putnicima, postrožene su mjere za putnike koji su do sada mogli necijepljeni ući u zemlju, poput Japana, Singapura, Meksika i ostalih.

U studenom se bilježi i novi zabrinjavajući izazov u pandemiji, a odnosi se na novu varijantu virusa Omicron koja se pojavila u Južnoj Africi. Znanstvenici tada još uvijek ne znaju koliko je opasna Omicron varijanta, ali su alarmantne brojne mutacije tog soja. Svjetska zdravstvena organizacija za tu varijantu koristi izraz *variant of concern* (zabrinjavajuća varijanta), što se odnosi na najozbiljniju kategoriju nakon Delta varijante koja se pojavila prije godinu dana. Radi se o zabrinjavajućoj varijanti koja ima brojne mutacije te stoga može biti zaraznija ili otporna na postojeća cjepiva. O Omicronu se u to vrijeme zna jako malo i još uvijek nema dokaza da uzrokuje ozbiljniju bolest od prethodnih varijanti, a nema ni dokaza o brzini širenja

ili prijenosa s čovjeka na čovjeka. Mnogi zdravstveni stručnjaci ipak se slažu da čak ako se i ispostavi da je Omicron zarazniji od drugih varijanti, cjepivo će ipak pružiti zaštitu od ozbiljnijih oblika bolesti.

Ukupan broj obrađenih izraza u prosincu je 15 129, a na pandemiju se odnosi 540 izraza.

U središtu članaka u prosincu jest Omicron varijanta koronavirusa koja je otkrivena i u SAD-u. Prvi slučaj zabilježen je u Kaliforniji kod putnika iz Južne Afrike. Znanstvenici diljem svijeta istražuju brzinu prijenosa kod te varijante u odnosu na dosadašnje. Osim istraživanja brzine širenja, znanstvenici pokušavaju otkriti razinu zaštite postojećih cjepiva u slučaju Omicron varijante. Ono što je poznato jest da Omicron varijanta nosi više od 50 genetskih mutacija te se svi cijepljeni pozivaju na docjepljivanje (*booster shots*).

U prosincu su ponovno učestali izrazi poput *lab* (laboratorij), *scientist* (znanstvenik), *researcher* (istraživač) s obzirom na to da se intenzivno prati širenje i pokušava se detektirati prijetnja ove varijante. Neka laboratorijska istraživanja ukazuju na to da postojeća cjepiva ipak pružaju određenu razinu zaštite i u slučaju zaraze Omicron varijantom. Ono što je u tom trenutku jasno jest da se Omicron varijanta jako brzo širi SAD-om te da je teško predvidjeti razvoj situacije. Delta varijanta je i dalje dominantna varijanta među zaraženima i hospitaliziranima, ali Omicron uskoro može nadmašiti Delta varijantu s obzirom na brzinu kojom se širi, što predstavlja veliki problem za već pretrpane bolnice i iscrpljeni zdravstveni sustav.

Znanstvenici svijetlu točku vide u mogućnosti testiranja i dostupnosti cjepiva koja mogu, barem u određenoj mjeri, biti učinkovita i kod te varijante. Ono što predlažu svim odraslim osobama jest docjepljivanje jer je u tom trenutku samo jedna od šest osoba primila tzv. booster dozu. Procjepljivanje je ključno za kontroliranje virusa jer i najmanja zaštita u tim slučajevima spašava živote.

5.2. Neologizmi

Od početka 2020. pandemija uzrokovana virusom COVID-19 dominira medijskim diskursom. Klosa-Kückelhaus, Kernerman (2022) navode da leksička adaptacija koja se događa tijekom te zdravstvene krize utječe i na stvaranje neologizama koji postupno ulaze i u rječnike. Jedan od njih je i Oxford English Dictionary (OED) čiji autori neprestano ažuriraju izdanja uvrštavanjem novih riječi povezanih s tom zdravstvenom krizom. Simpson (2007) također razmatra pitanje uvrštavanja novih riječi u rječnik te nije zadovoljan s dugoročnim konceptom neologizama koji ulaze u Oxford English Dictionary. Naziva ih trenutačnim valom riječi koje

će uskoro biti zamijenjene nekim novim riječima te čak navodi i komercijalni aspekt uvrštavanja neologizama u rječnik, čineći ga tako atraktivnijim. Santhi (2010) navodi podatak da svaki jezik ima oko 3000 novih riječi godišnje, a te nove riječi naziva neologizmima te ističe da je to najbolji pokazatelj kako riječi nisu zapisane u kamenu, već da su rezultat neprestanog razvoja, prilagođavanja, brisanja, dopunjavanja i mijenjanja.

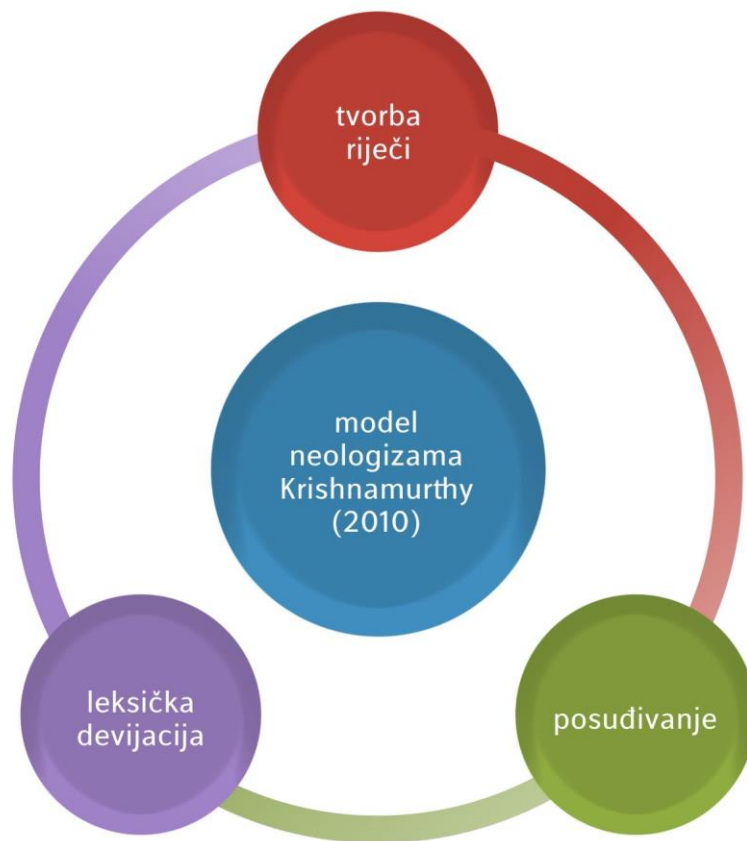
Salazar i Wild (2022: 12) navode da se izraz *COVID-19*, na koji se često nailazi i u člancima *Timesa*, prvi put pojavljuje 11. veljače 2020. kao službeni naziv za bolest uzrokovanu koronavirusom, a skraćunica je od izraza *coronavirus disease 2019* (bolest uzrokovana koronavirusom 2019). Autori nadalje ističu kako su se leksikografi rijetko kad susretali s ovakvim eksponencijalnim rastom nekog izraza u kratkom vremenu te navode da je izraz *COVID-19* uvršten u Oxford English Dictionary u travnju 2020. Salazar i Wild (2022) naglašavaju da se neologizmi ne odnose samo na potpuno nove izraze, već i postojeće izraze koji su tijekom pandemije dobili prošireno značenje, a do 2020. su bili relativno nepoznati. Jedan od takvih primjera jest izraz *coronavirus* (koronavirus) koji je prvi put zabilježen u rječniku 1968., ali prije pandemije koristili su ga uglavnom samo znanstvenici. Izraz *social distance* (socijalna distanca) također nije novi izraz, već se spominje još 1957. kad je označavao namjerno distanciranje od ljudi, a tek 2004. odnosi se na distanciranje zbog infekcije. Salazar i Wild još navode i izraze *self-quarantine* (samokarantena), koji se spominje 1876., a *contact tracing* (traženje kontakata) 1910. Autori ističu da je jedna od važnijih karakteristika jezika u pandemiji način na koji se znanstveni izrazi koriste u svakodnevnoj situaciji.

U rječniku English Oxford Dictionary navodi se da riječ neologizam dolazi od francuske riječi *néologisme* (neo+logizam), a označava novotvorenicu ili novostvorenu riječ ili izraz te prošireno značenje postojeće riječi. Upravo takva tvorba novih riječi dokaz je da se jezik neprestano mijenja prateći trenutni kontekst i razvoj društva. Neologizmi se odnose na jezične novotvorenine i novo iskovane riječi te stare riječi u novom značenju, što nam potvrđuje i definicija Newmarka (1988) prema kojem su neologizmi novo stvorene leksičke jedinice ili postojeće leksičke jedinice koje dobivaju novi smisao. Skelin Horvat i Hriberski (2019) smatraju da postoje brojne definicije neologizama, ali ih je istovremeno teško kategorizirati. Među neologizmima navode i oživljenice koje se odnose na riječi koje su se vratile iz pasivnog u aktivni leksik te posuđenice koje uključuju riječi koje su tijekom vremena ušle iz drugih jezika, a postale su dijelom nekog novog jezika. Wang i Wu (2017) također definiraju neologizme kao nove riječi ili izraze te postojeće riječi s novim značenjem, a prema Janssensu

(2011), neologizmi opisuju jezik promjena te autor smatra da su novonastale riječi ono što održava jezik živim. Prema Awadh i Shafiull (2020), tehnološka revolucija u današnjem vremenu utječe na sve aspekte života, pa tako i na lingvističke modele u svijetu. S lingvističkog stajališta, rezultat svakodnevnih promjena u tehnologiji je stvaranje novih riječi i pridodavanje novih leksičkih značenja postojećim riječima. Bach i Harnish (1979) navode da autor koji koristi neologizme dobivene stapanjem riječi pretpostavlja da čitatelj već poznaje vokabular i gramatiku jezika koji se koristi. Svjesni su da niti jedan pojedinac ne može potpuno ovladati cijelim vokabularom, ali pretpostavlja se da čitatelj ili sugovornik može shvatiti značenje nove riječi.

Posljednjih nekoliko godina pandemija uzrokovana COVIDOM-19 postala je globalna tema, stoga ne čudi pojavljivanje brojnih neologizama koji imaju važnu ulogu u komunikaciji tijekom ove zdravstvene krize. Kao društvo koje prilagođava svoje živote pandemiji, pratile su se informacije kako bi se što bolje zaštitili. Amiruddin, Yassi i Sukmawaty (2021) smatraju da se novotvorene riječi najčešće pojavljuju u naslovima, a najučestaliji neologizmi su oni dobiveni slaganjem i stapanjem riječi. Autori navode da je najveća razlika između slaganja i stapanja riječi u načinu kombiniranja riječi koje u slučaju složenica ostaju u istom obliku, a rezultat stapanja je potpuno nova riječ. Lehrer (2003) ističe stapanje riječi kao najzanimljiviji način tvorbe neologizama u novinskim člancima te smatra da ih autori koriste kako bi privukli pažnju čitatelja s obzirom na to da neologizmi uključuju igru riječima te se čitatelj zabavlja otkrivajući je. Također navodi da neologizme često možemo naći i u reklamama s ciljem što lakšeg pamćenja određenog proizvoda.

Richardson (2007) navodi tri vrste neologizama svojstvenih novinskom jeziku: neologizmi koji se tvore dodavanjem prefiksa i sufiksa, neologizmi koji se tvore promjenom značenja riječi ili izmijenjenom gramatičkom funkcijom te neologizmi koje dobivamo spajanjem postojećih riječi. Sličnu podjelu napravio je i Krishnamurthy (2010) koji navodi tri elementa u stvaranju neologizama. U prikazu modela neologizama nalazi se tvorba riječi koja uključuje stapanje, dodavanje prefiksa i sufiksa, slaganje riječi, stvaranje nove riječi na osnovi postojeće te kratice i akronime. Drugi je element posuđivanje s obzirom na to da mnogi govornici koriste različite jezike u stvaranju neologizama kako bi olakšali komunikaciju. Treći element u prikazu odnosi se na leksičku devijaciju koja označava stvaranje potpuno nove riječi.

Slika 3. Model neologizama (Krishnamurthy 2010)²²

²² Model neologizama. Model neologizama koji uključuje tvorbu riječi, posuđivanje i leksičku devijaciju. (Krishnamurthy 2010). Slika preuzeta od Asif (2021: 2).

Tablica 9. Tvorba i primjeri neologizama

Tvorba neologizama	Primjeri neologizama
<p>SLAGANJE RIJEČI (COMPOUNDING)</p>	<p><i>booster shot (booster + shot)</i> pojačivač, revakcinacija <i>contact tracing (contact + tracing)</i> traženje kontakata <i>coronavirus hospital (corona + virus + hospital)</i> korona bolnica <i>coronavirus map (corona + virus + map)</i> korona karta <i>coronavirus measures (corona + virus + measures)</i> korona mjere <i>coronavirus numbers (corona + virus + numbers)</i> korona brojevi <i>coronavirus crisis (corona + virus + crisis)</i> korona kriza <i>coronavirus (corona + virus)</i> koronavirus <i>coronavirus patient (corona + virus + patient)</i> korona pacijent <i>coronavirus party (corona + virus + party)</i> koronaparty <i>coronavirus-phobia (corona + virus + phobia)</i> koronafobija <i>coronavirus summer (corona + virus + summer)</i> korona ljeto <i>face – mask (face + mask)</i> maska za lice <i>lockdown (lock + down)</i> lockdown <i>new normal (new + normal)</i> novo normalno <i>patient zero (patient + zero)</i> nulti pacijent <i>physical distance (physical + distance)</i> fizička distanca <i>social distance (social + distance)</i> socijalna distanca <i>second wave (second + wave)</i> drugi val <i>self – isolation (self + isolation)</i> samoizolacija <i>self-quarantine (self + quarantine)</i> samokarantena <i>self-testing (self + testing)</i> samotestiranje <i>self-treatment (self + treatment)</i> samoliječenje <i>super-spreader (super + spreader)</i> supersširitelj <i>travel quarantine (travel + quarantine)</i> karantena putovanja</p>

<p>STAPANJE (BLENDING)</p>	<p><i>blursday</i> (<i>blur</i> + <i>day</i>) neodređeni dan</p> <p><i>zoom boom</i> (<i>zoom</i> + <i>boom</i>) zoom bum</p> <p><i>zoom room</i> (<i>zoom</i>+<i>room</i>) zoom soba</p> <p><i>zoombombing</i> (<i>zoom</i>+<i>bombing</i>) zoom bombardiranje</p> <p><i>elbow bump</i> (<i>elbow</i> + <i>bump</i>) pozdrav laktom</p> <p><i>vaccine hesitant</i> (<i>vaccine</i> + <i>hesitant</i>) neodlučan po pitanju cijepljenja</p> <p><i>vaccine indifferent</i> (<i>vaccine</i> + <i>indifferent</i>) ravnodušan po pitanju cijepljenja</p> <p><i>vaccine passport</i> (<i>vaccine</i> + <i>passport</i>) putovnica cijepljenja</p> <p><i>quarantineChat</i> (<i>quarantine</i> + <i>chat</i>) karantenski chat</p> <p><i>covidiot</i> (<i>covid</i> + <i>idiot</i>) kovid idiot</p> <p><i>covidient</i> (<i>covid</i> + <i>obedient</i>) osoba koja poštuje covid pravila</p> <p><i>locktail</i> (<i>lockdown</i> + <i>cocktail</i>) lockdown koktel</p> <p><i>quaranteam</i> (<i>quarantine</i> + <i>team</i>) tim u karanteni</p> <p><i>twindemic</i> (<i>twin</i> + <i>epidemic</i>) tvindemija</p> <p><i>coronacation</i> (<i>corona</i> + <i>vacation</i>) odmor za vrijeme korone</p> <p><i>covexit</i> (<i>covid</i> + <i>exit</i>) covidexit</p> <p><i>quaranteen</i> (<i>quarantine</i> + <i>teen</i>) tinejdžeri iz karantene</p> <p><i>quarantimes</i> (<i>quarantine</i> + <i>times</i>) vrijeme karantene</p> <p><i>infodemia</i> (<i>information</i> + <i>pandemia</i>) infodemija</p> <p><i>coronnials</i> (<i>coronavirus</i> + <i>millenials</i>) koronaši</p> <p><i>quarantini</i> (<i>quarantine</i>+<i>martini</i>) karantini</p>
--------------------------------	---

<p>POSUĐIVANJE (BORROWINGS)</p>	<p><i>Delta (Greek delta)</i> Delta <i>Omicron (Greek omicron)</i> Omikron <i>pandemic (lat. pandemus)</i> pandemija <i>Lambda (Greek lambda)</i> Lambda <i>Beta (Greek beta)</i> Beta</p>
<p>PREFIKSACIJA (PREFIXATION) / SUFIKSACIJA (SUFFIXATION)</p>	<p><i>anti-lockdown (anti + lockdown)</i> antilockdown <i>anti-masker (anti + masker)</i> antimasker <i>unvaccinated (un + vaccinated)</i> necijepljeni <i>pre-coronavirus (pre + coronavirus)</i> prije koronavirusa <i>pre-COVID (pre + COVID)</i> prije COVIDA <i>pre-crisis (pre + crisis)</i> prije krize <i>pre-election vaccine (pre + election + vaccine)</i> predizborno cjepivo <i>pre-pandemic (pre + pandemic)</i> prije pandemije <i>pre-virus (pre + virus)</i> prije virusa <i>pro-vaccination (pro + vaccination)</i> za cijepljenje <i>post – COVID (post + COVID)</i> nakon COVID-a <i>maskless (mask + less)</i> bez maske <i>outbreak (out + break)</i> izbijanje</p>
<p>AKRONIMI/ SKRAĆENICE (ACRONYMS/ ABBREVIATIONS)</p>	<p><i>COVID-19 (Coronavirus Disease 2019)</i> COVID-19 <i>WFH (work from home)</i> rad od kuće <i>PCR test (polymerase chain reaction)</i> lančana reakcija polimeraze <i>PUI (person under investigation)</i> osoba pod istragom/nadzorom <i>nCov (novel coronavirus)</i> novi koronavirus</p>

	<i>BioNTech (Biopharmaceutical New Technologies)</i> biofarmaceutske nove tehnologije
--	---

U tablici 9 prikazani su primjeri neologizama povezanih s pandemijom uzrokovanom COVID-19 virusom u člancima *The New York Timesa* s obzirom na njihovu tvorbu.

Virus koji je prvi put zabilježen u kineskom gradu Wuhanu u prosincu 2019. proširio se na gotovo svaku zemlju, prouzrokovavši značajne promjene u svakodnevnim životima ljudi, ali i u globalnoj ekonomiji. Tijekom 2020. zabilježeno je više od 1.6 milijuna preminulih i više od 76 milijuna oboljelih. Velike promjene u društvu, zdravstvu, ekonomiji i politici rezultiraju i promjenama u jeziku te stvaranjem novih izraza koji prate situaciju u svijetu tijekom pandemije. U samim počecima širenja bolesti uzrokovane novim koronavirusom, virus dobiva svoj službeni naziv, jedan od najučestalijih neologizama *COVID-19*.

The World Health Organization on Tuesday proposed an official name for the illness caused by the new coronavirus: COVID-19.

(Svjetska zdravstvena organizacija u utorak je predložila službeni naziv za bolest uzrokovanu novim koronavirusom: COVID-19.) ((The Illness Now Has a Name: COVID-19, 12. 3. 2020.)

The Wuhan coronavirus spreading from China is now likely to become a pandemic that circles the globe, according to many of the world's leading infectious disease experts.

(Koronavirus iz Wuhana koji se širi iz Kine sada će vjerojatno postati pandemija koja će kružiti svijetom, smatraju mnogi vodeći svjetski stručnjaci za zarazne bolesti.) (Wuhan Coronavirus Looks Increasingly Like a Pandemic, Experts Say, 12. 10. 2020.)

Neologizmi *coronavirus* (koronavirus) i *COVID-19* (COVID-19) nalaze se među najučestalijim izrazima povezanim s pandemijom, što je prikazano u prethodnim poglavljima disertacije. Naziv COVID-19 ušao je i u rječnike kao naziv za novu bolest, skraćeno od *coronavirus disease 2019* (bolest uzrokovana koronavirusom 2019). Riječ *coronavirus* (koronavirus) širi je naziv za skupinu virusa koja uključuje COVID-19. Uz izraz *coronavirus* (koronavirus) često se nailazi i na izraz *novel coronavirus* (novi koronavirus), po čemu se postojeći koronavirus razlikuje od novog.

Među primjerima neologizama u tablici uočava se veliki broj novih ili postojećih izraza koji u pandemiji dobivaju novo, prošireno značenje, a među najčešćim neologizmima s obzirom na tvorbu bilježe se oni dobiveni slaganjem ili stapanjem riječi. Najveća razlika između procesa slaganja i stapanja riječi očituje se u kombiniranju riječi, pa kod složenica riječi ostaju u istom obliku, a rezultat stapanja je potpuno nova riječ, s obzirom na to da se u ovom procesu najmanje jedna riječ skraćuje. Među složenicama zabilježene su brojne riječi s kombinacijom riječi *coronavirus* (koronavirus), poput *coronavirus hospital* (koronabolnica), *coronavirus numbers* (koronabrojevi), *coronavirus patient* (koronapacijent), *corona-phobia* (koronafobija), *coronavirus summer* (koronaljeto), *coronavirus party* (koronaparty), što je bilo i očekivano s obzirom na promjene u životima i navikama uzrokovane koronavirusom.

*There is little respite for the nurses working with **coronavirus patients** at N.Y.U. Langone Health.* ((Inside a NYC Hospital Coronavirus Unit During the Pandemic, 17. 3. 2021.).

(Malo je predaha za medicinske sestre koje rade s koronapacijentima na N.Y.U. Langone Health).

*Thousands in Berlin protest Germany's **coronavirus measures**.*

(Tisuće ljudi u Berlinu prosvjeduju protiv njemačkih mjera protiv koronavirusa.) ((Inside a NYC Hospital Coronavirus Unit During the Pandemic, 17. 3. 2021.).

*One fear is the prospect of "**coronavirus parties**", much like the chickenpox parties of the past that preceded the development of a chickenpox vaccine, designed to deliberately spread infection.*

(Jedan od strahova je mogućnost „koronavirus zabava”, poput zabava vodenih kozica iz prošlosti koje su prethodile razvoju cjepiva protiv vodenih kozica, osmišljenog za namjerno širenje infekcije.) (Inside a NYC Hospital Coronavirus Unit During the Pandemic, 17. 3. 2021.).

Brojne složenice odnose se i na mjere u prevenciji bolesti uzrokovane koronavirusom, pa se nailazi na izraze poput *social distance* (socijalna distanca), *self-isolation* (samoizolacija), *self-quarantine* (samokarantena).

*„It will absolutely save lives. But in order to really have a big effect with **social-distancing measures**, you would have had to move it back in time.”*

(„Sigurno će spasiti živote. Ali da bi mjere socijalnog distanciranja imale učinka, morat ćete se vratiti unatrag.”) (Where America didn't stay home, even as the Virus Spread, 2.4.2020.)

*„The residents are **self-quarantining**”, she said, adding that her real concern was people coming from other places.*

(„Stanovnici su u samokaranteni”, rekla je, dodajući da je zapravo brinu ljudi koji dolaze iz drugih mjesta.) (Where America didn't stay home, even as the Virus Spread, 2.4.2020.)

*When he contracted the virus in March 2020, Luis Lizarazo, 37, a talent manager, had to **self-isolate** with his husband in their small one-bedroom apartment on the Upper West Side. (Kad se zarazio virusom u ožujku 2020., Luis Lizarazo (37), talent menadžer, morao se sa svojim suprugom samoizolirati u njihovom malom jednosobnom stanu na Upper West Sideu.) (Where America didn't stay home, even as the Virus Spread, 2. 4. 2020.)*

Nove navike u pandemiji odražavaju se i u složenicama neologizama poput *new normal* (novo normalno, *zoom boom* (zoom bum), *zoom room* (zoom soba), *zoombombing* (zoom bombardiranje), *elbow bump* (pozdrav laktovima) ili *quarantineChat* (karantenski chat). Izraz novo normalno obuhvaća cjelokupnu situaciju i način života u pandemiji. *What Will Our New Normal Feel Like?* (Kako će izgledati naše novo normalno?)

Mnogi radnici radili su od kuće, a *zoom rooms* (zoom sobe), osim za obavljanje poslova, poslužile su i za virtualna druženja.

„In the future, these technologies are likely to be built into gathering places and the number of screens increased, transforming the conference room into a “Zoom room”, Ms. Krennek said.

(„U budućnosti će te tehnologije vjerojatno biti ugrađene u mjesta okupljanja, a broj ekrana će se povećati, pretvarajući konferencijsku dvoranu u 'Zoom sobu'”, rekla je gđa Krennek.) **‘Zoombombing’**: *When Video Conferences Go Wrong.* („Zoom bombardiranje”, kada videokonferencije pođu po zlu.)

*Then came the **Zoom boom.** (A zatim je došao zoom bum.) (Here Come Hot Desks and Zoom Rooms. And Holograms, 2. 4. 2020.)*

*Vice President Mike Pence traded an **elbow bump** with the Democratic nominee for president, Joseph R. Biden Jr., Friday morning when the two attended a ceremony in Lower Manhattan marking the Sept. 11 attacks.*

(Potpredsjednik Mike Pence razmijenio je pozdrav laktom s demokratskim kandidatom za predsjednika, Josephom R. Bidenom Jr., u petak ujutro kada su njih dvojica prisustvovali ceremoniji u Lower Manhattanu povodom obilježavanja napada 11. rujna.) (In New York, rivals cross paths, and bumb elbows, 9. 11. 2020.)

*I signed up for **QuarantineChat** the next day and waited for my impromptu call. (Sljedećeg dana prijavio sam se za QuarantineChat i čekao svoj improvizirani poziv.) (In New York, rivals cross paths, and bumb elbows, 9. 11. 2020.)*

Među neologizmima u člancima zabilježeni su i oni tvoreni tzv. stapanjem dviju riječi, poput *covidiot* (kovididiot), *twindemic* (tvindemija), *coronacation* (koronaodmor), *coronnials* (koronaši), *quarantini* (karantini), a također se odnose na nove navike ljudi tijekom pandemije. Zbog nemogućnosti druženja nastali su izrazi poput virtualnog odlaska na martini u kojima se koristi igra riječi: „Nove su se fraze ugradile u naše rječnike, replicirale, ponekad mutirale kako su se širile. Briga je ustupila mjesto igri riječi.” (Goldberg 2020)²³.

*“**Quarantini**”, for when you can’t actually meet a friend for drinks.*

(„Karantini”, kada se ne možeš zapravo naći s prijateljima na piću.) One koji nisu poštovali pravila i pridržavali se mjera nazivalo se *covidiot*s (kovididioti).

*Mr. David only popped his head up to make a P.S.A. for the governor of California, Gavin Newsom, asking people to not be “**covidiot**s”, to stay home and not hurt “old people like me.”*

(Gospodin David samo je podigao glavu kako bi napravio P.S.A. za guvernera Kalifornije, Gavina Newsoma, moleći ljude da ne budu „kovididioti”, da ostanu kod kuće i zaštite „stare ljude poput mene”). (Larry David, master of his quarantine, 6. 4. 2020.)

U strahu od pojave sezonske gripe nastao je izraz *twindemic* (tvindemija), koja se odnosi na istovremeno obolijevanje od gripe i bolesti uzrokovane koronavirusom.

*But there is a scenario they dread even more: a severe flu season, resulting in a “**twindemic**.”* *(Ali postoji scenarij kojeg se boje još više: sezona opasne gripe koja rezultira „tvindemijom”).* (Fearing a “Twindemic“, Health Experts Push Urgently for Flu Shots, 17.8.2020.)

U člancima se nailazi i na neologizme posuđenice iz grčkog jezika koji se uglavnom odnose na različite sojeve virusa: Delta, Omicron, Beta, Lambda, a sama riječ pandemija iz latinskog jezika.

²³ „New phrases embedded themselves in our vocabularies, replicated, sometimes mutated as they spread. Worry gave way to wordplay.” <https://www.nytimes.com/2020/12/24/opinion/coronavirus-language-words.html> (24. 12. 2020.)

*The spread of the super-contagious **Delta** variant has prompted new restrictions around the world and spurred stark new warnings from public health officials.*

(Širenje super-zarazne Delta varijante potaknulo je nova ograničenja diljem svijeta i potaknulo oštra nova upozorenja službenika za javno zdravstvo.) (The Delta Variant: What Scientists Know, 14. 10. 2021.)

*The **Omicron** variant is likely to be found in some of those 61 passengers who tested positive, the Dutch authorities said.*

(Varijanta Omicron vjerojatno će se naći kod nekih od tih 61 putnika koji su bili pozitivni, reklo su nizozemske vlasti.) (The Omicron variant upends the global pandemic response, 27.11.2021.)

S obzirom na to da se na vrijeme tijekom pandemije gledalo na ono prije i nakon pandemije, nailazi se na neologizme tvorene prefiksacijom, pa najčešće bilježimo prefikse – *pre* (prije), – *post* (nakon). Kada pogledaju na život prije pandemije, ljudi se pitaju što će se zauvijek promijeniti u njihovim životima te hoće li se život ikada vratiti na ono staro. Pandemija je ljude pogodila na različite načine te svatko ima ono „prije” i „poslije”.

*I wonder if in a **post-Covid19** world, if we would be so bold to embrace the arms of a stranger and sway together, sharing our breath by singing in unison — the close moments when New York’s tapestry of different cultures, languages and skin tones are molded into a special kinship. I sure hope so.*

(Pitam se bismo li u svijetu nakon Covida-19 bili toliko hrabri da zagrlimo ruke stranca i njišemo se zajedno, dijeleći dah pjevajući zajedno – bliski trenutci kada njujorška tapiserija različitih kultura, jezika i tonova kože ukalupljeni u posebno srodstvo. Nadam se da je tako.) (What Do You Miss Most About Your Life Before the Pandemic?, 27. 4. 2020.)

U člancima o pandemiji također se nailazi i na akronime i kratice poput COVID-19, *WFH* (*work from home*) rad od kuće, *PCR test* (*polymerase chain reaction*) lančana reakcija polimeraze, *PUI* (*person under investigation*) osoba pod istragom/nadzorom, *nCov* (*novel coronavirus*) novi koronavirus, *BioNTech* (*Biopharmaceutical New Technologies*) biofarmaceutske nove tehnologije.

*The most widely used diagnostic test for the new coronavirus, called a **PCR** test, provides a simple yes-no answer to the question of whether a patient is infected.*

(Najrašireniji dijagnostički test za novi koronavirus, PCR test, daje jednostavan odgovor da-ne na pitanje je li pacijent zaražen.) (Your Coronatest is positive. Maybe It Shouldn't be., 3.7.2021.)

6. UPRAVNI I NEUPRAVNI GOVOR I INTERTEKSTUALNOST U OKVIRU KRITIČKE ANALIZE DISKURSA

6.1. Upravni i neupravni govor u konceptu intertekstualnosti

Intertekstualnost je jedan od ključnih elemenata medijskog diskursa. Kristeva (1980), koja prvi put uvodi pojam intertekstualnosti u lingvističke studije, navodi da je svaki tekst konstruiran kao mozaik navoda te da ima utjecaj na kreiranje novog teksta. Bakhtin (1986) smatra da lingvisti često zanemaruju komunikacijske funkcije tekstova te ističe važnost lanca govorne komunikacije i prenošenja tuđih navoda s vlastitim doživljajem. Fairclough (1992) povezuje intertekstualnost i hegemoniju te smatra da se koncept intertekstualnosti odražava u produktivnosti teksta i ukazuje na to da novi tekstovi mogu transformirati prethodne tekstove, gdje se opet dolazi do pitanja odnosa moći. Autor navodi i pojam manifestne intertekstualnosti koji se odnosi na prisustvo drugih tekstova u zadanom tekstu. Fairclough (1992: 101) navodi da intertekstualnost naglašava heterogenost tekstova jer tekstovi variraju s obzirom na stupanj heterogenosti. Tekstovi se razlikuju i s obzirom na količinu integriranih homogenih elemenata, i s obzirom na to koliko je heterogenost vidljiva u tekstu. Prema Faircloughu (1992: 104), tekst može biti u potpunosti izdvojen od ostatka teksta putem navodnih znakova i glagola izvješćivanja ili može biti neoznačen te strukturalno i stilski integriran u tekst, npr. parafraziranjem originala u popratnom tekstu. Fairclough (1992) nadalje navodi da intertekstualnost često može biti i izvor ambivalentnosti tekstova te za primjer daje neupravni govor s obzirom na to da u tom slučaju uvijek postoji ambivalentnost o tome mogu li se stvarne riječi pripisati osobi čiji je govor predstavljen ili autoru izvornog teksta. Fairclough (1992: 272) navodi primjer: *The students say how much they like the flexibility and range of course choices. (Studenti kažu koliko vole fleksibilnost i raspon izbora kolegija.)*. Postavlja se pitanje vole li zapravo studenti fleksibilnost i ponuđene kolegije uzevši u obzir činjenicu da čitatelji na različite načine mogu interpretirati isti tekst. Tu se dolazi do prikaza diskursa koji je najveći dio vijesti te se razlikuju upravni i neupravni diskurs, gdje oba diskursa uključuju glagol izvješćivanja nakon kojeg slijedi odabrani prikaz diskursa. U slučaju upravnog govora riječi se nalaze u navodnim znakovima, a izrazi koji se odnose na vrijeme i mjesto ostaju nepromijenjeni. Kod upravnog govora koriste se točne riječi osobe čiji se govor prenosi dok u nepravnom govoru nema navodnih znakova, a vrijeme se pomiče unatrag kako bi bilo u skladu s perspektivom izvjestitelja.

S obzirom na to da je zadatak novinara prenijeti neku vijest ili informaciju, medijski diskurs obiluje primjerima upravnog i neupravnog govora. I Richardson (2007) smješta upravni i neupravni govor u medijskom diskursu u koncept intertekstualnosti koji je zasnovan na činjenici da se tekstovi ne mogu promatrati izolirano, već u kombinaciji s ostalim tekstovima i društvenim kontekstom. Richardson (2007: 100) navodi internu i eksternu intertekstualnost, pri čemu se eksterna odnosi na korelaciju s ostalim tekstovima i društvenim praksama, što bi u primjeru medijskog diskursa značilo praćenje određenog događaja kroz određeno vrijeme. S druge strane, interna intertekstualnost vezuje nove tekstove uz elemente prethodnih tekstova, što je posebno izraženo kod medijskog diskursa čiji je dio navođenje mišljenja ostalih sudionika. Dio interne intertekstualnosti su i upravni i neupravni govor, koji su temeljni elementi medijskog izvješćivanja.

Prema Xin i Gao (2013: 328), u analizi upravnog i neupravnog govora najčešće se proučavaju tri aspekta: način izvješćivanja (engl. *reporting mode*), glagoli izvješćivanja (engl. *reporting verbs*) i sami izvori (engl. *reporting source*).

Pod način izvješćivanja podrazumijeva se upravni i neupravni govor, ali i kategorija koja se može nazvati prijelaznom kategorijom, a koju je Volonsinov (1973) definirao kao kategoriju u kojoj neupravni govor prelazi u upravni te se radi o kombinaciji prepričavanja i navođenja točno izrečenih riječi pri čemu blijedi granica između upravnog i neupravnog govora. Na ovaj način autori uključuju i svoj pogled na neku situaciju.

U analizi načina izvješćivanja izdvojeni su postotci učestalosti, koji su prikazani u Tablici 10.

Tablica 10. Učestalost upravnog, neupravnog i kombiniranog govora

Način	Učestalost broj / %	Primjer
Upravni govor	1123 / 3,4 %	„Clearly China has become a much more dominant player in the world economy”, said Mr. May of Oxford Economics. („Jasno je da Kina postaje dominantniji igrač u svjetskoj ekonomiji”, rekao je gosp. May s Odsjeka za ekonomiju u Oxfordu.) (SARS Stung the Global Economy. The Coronavirus Is a Greater Menace, 3. 2. 2020.)

Nepravni govor	796 / 2,4 %	<p><i>Chief Dunn said he was talking to officers more now about the benefits of vaccination, and using the loss of their colleague as a cautionary tale, but he still believed that vaccination was an individual choice.</i></p> <p><i>(Zapovjednik Dunn rekao je da sada više razgovara s časnicima o prednostima cijepljenja ističući gubitak svog kolege kao upozorenje, ali još uvijek je vjerovao da je cijepljenje izbor svakog pojedinca.) (Hundreds of Police Officers Have Died From Covid. Vaccines Remain a Hard Sell, 13. 10. 2021.)</i></p>
Kombinacija upravnog i nepravnog govora	9 / 0,03 %	<p><i>On Tuesday, the United States' top infectious disease expert, Dr. Anthony S. Fauci, delivered a grim assessment — he described Covid-19 as his “worst nightmare” — and a warning. „In a period of four months, it has devastated the whole world”, Dr. Fauci said. “And it isn't over yet.”</i></p> <p><i>(U utorak je glavni stručnjak za zarazne bolesti Sjedinjenih Država, dr. Anthony S. Fauci, dao tmurnu procjenu – opisao je COVID-19 kao svoju „najgoru noćnu moru” – i dao upozorenje. „U razdoblju od četiri mjeseca, opustošio je cijeli svijet”, rekao je dr. Fauci. „A još nije gotovo.”) (Surging Coronavirus Cases Push Latin America „to the limit”, 30. 6. 2020.)</i></p>
Ukupno: 1928		

Iz tablice 10. je vidljivo da je u korpusu od ukupno 33002 rečenice zabilježeno 1123 rečenica u upravnom govoru – što čini 3,4 %, 796 rečenica u nepravnom govoru – 2,4 % te 9 rečenica u kojima se stapaju upravni i nepravni govor što je zanemarivi statistički podatak te iznosi samo 0,03 %. Iako upravni i nepravni govor nisu zastupljeni u velikoj mjeri, važan su dio medijskog diskursa budući da kanaliziraju poruke različitih ljudi prema javnosti u specifičnim okolnostima. Autori u 28 slučajeva za prenošenje iste informacije koriste i upravni i nepravni govor tako da upravni govor slijedi odmah iza nepravnog i obratno. *Diane Swonk, chief economist at Grant Thornton, an accounting firm in Chicago, said the report was*

worrisome. „The worst effects of the Delta variant have yet to hit”, she said. “This is the beginning, not the end.”

Diane Swonk, glavna ekonomistica Grant Thorntona, računovodstvene tvrtke u Chicagu, rekla je da je izvješće zabrinjavajuće. „Najgori učinci Delta varijante tek će se dogoditi”, rekla je. „Ovo je početak, a ne kraj.” (What Does the Delta Variant Mean for the U.S. Economy? 26. 7. 2021.)

6.2. Glagoli izvješćivanja

Glagoli izvješćivanja važni su u analizama jer upravo ti glagoli dodaju dublje značenje samom izvješćivanju. Bergler (1992) navodi da se brojni novinski članci sastoje od čak 90 % upravnih i neupravnih rečenica. Ono što glagole izvješćivanja razlikuje od drugih glagola sadržano je u samom nazivu, glagol „izvješćuje”. Li, Zhao i Lou (2023) navode da je upotreba upravnog i neupravnog govora osnova ljudskog jezika te da ima veliku ulogu u novinskim izvješćima. Autori ističu važnost glagola izvješćivanja koji pomažu čitateljima razumjeti izvore, steći dojam o pouzdanosti, ali i otkriti stav autora medijskog diskursa u određenim situacijama. Kada se radi o izvješćima o ozbiljnim situacijama, kao što je u ovom slučaju zdravstvena kriza, autori novinskih članaka prezentiraju čitateljima događaje putem različitih izvora informacija te je za očekivati da se rijetko izražavaju osobni osjećaji i stavovi. Općenito se u novinskim člancima očekuje neutralan stav autora članaka. Međutim, kako navode Yang i Xin (2021), upravo u upravnom i neupravnom govoru autori imaju mogućnost pokazati svoj stav i ideologiju putem izbora glagola izvješćivanja.

Thomson i Ye (1991) iz semantičke perspektive glagole izvješćivanja dijele na tri kategorije: tekstualni glagoli (engl. *textual verbs*), glagoli mišljenja (engl. *mental verbs*) te glagoli istraživanja (engl. *research verbs*). Tekstualni glagoli odnose se na procese verbalnog izražavanja, a neki od primjera su glagoli *say* (reći), *state* (izjaviti), *tell* (reći, kazati), *point out* (istaknuti). Glagoli mišljenja uključuju mentalne procese i najčešći primjeri su glagoli *think* (misliti), *believe* (vjerovati), *consider* (razmatrati), *prefer* (preferirati), *focus on* (fokusirati se). Glagoli istraživanja (engl. *research*) odnose se na glagole koji su povezani s istraživanjem autora i uključuju glagole *find* (saznati, naći), *demonstrate* (pokazati), *obtain* (dobiti), *calculate* (izračunati), *show* (pokazati) i slični. Thompson i Ye (1991) također navode da se na te kategorije ne može gledati kao na fiksne kategorije jer glagoli izvješćivanja često ovise o kontekstu, pa se tako mogu svrstati i u neku drugu kategoriju.

Sličnu kategorizaciju iznose Xin i Gao (2019) koji predlažu klasifikaciju u tri semantičke kategorije te glagole izvješćivanja dijele na glagole govorenja (engl. *speech reporting verbs*),

glagole mišljenja (engl. *mental reporting verbs*) te glagole govornih činova / performativni glagoli (engl. *speech act reporting verbs*). Prema autorima, glagoli govorenja najučestaliji su u novinskim člancima, a cilj im je što objektivniji i neutralniji članak. Izborom glagola *say* (kazati), *tell* (reći), *report* (izvijestiti) ili *ask* (pitati) povećava se pouzdanost i izbjegava se subjektivni doživljaj autora novinskog članka. Glagoli mišljenja koriste se za izražavanje mišljenja i stavova, a u toj su kategoriji najčešće prisutni glagoli *believe* (vjerovati) ili *think* (misliti). Glagoli govornog čina koriste se kada se želi izraziti procjena autora medijskog diskursa o načinu izvješćivanja, s naglaskom kako koji govornik prenosi poruku, a među učestalijima su glagoli *add* (dodati), *call* (zvati), *show* (pokazati), *order* (narediti), *announce* (najaviti) te *confirm* (potvrditi).

S obzirom na jačinu glagola, Hyland (2002) dijeli glagole izvješćivanja na neutralne, kojima autor opisuje činjenično stanje, bez iznošenja vlastitog stava, slabe u kojima autor iznosi pretpostavke i nije potpuno uvjeren u istinitost iskaza, te jake glagole u kojima iskazuje svoje čvrsto uvjerenje u točnost i objektivnost iskaza.

S obzirom na stav novinara i funkcionalnost glagola izvješćivanja, Hyland (2002: 122) ih još dijeli na:

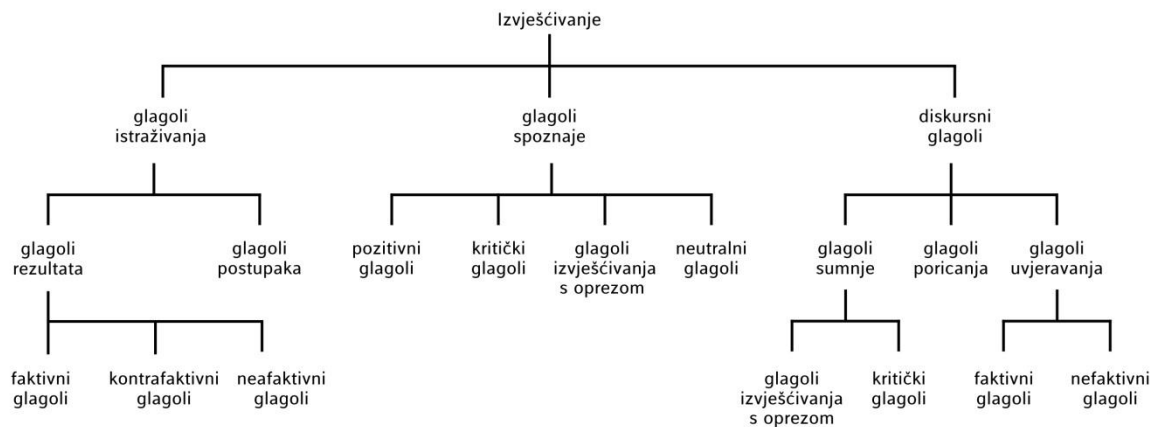
1. glagole istraživanja (engl. *research act*)
2. glagole spoznaje (engl. *cognition act*)
3. diskursne glagole (engl. *discourse act*)

Glagoli istraživanja dijele se na glagole postupka i rezultata. Glagoli postupka koriste se u prezentiranju metoda koje se koriste u citiranim dijelovima, a uključuju glagole poput *analyze* (analizirati), *calculate* (kalkulirati), *explore* (istraživati) i slični. Glagoli koji se odnose na rezultate dijele se na potkategorije koje uključuju faktivne glagole istraživanja, kontrafaktivne i nefaktivne glagole. Faktivnim glagolima poput glagola *demonstrate* (demonstrirati, pokazati), *establish* (utvrditi), *show* (pokazati), *confirm* (potvrditi) autor potvrđuje da se slaže s tvrdnjama. Kontrafaktivni glagoli poput *fail* (podbaciti), *misunderstand* (krivo shvatiti), *ignore* (ignorirati), *overlook* (previdjeti) pokazuju autorovo neslaganje ili neprihvatanje rezultata, a nefaktivni glagoli poput *find* (pronaći), *identify* (identificirati), *observe* (promatrati), *obtain* (dobiti) pokazuju neutralan stav autora.

Glagole spoznaje Hyland (2002) dijeli na pozitivne, koji se odnose na pozitivan stav autora poput glagola *agree* (složiti se), *know* (znati), *understand* (razumjeti), glagole izvješćivanja s oprezom poput *believe* (vjerovati), *doubt* (sumnjati), *speculate* (nagađati), kritičke poput

disagree (ne slagati se), *dispute* (osporavati) i neutralne glagole kao *picture* (zamisliti) ili *conceive* (shvatiti).

Diskursnim glagolima izvješćivanja autor može preuzeti ulogu interpretatora te može pokazati svoj stav i svoju procjenu o točnosti i istinitosti. Ti se glagoli dijele na glagole sumnje, uvjeravanja i glagole poricanja, upozorenja ili kritiziranja. Glagoli sumnje odnose se na glagole izvješćivanja s oprezom poput *indicate* (naznačiti), *suggest* (predložiti) ili *hypothesize* (pretpostavljati) te kritičke glagole kao *exaggerate* (pretjerivati), *evade* (izbjeći), a glagoli izvješćivanja koji se odnose na uvjeravanje dijele se na faktivne poput *argue* (smatrati, tvrditi), *explain* (objasniti), *note* (zabilježiti), *point out* (istaknuti) te nefaktivne kao *state* (izjaviti), *describe* (opisati), *discuss* (raspravljati), *answer* (odgovoriti), *define* (definirati).

Slika 4. Hylandova podjela glagola izvješćivanja (2002: 122)²⁴

U korpusu od ukupno 362 289 riječi izdvojeno je 1126 glagola izvješćivanja u upravnom te 790 glagola u neupravnom govoru. U tablicama su zabilježeni svi glagoli izvješćivanja s obzirom na učestalost u upravnom i neupravnom govoru, a u analizi se osvrće na

²⁴ Hylandovu podjelu glagola izvješćivanja na potkategorije. Hyland dijeli glagole izvješćivanja na glagole istraživanja, glagole spoznaje i diskursne glagole. Glagoli istraživanja dijele se na glagole postupaka i rezultata, a glagoli koji se odnose na rezultate opet se dijele na faktivne, kontrafaktivne i nefaktivne. Glagoli spoznaje dijele se na pozitivne, kritičke, oprezne i neutralne glagole. Diskursni glagoli dijele se na glagole sumnje, uvjeravanja i glagole poricanja i upozorenja. Glagoli sumnje se dijele na kritičke i glagole izvješćivanja s oprezom, a glagoli uvjeravanja na faktivne i nefaktivne.

kategorizaciju glagola izvješćivanja po Hylandu (2002) koji ih s obzirom na jačinu dijeli na neutralne, slabe i jake glagole, a s obzirom na funkcionalnost i stav autora na glagole istraživanja, spoznaje i diskursne glagole.

Tablica 11. Popis i primjeri glagola izvješćivanja u upravnom govoru

Glagol	Učestalost	Primjer
<i>say (reći)</i>	929	<p>„It's premature to say that there's no human-to-human transmission”, DR. Hui said.</p> <p>(„Prerano je reći radi li se o prijenosu s čovjeka na čovjeka”, rekao je DR. Hui.) (Coronavirus Is Spreading, but W.H.O. Says It's Not a Global Emergency, 25. 1. 2020.)</p>
<i>add (dodati)</i>	67	<p>She added, „I am shocked and appalled that they have set an expectation on which they could not deliver, with such grave consequences.”</p> <p>(Ona je dodala: „Šokirana sam i zgrožena što su postavili cilj koji ne mogu ispuniti, s tako velikim posljedicama.”) (Trump Officials Try to Clarify Vaccine Comments, 15. 1. 2021.)</p>
<i>tell (reći)</i>	31	<p>„Can't get off here fast enough”, Sarah Arana, 52, a medical social worker from Paso Robles, Calif., told reporters on Sunday.</p> <p>(„Ne mogu pobjeći odavde dovoljno brzo”, rekla je reporterima u nedjelju Sarah Arana, 52, zdravstvena socijalna radnica iz Paso Roblesa, Kalif.) (U.S. Passengers Evacuate Quarantined Cruise Ship in Japan, 17. 2. 2020.)</p>
<i>write (napisati)</i>	28	<p>„The authorities are sending a signal, which is that only the government agencies can talk about the epidemic”, Yu Ping, a former Southern Metropolis Daily reporter, wrote on his personal blog.</p> <p>(„Vlasti šalju signal kojim poručuju da samo vladine agencije mogu govoriti o epidemiji”, napisao je u svom</p>

		<i>blogu Yu Ping, bivši dopisnik Southern Metropolis Daily.</i> (Chinese Agents Helped Spread Messages That Sowed Virus Panic in the U.S., 23. 4. 2020.)
<i>ask (pitati)</i>	10	<i>„What do you have to lose?” he asked five times on Sunday.</i> <i>(„Što imaš izgubiti?” pitao je pet puta u nedjelju.)</i> (Trump's Aggressive Advocacy of Malaria Drug for Treating Coronavirus Divided Medical Community, 6. 4. 2020.)
<i>Bez glagola u glavnoj rečenici</i>	9	<i>„There has been a global wake-up call that biotechnology is a strategic industry for our societies”, Friedrich von Bohlen, the managing director of the holding company that owns 82 percent of CureVac.</i> <i>(„Ovo je globalni poziv za osvještavanje da je biotehnologija strateška industrija za naša društva”, Friedrich von Bohlen, upravitelj društva koje u vlasništvu ima 82 posto CureVaca.)</i> (When the World Went Away, We Made a New One, 19. 3. 2020.)
<i>warn (upozoriti)</i>	9	<i>„If we let up now and stop being vigilant”, he warned, “this virus will erase the progress we have already achieved.”</i> <i>(„Ako sada popustimo i ne budemo oprezni”, upozorio je, „ovaj virus izbrisat će napredak koji smo postigli.”)</i> (When the World Went Away, We Made a New One, 19. 3. 2020.)
<i>respond (odgovoriti)</i>	6	<i>„Of course not”, he responded, „or else we wouldn't be asking for more“.</i> <i>(„Naravno da ne, odgovorio je, jer inače ne bismo tražili više.”)</i> (We Can't Comprehend This Much Sorrow, 18. 5. 2020.)
<i>tweet (tvitati)</i>	4	<i>Over the weekend, the president again refused to acknowledge Mr. Biden’s victory and on Monday morning tweeted, „I won the Election!”</i>

		<i>(Tijekom vikenda predsjednik je opet odbio priznati pobjedu gospodina Bidena i u ponedjeljak ujutro je tviao, „Pobijedio sam na Izborima!”)</i> (Biden on Trump, Covid-19; More People May Die Because of Trump's Transition Delay, Biden Says, 20. 1. 2021.)
<i>yell (vikati)</i>	3	<i>Trump supporters yelled: „USA! USA!” as they walked by.</i> <i>(Trumpovi simpatizeri vikali su: „SAD! SAD!” dok su prolazili.)</i> (Trump's Tulsa Rally Fizzles as Seats Go Empty, 3. 7. 2021.)
<i>note (primijetiti, napomenuti)</i>	3	<i>But he noted: “no one is safe until everyone is safe.”</i> <i>(Ali on je napomenuo: „Nitko nije siguran dok svi nisu sigurni.”)</i> (As Virus Variants Spread, No One Is Safe Until Everyone Is Safe, 8. 2. 2021.)
<i>shout (vikati, uzviknuti)</i>	3	<i>„Honk if you agree with me!” he shouted in Cleveland.</i> <i>(„Zatrubite ako se slažete sa mnom!” uzviknuo je u Clevelandu.)</i> (Undeterred by Pandemic, Americans Prepare to Deliver Verdict on Trump, 7. 11. 2020.)
<i>agree (složiti se)</i>	3	<i>„It just feels kind of icky”, agreed Angela Bonilla, who normally teaches fourth grade in a Spanish immersion class, and who this year is coaching other Portland teachers.</i> <i>(„Jednostavno se čini pomalo neugodnim”, složila se Angela Bonilla, učiteljica četvrtog razreda s miješanim španjolskim razredom, i koja ove godine obučava ostale portlandske učitelje.)</i> (Oregon is Vaccinating Teachers. It Might Not Be Enough to Reopen Schools, 20. 2. 2021.)
<i>repeat (ponoviti)</i>	2	<i>„This is deadly stuff”, the president repeated for emphasis.</i> <i>(„Ovo su smrtonosne stvari”, ponovio je predsjednik kako bi naglasio.)</i> (Trump Admits Downplaying the Virus Knowing It Was “Deadly Stuff”, 19. 9. 2020.)
<i>declare (proglasiti, izjaviti)</i>	2	<i>Under no scenario will Donald Trump be declared a</i>

		<p><i>victor on election night”, Jen O’Malley Dillon, Mr. Biden’s campaign manager, bluntly declared.</i></p> <p><i>(„Niti jedan scenarij neće proglasiti Donalda Trumpa pobjednikom u izbornoj noći”, oštro je izjavila Jen O’Malley Dillon, voditeljica kampanje gospodina Bidena.) (Biden campaign: “Under no scenario“ will Trump be declared a winner on election night., 2. 11. 2020.)</i></p>
<i>joke (šaliti se)</i>	2	<p><i>„He makes me call him that, too”, Dr. Biden joked.</i></p> <p><i>(„Tjera me da tako i ja njega zovem”, šalio se Dr. Biden.) (Biden campaign: “Under no scenario“ will Trump be declared a winner on election night., 2. 11. 2020.)</i></p>
<i>laugh (smijati se)</i>	2	<p><i>„Marriage is about to get rocky, I can tell”, Mr. Hoyer laughed.</i></p> <p><i>(„Čini se da će brak postati strmovit, mogu reći”, smijao se gospodin Hoyer.) (Biden campaign: “Under no scenario“ will Trump be declared a winner on election night., 2. 11. 2020.)</i></p>
<i>promote (promovirati)</i>	1	<p><i>President Trump on Monday promoted its promise: „You had something very special.”</i></p> <p><i>(Predsjednik Trump u ponedjeljak je promovirao obećanje: „Imao si nešto jako posebno.”)</i></p>
<i>state (izjaviti)</i>	1	<p><i>„The federal government may not prescribe standards for interactions of faith communities in houses of worship”, the second version states.</i></p> <p><i>(„Savezna vlada ne može propisati standarde za ponašanje vjerskih zajednica u vjerskim ustanovama”, navodi se u drugoj verziji.) (Restarting America Means People Will Die. So When Do We Do It), 15. 6. 2020.)</i></p>
<i>continue (nastaviti)</i>	1	<p><i>„But we have to get our country open again”, he continued. „People want to go back, and you’re going to have a problem if you don’t do it.”</i></p> <p><i>(„Ali moramo opet otvoriti našu zemlju”, nastavio je. „Ljudi se žele vratiti, i imat ćete problem ako to ne</i></p>

		<i>napravite.”) (Restarting America Means People Will Die. So When Do We Do It), 15. 6. 2020.)</i>
<i>concede (dopustiti, ustupiti, priznati)</i>	1	<i>„It won’t mean that everyone in this group will get vaccinated immediately, as the supply is not where it needs to be”, Mr. Biden conceded. („To ne znači da će se svatko u ovoj grupi odmah cijepiti jer nisu sva mjesta opskrbljena”, priznao je g. Biden.) (Biden Mandates Vaccines for Workers, Saying “Our Patience Is Wearing Thin“, 12. 11. 2021.)</i>
<i>urge (poticati, zamoliti)</i>	1	<i>„Please be patient”, Jim Kenney, the mayor of Philadelphia the biggest city in one of the most important swing states urged, predicting long lines on Tuesday. („Molimo budite strpljivi”, zamolio je Jim Kenney, gradonačelnik Philadelphije, najvećeg grada jedne od najvažnijih prijelomnih država, predviđajući duge redove u utorak.) (Underterred by Pandemic, Americans Prepare to Deliver Verdict On Trump, 7. 11. 2020.)</i>
<i>recall (sjećati se)</i>	1	<i>„She was like, ‘Honey, I’ve been there,.’” Ms. Whelan recalled Mrs. Clinton telling her in the dream. („Bila je kao, 'Dušo, već sam bila ovdje'”, gđa Whelan prisjećala se što joj je gospođa Clinton govorila u snu.) (Underterred by Pandemic, Americans Prepare to Deliver Verdict On Trump, 7. 11. 2020.)</i>
<i>correct (ispraviti)</i>	1	<i>„No, Joe”, Representative Steny H. Hoyer, Democrat of Maryland and the majority leader, corrected him. „You’re ‘Mr. President.’” („Ne, Joe”, zastupnik Steny H. Hoyer, demokrat iz Marylanda i zastupnik većine, ispravio ga je. „Vi ste gospodin Predsjednik.“) (Biden Inaugurated as 46th President, 26. 1. 2021.)</i>
<i>recount (prepričati)</i>	1	<i>“I asked them specifically: ‘Is there any chance for him to recover from this?’” she recounted. „And they said</i>

		<i>no.</i> ” („Točno sam ga pitala: 'Postoji li bilo kakva mogućnost da se on oporavi?'" prepričala je. „I oni su rekli ne.”) (Covid-Linked Syndrome in Children Is Growing, and Cases Are More Severe, 16. 2. 2021.)
<i>quipp</i> (lukavo primijetiti, odgovoriti)	1	<i>Asked about Mr. DeSantis again, Mr. Biden quipped: „Governor who?”</i> (Ponovno upitan o gospodinu DeSantisu, gospodin Biden lukavo je odgovorio: „Koji guverner?”) (As Covid Surges in Florida, DeSantis Refuses to Change Course, 28. 8. 2021.)
<i>call out</i> (prozvati, uskliknuti)	1	<i>„We are fans”, the man called out.</i> („Mi smo simpatizeri”, uskliknuo je.) (Biden Inaugurated as 46th President, 26. 1. 2021.)
<i>assert</i> (tvrđiti)	1	<i>And yet in an interview broadcast by “Fox and Friends” on Aug. 5, Mr. Trump asserted: „If you look at children, children are almost, and I would say almost definitely, but almost immune from this disease. I don’t know how you feel about it, but they’ve got stronger immune systems than we do somehow for this.”</i> (U jednom intervjuu koji je emitiralo „Fox and Friends” 5. kolovoza, g. Trump je tvrdio: „Ako pogledate djecu, djeca su skoro, pa rekao bih i gotovo sigurno, imuna na ovu bolest. Ne znam kako vi gledate na to, ali oni imaju jači imunološki sustav od nas po ovom pitanju.”) (Trump Admits Downplaying the Virus Knowing It Was ‘Deadly Stuff’, 10. 9. 2020.)
<i>complain</i> (žaliti se)	1	<i>„People are tired of Covid”, Mr. Trump complained on the call, which several reporters were invited into.</i> („Ljudi su umorni od Covida”, gospodin Trump se žalio na susretu na koji ga je zvalo nekoliko dopisnika.) (Trump Attacks Fauci Over Coronavirus, 19. 10. 2020.)

<i>exhort (poticati)</i>	1	<p>„Don't wait”, Mayor Bill de Blasio of New York exhorted this week amid reports that the city's seven-day average for new Covid infections had tripled in the last month, with hospitalizations rising.</p> <p>(„Ne čekajte”, gradonačelnik Bill de Blasio iz New Yorka pozvao je ovaj tjedan usred izvješća koje pokazuje da se sedmodnevni prosjek grada za nove infekcije Covida utrostručio u posljednjih mjesec dana, a hospitalizacije rastu. (N.Y.C. Reports Large Uptick in Virus Cases, 16. 10. 2020.)</p>
--------------------------	---	---

Podatci u tablici 11 pokazuju da je najučestaliji glagol izvješćivanja u upravnom govoru glagol *say* (reći, kazati) koji se po Hylandu kategorizira kao neutralni glagol i kojim autori članaka postižu objektivni prikaz situacije, pouzdanost te ne uključuju svoje mišljenje ili svoj osobni stav, što se od novinara i očekuje. Na ovaj način autori članaka pomažu čitateljima dobiti objektivniju sliku i upoznati ih sa situacijom ili događajem. S obzirom na to da se radi o svjetskoj zdravstvenoj krizi i ozbiljnoj tematici, bilo je za očekivati da će najučestaliji glagoli biti upravo oni neutralni, a rezultati su pokazali da se glagol *say* (reći) ponavlja čak 929 puta, što je 83 % u odnosu na ostale glagole izvješćivanja. Sljedeći glagol koji se ponavlja 67 puta (6 %) je glagol *add* (dodati), koji također po Hylandovoj (2002) kategorizaciji pripada skupini neutralnih glagola te pokazuje činjenično stanje i ne uključuje procjenu autora članka. Nakon glagola *add* (dodati) i dalje se bilježe neutralni glagoli *tell* (reći) (2,8 %), *write* (napisati) 2,5 % te *ask* (pitati) 0,9 %, koji, prema Hylandu (2002), opisuju činjenično stanje te potvrđuju pouzdanost izvora. U devet rečenica upravnog govora zabilježena je situacija u kojoj autor nije koristio glagol izvješćivanja u glavnoj rečenici, što također ukazuje na objektivnost i neutralnost autora koji se usredotočuje na samu informaciju i izvor informacije. U gotovo jednakom postotku (0,8 %) koristi se i glagol *warn* (upozoriti) koji pripada jakim glagolima po Hylandovoj kategorizaciji, a bilježi ga se u krajnje ozbiljnim situacijama u člancima poput prodora samog virusa, važnosti cjepiva i upozorenja čitateljima, a autori ga koriste kada imaju čvrste argumente za određenu tvrdnju.

S obzirom na Hylandovu podjelu glagola izvješćivanja prema stavu autora i funkcionalnosti u upravnom govoru, autori članaka koristili su diskursne glagole izvješćivanja od kojih su najučestaliji glagoli *say* (reći, kazati), *add* (dodati), *tell* (reći), *ask* (pitati), a koji su se koristili

u 94,5 % rečenica, a pripadaju nefaktivnim glagolima, potkategoriji diskursnih glagola. U upravnom govoru nisu zabilježeni primjeri glagola istraživanja i spoznaje.

U korpusu od ukupno 362 289 riječi izdvojeno je 790 glagola izvješćivanja u rečenicama neupravnog govora te su u tablici 12 zabilježeni svi glagoli izvješćivanja u nepravnom govoru s obzirom na učestalost.

Tablica 12. Popis i primjer glagola izvješćivanja u nepravnom govoru

Glagol	Učestalost	Primjer
<i>say (reći)</i>	582	<p><i>Several of the companies said that they did not want to speak ahead of any announcement by the White House, and the others did not respond to requests for a comment.</i></p> <p><i>(Nekoliko kompanija kazalo je da ne žele razgovarati prije objave Bijele kuće, a drugi nisu odgovorili na komentar.) (Firing a Salvo in Culture Wars, Trump Pushes for Churches to Reopen, 22. 5. 2020.)</i></p>
<i>announce (objaviti)</i>	28	<p><i>Mr. Baker had already announced that churches could begin holding in-person services again, with restrictions.</i></p> <p><i>(Gospodin Baker je već bio objavio da crkve mogu započeti s obredima uživo, uz ograničenja). (Firing a Salvo in Culture Wars, Trump Pushes for Churches to Reopen, 22. 5. 2020.)</i></p>
<i>tell (reći)</i>	23	<p><i>Dr. Anthony S. Fauci, the director of the National Institute of Allergy and Infectious Diseases, told lawmakers on Friday that he remained cautiously optimistic that we will have a vaccine by the end of this year and as we go into 2021.</i></p> <p><i>(Dr. Anthony S. Fauci, direktor Nacionalnog instituta za alergiju i zarazne bolesti, rekao je u petak zakonodavcima da ostaje oprezno optimističan da ćemo imati cjepivo do kraja ove godine i početkom 2021.)</i></p>

		(Scientists Worry About Political Influence Over Coronavirus Vaccine Project, 7. 12. 2020.)
<i>suggest (predložiti)</i>	17	<p><i>During the same briefing, Dr. Birx suggested that despite all the harsh measures such as stay-at-home orders and business closures, the U.S. is not yet flattening the spike in new infections.</i></p> <p><i>(Tijekom istog sastanka dr. Birx je predložio da, unatoč svim oštrim mjerama poput odredbi za ostanak kod kuće i zatvaranja poslovanja, SAD još uvijek ne snižava skok u novim infekcijama.) (Trump Administration Officials Weigh How Far to Go on Recommending Masks, 2. 4. 2020.)</i></p>
<i>warn (upozoriti)</i>	15	<p><i>For years, experts have warned that Mr. Trump has been squandering the credibility he could need in a moment of national emergency, like a terrorist attack or a public health crisis.</i></p> <p><i>(Godinama su stručnjaci upozoravali da gosp. Trump gubi vjerodostojnost u trenutku nacionalne krize, poput terorističkog napada ili krize javnog zdravstva.) (Trump Has a Problem as the Coronavirus Threatens the U.S.: His Credibility, 26. 2. 2020.)</i></p>
<i>note (primijetiti, napomenuti)</i>	14	<p><i>They noted that the president had later directed the same comments to Dr. Birx, and suggested them as a course of study, as opposed to a recommendation of a course of action for the American public.</i></p> <p><i>(Napomenuli su da je predsjednik kasnije uputio iste komentare dr. Birxu i predložio ih kao program studija, za razliku od preporuke o postupku američke javnosti.) (Trump’s Suggestion That Disinfectants Could Be Used to Treat Coronavirus Prompts Aggressive Pushback, 24. 4. 2020.)</i></p>

<i>believe (vjerovati)</i>	10	<p><i>Christine Finley, the state's immunization program manager, believes that rates will improve because of the pandemic's stay-at-home households.</i></p> <p><i>(Christine Finley, voditeljica programa imunizacije, vjeruje da će se stope poboljšati zbog ostajanja kod kuće za vrijeme pandemije.) (Fearing a 'Twindemic,' Health Experts Push Urgently for Flu Shots, 17. 8. 2020.)</i></p>
<i>acknowledge (priznati)</i>	9	<p><i>He acknowledged that increased testing for the virus revealed more cases of infection, which he felt made the country look bad.</i></p> <p><i>(Priznao je da je povećano testiranje na virus otkrilo više slučajeva infekcije, za koje je smatrao da zemlja izgleda loše.) (He Could Have Seen What Was Coming: Behind Trump's Failure on the Virus, 20. 7. 2021.)</i></p>
<i>argue (raspravljati, tvrditi)</i>	9	<p><i>Some of the president's health advisers in recent days have argued that restrictions on social interaction and economic activity that have shut down much of the nation need to be expanded to all 50 states and that more Americans need to adopt them.</i></p> <p><i>(Neki od predsjednikovih zdravstvenih savjetnika posljednjih dana tvrde da se ograničenja po pitanju socijalne interakcije i ekonomske aktivnosti, koje su zatvorile veći dio zemlje, moraju proširiti na svih 50 zemalja i da ih više Amerikanaca treba primjenjivati.) (Tensions Persist Between Trump and Medical Advisers Over the Coronavirus, 3. 4. 2020.)</i></p>
<i>add (dodati)</i>	7	<p><i>He added that 15 days, the minimum incubation period for some viral infections, had not yet passed since the last reported instance of the disease, on Dec.29.</i></p> <p><i>(Dodao je da još nije prošao minimalni inkubacijski period za viralne infekcije od 15 dana, od posljednjeg</i></p>

		<i>prijavljenog slučaja bolesti, 29. prosinca.) (China Identifies New Virus Causing Pneumonia-like Illness, 8. 1. 2021.)</i>
<i>report (izvijestiti)</i>	7	<i>Also on Monday, the authorities reported that new cases had been detected for the first time in Beijing, Shanghai and the southern province of Guangdong, all hundreds of miles from Wuhan. (Također, u ponedjeljak su vlasti potvrdile nove slučajeve zabilježene u Pekingu, Šangaju i južnoj provinciji Guangdong, sve stotinama milja od Wuhana). (China Confirms New Coronavirus Spreads From Humans to Humans, 19. 2. 2020.)</i>
<i>find (pronaći, smatrati, otkriti)</i>	6	<i>In a pre-coronavirus world, Republicans found that the specter of voter fraud and the need for tighter voter restrictions were popular messages with segments of their base. (U svijetu prije koronavirusa republikanci su otkrili da su spektar prijave birača i potreba za čvršćim ograničenjima birača popularne poruke u dijelovima njihove baze.) (Why Republicans Are So Afraid of Vote-by-Mail, 10. 4. 2020.)</i>
<i>confirm (potvrditi)</i>	6	<i>The government of Wuhan first confirmed on Dec.31 that hospitals in the city were treating dozens of patients for pneumonia with an unknown cause. (Wuhanska vlada potvrdila je 31. prosinca da se u bolnicama u gradu liječe deseci pacijenata od upale pluća nepoznatog uzroka.) (China Identifies New Virus Causing Pneumonia-like Illness, 8. 1. 2021.)</i>
<i>emphasize (naglasiti)</i>	6	<i>The health department also emphasized that doctors did not discharge patients believed to represent any threat to public health. (Zdravstveni odjel također je naglasio da liječnici nisu</i>

		<i>otпусти pacijente za koje se vjeruje da predstavljaju bilo kakvu prijetnju javnom zdravstvu.) (China Identifies New Virus Causing Pneumonia-like Illness, 8. 1. 2021)</i>
<i>ask (pitati)</i>	5	<i>Later in the briefing, Phil Rucker, a reporter for The Washington Post, asked the president why he had had that discussion. (Kasnije na sastanku Phil Rucker, dopisnik za The Washington Post, pitao je predsjednika zašto je ulazio u tu raspravu.) (Trump's Suggestion That Disinfectants Could Be Used to Treat Coronavirus Prompts Aggressive Pushback, 24. 4. 2020.)</i>
<i>predict (predvidjeti)</i>	4	<i>Florian Krammer, a virologist at Icahn School of Medicine at Mount Sinai in New York, predicted that at least 20 additional vaccine candidates will make their way into clinical trials in the weeks to come. (Florian Krammer, virolog na Medicinskom fakultetu Icahn na Mount Sinai u New Yorku, predvidio je da će najmanje 20 dodatnih kandidata za cjepivo ući u klinička ispitivanja u idućim tjednima.) (A New Entry in the Race for a Coronavirus Vaccine: Hope, 1. 7. 2020.)</i>
<i>agree (složiti se)</i>	4	<i>Experts agree that it is essential to develop multiple vaccines, because the urgent global need for billions of doses will far outstrip the production capacity of any one manufacturer. (Stručnjaci se slažu da je neophodno razviti više cjepiva jer će hitna globalna potreba za milijardama doza daleko nadmašiti proizvodni kapacitet bilo kojeg proizvođača.) (Moderna Coronavirus Vaccine Trial Shows Promising Early Results, 16. 11. 2020.)</i>
<i>maintain (tvrditi)</i>	4	<i>Mr. Trump did not speak to Mr. Woodward for his first book on the Trump presidency, "Fear", and the</i>

		<p><i>president has maintained that it would have turned out better had he participated.</i></p> <p><i>(Gospodin Trump nije razgovarao s gospodinom Woodwardom za svoju prvu knjigu o Trumpovom predsjedništvu, „Strah”, a predsjednik je tvrdio da bi se ispostavilo kako je bolje da je sudjelovao.) (Trump Admits Downplaying the Virus Knowing It Was “Deadly Stuff”, 10. 9. 2020.)</i></p>
<i>claim (tvrditi)</i>	3	<p><i>The president has repeatedly claimed that a vaccine will be ready before Election Day on Nov. 3, and urged federal regulators to act quickly to approve one.</i></p> <p><i>(Predsjednik je više puta tvrdio da će cjepivo biti spremno prije dana izbora 3. studenog te je pozvao stručnjake da ga što prije odobre.) (Johnson & Johnson's Vaccine Advances, Spraking Optimism in Race, 24. 2. 2021.)</i></p>
<i>signal (signalizirati)</i>	2	<p><i>Mr. Trump has signaled he may try to declare victory prematurely if the early tabulations favor him, and the Biden campaign held an unusual public briefing on the eve of the election to set expectations.</i></p> <p><i>(Gospodin Trump signalizirao je da će pokušati ranije proglasiti pobjedu ako mu prva statistika to pokaže, a kampanja Bidena imala je neobično javno obraćanje uoči izbora kako bi postavila očekivanja.) (Underterred by Pandemic, Americans Prepare to Deliver Verdict on Trump, 7. 11. 2020.)</i></p>
<i>concede (dopustiti, ustupiti, priznati)</i>	2	<p><i>Alyssa Farah, a White House communications adviser, conceded that Dr. Conley had been speaking to an audience of one during his Saturday briefing.</i></p> <p><i>(Alyssa Farah, savjetnica za komunikacije u Bijeloj kući, priznala je da je dr. Conley razgovarao s publikom tijekom svog subotnjeg sastanka.) (As Trump Seeks to Project Strenght, Doctors Disclose Alarming</i></p>

		Episodes, 6. 10. 2020.)
<i>demand</i> (zahtijevati)	2	<p><i>President Trump demanded on Tuesday that schools reopen physically in the fall, pressing his drive to get the country moving again even as the coronavirus pandemic surged through much of the United States and threatened to overwhelm some health care facilities.</i></p> <p><i>(Predsjednik Trump u utorak je zatražio da se škole fizički ponovno otvore na jesen, želeći ponovno pokrenuti zemlju iako je pandemija koronavirusa zahvatila veći dio Sjedinjenih Država i prijetilo je preopterećenje zdravstvenih ustanova.) (Trump Leans on Schools to Reopen as Virus Continues Its Spread, 29. 7. 2020.)</i></p>
<i>criticize (kritizirati)</i>	2	<p><i>She also criticized specific districts “playing both paradigms” in planning a hybrid of in-person and online classes for the fall, singling out Fairfax County, Va., a suburb of Washington.</i></p> <p><i>(Također je kritizirala određene četvrti „koje igraju na obje strane” u planiranju virtualne i uživo nastave na jesen, izdvajajući okrug Fairfax, Va., predgrađe Washingtona.) (Trump Leans on Schools to Reopen as Virus Continues Its Spread, 29. 7. 2020.)</i></p>
<i>show (pokazati)</i>	2	<p><i>The audio recordings show that as Mr. Trump was absorbing in real time the information he was given by health and national security experts, he made a conscious choice not only to mislead the public but also to actively pressure governors to reopen states before his own government guidelines said they were ready.</i></p> <p><i>(Audiosnimke pokazuju da je, kako je gospodin Trump u stvarnom vremenu apsorbirao informacije koje su mu dali stručnjaci za zdravlje i nacionalnu sigurnost, napravio svjestan izbor, ne samo da bi zavarao javnost,</i></p>

		<i>već i aktivno pritiskao guvernera da ponovno otvaraju države, čak i prije nego njegova vlada kaže da su spremne.) (Trump Admits Downplaying the Virus Knowing It Was “Deadly Stuff“, 10. 9. 2020.)</i>
<i>advise (savjetovati)</i>	2	<i>Until now, the C.D.C., like the World Health Organization, has advised that ordinary people don't need to wear masks unless they are sick and coughing. (Do sada je C.D.C., poput Svjetske zdravstvene organizacije, savjetovao da obični ljudi ne trebaju nositi maske, osim onih koji su bolesni i kašlju.) (Trump Administration Officials Weigh How Far to Go on Recommending Masks, 2. 4. 2020.)</i>
<i>instruct (uputiti)</i>	1	<i>A plastic surgery office in the wealthy Gangnam neighborhood of Seoul has instructed employees that they can see Chinese customers only if they can prove that they have been in South Korea for 14 days or more, the potential period that the virus can lie dormant. (Ured za plastičnu kirurgiju u bogatom predgrađu Gangnam u Seulu uputio je zaposlenike da mogu vidjeti kineske kupce samo ako mogu dokazati da su bili u Južnoj Koreji 14 dana ili više, potencijalno razdoblje inkubacije virusa.) (As Coronavirus Spreads, So Does Anti-Chinese Sentiment, 13. 2. 2020.)</i>
<i>declare (proglasiti, objaviti)</i>	1	<i>Larry Kudlow, director of the National Economic Council, declared on CNBC that the coronavirus had been “contained” and would not do serious harm to the economy. (Larry Kudlow, direktor Nacionalnog ekonomskog vijeća, objavio je na CNBC-u da je koronavirus „ukroćen“ te da ne može napraviti veću gospodarsku štetu.) (Fed Official Says Coronavirus Economic Fallout “Could Spill Over“, 25. 2. 2020.)</i>

<p><i>urge</i> (<i>poticati, pozvati</i>)</p>	<p>1</p>	<p><i>Mr. Giuliani has urged Mr. Trump to embrace the drug, based in part on the advice of Dr. Vladimir Zelenko, a self-described simple country doctor who has become a hit on conservative media after administering a cocktail of hydroxychloroquine, the antibiotic azithromycin and zinc sulfate.</i></p> <p><i>(Gospodin Giuliani pozvao je gospodina Trumpa da prihvati lijek, dijelom temeljen na savjetima dr. Vladimira Zelenka koji sebe opisuje kao jednostavnog liječnika koji je postao hit na konzervativnim medijima nakon što je primijenio koktel hidroksiklorokina, antibiotskog azithromycina i cink sulfata.) (Trump’s Aggressive Advocacy of Malaria Drug for Treating Coronavirus Divides Medical Community, 6. 4. 2020.)</i></p>
<p><i>call (nazvati)</i></p>	<p>1</p>	<p><i>Dr. Mark J. Mulligan, director of the N.Y.U. Langone Vaccine Center, called the Moderna findings “very encouraging.”</i></p> <p><i>(Dr. Mark J. Mulligan, direktor N.Y.U. Langone centra za cjepiva, nazvao je rezultate Moderne „vrlo ohrabljjućima”). (Moderna Coronavirus Vaccine Trial Shows Promising Early Results, 16. 11. 2020.)</i></p>
<p><i>brag (hvaliti se)</i></p>	<p>1</p>	<p><i>The president once again shrugged off the threat from the coronavirus, which he also called the “Chinese virus” at one point, and bragged that he has done “a phenomenal job” fighting the pandemic.</i></p> <p><i>(Predsjednik je još jednom omalovažio prijetnju koronavirusa, koji je u jednom trenutku također nazvao „kineski virus” i hvalio se da je obavio „fenomenalan posao” u borbi protiv pandemije.) (Crowd Is Sparse as Trump Tries to Reignite Campaign, 10. 7. 2020.)</i></p>
<p><i>deny (odbiti, poricati, osporiti)</i></p>	<p>1</p>	<p><i>In an interview on Monday, Mr. Giuliani denied any financial stake and said he spoke with Mr. Trump only after the president had already promoted the drug</i></p>

		<p><i>publicly.</i></p> <p><i>(U intervjuu u ponedjeljak gospodin Giuliani je poricao bilo kakav financijski udio i rekao da je razgovarao s gospodinom Trumpom tek nakon što je predsjednik već javno promovirao lijek.) (Trump's Aggressive Advocacy of Malaria Drug for Treating Coronavirus Divided Medical Community, 6. 4. 2020.)</i></p>
worry (<i>brinuti se</i>)	1	<p><i>Many experts have worried that even mild infections raise the risk of so-called long Covid, the constellation of symptoms that can persist months after an active infection is resolved.</i></p> <p><i>(Mnogi se stručnjaci brinu da čak i blage infekcije povećavaju rizik od takozvanog dugog Covida i simptoma koji mogu trajati mjesecima nakon što se aktivna infekcija riješi.) (They Had Mild Covid. Then Their Serious Symptoms Kicked In. 23. 3. 2021.)</i></p>
conclude (<i>zaključiti</i>)	1	<p><i>Research in Singapore, which is to be published in The Lancet, concluded that patients with the Delta variant faced higher odds of requiring oxygen, needing intensive care, or dying.</i></p> <p><i>(Istraživanje u Singapuru, koje će biti objavljeno u Lancetu, zaključilo je da su se pacijenti s varijantom Delta suočili s većim izgledima da će im biti potreban kisik, intenzivna skrb ili smrtonosni ishod.) (Is the Delta Variant Making Younger Adults “Sicker, Quicker“?), 3. 8. 2021.)</i></p>
point out (<i>istaknuti</i>)	1	<p><i>Independent scientists agreed that Omicron warranted urgent attention, but also pointed out that it would take more research to determine the extent of the threat.</i></p> <p><i>(Nezavisni znanstvenici složili su se da je Omikron opravdao hitnu pažnju, ali također su istaknuli da će trebati više istraživanja kako bi se utvrdio opseg prijete.) (New Virus Variant Stokes Concern but</i></p>

		Vaccines Still Likely to Work, 30. 11. 2021.)
<i>speculate</i> (nagađati)	1	<i>He speculated that early tests might have been hampered by some technical flaw that could be uncovered in the next few days.</i> <i>(Nagađao je da bi rana testiranja mogla biti onemogućena zbog tehničkih nedostataka koji bi se mogli otkriti u sljedećih nekoliko dana.)</i> ((New Virus Variant Stokes Concern but Vaccines Still Likely to Work, 30. 11. 2021.)
<i>fear</i> (bojati se)	1	<i>Originally, Dr. Sigal feared that vaccines might not provide any protection at all.</i> <i>(U početku se dr. Sigal bojao da cjepiva uopće ne mogu pružiti zaštitu.)</i> (Pfizer's vaccine provides some protection against Omicron, a lab study suggests., 7. 12. 2021.)
<i>indicate</i> (naznačiti)	1	<i>Moderna's 135-page plan, or protocol, indicated that the company's first analysis of early trial data might not be conducted until late December, though company officials now say they expect the initial analysis in November.</i> <i>(Modernin plan na 135 stranica, ili protokol, naznačio je da se prva analiza podataka o ranom testiranju možda neće provesti do kraja prosinca, iako službenici tvrtke sada kažu da očekuju početnu analizu u studenom.)</i> (Moderna and Pfizer Reveal Secret Blueprints Trials, 16. 11. 2020.)
<i>think</i> (misliti)	1	<i>Ms. Levi, the medical assistant from Chicago who fell ill, thinks that her daily bus ride to work could have been the source of her exposure.</i> <i>(Gospođa Levi, medicinska pomoćnica iz Chicaga koja se razboljela, misli da bi njezina svakodnevna vožnja autobusom do posla mogla biti izvor njezine izloženosti.)</i> (Black Americans Face Alarming Rates of

		Coronavirus Infection in Some States, 14. 4. 2020.)
<i>insist (inzistirati)</i>	1	<p><i>As the disease spread, Wuhan officials insisted that it was controlled and treatable.</i></p> <p><i>(Kako se bolest širila, dužnosnici u Wuhanu tvrdili su da se kontrolira i liječi.) (China Silences Critics Over Deadly Virus Outbreak, 25. 1. 2020.)</i></p>
<i>reveal (otkriti)</i>	1	<p><i>Dr. Zhong revealed for the first time that the virus could spread from person to person – noting, for example, that one patient had infected 14 medical workers.</i></p> <p><i>(Dr. Zhong je prvi put otkrio da se virus može širiti s čovjeka na čovjeka – primjećujući, na primjer, da je jedan pacijent zarazio 14 zdravstvenih djelatnika.) (The Test a Deadly Coronavirus Outbreak Poses to China's Leadership, 24. 1. 2020.)</i></p>
<i>recommend (preporučiti)</i>	1	<p><i>Both papers recommended that members of the public wear homemade cloth masks, to preserve limited supplies of surgical masks and higher-grade respirators for health care workers.</i></p> <p><i>(Obje su novine preporučile da građani nose ručno izrađene maske kako bi sačuvali ograničenu zalihu kirurških maski i respiratora višeg stupnja za zdravstvene radnike.) (Trump Administration Officials Weigh How Far to Go on Recommending Masks, 2. 4. 2020.)</i></p>
<i>admit (priznati)</i>	1	<p><i>He openly admitted in March that he did not want to let infected patients from a cruise ship disembark because it would increase the number of cases counted in the United States.</i></p> <p><i>(U ožujku je otvoreno priznao da ne želi pustiti zaražene pacijente s krstarenja, jer će to povećati broj slučajeva u Sjedinjenim Državama.) (Trump's New Coronavirus Message: Time to Move On to the</i></p>

		Economic Recovery, 6. 5. 2020.)
<i>assure (uvjeriti)</i>	1	<i>Career officials have assured Dr. Hahn that they would stand behind him to head off any vaccine decision not based on science.</i> <i>(Dužnosnici su uvjerali dr. Hahna da će stajati iza njega kako bi izuzeli svaku odluku o cjepivima koja se ne temelji na znanosti.)</i> (Scientists Worry About Political Influence Over Coronavirus Vaccine Project, 7. 12. 2020.)
<i>joke (šaliti se)</i>	1	<i>The men, mostly in their 70s and 80s, joked that their wives gave them a hard time for leaving the house (“not even the coronavirus can keep this guy home”), that life’s finish line was too close to get worked up about a contagion, that they had faith in northern Italy’s vaunted health care system.</i> <i>(Muškarcima, uglavnom u svojim 70-im i 80-im godinama, našalili su se kako su ih supruge gnjavile da ostanu kod kuće („ni koronavirus ne može zadržati ovog tipa kući”), da nije ostalo mnogo života da bi se sad mislili oko te zaraze te da imaju vjeru u hvaljeni zdravstveni sustav sjeverne Italije.)</i> (Italy's Elderly Suffer Heavy Toll as Coronavirus Spreads, 4. 3. 2020.)

Kao i u slučaju glagola izvješćivanja u upravnom govoru, iz tablice se vidi da je učestao glagol *say* (reći) 74 %, iz čega se zaključuje da se radi o objektivnim člancima u kojima novinari prije svega iznose činjenice i ne uključuju svoje komentare. I prema Hylandu (2002), riječ je o neutralnom glagolu, što nam još jednom dokazuje objektivnost autora. Međutim, za razliku od glagola izvješćivanja u upravnom govoru, u nepravnom govoru drugi glagol po zastupljenosti je glagol *announce* (objaviti) – 3,5 %, koji po kategorizaciji Hylanda pripada neutralnim glagolima. Kao diskursni glagol, zadatak mu je prenijeti poruku i obavijestiti javnost o određenoj izjavi bez izražavanje stava autora. Analizirajući glagole izvješćivanja, prema Hylandovoj kategorizaciji s obzirom na stav autora i funkcionalnosti, za razliku od glagola koji su zabilježeni u upravnom govoru, u analizi glagola izvješćivanja u nepravnom

govoru, osim na diskursne glagole, nailazi se na glagole istraživanja i spoznaje. Glagoli istraživanja *find* (pronaći) i *confirm* (potvrditi) zabilježeni su u 12 rečenica, a odnose se na sâm postupak istraživanja i rezultat. Zabilježeni su i glagoli spoznaje, od kojih se glagoli *suggest* (predložiti) i *believe* (vjerovati) koriste u 27 rečenica, a kojima autor izražava nesiguran stav i daje prijedlog na razmatranje čitateljima.

6.3. Novinski izvori

Malović (2007) navodi da su masovni mediji neizostavni dio masovnog komuniciranja koje određuje suvremenu civilizaciju te da masovni mediji u ovom globaliziranom svijetu svaku informaciju prenose kao vijest. Prema Baueru (2007), da bi se razumio društveni, kulturni, politički i ekonomski svijet treba razumjeti medije, koji služe za informiranje i obogaćivanje znanja. Žlof (2007: 77) ističe nemilosrdnu konkurenciju medija u današnjem svijetu te navodi da novinari često svoje tekstove prilagođavaju željama i potrebama čitatelja, slušatelja i gledatelja kako bi opstali na tržištu. Autorica nadalje smatra da se zbog brzine objavljivanja aktualni vijesti često zanemaruju najvažnija pravila novinarske profesije, među kojima ističe provjeravanje informacija i izvora. Za primjere navodi izraze poput „neki tvrde”, „mnogi misle”, „svi se slažu”, „iz izvora bliskih nekomu ili nečemu saznajemo”, kojima novinari stvaraju objave koje su čitateljima možda zanimljive, ali vjerodostojnost napisanog je upitna. Malović (2007) ističe istinitost kao ključ kvalitetnog novinarstva. Žlof (2007) smatra da je istinitost preduvjet kvalitetne komunikacije općenito te da dobar novinar treba nastojati što vjernije prenositi događaje, iako i sama smatra da je „doslovno preslikavanje stvarnosti nemoguće” (2007:81). Prema Žlof (2007), upravo se zato posao novinara sastoji se od kvalitetnog i što preciznijeg izvješćivanja, pažljivog zapažanja i bilježenja činjenica, a na višoj razini u povezivanju zabilježenih činjenica i što vjerodostojnijoj interpretaciji događaja. Autorica ističe da je za vjerodostojnost medijskih objava ključna identifikacija izvora od kojeg su novinari dobili informacije. Žlof (2007) navodi da bi se u kvalitetnom novinarstvu sve informacije trebale pripisati nekom izvoru, a izuzetak jedino mogu biti očite informacije koje su prihvaćene kao opće istine i smatra ih se činjenicama. Autorica dodaje da ozbiljni novinari nerado biraju neimenovane izvore. Iako, prema Žlof (2007), ako je izvor i imenovan, to ne znači da je njegova informacija samo zato točna. Nije uvijek lako pronaći povjerljiv izvor. Žlof (2007) ističe da mediji što prije žele plasirati informacije te su u toj brzini ponekad skloni tražiti i alternativne, neslužbene izvore te postavlja pitanje koliko je upotreba anonimnih izvora etična, bez obzira na to što je u novinarstvu legitimna. Žlof (2007) također navodi da medijski teoretičari smatraju da je čak i nužno imati dva imenovana izvora kako bi

članak bio vjerodostojan. Naime, navodi, da je to nekada bio uvjet novinarske profesije, ali u današnje vrijeme, zbog utjecaja komercijalizacije medija, sve se češće koriste anonimni izvori koji pridonose senzacionalizmu.

Van Dijk (1987) navodi da novinari rijetko izravno opisuju određeni događaj te da informacije dobivaju iz različitih izvora. S obzirom na veliku dostupnost informacija, otkrivanje pouzdanih izvora jedan je od ključnih elemenata za stvaranje dobre priče. Kada se govori o novinskim izvorima u upravnom i nepravnom govoru, nailazi se na nekoliko sličnih kategorizacija, pa tako Xin (2019: 203) dijeli izvore na tri aspekta s obzirom na jasnoću prenošenja poruke te razlikuje imenovane izvore (engl. *specified source*), neimenovane (engl. *unspecified source*) i anonimne izvore (engl. *anonymous source*). Zhang (1994: 93) daje sličnu klasifikaciju te navodi imenovane (engl. *specified source*) koji se odnose na detaljnije informacije poput imena, dobi ili zanimanja, djelomično imenovane (engl. *semi-specified source*), koji uključuju općenitije informacije o izvoru poput nazive neke skupine, organizacije (stručnjaci, ekonomisti...) te anonimne (engl. *unspecified*), koje autori najčešće koriste kada nemaju detaljnu informaciju o izvoru ili žele sakriti tu informaciju.

U analizi novinskih izvora koristi se klasifikacija prema Zhangu (1994: 93) koji dijeli izvore na imenovane, djelomično imenovane i anonimne.

Tablica 13. Vrsta i učestalost novinskih izvora

Izvori	Učestalost	Primjer
Imenovani	1514	<i>David Hui, an expert in emerging infections at the Chinese University of Hong Kong (David Hui, stručnjak za nove infekcije u Hong Kongu)</i> <i>Jim Silver, chief executive of TTPM.com (Jim Silver, glavni direktor TTPM.coma)</i> <i>Jude Blanchette, a China scholar at the Center for Strategic and International Studies (Jude Blanchette, kineska studentica u Centru za strateške i međunarodne studije)</i> <i>Jessica Chen Weiss, a professor at Cornell University (Jessica Chen Weiss, profesoric)</i>

		<p><i>na sveučilištu Cornell)</i></p> <p><i>Michael Osterholm, an epidemiologist at the University of Minnesota (Michael Osterholm, epidemiolog na Sveučilištu Minnesota)</i></p> <p><i>Ronna McDaniel, the Republican Party Chairwoman (Ronna McDaniel, predsjedavajuća u republikanskoj stranci)</i></p> <p><i>president Trump (predsjednik Trump)</i></p> <p><i>Mr. Biden (gospodin Biden)</i></p>
Djelomično imenovani	414	<p><i>the committee (vijeće)</i></p> <p><i>experts (stručnjaci)</i></p> <p><i>Manilla office (ured u Manilli)</i></p> <p><i>health officials (zdravstveni službenici)</i></p> <p><i>homeland security officials (dužnosnici domovinske sigurnosti)</i></p> <p><i>independent scientists (neovisni znanstvenici)</i></p> <p><i>the officers (službenici)</i></p> <p><i>papers (novine)</i></p> <p><i>White House advisers (savjetnici Bijele kuće)</i></p>
Anonimni	8	<p><i>others (ostali)</i></p> <p><i>everyone (svatko)</i></p> <p><i>one passenger (jedan putnik)</i></p> <p><i>another (drugi)</i></p> <p><i>someone (netko)</i></p> <p><i>the rest (ostali)</i></p>
Ukupno: 1936		

Rezultati u tablici 13 pokazuju da je u korpusu od 1936 izvora zabilježeno 1514 imenovanih izvora, što iznosi 78,2 %. Zabilježeno je 414 djelomično imenovanih izvora, što iznosi 21,4 % te 8 primjera anonimnih izvora, što iznosi 0,4 %. Iz tablice se može pročitati da autori članaka u većini slučajeva, čak njih 78,2 %, u svojim izvješćima koriste točno određene,

precizne izvore uz koje se nailazi na detaljne podatke o samim izvorima poput imena i prezimena, dobi, zvanja, radnog mjesta ili prebivališta. U znatno manjem postotku autori koriste djelomično imenovane izvore koji se uglavnom odnose na stručnjake, istraživače, liječnike, novinske kuće ili političare. U zanemarivo malom broju nailazi se na anonimne izvore poput netko, ostali, ili drugi, što ukazuje na neutralnost novinara *New York Timesa* u izvješćivanjima o ozbiljnoj zdravstvenoj krizi u svijetu.

Od samih početaka izbijanja zaraze uzrokovane koronavirusom, u upravnom i nepravnom govoru prevladavaju precizni, točno određeni izvori iz različitih područja. U počecima pandemije uglavnom se nailazi na liječnike, znanstvenike i ostale stručnjake u zdravstvu pa se bilježe imena poput Gauden Galea, predstavnik Svjetske zdravstvene organizacije u Kini; David Hui, stručnjak za nove infekcije Sveučilišta Honga Konga; Michael Osterholm, epidemiolog na Sveučilištu u Minnesoti; dr. Zhong Nanshan, znanstvenik.

*„So, there are still a lot of question marks”, said **David Hui**, an expert in emerging infections at the Chinese University of Hong Kong.*

(„Dakle, još je mnogo upitnika”, rekao je David Hui, stručnjak za nove infekcije na kineskom sveučilištu u Hong Kongu.) (China Identifies New Virus Causing Pneumonialike Illness, 8.1.2021.)

Širenje zaraze i pandemija sve se više odražavaju i na gospodarstvo pa se među izvorima nailazi na brojna imena poput Rosini Malkani, ekonomist; Andy Rothman, ekonomist iz tvrtke Matthews Asia; Ben May, ekonomist sa Sveučilišta Oxford; Susan Helper, ekonomistica na Case Western Reserve University.

*„This could potentially disrupt global supply chains”, said **Rohini Malkani**, an economist at DBRS Morningstar, a global credit rating business. „It’s too early to say how long it is going to last.”*

(„Ovo bi potencijalno moglo poremetiti globalne lance opskrbe”, rekao je Rohini Malkani, ekonomist u DBRS Morningstar, globalnoj tvrtki za kreditni rejting. „Prerano je reći koliko će to trajati.”) (SARS Stung the Global Economy, 3.2.2020.)

Osim znanstvenika i stručnjaka iz polja medicine i gospodarstva, među izvorima u člancima jako su zastupljeni i tzv. „ljudi iz susjedstva” s različitim životnim pričama, poslovima i sudbinama. Novinari pišu o pojedinačnim događajima poput onog o kruzaru na kojem se širila zaraza te uključuju mnogobrojne izvore putnika poput Rachel Torres, 24 godine, koja je bila

sa suprugom na medenom mjesecu; Gay Courter, 75, američki romanopisac; gđa Montgomery, 67, umirovljena pomoćnica u administraciji iz San Clementea, Kalifornije.

„It feels surreal”, said Ms. Montgomery, 67, a retired administrative assistant from San Clemente, Calif.

(„Čini se nestvarnim”, rekla je gđa Montgomery, 67, umirovljena pomoćnica u administraciji iz San Clemente, Kalifornija.) (U.S. Passenger Evacuate Quarantined Cruise Ship in Japan, 17.2.2020.)

U trenutcima kada pandemija hara Europom, posebno Italijom i Francuskom, novinari *Timesa* oslanjaju se na moćne izvore poput Oliviera Verana, novog ministra zdravstva u Francuskoj te premijera Italije Giuseppea Contija, ali ponovno i ljudi iz svakodnevnog života, kako bi približili situaciju i upozorili čitatelje, pa se nailazi na izjave Vanesse Maiocchi, 45 godina, koja je zabrinuta za egzistenciju i zdravlje svoje obitelji; Paola Cania, 55 godina, upravitelja u softverskoj tvrtki. Izvještavajući o situaciji u Italiji, novinari su se oslonili na izjave ljudi iznad 65 godina koji su izražavali oprez, strah i bili upozorenje svojim generacijama diljem svijeta.

„I think they're scared”, said Annalisa Conato, 67”, for good reason“. „If it comes here and gets me, it gets me”, said Domenico Coppini, 79.

(„Mislim da se boje”, rekla je Annalisa Conato, 67, „s dobrim razlogom.” „Ako dođe ovdje i uhvati me, uhvatit će me”, rekao je Domenico Coppini, 79.) (Italy's Elderly Suffer Heavy Toll as Coronavirus Spreads, 4.3.2020.)

Kroz članke se često nailazi i na izjave dr. Anthonyja Faucija, direktora američkog Nacionalnog Instituta za alergijske i zarazne bolesti i vrhunskog stručnjaka za zarazne bolesti. Al Jazeera prenosi da je upravo dr. Fauci postao pouzdan glas u SAD-u jer je to čovjek koji je upravljao u borbi protiv AIDS-a, SARS-a, MERS-a, ebole te čak i u slučajevima bioterorizma. Al Jazeera prenosi da je dr. Fauci osoba kojoj se obratila i administracija predsjednika Trumpa jer ima povjerenje građana. Nastojeći učvrstiti svoju poziciju i osigurati reizbor, predsjednik Trump pokušao je pronaći put do građana.

Kako je pandemija uzimala maha u SAD-u, tako je predsjednik Trump gubio svoj kredibilitet. Novinari su prenosili izjave predsjednika Trumpa u kojima uvjerava čitatelje o spremnosti SAD-a na pandemiju, iako izjave zvuče neuvjerljivo i površno.

„We will see what happens”, the president said as he addressed the nation.” „But we are very, very ready for this, for anything.” „This will end”, he said, comparing the coronavirus to the everyday flu. „We really have done a very good job.”

(„Vidjet ćemo što će se dogoditi”, rekao je predsjednik obraćajući se naciji. „Ali mi smo jako, jako spremni za ovo, za sve. Ovo će završiti”, rekao je, uspoređujući koronavirus sa svakodnevnom gripom. „Radimo zaista dobar posao.”) (C.D.C. Officials Warn of Coronavirus Outbreaks in the U.S., 25. 2. 2023.)

Novinari su prenijeli riječi predsjednika Trumpa kojima on uvjerava javnost da je sve pod kontrolom jer se u tijeku krize i očekuje od predsjednika da bude izravan i procijeni prijetnju. Novinari su usporedili postupke predsjednika Trumpa s postupcima njegovih prethodnika u krizama, pa su se osvrnuli na izjave predsjednika Forda za vrijeme svinjske gripe i predsjednika Obame tijekom pandemije ebola u Zapadnoj Africi. Autori članaka ističu kontradiktornost u izjavama predsjednika Trumpa te navode njegove izjave kojima on neprestano dokazuje svoju nepouzdanost. Za razliku od njega, predsjednik Obama vodio se znanstvenim činjenicama, pa se citira izjava:

„We have to be guided by the science. We have to remember the basic facts”, **Mr Obama** said in an October 2014 radio message.”

(„Vodimo se znanostima. Moramo zapamtiti osnovne činjenice”, rekao je gospodin Obama u radijskoj poruci 2014.). (How Prepared Is the U. S. for a Coronavirus Outbreak?, 9. 3. 2020.)

Za razliku od predsjednika Obame, predsjednik Trump nije usredotočen na znanost, što novinari potvrđuju izvorima poput Alexa M. Azara II, tajnika za zdravstvo; Leslie Dach, savjetnice za zdravstvo tijekom epidemije izazvane ebolom.

U člancima o pripremljenosti SAD-a za pandemiju, novinari se oslanjaju na pouzdane izvore među kojima se može spomenuti J. Stephen Morrisona, potpredsjednika u Centru za strateške i međunarodne studije, koji je objavio nedostatke državne zdravstvene sigurnosti; dr. Paula Neeja, specijalista za zarazne bolesti; Scotta Sproata, direktora za hitne slučajeve u odjelu za zdravstvo u Oklahomi; Aubree Gordona, profesora epidemiologije na sveučilištu u Michiganu.

Kako prolaze mjeseci u pandemiji, tako se dolazi i do potpuno nove faze rivalstva između SAD-a i Kine. Kako bi pobliže opisali situaciju, novinari navode brojne izvore, od kineskih i američkih studenata, profesora do savjetnika predsjednika i samih predsjednika.

„We have entered an entirely new phase of U.S. – China relations, rather than the intensification of the previous one”, said **Jude Blanchette**, a China scholar at the Center for Strategic and International Studies.”

(„Ušli smo u potpuno novu fazu odnosa između SAD-a i Kine, a ne u produbljivanje postojeće”, rekla je Jude Blanchette, kineska studentica u Centru za strateške i međunarodne studije.) (Some Trump Officials Take Harder Actions on China During Pandemic, 1.5.2020.)

*„Along with lost opportunities to fight the pandemic, climate change and other transnational threats, U.S. efforts to punish China could backfire badly”, said **Jessica Chen Weiss**, a professor at Cornell University.”*

*(„S izgubljenim prilikama za borbu protiv pandemije, klimatske promjene i druge transnacionalne prijetnje, naponi SAD-a da kazne Kinu mogli bi se loše odraziti”, rekla je **Jessica Chen Weiss**, profesorica na Cornell sveučilištu.) ((Some Trump Officials Take Harder Actions on China During Pandemic, 1.5.2020.)*

*„We could cut off the whole relationship”, **Mr Trump** said in an interview on Fox Business on Thursday.”*

(„Možemo prekinuti sve veze”, rekao je gospodin Trump u intervjuu na Fox Businessu u četvrtak.) (Some Trump Officials Take Harder Actions on China During Pandemic, 1.5.2020.)

*„After the pandemic, the international political landscape will totally change”, **Wu Shicun**, president of the National Institute for South China Sea Studies, said in a telephone interview.*

*(„Nakon pandemije, međunarodna politička slika će se potpuno promijeniti”, **Wu Shicun**, predsjednik Nacionalnog instituta za South China Sea Studies, rekao je u telefonskom intervjuu.) (From “Respect to “Sick Twisted“; How Coronavirus Hit U.S. – China Ties, 14.7.2020.)*

U člancima o predsjednikovim pokušajima „otvaranja” zemlje u što kraćem roku, osim izjava samog predsjednika i članova njegove vlade, novinari prenose i izjave oporbe.

*„The more testing, the more open economy. But there's not enough national capacity to do this”, **Mr. Cuomo**, a Democrat, said at his daily briefing in Albany. „We can't do it yet. That is unvarnished truth.”*

(„Što više testiranja, to više otvorenog gospodarstva. Ali nema dovoljno nacionalnog kapaciteta za to”, rekao je demokrat, gospodin Cuomo, u svom dnevnom izvješću u Albanyju.) (Coronavirus Testing Falls Woefully Short as Trump Seeks an End to Stay-at-Home Orders, 20.4.2020.)

Ponovno „otvaranje zemlje” povezano je i s predsjedničkim izborima s obzirom na to da je trebalo pronaći siguran način provođenja izbora, pa u tim slučajevima također nailazimo na izjave republikanaca:

*“**Ronna McDaniel**, the Republican Party Chairwoman, argued in an interview on Fox Business that the Democrats “want to take away the safeguards that ensure the integrity of*

the selection process”, accusing them of trying to force “election reforms across the country during a time of crisis.”

*(Ronna McDaniel, predsjednica Republikanske stranke, potvrdila je u intervjuu za Fox Business da demokrati „žele oduzeti jamstva koja osiguravaju integritet procesa odabira”, optužujući ih da pokušavaju nametnuti „izborne reforme u cijeloj zemlji tijekom vremena krize”), te demokrata: “Nothing that Republicans do in Wisconsin is not part of the Trump campaign's re-election strategy”, said **Ben Wikler**, the chairman of the Democratic party of Wisconsin.*

(„Ništa što republikanci rade u Wisconsinu nije dio strategije reizbora Trumpove kampanje”, rekao je Ben Wikler, predsjednik Demokratske stranke Wisconsin.) (Why Republicans Are So Afraid of Vote-by – Mail, 10.4.2020.)

Izvori koje novinari koriste kada je u pitanju popuštanje mjera i „otvaranje” gradova i država su guverneri i gradonačelnici, među kojima i guverner New Yorka Cuomo koji kritizira predsjednikovo upravljanje krizom.

*And soon after, **Governor Cuomo** called in to CNN and said: „You don't become king just because of a national emergency.”*

(A malo nakon, guverner Cuomo na CNN-u rekao je: „Ne postaješ kraljem zbog nacionalne izvanredne situacije.”) (CNN's Cuomo Cunundrum: A Star Anchor With a Brother in Trouble, 4.4.2021.)

Osim izjava političara, kada je u pitanju otvaranje gospodarstva, novinari su prenijeli i izjave pojedinaca koji su izravno pogođeni „zatvaranjem” zemlje.

***Mick Mirzayev**, 22, who co-owns the Coney Island Pet Grooming in Brooklyn, said that he was hopeful that businesses could reopen by May or soon thereafter, but not if it meant the virus could see a resurgence.*

(Mick Mirzayev, 22, suvlasnik salona za njegu kućnih ljubimaca na Coney Islandu u Brooklynu, rekao je da se nada kako bi se posao mogao ponovno otvoriti do svibnja ili ubrzo nakon toga, ali ne ako bi to značilo da bi virus mogao ponovo izbiti.) (“Worst Is Over“, Cuomo Says as States Snub Trump on Restarting Economy, 14. 4. 2020.)

Tema brojnih članaka je i ponovno otvaranje škola, nakon nekoliko mjeseci virtualne nastave. Predsjednik Trump pokušava otvoriti škole što je prije moguće.

*„We're very much going to put pressure on governors and everybody else to open the schools, to get them open”, **Mr. Trump** said at a forum at the White House.*

(„Vršit ćemo pritisak na guvernere i sve ostale da otvore škole, da ih otvore”, rekao je gospodin Trump na forumu u Bijeloj kući.) (Trump Leans on Schools to Reopen as Virus Continues Its Spread, 29. 7. 2020.)

Nakon predsjednikovih izjava autori iznose izjave pojedinaca koji se slažu s njegovim nastojanjima da se život što prije vrati u normalu.

„Children get much more than an education from school”, said **Dr. Sally Goza**, the academy’s president, who joined Mr. Trump for his event. „Being away from peers, teachers and school services has lasting effects for children.”

(„Djeca od škole mogu dobiti puno više od samog obrazovanja”, rekla je Dr. Sally Goza, predsjednica akademije, koja se pridružila gospodinu Trumpu na ovom događanju. „Biti odvojen od vršnjaka, nastavnika i školskih službi ima dugoročne posljedice na djecu.”) (Trump Leans on Schools to Reopen as Virus Continues Its Spread, 29. 7. 2020.)

Predsjednikovi postupci, međutim, nailaze i na oštre kritike.

„The reality is no one should listen to Donald Trump or Betsy DeVos when it comes to what is best for students”, said **Lily Eskelsen García**, the president of the National Education Association, the nation’s largest teachers’ union.

(„Realnost je da nitko ne bi trebao slušati Donalda Trumpa ili Betsy DeVos kada je u pitanju dobrobit studenata.”) (Trump Leans on Schools to Reopen as Virus Continues Its Spread, 29. 7. 2020.)

Kada je u pitanju otvaranje obrazovnih ustanova, zastupljeni su i izvori bliski istima. „I hope he can pull it off, but I really think that it’s going to be very difficult”, **Professor Rich** said. „If it collapses on him, that’s going to be his legacy — he’s the guy who sent these kids back to schools.”

(„Nadam se da će on uspjeti, ali zaista mislim da će to biti jako teško”, rekao je profesor Rich. „Ako se to sruši na njega, bit će to njegova ostavština – on je čovjek koji je djecu poslao natrag u škole.”) (Trump Leans on Schools to Reopen as Virus Continues Its Spread, 7.7.2020.)

Utrka za cjepivom „okuplja” nove izvore, među kojima novinari prenose izjave znanstvenika i stručnjaka iz područja medicine te visokopozicioniranih osoba iz farmaceutskih tvrtki.

*„If those trials go well, some doses of a vaccine could become available for widespread use by the end of this year or early 2021, **Dr. Tal Zaks**, Moderna’s chief medical officer”, said in an interview. „We’re doing our best to make it as many millions as possible.”*

(„Ako ta ispitivanja prođu dobro, neke doze cjepiva mogle bi postati dostupne za široku upotrebu do kraja ove godine ili početkom 2021.”, rekao je u intervjuu dr. Tal Zaks, glavni medicinski službenik Moderne. „Dajemo sve od sebe da to bude što više milijuna.”) (Moderna Coronavirus Vaccine Trial Shows Promising Early Results, 16.11.2020.)

Međutim, u slučaju ove goruće teme sve se češće nailazi na djelomično imenovane izvore poput *experts* (stručnjaci), *scientists* (znanstvenici), *researchers* (istraživači) ili *health experts* (zdravstveni stručnjaci).

***Experts** agree that it is essential to develop multiple vaccines, because the urgent global need for billions of doses will far outstrip the production capacity of any one manufacturer. (Stručnjaci se slažu da je potrebno proizvesti više cjepiva jer će globalna hitna potreba za bilijunima doza uvelike prijeći mogućnost proizvodnje jednog proizvođača.) (Moderna Coronavirus Vaccine Trial Shows Promising Early Results, 16. 11. 2020.)*

Nakon što su se države diljem svijeta počele otvarati kako bi spasile svoju ekonomiju, novinari su prenijeli izjavu čelnog čovjeka Svjetske zdravstvene organizacije koji upozorava građane.

*„This is not the time for any country to take its foot off the pedal”, **Tedros Adhanom Ghebreyesus**, the director general of the World Health Organization, warned at a news conference in Geneva this week. „The crisis”, he said, is “far from over.”*

(„Ovo nije vrijeme da bilo koja zemlja makne nogu s papučice”, upozorio je Tedros Adhanom Ghebreyesus, glavni direktor Svjetske zdravstvene organizacije, na tiskovnoj konferenciji u Ženevi ovoga tjedna. „Kriza je”, rekao je, „daleko od kraja”.) (The World Reopens, Despite Skyrocketing Coronavirus Cases, 9.6.2020.)

Mjere su popuštene, a brojevi zaraze počeli su nezaustavljivo rasti. Autori članaka prenose izjave iz različitih dijelova svijeta koji upozoravaju na opasnosti, a izvori su gradonačelnici – *„I’m very concerned about it”, said **Mayor Eric Johnson** of Dallas, noting that after months of warnings and isolation, many residents had stopped wearing masks and maintaining social distance out of sheer fatigue.*

(„Jako sam zabrinut zbog toga”, rekao je gradonačelnik Dallasa Eric Johnson, ističući da su nakon mjeseci upozorenja i izolacije mnogi stanovnici prestali nositi maske i održavati društvenu distancu zbog čistog umora.) (Coronavirus Cases Spike Across Sun Belt as Economy Lurches into Motion, 18. 6. 2020.) liječnici – „*The timing directly correlates with our loosening up restrictions*”, **Dr. Dunn said**. „*That definitely has something to do with it.*” („Vrijeme izravno korelira s našim popuštanjem ograničenja”, rekao je dr. Dunn. „*To definitivno ima neke veze s tim.*”), političari – „*I think it’s only a matter of time before the public sees those numbers and starts emailing us that we need to shut down again*”, **Ms. Gerard** said during a board meeting.

(„Mislim da je samo pitanje vremena kada će javnost vidjeti te brojke i početi nam slati e-poruke da se moramo ponovno zatvoriti”, rekla je gospođa Gerard tijekom sastanka odbora.) (Coronavirus Cases Spike Across Sun Belt as Economy Lurches into Motion, 18. 6. 2020.), te nezaobilazni izvori koji se odnose na pojedince, sugrađane koji nemaju dodirnih točaka sa zdravstvom ili politikom.

Carla Logan, the owner of a bistro near downtown Phoenix, said that she was trying to save her business while making sense of Arizona’s rising number of cases.

(Carla Logan, vlasnica bistroa u blizini središta Phoenixa, rekla je da je pokušavala spasiti svoju tvrtku, shvaćajući sve veći broj slučajeva u Arizoni.) (Coronavirus Cases Spike Across Sun Belt as Economy Lurches into Motion, 14.6.2020.)

Osim imenovanih izvora autori koriste i djelomično imenovane izvore poput *experts* (stručnjaci), *epidemiologists* (epidemiolozi), *people close to Mr. Trump* (ljudi bliski predsjedniku Trumpu).

Znanstvenici su zabrinuti zbog političkog utjecaja na projekt cjepiva protiv koronavirusa. Zbog neprestanog pritiska Bijele kuće istraživači se boje političkih intervencija i utjecaja na tempo istraživanja i razvoj cjepiva. Autori navode izjavu glasnogovornika Bijele kuće koja negira povezanost predsjedničke kampanje i ubrzavanja ispitivanja cjepiva.

„*The rapid research, development, trials and eventual distribution of a Covid-19 vaccine is emblematic of President Trump’s highest priority: the health and safety of the American people*”, said **Judd Deere**, a White House spokesman. „*It has nothing to do with politics.*” („Brzo istraživanje, razvoj, ispitivanja i konačna distribucija cjepiva protiv COVID-19 simbol su najvećeg prioriteta predsjednika Trumpa: zdravlja i sigurnosti američkog naroda”, rekao

je Judd Deere, glasnogovornik Bijele kuće. „To nema nikakve veze s politikom.”) (Scientists worry about Political Influence Over Coronavirus Vaccine Project, 7.12.2020.)

S druge strane, postoji i izjava predsjednika: *The president has repeatedly claimed that a vaccine will be ready before Election Day on Nov. 3, and urged federal regulators to act quickly to approve one, raising fears that they will bow to the pressure and rush their vetting process.*

(Predsjednik je u više navrata tvrdio da će cjepivo biti spremno prije dana izbora 3. studenog i pozvao savezne regulatore da brzo djeluju kako bi ga odobrili, izazivajući strah da će pokleknuti pod pritiskom i požuriti s postupkom provjere.) (Johnson & Johnson's Vaccine Advances, Sparking Optimism in Race, 24.2.2021.)

Kako su se približavali predsjednički izbori, tadašnji predsjednik Trump i predsjednički kandidat i uži krug ljudi koji ih je okruživao, iznosili su svoje vizije za oporavak zemlje od posljedica pandemije.

„We need more than a victory on Nov. 3”, **Ms. Harris** said. „We need a mandate that proves that the past few years do not represent who we are or who we aspire to be.” (Making Sense of Kamala Harris, 13.8.2020.)

(„Treba nam više od pobjede 3. studenog”, rekla je gđa Harris. „Treba nam mandat da dokažemo kako posljednjih nekoliko godina ne predstavlja ni nas, ni ono što želimo biti.”)

„I knew we were in the battle for the soul of the nation”, **Mr. Biden** said. „That’s when I decided to run. And I’m proud now to have Senator Harris at my side in that battle, because she shares the same intensity I do.”

(„Znao sam da smo u bitci za dušu nacije”, rekao je gosp. Biden. „Tada sam se odlučio kandidirati. I sada sam ponosan što imam senatoricu Harris na svojoj strani u toj bitci, jer dijelimo istu požrtvovnost.”) (Making Sense of Kamala Harris, 13.8.2020.)

„People are tired of Covid”, **Mr. Trump** complained on the call, which several reporters were invited into. „I have the biggest rallies I’ve ever had. And we have Covid. People are saying: ‘Whatever. Just leave us alone.’ They’re tired of it.” („Ljudi su umorni od Covida”, požalio se gospodin Trump tijekom poziva na koji je bilo pozvano nekoliko novinara. „Imam najveće skupove koje sam ikada imao. A mi imamo Covid. Ljudi govore: ‘Svejedno. Samo nas

ostavite na miru.' Umorni su od toga.") (Trump Attacks Fauci Over Coronavirus, 19.10.2020.)

Intenziviranje razvoja cjepiva ujedno je bio i povod različitim teorijama, pa čak i o hakiranju američkih podataka o istraživanjima. Zanimljivo je da je u člancima koji se bave tom temom zabilježeno najviše djelomično imenovanih izvora poput *American Intelligence officials* (američki obavještajni dužnosnici), *homeland security officials* (dužnosnici domovinske sigurnosti), *Russia* (Rusija), *China* (Kina), *American Intelligence agencies* (američke obavještajne agencije), *current and former national security officials* (trenutni i bivši dužnosnici nacionalne sigurnosti).

Homeland security officials have warned pharmaceutical companies and universities about the attacks and helped institutions review their security.

(Dužnosnici domovinske sigurnosti upozorili su farmaceutske kompanije i sveučilišta o napadima i pomogli institucijama da preispitaju svoju sigurnost.)

Current and former national security officials said they expect Russia to eventually spread disinformation about any vaccine approved in the West.

(Trenutačni i bivši dužnosnici nacionalne sigurnosti rekli su da očekuju kako će Rusiji proširiti dezinformacije o bilo kojem cjepivu proizvedenom na zapadu.) (Russian Disinformation Targets Vaccines and the Biden Administration, 5.8.2021.)

U tekstu se pojavljuje i anonimni izvor *others* (ostali).

Others have warned that Chinese intelligence agents in the United States and elsewhere have tried to collect information on researchers themselves.

(Ostali su upozorili da kineski obavještajni agenti u SAD-u i na drugim mjestima pokušavaju sami prikupiti informacije o istraživačima.) (Race for Coronavirus Vaccine Pits Spy Against Spy, 5.9.2020.)

U trenutcima kada sâm predsjednik Trump priznaje grešku i navodi da je podcijenio virus, autori iznose brojne izjave predsjednika u kojima predsjednik objašnjava javnosti svoje postupke.

President Trump acknowledged to the journalist Bob Woodward that he knowingly played down the coronavirus earlier this year even though he was aware it was life-threatening and vastly more serious than the seasonal flu.

(Predsjednik Trump priznao je novinaru Bobu Woodwardu da je ranije ove godine svjesno umanjivao težinu koronavirusa, iako je bio svjestan da je opasan po život i mnogo ozbiljniji

od sezonske gripe.) (Trump Admits Downplaying the Virus Knowing it was Deadly Stuff, 14.9.2021.)

*By March, **Mr. Trump** was straightforward with Mr. Woodward about his tactics. „I wanted to always play it down”, **the president** said in an audio recording of an interview on March 19. „I still like playing it down, because I don't want to create a panic.”*

(Do ožujka, gospodin Trump je bio izravan s gospodinom Woodwardom o njegovoj taktici. „Želio sam to uvijek umanjiti”, rekao je predsjednik u audiosnimci intervjuja 19. ožujka. „Još uvijek volim to umanjivati jer ne želim stvarati paniku.”) (Trump Admits Downplaying the Virus Knowing it was Deadly Stuff, 14.9.2021.)

Slične izjave bilježe se i nakon što se sâm predsjednik zarazio koronavirusom. *„It's been a very interesting journey”, **Mr. Trump** said in a one-minute video posted on Twitter, looking stronger and sounding more energetic than he had the last couple of days. „I learned a lot about Covid. I learned it by really going to school. This is the real school. This isn't the let's-read-the-books school. And I get it. And I understand it. And it's a very interesting thing and I'm going to be letting you know about it.”*

(„Bilo je to vrlo zanimljivo putovanje”, rekao je gospodin Trump u jednominutnom videu objavljenom na Twitteru, izgledajući snažnije i zvučeci energičnije nego što je bio zadnjih nekoliko dana. „Naučio sam puno o kovidu. Naučio sam to stvarno idući u školu. Ovo je prava škola. Ovo nije škola čitajmo knjige. I shvaćam. I razumijem to. I to je vrlo zanimljiva stvar i ja ću vas o tome obavijestiti.”) (As Trump Seeks to Project Strength, Doctors Disclose Alarming Episodes, 4.10.2020.)

Djelomično imenovani izvori bilježe se i u člancima o samim istraživanjima cjepiva, gdje se nailazi na izvore poput *researchers* (istraživači), *experts* (stručnjaci), *Pfizer*, *Moderna*, *Astra Zeneca*, *representatives for the three companies* (predstavnicima triju tvrtki), *the company* (tvrtka), *other independent scientists* (ostali nezavisni znanstvenici) te *independent researchers* (neovisni istraživači).

***Other independent scientists** said they were eager to examine the trials' statistical analysis plans, which would guide them in analyzing the results.*

(Drugi neovisni znanstvenici rekli su kako jedva čekaju ispitati planove statističke analize ispitivanja, koji bi ih vodili u analizi rezultata.)

***Pfizer** said the newness and fast-moving nature of the coronavirus crisis had meant that the vaccine trial protocol had to be flexible.*

(Pfizer je rekao da je novost i brza priroda krize izazvane koronavirusom značila da protokol ispitivanja cjepiva mora biti fleksibilan.) (Vaccine Makers Keep Safety Details Quiet, Alarming Scientist, 23.11.2020.)

U studenom 2020., u izbornom mjesecu i izvanrednoj situaciji, bilježe se izjave glasača, čija su mišljenja velikim dijelom oblikovana upravljanjem pandemijom.

*In Miami, **Eddie Gil, 50**, said that he, too, had been guided by concerns about the coronavirus and how it was being handled. He said he voted for Mr. Trump in 2016 but chose Mr. Biden this year, in part because of the president's handling of the pandemic.*

(Eddie Gil (50) u Miamiju je rekao da je i on bio vođen zabrinutošću oko koronavirusa i načina kako se s njim postupa. Rekao je da je glasao za gospodina Trumpa 2016., ali je odabrao gospodina Bidena ove godine, dijelom zbog predsjednikovog načina na koji se nosi s pandemijom.) (The Coronavirus Raging in Battleground States, Looms over Election Say, 24.11.2020.)

*„I don't think it's as big as they say”, said **Ann Roth**, a 57-year-old voter from Papillion in suburban Omaha, who cast her ballot for Mr. Trump. „People are going to do what they're going to do.”*

(„Ne mislim da je to tako veliko kako kažu”, rekla je Ann Roth, 57-godišnja glasačica iz Papilliona u predgrađu Omahe, koja glasa za gospodina Trumpa. „Ljudi će napraviti što žele napraviti.”) (The Coronavirus Raging in Battleground States, Looms over Election Say, 24.11.2020.)

Osim glasača iz različitih dijelova SAD-a, izvori su i pojedinci koji su radili u predsjedničkim kampanjama, poput Sama Nunberga, stratega u kampanji predsjednika Trumpa u kampanji 2016.

*„If he is defeated, the president will retain the undying loyalty of the party's voters and the new voters he brought into the party”, said **Sam Nunberg**, who was a strategist on Mr. Trump's 2016 campaign. „President Trump will remain a hero within the Republican electorate.*

(„Ako bude poražen, predsjednik će zadržati beskrajnu lojalnost glasača stranke i novih glasača koje je doveo u stranku”, rekao je Sam Nunberg koji je bio strateg u Trumpovoj

kampanji 2016. „Predsjednik Trump ostat će heroj unutar republikanskog biračkog tijela.”)
(Win or lose, Trump will remain a powerful and disruptive force, 4.11.2020.)

U prosincu 2020. započela su prva cijepljenja koja donose nadu Amerikancima i ostatku svijeta. Nakon predsjedničkih izbora, gdje su uglavnom bili zastupljeni izvori iz svijeta politike, ponovno se u člancima susreću brojne izjave iz područja znanosti.

*„This is the culmination of a lot of hard work in our clinical trials,” said **Dr. Patricia Winokur**, 61, the principal investigator of the clinical trial of the vaccine and a professor at the University of Iowa. „Our team has worked hard, and I am so proud to have been a part of it.”*

(„Ovo je kulminacija napornog rada u našim kliničkim ispitivanjima”, rekla je dr. Patricia Winokur, 61, glavna istraživačica kliničkog ispitivanja cjepiva i profesorica na Sveučilištu Iowa. „Naš tim je naporno radio i jako sam ponosna što sam bila dio toga.”)

*„I’ve been waiting for this day not only for myself, but to show people it’s safe”, **Ms. Lindsay**, the director of critical care nursing, said. „I want people who look like me and are associated with me to know it’s safe.”*

(„Čekala sam ovaj dan, ne samo zbog sebe, već i da pokažem ljudima kako je sigurno”, rekla je gospođa Lindsay, direktorica odjela za intenzivnu njegu. „Želim da ljudi koji izgledaju poput mene i povezani su sa mnom znaju da je to sigurno.”)(I trust science, says nurse, who is first to get vaccine in U.S., 17.12.2020.)

Međutim, ubrzo nakon prvih cijepljenja dolazi do problema u distribuciji cjepiva koji zabrinjavaju zbog pojave nove, zaraznije varijante koronavirusa koja je prvo zabilježena u Velikoj Britaniji, a stigla je i u SAD. Bolnice su bile pretrpane, a zdravstveni sustavi oslabljeni, što je bio alarm za pronalaženje što hitnijeg rješenja, kako bi se cijepio veći broj ljudi.

*„The total supply of vaccine has always been a concern”, said **Dr. John R. Mascola**, director of the N.I.H.’s Vaccine Research Center, adding, „It’s important to do these analyses that we’re doing, and have all that data in our pocket in the event that there’s a need to use it.”*

(„Ukupna zaliha cjepiva uvijek je bila zabrinjavajuća”, rekao je dr. John R. Mascola, direktor Centra za istraživanje cjepiva N.I.H.-a, dodajući: „Važno je napraviti ove analize koje radimo i imati sve podatke u našem džepu u slučaju da se pojavi potreba da ih koristimo.”) (Moderna and U.S. at Odds Over Vaccine Patent Right, 11.11.2021.)

Autori kao izvore koriste imena poput dr. Macole i dr. Faucija, vrhunske vladine stručnjake za zarazne bolesti, koji su i upozorili na mogući nedostatak cjepiva.

„To me, what appears to be the imminent problem that’s right in front of us is getting people vaccinated with the doses that we have”, Dr. Fauci said. „That could change.”

(„Po meni, ono što se čini kao glavni problem koji je pred nama jest cijepljenje ljudi dozama koje imamo”, rekao je dr. Fauci. „To bi se moglo promijeniti.”) (Warning of Shortages, Researchers Look to Stretch Vaccine Supply, 28. 10. 2021.)

Novi predsjednik Biden obećao je dovoljno cjepiva za svakog odraslog stanovnika u SAD-u.

„As a consequence of the stepped-up process that I’ve ordered and just outlined, this country will have enough vaccine supply — I’ll say it again — for every adult in America by the end of May”, Mr. Biden said. “By the end of May. That’s progress — important progress.”

(„Kao posljedica ubrzanog procesa koji sam naredio i upravo opisao, ova će zemlja imati dovoljno zaliha cjepiva – ponovit ću to – za svaku odraslu osobu u Americi do kraja svibnja”, rekao je gospodin Biden. „Do kraja svibnja. To je napredak – važan napredak.”)(Biden Vows Enough Vaccine for every Adult in America by end of May, 1.10.2021.)

S cijepljenjem su počela i ponovna manja okupljanja ljudi, što je označavalo novu fazu pandemije. Svoje viđenje nove situacije dali su izvori iz područja medicine te cijepljeni pojedinci.

„As more Americans are vaccinated, a growing body of evidence now tells us that there are some activities that fully vaccinated people can resume at low risk to themselves”, Dr. Rochelle P. Walensky, the director of the C.D.C., said at a White House news conference on Monday.

(„Kako se sve više Amerikanaca cijepi, sve više dokaza govori nam da postoje neke aktivnosti koje potpuno cijepljeni ljudi mogu nastaviti uz mali rizik za sebe”, rekla je dr. Rochelle P. Walensky, ravnateljica C.D.C.-a, na konferenciji za novinare u Bijeloj kući ponedjeljak.) (C.D.C. Releases Guidance For Vaccinated Americans, 27. 4. 2021.)

„I am just enjoying my life”, said Robbie Bell, 75, who recently went out with two friends for a birthday celebration in Miami — one of whom was hospitalized last year with a dangerous case of Covid — and even hit the dance floor.

(„Samo uživam u svom životu”, rekao je Robbie Bell (75), koji je nedavno izašao s dva prijatelja na proslavu rođendana u Miamiju – od kojih je jedan bio hospitaliziran prošle

godine zbog opasnog slučaja Covida – i čak je izašao na plesni podij.) „I would say that we are less afraid, but not fear-free”, said **John Barkin**, 76, who lives with his wife, Chris, 70, in Chestertown, Md. „There are so many stories about mutations, etc., and so many yet-to-be-vaccinated people seem to be acting more and more irresponsibly. Both of us feel that we have invested a year of being careful, so to continue on conservatively seems the way to go.” („Rekao bih da se manje bojimo, ali ne i bez straha”, rekao je John Barkin, 76, koji živi sa svojom suprugom Chris, 70, u Chestertownu, Md. „Postoji toliko priča o mutacijama itd., a toliko ljudi koji se još nisu cijepili, čini se da se ponašaju sve neodgovornije. Oboje smatramo da smo uložili godinu dana u opreznost, tako da se čini kako je najbolji način da tako i nastavimo.”) (C.D.C. Releases Guidance For Vaccinated Americans, 27. 4. 2021.)

Dok su se razvijenije i bogatije zemlje postupno vraćale u život, virus je harao siromašnijim zemljama, a svijet nije napravio mnogo u globalnom promoviranju cjepiva. Virus se širio brže nego ikada u Južnoj Americi, Indiji, Brazilu... Dopisnici *Timesa* diljem svijeta prikupljali su izvore kako bi dobili što bolju trenutačnu sliku pandemije u svijetu.

„It’s a moral issue”, said **Boston Zimba**, a doctor and vaccine expert in Malawi, which has vaccinated only 2 percent of its people. „This is something rich countries should be thinking about. It’s their conscience. It’s how they define themselves.”

(„Ovo je stvar morala”, rekao je Boston Zimba, liječnik i stručnjak za cjepiva u Malawiju, u kojem je cijepljeno samo 2 posto ljudi. „Ovo je nešto o čemu bi trebale razmisliti bogate zemlje. To je njihova savjest. To je kako oni definiraju sebe.”) (.) (As Covid Ravages Poorer Countries, Rich Nations Spring Back to Life, 15. 5. 2021.)

And local manufacturing can temper fears of foreign-made vaccines. „The end game is to bring vaccines that are built and manufactured in Africa”, said **President Félix Tshisekedi** of the Democratic Republic of Congo, “because it will create trust and confidence in people because they know it’s a vaccine made by us and for us.”

(A lokalna proizvodnja može ublažiti strahove od stranih cjepiva. „Krajnji je cilj donijeti cjepiva koja su napravljena i proizvedena u Africi”, rekao je predsjednik Félix Tshisekedi iz Demokratske Republike Kongo, „jer će to stvoriti povjerenje u ljudima jer znaju da je to cjepivo koje smo napravili mi i za nas.”) (As Covid Ravages Poorer Countries, Rich Nations Spring Back to Life, 15. 5. 2021.)

U Južnoj Americi mnoge zemlje s istim mjerama kao i SAD nisu uspjele zaustaviti širenje virusa jer su mnogi slabije plaćeni radnici bili primorani odlaziti na posao kako ne bi doveli u pitanje svoju egzistenciju, što u svojoj izjavi najbolje opisuje sociolog na Ekonomskom fakultetu u Londonu, Matthew Richmond.

*„The combined effect of social inequality and weak state capacity have meant these countries have not been able to reduce transmission, treat those with severe symptoms or vaccinate populations at the same scale or speed” as in the United States and Europe, **Dr. Richmond** said.*

(„Kombinirani učinak društvene nejednakosti i slabog državnog kapaciteta znači da ove zemlje nisu mogle smanjiti prijenos, liječiti one s teškim simptomima ili cijepiti stanovništvo istim razmjerom ili brzinom kao u Sjedinjenim Državama i Europi”, rekao je dr. Richmond.)

(No Return to Normal in Countries with Few Vaccines, 6.10.2021.)

Predsjednik Biden obećao je pomoć u cjepivima, što prenose i autori članaka.

*Last week, **Mr. Biden** said the United States would distribute 25 million doses this month to countries in the Caribbean and Latin America; South and Southeast Asia; Africa; and the Palestinian territories, Gaza and the West Bank. (Prošli tjedan, gospodin Biden rekao je da će Sjedinjene Države ovog mjeseca distribuirati 25 milijuna doza u zemlje Kariba i Latinske Amerike; južnu i jugoistočnu Aziju; Afriku; te palestinskom teritoriju, Gazi i Zapadnoj obali.)*
(Biden to Send 500 Million Doses of Pfizer Vaccine to 100 Countries Over a Year, 30. 6. 2021.)

Razlika u procijepljenosti vidljiva je i unutar SAD-a, gdje je na jugu znatno manja stopa cijepljenih osoba.

*„I certainly don’t expect us to get to 70 percent by Fourth of July. I don’t know that we’ll get to 70 percent in Alabama”, said **Dr. Karen Landers**, Alabama’s assistant state health officer.*

„We just have a certain group of people, of all walks of life, that just aren’t going to get vaccinated.”

(„Sigurno ne očekujem da ćemo doći do 70 posto do 4. srpnja. Ne znam hoćemo li uopće doći do 70 posto u Alabami”, rekla je dr. Karen Landers, pomoćnica državnog službenika za zdravlje Alabame. „Jednostavno imamo određenu skupinu ljudi, svih društvenih slojeva, koji se neće cijepiti.”)

((Biden to Send 500 Million Doses of Pfizer Vaccine to 100 Countries Over a Year, 30. 6. 2021.)

Uviđajući sve jasniju činjenicu da se veliki postotak ljudi neće cijepiti, predsjednik je sve bliže odredbi o obaveznom cijepljenju radnika, a autori članaka koriste općenitiji, djelomično imenovani izvor *experts* (stručnjaci) koji to potvrđuje.

Initially reluctant to enact mandates, Mr. Biden is now moving more aggressively than any other president in modern history to require vaccination, experts say.

(U početku nevoljko dajući obvezne odredbe, gospodin Biden sada agresivnije od bilo kojeg drugog predsjednika u modernoj povijesti zahtijeva cijepljenje, kažu stručnjaci.)

Experts say Mr. Biden has the legal authority to impose vaccine requirements on the private sector, through laws that require businesses to comply with evidence-based federal health safety standards.

(Stručnjaci kažu da gospodin Biden ima zakonske ovlasti nametnuti zahtjeve za cjepivom privatnom sektoru, kroz zakone koji zahtijevaju od poduzeća da se pridržavaju federalnih standarda zdravstvene sigurnosti utemeljenih na dokazima.) (Biden Mandates Vaccines for Workers, Saying Our Patience is Wearing Thin, 12.11.2021.)

Experts say vaccine mandates are highly effective at preventing the spread of infectious disease; that is why schools require vaccination against measles, mumps and other childhood ailments.

(Stručnjaci kažu da su odredbe o cjepivu vrlo učinkovite u sprječavanju širenja zaraznih bolesti; zato škole zahtijevaju cijepljenje protiv ospica, zaušnjaka i drugih dječjih bolesti.) (Biden Mandates Vaccines for Workers, Saying Our Patience is Wearing Thin, 12.11.2021.)

Dužnosnici novoizabranog predsjednika Bidena sve više propituju porijeklo virusa. Još uvijek nije utvrđeno porijeklo virusa koji je prvi put zabilježen u Kini u prosincu 2019. Autori članaka objavljuju izjave predsjednika Bidena koji traže da se udvostruče naponi kako bi se došlo do odgovora.

„I have now asked the intelligence community to redouble their efforts to collect and analyze information that could bring us closer to a definitive conclusion”, the president said.

(„Sada sam zatražio od obavještajne zajednice da udvostruči svoje napore u prikupljanju i analizi informacija koje bi nas mogle približiti konačnom zaključku”, rekao je predsjednik.)

Osim izjava predsjednika, bilježimo i izjave senatora Hawleya koji smatra da svijet zaslužuje odgovor.

„For over a year, anyone asking questions about the Wuhan Institute of Virology has been branded as a conspiracy theorist”, Mr. Hawley said. „The world needs to know if this

pandemic was the product of negligence at the Wuhan lab, but the C.C.P. has done everything it can to block a credible investigation.”

(„Više od godinu dana svatko tko postavlja pitanja o Institutu za virologiju Wuhan označen je kao teoretičar zavjere”, rekao je gospodin Hawley. „Svijet mora znati je li ova pandemija proizvod nemara u laboratoriju u Wuhanu, ali C.C.P. učinio je sve što je mogao da blokira vjerodostojnu istragu.”) (Biden Orders Intelligence Inquiry Into Origins of Virus, 27. 5. 2021.)

U odgovorima s kineske strane nailazimo na djelomično imenovani izvor *Chinese officials* (kineski dužnosnici).

***Chinese officials** said in early 2020 that the outbreak began at a Wuhan market, and they blamed illegal wildlife sales there. (Kineski dužnosnici rekli su početkom 2020. da je epidemija započela na tržnici u Wuhanu, a za to su okrivili ilegalnu prodaju divljih životinja.) (Biden orders Intelligence Inquiry into Origins of Virus, 27.5.2021.)*

Brojni pojedinci iz različitih slojeva društva izvori su u članku o ponovnom okupljanju obitelji i prijatelja nakon cijepljenja.

*„It was a mild winter here, so that worked out in our favor”, said **Mr. Peters**, 69. „But we are looking forward to being in a nice warm environment again, with our American friends.” („Ovdje je bila blaga zima, pa nam je to išlo u prilog”, rekao je gospodin Peters, 69. „Ali veselimo se što ćemo ponovno biti u lijepom toplom okruženju, s našim američkim prijateljima.”) ((U.S. to Lift Pandemic Travel Restrictions, Easing Tension With Europe, 20.9.2021.)*

Osim imenovanih izvora u članku su zabilježena i dva anonimna izvora *one passenger* (jedan putnik) i *another* (drugi), a koji mogu predstavljati cijepljenje pojedince koji se pomalo vraćaju uobičajenim aktivnostima.

*„New York, baby, here we come”, shouted **one passenger** as he high-fived a Virgin Atlantic staff member who was dressed as Elvis Presley. „God bless America”, yelled **another**. („New York, dušo, dolazimo”, povikao je jedan putnik dok je davao pet članu osoblja Virgin Atlantica koji je bio odjeven kao Elvis Presley. „Bog blagoslovio Ameriku”, vikao je drugi.) (U.S. to Lift Pandemic Travel Restrictions, Easing Tension With Europe, 20.9.2021.)*

7. ZAKLJUČAK

Kritička analiza diskursa, kao interdisciplinarni istraživački pristup, prikladan je okvir za analizu medijskog diskursa s obzirom na to da osim lingvističke analize u središte stavlja i koncepte odnosa moći, ideologije te neravnopravnosti. Upravo putem medijskog diskursa moguće je otkriti način prikazivanja nejednakih odnosa moći i dominacije u društvu, a prema van Dijku (2001), primjenom kritičke analize diskursa može se ukazati kako se zlouporaba moći, pa čak i manipulacija, očituje u tekstu. Osim odnosa moći, medijski diskurs može isticati i određenu ideologiju, što automatski dovodi do nejednakosti i dominacije određenih skupina. U analizi medijskog diskursa, koja se temelji na trodimenzijskom modelu Normana Fairclougha, analiziraju se tri razine diskursa koje obuhvaćaju analizu teksta, interpretaciju teksta koja povezuje tekst i diskurzivnu praksu te analizu društva, kojom se povezuje diskurzivna i sociokuturološka praksa. Kritičkom analizom medijskog diskursa u korpusu ovog rada nastojalo se pokazati na koji način jezik reproducira društvene i ekonomske nejednakosti. Analizom izbora leksika te elemenata intertekstualnosti zaključuje se na koji način isti kanaliziraju odnose moći, dominaciju i hegemoniju kroz društvene kontekste, prvenstveno politički kontekst koji se provlači kroz medijski diskurs s obzirom na poteze vladajućih u borbi s pandemijom uzrokovanom koronavirusom i predsjedničke izbore. U Faircloughovom trodimenzijskom modelu medijski diskurs analizira se kroz situacijski, institucijski i društveni kontekst, što je primijenjeno u korpusu disertacije, uzevši u obzir fenomen koji se istražuje. Pandemija koja se nezaustavljivo širi diljem svijeta i uz koju zaboravljamo na „staro normalno” odražava se u svim aspektima života. Novinski diskurs o globalnoj zdravstvenoj krizi koja izlazi iz okvira medicine isprepliće se s društvenim kontekstom u kojem je marginaliziran američki zdravstveni sustav, što kao posljedicu ima produbljivanje nejednakosti među ljudima. U okviru društvenog konteksta medijski diskurs ističe i produbljivanje već ionako složenog odnosa između Kine i SAD-a, što omogućuje dobar temelj u analizi dominacije koja se kanalizira putem medijskog diskursa tijekom pandemije, a putem intertekstualnosti mogu se povezati tekstovi o odnosima tih dviju zemalja u razdoblju prije i za vrijeme pandemije. Dio analiziranog medijskog diskursa odražava političku hegemoniju koja se očituje u slučajevima upozoravanja stanovništva o važnosti cijepljenja, a za vrijeme političkih kampanja pred predsjedničke izbore diskurs može služiti i kao sredstvo promoviranja pojedinih kandidata. Iako, općenito govoreći, medijski diskurs često služi kao produžena ruka vladajućih, to u korpusu ove disertacije nije bio slučaj jer je upravo u mnogim slučajevima interpretacija borbe s pandemijom i loših rezultata pogodovala

opozicijskom kandidatu na predsjedničkim izborima. Funkcija je medija informirati građane o javnim problemima i odlukama, pri čemu čitatelji kreiraju svoje stavove i mišljenja te preispituju odluke. U ovom slučaju radi se o odlukama vlade o preventivnim mjerama, liječenju i odgovoru na izazove koje nameće pandemija. Prema Faircloughu (2010), upravo taj kritički dio od velike je važnosti u analizama, uzevši u obzir da se usredotočuje na ono što je u društvu potrebno poboljšati, jer analiza nije samo deskriptivna već i normativna. U analiziranom diskursu, osim fokusa diskursa na informiranje, dolazi se do zaključka da se u nekim slučajevima može raditi i o traženju podrške, bilo da je u pitanju preispitivanje određenih mjera tijekom pandemije ili oporavak gospodarstva. Ako se osvrnemo na ono što se „kritizira” u kritičkoj analizi diskursa, prema Faircloughu (2015), fokus je na kritici društvene realnosti koja započinje kritikom diskursa. U kombinaciji s trodimenzijskom metodom analize Fairclougha, analiza je provedena i u okvirima teorijskih postavki Teuna Van Dijka koji svoj model temelji, poput Fairclougha, na tekstu i kontekstu, a analiza se provodi na razini mikrostrukture i makrostrukture, koje se podudaraju s prve dvije razine trodimenzijskog modela. Prema van Dijk (2016), diskurs ima ključnu ulogu u izražavanju odnosa moći i dominacije u različitim društvenim kontekstima. Kada se govori o Van Dijkovoj metodi analize, neizostavan je i kognitivni element i njegov sociokognitivni pristup diskursu. Ta kognitivna komponenta odnosi se na um, memoriju i znanje, koji su uključeni u kreiranje i razumijevanje diskursa. Prema van Dijk (2014), važnu ulogu u interpretaciji i razumijevanju diskursa ima i prethodno znanje čitatelja. Medijski diskurs isprepliće se s političkim događajima o kojima se očekuje da čitatelj ima već određeno znanje. Ta prethodna ili opća znanja, koja van Dijk naziva mentalnim modelima, ključna su u razumijevanju medijskog diskursa, što se može primijeniti i na diskurs iz korpusa, tj. na naše znanje o zdravstvenim krizama, ponašanju za vrijeme pandemije, međudržavnim odnosima, ali i političkim sustavima. Mentalni modeli čitatelja aktiviraju se za vrijeme čitanja, pri čemu se lakše interpretira novi tekst, a što dovodi do zaključka o važnosti kognitivnog okvira u analizama. Ono što van Dijk (2016) posebno ističe, a što je važno u kritičkoj analizi diskursa, jest da je znanje zapravo izvor moći, koje također može biti i privilegija. Samo određene skupine u društvu imaju privilegiran pristup određenim znanjima, što se može upotrijebiti kao manipulacija ili kao sredstvo za kontroliranje javnog diskursa. Autori medijskog diskursa mogu upotrijebiti samo njima poznate informacije i plasirati ih putem medijskog diskursa te samim time manipulirati čitateljima. Dok su određena društvena znanja zajednička određenim zajednicama ili kulturama, stavovi i ideologije svojstvene su određenim skupinama, što je posebno izraženo u medijskom diskursu o pandemiji gdje se nailazi na različite stavove o

mjerama, postupcima vlade ili cijepljenju. Moć i zlouporaba moći, dominacija i manipulacija, kao i ostali oblici diskursa, interakcije i komunikacije ukorijenjeni su u društvenim strukturama, a prema van Dijk (2016), kako bi objasnili kako takve strukture utječu na diskurs, potreban je kognitivni element kao posrednik.

Govoreći o odnosima moći, dolazi se i do teme globalizacije koju Steger (2005) definira kao proces širenja povezanosti te kao proces koji utječe na širenje demokracije u svijetu. Međutim, Fairclough (2015) smatra da odnosi moći i dalje postoje, unatoč sveprisutnoj globalizaciji te da je razlika u području dominacije koje sada postaje globalno. I sâm jezik pod velikim je utjecajem globalizacije, što se zaključuje na temelju izbora leksika u medijskom diskursu koje je postao dio rječnika ljudi diljem svijeta.

U istraživačkom dijelu disertacije analizirali su se leksik, upravni i neupravni govor, glagoli izvješćivanja te novinski izvori. Primjenom trodimenzijskog modela Fairclougha napravila se analiza formalnih karakteristika teksta s ciljem utvrđivanja njihove funkcije u prikazu određenih događaja, kao i njihove uloge u izražavanju ideologije i društvene moći, nakon koje slijedi interpretacija diskursa u okviru situacijskog, društvenog i institucijskog konteksta s usmjerenošću na način kako jezik kanalizira odnose moći i neravnopravnosti u društvu tijekom globalne zdravstvene krize. U prva tri mjeseca pandemije među učestalijim izrazima mogu se izdvojiti izrazi *virus* (virus), *coronavirus* (koronavirus), *outbreak* (izbijanje), *nursing home* (starački dom), *health care system* (zdravstveni sustav), *WHO* (Svjetska zdravstvena organizacija), *COVID-19*, što upućuje na pojavu novog virusa te globalnu prijetnju, a samim time i veliki izazov zdravstvenom sustavu. U okviru situacijskog konteksta izbor leksika upućuje na globalnu prijetnju i ozbiljnost pandemije, a sve učestalije korištenje izraza *quarantine* (karantena), *mask* (maska), *shutdown* (zatvaranje), *isolation* (izolacija), *hospitalization* (hospitalizacija), ali i *new normal* (novo normalno) ukazuje na mjere koje vlade poduzimaju te isprepletenost politike i zdravstva u okvirima društvenog konteksta. Funkcija medijskog diskursa u tom slučaju jest prikazivanje političkih odluka i reakcija na zatvaranje granica kako bi se izbjeglo daljnje nekontrolirano širenje virusa. Politički aspekt u pandemiji nadovezuje se na predsjedničku kampanju, a primjeri poput *restricted immigration* (ograničena imigracija), *travel restrictions* (ograničenja putovanja), *expanded restrictions* (proširena ograničenja), *fear of immigrants* (strah od imigranata), *hard-line immigration policies* (stroge imigracijske politike) ukazuju na način kako predsjednik Trump svoje političke postupke po pitanju imigranata opravdava zdravstvenom krizom, što upućuje na mogućnost manipulacije o kojoj govori van Dijk (2016). Značajniji pad u učestalosti izraza

povezanih s pandemijom u lipnju 2020. (312 izraza u odnosu na 617 izraza u prethodnom mjesecu) može se interpretirati kao odraz borbe za gospodarski oporavak u ljetnim mjesecima. Sve učestaliji izraz *reopening* (ponovno otvaranje) upućuje na odluku vlade o „otvaranju” države. To se, naravno, itekako odrazilo na zdravstveni sustav i širenje zaraze jer je zabilježen veliki porast oboljelih. Može se zaključiti da su vlade imale težak zadatak kada su trebale birati između širenja zaraze i potpunog gospodarskog sloma u svojim državama, što se odražava u situacijskom i društvenom kontekstu, s obzirom na to da se pandemija prožima političkim i ekonomskim aspektima. Medijski diskurs pomalo se odvađa od teme pandemije, sve se više okreće gospodarstvu i predsjedničkim izborima, što dovodi do zaključka da je funkcija medijskog diskursa skretanje pozornosti čitatelja na druge teme. Srpanj i kolovoz 2020. i dalje nastavljaju s trendom smanjenog broja izraza povezanih s pandemijom, a među najučestalijima su *reopening* (ponovno otvaranje), *clinical trials* (klinička testiranja), *social distance* (socijalna distanca), *testing sites* (mjesto za testiranje), *Pfizer*, *Moderna*, s obzirom na to da su u tijeku kampanje za borbu protiv koronavirusa te plan masovnog testiranja i ubrzani razvoj cjepiva. Tadašnji predsjednik Trump izražava nadu za brzi razvoj cjepiva te ga čak naziva *pre-election vaccine* (predizborno cjepivo). Upravo izrazom predizborno cjepivo novinari upućuju na pritisak koji se vrši nad znanstvenicima po pitanju razvoja cjepiva. Slažemo se s van Dijkom (1998) koji smatra da čitatelji posjeduju određena znanja te u skladu s njima aktiviraju mentalne modele o epidemijama, funkcioniranju zdravstvenih sustava u kriznim situacijama, ali i o političkim utjecajima i moći politike u svim sferama života, pa tako i u zdravstvu. Utjecaj politike na zdravstvo utvrđen je u analizi korpusa, gdje primjeri poput izjave tadašnjeg predsjednika Trumpa *The president has repeatedly claimed that a vaccine will be ready before Election Day on Nov. 3, and urged federal regulators to act quickly to approve one, raising fears that they will bow to the pressure and rush their vetting process. (Predsjednik je u više navrata tvrdio da će cjepivo biti spremno prije dana izbora 3. studenog i pozvao savezne regulatore da brzo djeluju kako bi ga odobrili, izazivajući strah da će pokleknuti pod pritiskom i požuriti s postupkom provjere.)* (Johnson & Johnson's Vaccine Advances, Sparking Optimism in Race, 24. 2. 2021.) prikazuju način kako medijski diskurs preslikava te odnose moći. Političari koriste svoje vizije borbe protiv pandemije u predizbornim kampanjama. Razvoj cjepiva nije jedino sredstvo kojim vlada SAD-a izražava svoju moć, a različite politike reflektiraju se u izrazima koje koriste političari, gdje je zabilježen agresivniji pristup kod tadašnjeg predsjednika Trumpa u odnosu na predsjedničkog kandidata Bidena. Dok s jedne strane predsjednik Trump omalovažava virus, što potvrđuje i izraz *downplaying virus* (omalovažavanje virusa), s druge strane, predsjednički kandidat

Biden nešto je oprezniji i upozorava na loš odgovor tadašnjeg predsjednika na pandemiju i preopterećenost zdravstvenog sustava. Predsjednički kandidat Biden je oprezan, na što ukazuju i izrazi koje koristi, poput *nation's well being* (dobrobit nacije) te *play-it-safe strategy* (sigurnosna strategija). Osim predsjedničkih izbora, u društvenom kontekstu kroz medijski diskurs provlače se i turbulentni odnosi između Kine i SAD-a koji su se mijenjali u različitim fazama pandemije. U medijskom diskursu taj društveni kontekst obilježen je izjavama poput „*We have entered an entirely new phase of U.S. – China relations, rather than the intensification of the previous one*”, said Jude Blanchette, a China scholar at the Center for Strategic and International Studies.” („Ušli smo u potpuno novu fazu odnosa između SAD-a i Kine, a ne u produbljivanje postojeće”, rekla je Jude Blanchette, kineska studentica u Centru za strateške i međunarodne studije.) (Some Trump Officials Take Harder Actions on China During Pandemic, 1.5.2020.) ili izrazima *Chinese virus* (kineski virus) ili *yellow alert* (žuta prijetnja) kojima se, prema Van Dijk (2016), dolazi do elemenata rasističkog teksta te etničkih predrasuda, što uzrokuje rasnu neravnopravnost.

Politički kontekst isprepliće se s obrazovnim sustavom što dolazi do izražaja početkom nastave u jesen 2020., gdje se mogu uočiti neprestana previranja, preispitivanja i nesigurnost u donošenju političkih odluka. Izrazi poput *in-person classes* (nastava uživo), *online classes* (online nastava), *disinfection of surfaces* (dezinfekcija površina) te *ventilation system* (ventilacijski sustav), a izrazi *lockdown* (zatvaranje), *confusion* (zbrka), *chaos* (kaos), *surge in coronavirus cases* (skok u slučajevima zaraze koronavirusom), *full-scale second wave* (vrhunac drugog vala) predočavaju čitateljima turbulentnu situaciju za vrijeme početka nastave u učionicama i sve većeg boravka u zatvorenim prostorima u hladnijim mjesecima. Medijski diskurs upućuje na dominaciju tadašnjeg predsjednika Trumpa u slučajevima kada se oglašuje na savjete stručnjaka te često odbacuje upute, poput one o nošenju zaštitnih maski za lice, čak i kada je sâm obolio, gdje je u središtu pitanje utjecaja vlasti na odlučivanje znanstvenika te razilaženje u mišljenjima. To opet dovodi do Van Dijkovog utjecaja znanja na razumijevanje, s obzirom na to da s jedne strane imamo zdravstvene stručnjake, a s druge politiku te čitatelji na osnovi svog općeg znanja o ponašanju tijekom pandemije formiraju svoj stav. Dan izbora možda je i najbolji primjer isprepletenosti političkog i zdravstvenog konteksta, što govore i izrazi *face mask* (maska za lice), *wipes* (maramice), *hand sanitizer* (dezinfekcijsko sredstvo za ruke), *plastic gloves* (plastične rukavice), *mail-in voting* (glasovanje poštom), *extraordinary measures* (izvanredne mjere). Američki zdravstveni sustav je preopterećen, što je potkrijepljeno primjerima izraza poput *uncontrolled coronavirus*

pandemic (nekontrolirana pandemija uzrokovana koronavirusom) ili *raging coronavirus* (divljajući virus). U političkoj kampanji predsjednički kandidat Biden imao je drugačiji pristup od tadašnjeg predsjednika Trumpa. Pridržava se mjera, nije dolazio među ljude, a naglašavao je ozbiljnost krize i prioritete u pandemiji što mu je donijelo prednost na predsjedničkim izborima. Tu se uočava zanimljiv politički kontekst u kojemu se korištenjem tzv. političkih spinova nastoji pridobiti povjerenje ljudi, ostvariti politički ciljevi te se nastoji utjecati na ljude koji pod utjecajem medija, kao i svojih prethodnih znanja o raznim pozitivnim ili negativnim političkim odlukama u okvirima zdravstvene krize, formiraju svoje stavove, dolaze do mišljenja te reagiraju na političkim izborima u skladu s navedenim čimbenicima. Budući da se radi o razdoblju ubrzanog testiranja cjepiva, u siječnju i veljači 2021. uočavaju se značajnije razlike u izrazima povezanim s koronavirusom. Aktualan situacijski kontekst odražava se na leksik, što potvrđuju i rezultati istraživanja izrazima poput *vaccine doses* (doze cjepiva), *vaccine supply* (opskrba cjepivima), *vaccine distribution* (distribucija cjepiva), *vaccination* (cijepljenje) te *vaccine manufacturer* (proizvođač cjepiva). Novoizabrani predsjednik Biden kao prioritet navodi masovno cijepljenje, a ograničena dostupnost cjepivima također ukazuje na moć privilegiranih s obzirom na to da su cjepiva u SAD-u dostupnija bogatom i bijelom stanovništvu. Od samog početka pandemije crnci i Latinoamerikanci zbog svog slabijeg imovinskog stanja, nemogućnosti ostajanja kod kuće i izoliranosti jače su pogođeni pandemijom. U institucijskom kontekstu istaknuto je da to nije isključivo problem SAD-a, već i drugih dijelova svijeta gdje je zabilježena nejednakost u stopi procijepljenosti s obzirom na bogate i siromašnije zemlje te probleme s opskrbom cjepivima. Problemi nejednakosti ne očituje se samo u dostupnosti cjepivima, već i u vrsti cjepiva. Nakon što su se na tržištu počele pojavljivati različite vrste cjepiva, ubrzo su počele sumnje u djelotvornost određenih vrsta cjepiva. Da se radi o primjeru moći privilegiranih kod izbora cjepiva potvrđuju i izrazi *luxury vaccine* (luksuzno cjepivo) i *non-luxury vaccine* (neluksuzno cjepivo). Cjepivo je uskoro postalo dostupno svima, ali problem postaju stanovnici koji se ne žele cijepiti, pa se u travnju, svibnju i lipnju 2021. sve više bilježe izrazi *vaccine hesitancy* (oklijevanje s cijepljenjem), *vaccination rate* (stopa procijepljenosti) te *unvaccinated population* (necijepljena populacija), što ukazuje na jasan primjer hegemonije, kada zdravstveni stručnjaci i političari pokušavaju pronaći način kako prenijeti poruku i navesti ljude da se cijepi. Ljude se bez prisile želi navesti na cijepljenje. U tom slučaju, prema Faircloughu (2015), moć u diskursu preuzimaju „nadređeni”, koji usmjeravaju rad „podređenih”, a ovdje su „nadređeni” zdravstveni stručnjaci koji imaju mogućnost i moć usmjeriti građane. Zanimljiv primjer je i analiza *Timesa* o stopi cijepljenih koja se povezuje s

političkim kontekstom. Naime, u dijelovima SAD-a s većinom birača Donalda Trumpa bila je manja procijepljenost, što se može povezati s činjenicom da bivši predsjednik Trump nije pridavao dovoljno važnosti ovom virusu i zarazi, čak ni kada je sâm obolio, što ukazuje na moć koju političari imaju. Stopa procijepljenosti još uvijek nije dovoljna, američko gospodarstvo bilježi gubitke, a Delta varijanta pokazala se iznimno zaraznom. S obzirom na udar na gospodarstvo i zdravstveni sustav, novoizabranom predsjedniku ne preostaje ništa drugo nego upotrijebiti svoju moć, a poslodavcima prisiliti svoje djelatnike na cijepjenje, pa se nailazi na izraze *mandatory vaccination* (obvezno cijepjenje) i *proof of vaccination* (dokaz o cijepjenju). Rezultati analize promjena u leksiku tijekom pandemije pokazuju brojne neologizme koji ulaze u svakodnevnu komunikaciju, što ujedno ukazuje i na opće prihvaćanje takvih izraza. Jezik je dinamičan i usko povezan sa životima ljudi, a da bi se prilagodio promjenama u društvu, neprestano se mijenja. Budući da se ovaj rad usmjerio na jezične promjene tijekom pandemije, a s tim i na formiranje novih izraza, u rezultatima su izdvojene novotvorenice, ali i izrazi s proširenim značenjem koji se razlikuju s obzirom na njihovu tvorbu, pa se bilježe izrazi poput *new normal* (novo normalno), *social distance* (socijalna distanca), *covidient* (osoba koja slijedi pravila), *anti-masker* (anti-masker), *pre-COVID* (prije COVIDA).

Budući da je zadatak novinara prenijeti određenu informaciju ili vijest, bilo je za očekivati da će korpus obilovati primjerima upravnog i neupravnog govora, a analiza je to i potvrdila, na osnovi čega se može zaključiti da su novinari u novinskom diskursu pokazali objektivno izvješćivanje. Upravni govor je nešto više zastupljen od neupravnog, što još jednom dovodi do zaključka da novinari teže što nepristranijem izvještavanju o toj globalnoj zdravstvenoj krizi. Osim upravnog i neupravnog govora, u korpusu je zabilježeno i nekoliko primjera istovremenog korištenja upravnog i neupravnog govora. Takvi su primjeri zanimljivi jer uključuju i stav autora o situaciji koju opisuju. Za primjer se može istaknuti rečenica *On Tuesday, the United States' top infectious disease expert, Dr. Anthony S. Fauci, delivered a grim assessment — he described Covid-19 as his “worst nightmare” — and a warning. „In a period of four months, it has devastated the whole world”, Dr. Fauci said. „And it isn't over yet.”* (U utorak je glavni stručnjak za zarazne bolesti Sjedinjenih Država, dr. Anthony S. Fauci, dao tmurnu procjenu – opisao je Covid-19 kao svoju „najgoru noćnu moru” - i dao upozorenje. „U razdoblju od četiri mjeseca, opustošio je cijeli svijet”, rekao je dr. Fauci. „A još nije gotovo.”) (The World Reopens, Despite Skyrocketing Coronavirus Cases, 9. 6. 2020.), gdje autor u dijelu rečenice *grim assessment* (tmurna procjena) iznosi svoje viđenje

situacije, tj. pandemiju kao iscrpljujuću globalnu prijetnju. U korpusu je pronađeno svega nekoliko takvih primjera što još jednom potvrđuje zaključak o objektivnosti novinara, koji su precizni u izvješćivanju te ne nameću svoje stavove. Objektivnost u medijskom diskursu novinari mogu pokazati i izborom glagola izvješćivanja u upravnom u nepravnom govoru. Na osnovi analize glagola izvješćivanja zaključuje se da su novinari u većini slučajeva objektivni i ne iznose svoj stav o događaju o kojem pišu. Međutim, potrebno je naglasiti da ipak postoje određene razlike u glagolima izvješćivanja između upravnog i nepravno govora s obzirom na njihovu funkcionalnost. U upravnom govoru autori koriste diskursne glagole dok je u nepravnom govoru, osim diskursnih, zabilježeno i nekoliko glagola istraživanja i spoznaje, što ukazuje da je u malom broju primjera prisutan nesiguran stav autora pri prenošenju izjava određenih izvora i traženju odgovora.

Kada se govori o objektivnosti novinara, a samim time i vjerodostojnosti novina, ne mogu se zaobići ni novinski izvori koji su radu analizirani u skladu s klasifikacijom Zhanga (1994), a koji razlikuje imenovane, djelomično imenovane i anonimne izvore. Analizom izvora dolazi se do podatka da čak 78,2 % izvora pripada skupini imenovanih izvora, iz čega se može zaključiti da novinari *The New York Timesa* u većini slučajeva koriste precizne izvore u svom izvještavanju. Djelomično imenovani izvori čine 21,4 % primjera, dok je broj anonimnih izvora statistički zanemariv, 0,4 %. Novinari koriste izvore iz različitih područja te se nailazi na stručnjake iz područja zdravstva, politike, ekonomije, obrazovanja, ali i ljude iz susjedstva koje su novinari oslovili imenom i prezimenom, s kojima se čitatelji možda mogu poistovjetiti, kako bi im što vjerodostojnije približili situaciju i upozorili ih na ozbiljnost pandemije. Kao i u leksiku, i odabir novinskih izvora ukazuje na isprepletenost politike sa zdravstvenom krizom. U samim počecima pandemije izvori su se uglavnom odnosili na ljude iz područja zdravstva, jer ono što je bilo najvažnije u prvim mjesecima pandemije bio je zdravstveni aspekt globalne krize. Međutim, situacijski kontekst se mijenja, a samim time mijenjaju se i izvori informacija. Kako se pandemija odražavala na gospodarstvo, novinari su sve više tražili izvore među stručnjacima iz područja ekonomije. Budući da se pandemija nezaustavljivo širila, čitatelji su pratili svaki potez vladajućih, pa u prvi plan dolazi tadašnji američki predsjednik Trump koji uvjerava građane da se ne radi o ozbiljnom problemu, već o virusu koji će proći do ljeta. Važan aspekt medijskog diskursa u okviru kritičke analize diskursa jest intertekstualnost. Primjerice, tekstovi novinara o upravljanju pandemijom iščitavaju se kroz njihove navode o pandemijama u prošlosti te se trenutni situacijski kontekst doživljava kroz prizmu prikaza prošlih događaja, preispituju se odluke političara

uspoređivanjem s izjavama njihovih prethodnika koje novinare navode u članku. Dominantne poruke u medijskom diskursu upućuju na jedan od ključnih događaja u pandemiji, a odnosi se na razvoj cjepiva. U dijelu medijskog diskursa u kojem se prati razvoj cjepiva kao najozbiljnijeg sredstva u borbi protiv pandemije, može se primijetiti da predsjednički kandidati koriste cjepivo u svojim predizbornim kampanjama. Nailazi se i na jednu zanimljivu situaciju u kojoj s jedne strane glasnogovornik Bijele kuće negira bilo kakav pritisak na znanstvenike, a s druge strane sâm predsjednik povezuje cjepivo s izbornim danom, čime šalju zbunjujuće signale i uzrokuju nepovjerenje među građanima. Kada su u pitanju cjepiva, zanimljivo je da se nailazi na povećan broj djelomično imenovanih izvora, poput *researchers* (istraživači), *experts* (stručnjaci), *the company* (tvrtka) te općenito proizvođače cjepiva *Pfizer*, *Moderna*, *Johnson & Johnson*, *Astra Zeneca*, a na osnovi čega se može zaključiti da se radi o osjetljivim stvarima koje tek prolaze klinička testiranja te stručnjaci koji se bave razvojem cjepiva nisu skloni davanju izjava o toj temi. Riječ je o najvažnijem razvoju situacije za pandemiju, o razvoju cjepiva, trenutku u kojem novinari često i ne mogu doći do imenovanih izvora jer rijetki stručnjaci žele govoriti sa sigurnošću o cjepivu kojem se tada još uvijek ne zna ni učinkovitost, ni nuspojave, a ni dostupnost. Međutim, radi se o jako važnoj i zanimljivoj temi o kojoj novinari žele i mogu izvješćivati, stoga koriste djelomično imenovane izvore kako bi ipak prenijeli čitateljima određenu poruku. Kako se situacijski kontekst neprestano mijenja, nailazi se i na članke u kojima novinari pišu o teorijama zavjere i hakiranju, gdje se uglavnom koriste anonimni izvori iako ih novinari nastoje izbjeći jer često upućuju na nevjerodostojnost. Budući da je funkcija medijskog diskursa neprestano analiziranje kriznih situacija, novinari izvješćuju o svim aspektima konteksta, pa tako i o ilegalnim radnjama poput hakiranja, čak se oslanjajući na anonimne izvore kako bi čitatelje informirali, upozorili ili možda i aktivirali njihova prethodna znanja o različitim teorijama zavjere kada je riječ o odnosima između SAD-a i Kine i neprestanog rivalstva između njih. Konačno može se zaključiti da je medijski diskurs od samih početaka u svom društvenom kontekstu oblikovan političkim kontekstom te da novinari *The New York Timesa* medijski diskurs temelje na istinitosti i objektivnosti, što su i temelji medijske vjerodostojnosti, a onaj kritički dio u medijskom diskursu pridonosi kreiranju stavova čitatelja.

8. POPIS LITERATURE

- Amiruddin, N., Yassi, A.H., Sukmawaty, S. (2021). COVID-19 blends: A new phenomenon in English Neologisms. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 17, 1-6.
- Anić, V., Goldstein, I. (1999). *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Novi Liber.
- Asif, M., Zhiyong, D., Iram, A., Nisar, M. (2021). Linguistic analysis of neologisms related to coronavirus (COVID-19). *Social sciences and Humanities, Open*, 4(1), 1-6.
- Awadh, A.N.M., Shafiull, K.A. (2020). Challenges of translating neologisms comparative study: Human and machine translation. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 16, 1-16.
- Baccini, L., Brodeur, A., Weymouth, S. (2021). The COVID-19 pandemic and the 2020 US presidential election. *Journal of Population Economics*, 34, 739-767.
- Bach, K., & Harnish, R. (1979). *Linguistic Communication and Speech Acts*. Cambridge: MIT Press.
- Bakhtin, M. i sur. (1986). *The problem of speech genres. Speech genres and other late essays*. Austin: University of Texas Press.
- Banerjee, D. i sur. (2021). What has the pandemic revealed about the US health care system — and what needs to change?. <https://news.mit.edu/2021/what-has-pandemic-revealed-about-us-health-care-what-needs-change-0405> (21. 2. 2023.)
- Bauer, T.A., (2007). Vjerodostojnost medija – društveni kapital medijskog društva. U S. Malović (ur.) *Vjerodostojnost novina*. (21-39). Zagreb: Sveučilišna knjižara.
- Bergler, S. (1992). Evidential analysis of reported speech. <http://users.encs.concordia.ca/~bergler/publications/bergler-thesis.pdf>. (12. 2. 2023.)
- Biti, V. (1997). *Pojmovnik suvremene književne teorije*, Zagreb: Matica Hrvatska.
- Baddeley, A.D. (2002). Is Working Memory Still Working? *European Psychologist*, 7, 85-97.
- Bourdieu, P. (1992). *Language and symbolic power*. Cambridge: Polity Press.
- Cameron, D. (2000). *Good to talk? Living and working in a communication culture*. London: SAGE Publications Ltd.
- Cartier, E. i sur. (2022). Linguistic repercussions of COVID-19: A corpus study on four languages. *Open linguistics* 8(1), 751-766.
- Castells, M. (2000). Materials for an exploratory theory of the network society. *British Journal of Sociology*, 51(1), 5-24.
- Couldry, N., Rodriguez, C. (2017). *Media and Communications*, https://repository.upenn.edu/asc_papers/719, (15. 11. 2022.)

- Chafe, W. (1992). Discourse: Overview. U W. Bright (ur.), *International Encyclopedia of Linguistics*. (356-358), New York: Oxford University Press.
- Cox, R. W. (2004). Beyond Empire and Terror: Critical Reflections on the Political Economy of World Order, *New Political Economy*, 9(3), 307-323.
- Destutt de Tracy, A. (1796). *Éléments d'idéologie*. 4, 1801-1815. Britannica. <https://www.britannica.com/topic/Elements-dideologie> (23. 9. 2022.)
- Dorsett, M. (2020). Point of no return: COVID-19 and the U.S. healthcare system: An emergency physician's perspective. *Science Advances*, 6(26).
- Ervin-Trip, S.M. (1996). Context in language. U Dam. Slobin, I., Gerhardt, J., Kyratzio, A. & Jiansheng G. (ur.) *Social Interactions, social context, and language*. (21- 38). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Fairclough, N. (1989). *Language and Power*. London: Longman.
- Fairclough, N. (1992a). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, N. (1992b). *Critical language awareness*. London: Longman.
- Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis*. London: Longman.
- Fairclough, N. (2001). *The dialectics of discourse*. Textus XIV(2), 231-242.
- Fairclough, N. (2004). Critical Discourse Analysis in Researching Language in the New Capitalism: Overdetermination, Transdisciplinarity and Textual Analysis. U L. Young & C Harrison (ur.). *Systemic Functional Linguistics and Critical Discourse Analysis* (103-122). London: Continuum.
- Fairclough, N. (2006). *Language and globalization*. London: Routledge.
- Fairclough, N. (2010). *Critical Discourse Analysis*. Drugo izdanje. London: Longman.
- Fairclough, N., Jessop, B., Sayer, A. (2004). *Critical realism and semiosis*. Lancaster: Lancaster University.
- Fairclough, N. (2015). *Language and Power*. Treće izdanje. New York: Routledge.
- Folkenflik, D. (2011). *Page One: Inside The New York Times and the Future of Journalism*. New York: Public Affairs.
- Foucault, M. (1994). *Znanje i moć*. Nakladni zavod Globus. Zagreb.
- Fowler, R., Hodge, B., Kress, G., Trew, T. (1979). *Language and control*. London: Routledge.
- Gadarian, S.K. i sur. (2022). *Pandemic politics: the deadly toll of partisanship in the age of COVID*. New Jersey: Princeton University Press.

- Garfinkel, H. (1972). Remarks on ethnomethodology. U J. Gumperz i D. Hymes (ur.) *Directions in Sociolinguistics: The Ethnography of Communication*. (126-144). New York: Holt, Rinehart and Winston .
- Geyman, J. (2021). COVID-19 Has Revealed America's Broken Health Care System: What Can We Learn? *International Journal of Social Determinants of Health and Health Services*, 51, 188-194.
- Gramsci, A. (1971). *Selections from the Prison Notebooks*. London: Lawrence & Wishart.
- Halliday, M.A.K. (1994). *An introduction to functional grammar*. Drugo izdanje. Edward Arnold.
- Harris, Z. (1952). Discourse analysis. *Language*, 28, 1-30.
- Harvey, D. (1996). *Justice, Nature and the Geography of Difference*. Oxford: Blackwell.
- Hicks, D., Wang, J. (2013). The New York Times as a Resource for Mode 2, *Science, Technology & Human Values* 38(6), 851-877.
- Hicks, R. (2018). How the New York Times maintains its credibility. *Quill: A Magazine by the Society of Professional Journalists*. <https://www.quillmag.com/2018/12/15/how-the-new-york-times-maintains-its-credibility/> (23. 2. 2023.)
- Hoey, M. (1991). *Patterns of Lexis in Text*. Oxford: Oxford University Press.
- Hyland, K. (2002). *Activity and evaluation: reporting practices in academic writing in Academic Discourse*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Janssen, M. (2011). Orthographic neologisms: Selection criteria and semi-automatic detection. *Instituto de Linguística Teórica e Computacional*, 21, 1–13.
- Kelam, I., Dilica, K. (2021). Bioethical aspects of the impact of conspiracy theories on the fight against the COVID-19 pandemic in Croatia. *Jahr: Europski časopis za bioetiku*, 12(2), 285-306.
- Klinenberg, E. (2007). *Fighting for Air: The Battle to Control America's Media*. New York: Metropolitan Books.
- Klosa-Kückelhaus, A., Kernerman, I. (2022). *Lexicography of Coronavirus-related Neologisms*. Berlin, Boston: De Gruyter.
- Koley, T.K., Dhole, M. (2020). *The Covid-19 Pandemic. The Deadly Coronavirus Outbreak*. India: Routledge.
- Kress, G. (1986). Discourses, texts, readers and the pro-nuclear arguments. U P.Chilton (ur.) *Language and the Nuclear Arms Debate*. (65-87). London: Frances Pinter.
- Krishnamurty, S. (2010). The chutnification of English: An examination of the lexis of Salman Rushdie's "Midnight's Children. *Journal of Social & Cultural Studies*, 13, 11– 28.

- Kristeva, J. (1980). Word, Dialogue and Novel. U L. S. Roudiez (ur.), *Desire in Language: A Semiotic Approach to Literature and Art.*(64-91). New York, NY: Colombia University Press.
- Kumar Koley, T., Dhole, M. (2023). *The COVID-19 Pandemic, The Deadly Coronavirus Outbreak.* New York: Routledge.
- Lai, D. (2022). *U.S.-China Strategic Relations and Competitive Sports.* Palgrave Macmillan.
- Li, Z., Zhao, R., Lou, B. (2023). Corpus-based critical discourse analysis of reporting practices in English news reports on public health event in China and United States. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC10042072/> (15. 1. 2023.)
- Lehrer, A. (2003). Understanding trendy neologisms. *Italian Journal of Linguistics*, 15(1) 370-381.
- Malović, S. (2007). Vjerujemo li novinama? U S. Malović (ur.) *Vjerodostojnost novina.* (9-21), Zagreb: Sveučilišna knjižara.
- Martinić, T. (1994). *Postmoderna, svakidašnjica, komunikacija.* Opatija: Benja.
- McQuail, D. (2005). *Mass Communication Theory.* London: SAGE.
- Newmark, P.A (1988). *Text book of translation,* Prentice Hall International (UK) Ltd.
- Piller, I., Zhang, J., Li, J. (2020). Linguistic diversity in a time of crisis: Language challenges of the COVID-19 pandemic. *Multilingua*, 39(5), 503-515.
- Pura, C.M., Gustilo, L., Biermeier, T. (2022). How the Pandemic Fuels Linguistic Change: Lexical Innovations in L1 and L2 English Varieties. *GEMA Online Journal of Language Studies*, 22 (1) 80-109.
- Richardson, J. E. (2007). *Analysing Newspapers: An Approach from Critical Discourse Analysis.* New York: Palgrave Macmillan.
- Salazar, D., Wild, K. (2022). *The Oxford English Dictionary and the language of Covid-19.* Berlin/Boston: De Gruyter.
- Santhi, D. D. (2010). *Translating Neologisms.* <http://dessydys.blogspot.com>. (13. 11. 2023.)
- Simpson, J. (2007). Neologism. The Long View. *Journal of Dictionary Society of North America*, 28, 146-148.
- Skelin Horvat, A., Hriberski, D. (2019). *O nekim aspektima izrade (e-)rječnika neologizama u hrvatskome jeziku.* Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Steger, M.B. (2005). Ideologies of globalization. *Journal of Political Ideologies* 10(1), 11-30.
- Stubbs, M.W. (1983). *Discourse Analysis.* Oxford: Blackwell.

- Štrkalj Despot, K. (2020). Kako koronavirus mijenja jezik kojim govorimo (i mislimo)? *Hrvatski jezik: znanstveno-popularni časopis za kulturu hrvatskoga jezika*, 7(2), 1-7.
- Thompson, G. & Ye, Y. (1991). Evaluation in the Reporting Verbs Used in Academic Papers. *Applied Linguistics*, 12(4), 365-82.
- Tulving, E. (1983). *Elements of Episodic Memory*. Oxford University Press, Oxford.
- van Dijk, T. A. (1980). *Macrostructures: An interdisciplinary study of global structures in discourse, interaction, and cognition*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- van Dijk, T. A. (1984). *Prejudice in Discourse. An analysis of ethnic prejudice in cognition and conversation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- van Dijk, T. A. (1987). *Communicating racism: Ethnic prejudice in thought and talk*. London: Sage Publications, Inc.
- van Dijk, T. A. (1988). *News as Discourse*. Hillsdale, New Jersey, Hove, London: Lawrence Erlbaum Associates.
- van Dijk, T. A. (1998). *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. London: Sage Publications.
- van Dijk, T. A. (2001). Multidisciplinary CDA: a plea for diversity. U R. Wodak, M. Meyer (ur.) *Methods of Critical Discourse Analysis*. (95-120). London - Thousand Oaks-New Delhi: Sage Publications.
- van Dijk, T. A. (2007). Comments on Context and Conversation. U N. Fairclough, G. Cortese, & P. Ardizzone (ur.) *Discourse and Contemporary Social Change*. (290-195) Bern: Peter Lang.
- van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and Power*. Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan.
- van Dijk, T. A. (2014). *Discourse and Knowledge, A Sociocognitive Approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- van Dijk, T. A. (2016). Critical discourse studies: a sociocognitive approach. U R. Wodak, M. Meyer (ur.) *Methods of Critical Discourse Analysis*. (62-86). Treće izdanje. London: SAGE Publications Ltd.
- van Leeuwen, T. (2006). *Critical Discourse Analysis*. Oxford: Elsevier.
- Volonsinov, V. N. (1973). *Marxism and the Philosophy of Language*. New York: Seminar Press.
- Wang, K., & Wu, H. (2017). Research on neologism detection in entity attribute knowledge acquisition. *Atlantis Press*, 126, 690–693.
- Widdowson, H.G. (2004). *Text, Context, Pretext*. New Jersey: Blackwell Publishing Ltd.

- Wimmer, R.D., Dominick, J.R. (2012). *Mass Media Research: An Introduction*. Deseto izdanje. Boston: Cengage Learning.
- WHO (2020). *Q&As on COVID-19 and related health topics*. who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub (12. 10. 2022.)
- Wodak, R. (1989). *Language, Power and Ideology*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Wodak, R., Busch, B. (2004). *Approaches to Media Texts. The Sage handbook of media studies*. London: Sage..
- Wodak, R., Meyer, M. (2016). *Methods of Critical Discourse Studies*. Treće izdanje. London: SAGE Publications Ltd.
- Xin, B., Gao, X. L. (2019). *A Comparative Study of the Textual and Pragmatic Functions of Reported Speech in Chinese and American Newspapers*. Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press.
- Yang, L. Y. Z., and Xin, B. (2021). An analysis of convergence strategies to the contextual discontinuity of reported speech in English news. *J. Xinjiang Normal Univ*, 43, 116–123.
- Zhang, J. (1994). *Journalistic English: Style and Analysis*. Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press.
- Žlof, K. (2007). Važnost izvora za vjerodostojnost medija. U S. Malović *Vjerodostojnost novina*. (77-95). Zagreb: Sveučilišna knjižara.

Mrežni izvori

<https://www.britannica.com/topic/The-New-York-Times> (22.2.2023.)

<https://www.gallup.com/home.aspx> (10.1.2023.)

<https://news.mit.edu/2021/what-has-pandemic-revealed-about-us-health-care-what-needs-change-0405> (20.2.2023.)

<https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/01/National-Strategy-for-the-COVID-19-Response-and-Pandemic-Preparedness.pdf> (23.12.2022.)

<https://www.theguardian.com/books/2020/apr/15/oxforddictionary> (14.1.2023.)

<https://www.pewresearch.org/> (17.1.2023.)

<https://www.nytimes.com/international/> (15.2.2023.)

<https://www.pulitzer.org/winners/new-york-times-6> (16. 3.2023.)

<https://www.who.int/news-room/spotlight/let-s-flatten-the-infodemic-curve> (10.1.2023.)

<http://users.encs.concordia.ca/~bergler/publications/bergler-thesis.pdf>. (12. 2. 2023.)

<https://doi.org/10.1111/nzg.12316>. (21. 12. 2022.)

<https://poorvucenter.yale.edu/> (17. 12. 2022.)

SAŽETAK

Pandemija uzrokovana koronavirusom promijenila je način na koji ljudi komuniciraju i dijele informacije. Mijenjaju se razmišljanja ljudi u skladu s novim okolnostima i osobnim iskustvima. U ovoj disertaciji u okviru kritičke analize diskursa analiziraju se različiti učinci pandemije na temelju korpusa koji sačinjavaju članci američkih dnevnih novina *The New York Timesa*, a koji izvještavaju o svjetskoj zdravstvenoj krizi 2020. i 2021. godine. Budući da se u ovakvoj situaciji obilježenoj iznenadnom pandemijom jezik ne može odvojiti od društvenog, ekonomskog ili političkog konteksta, u radu se koristi interdisciplinarni pristup kritičke analize diskursa. Teorijski dio disertacije uključuje sâm razvoj kritičke analize diskursa, razlike između diskursa i teksta, vezu između diskursa, moći, ideologije i hegemonije, utjecaj globalizacije na jezik, definiciju konteksta te karakteristike medijskog diskursa. Jezik se koristi za informiranje i upozoravanje čitatelja o širenju virusa i njegovim učincima, ali istovremeno utječe i na kreiranje svijesti o odnosima moći, dominaciji te društvenim nejednakostima. Novinari informiraju čitatelje o trenutačnoj zdravstvenoj krizi i poduzetim mjerama te socioekonomskim učincima krize, što rezultira i velikim promjenama u jeziku. U analizi korpusa koristi se trodimenzijski model Normana Fairclougha u kombinaciji s analizom mikrostrukture i makrostrukture Teuna Van Dijka. Prvi dio istraživačkog dijela rada odnosi se na lingvističku analizu teksta koja uključuje leksik te se u radu utvrđuje učestalost izraza povezanih s pandemijom uzrokovanom koronavirusom, uz analizu neologizama s obzirom na njihovu tvorbu. Osim leksika, u okviru intertekstualnosti istražuje se i uloga upravnog i neupravnog govora, analizirajući tri aspekta: način, glagole izvješćivanja i izvore. Kritička analiza diskursa, kao interdisciplinarni pristup, nije usredotočena samo na lingvističku analizu teksta, stoga se u radu analiziraju i odnosi moći koji se kanaliziraju putem jezika u okvirima socioekonomskog i političkog konteksta. Na taj se način želi postići kritičko promišljanje čitatelja o utjecaju medijskog jezika na čitatelje u kriznim situacijama te ukazati kako novonastala situacija mijenja način izvještavanja u pisanim medijima.

Ključne riječi: COVID-19, koronavirus, kritička analiza diskursa, neologizmi, upravni i neupravni govor

SUMMARY

The pandemic caused by the coronavirus has changed the way people communicate and share information. People's thinking changes according to new circumstances and personal experiences. In this dissertation, within the framework of critical discourse analysis, the different effects of the pandemic are analyzed based on the corpus of articles from the American daily newspaper, The New York Times, which reports on the global health crisis in 2020 and 2021. Since in such a situation marked by a sudden pandemic, language cannot be separated from the social, economic or political context, the paper uses an interdisciplinary approach of critical discourse analysis. The theoretical part of the dissertation includes the very development of the critical discourse analysis, the differences between discourse and text, the connection between discourse, power, ideology and hegemony, the impact of globalization on language, the definition of context and the characteristics of media discourse. Language is used to inform and warn readers about the spread of the virus and its effects, but at the same time it also affects the creation of awareness about power relations, dominance and social inequalities. Journalists inform readers about the current health crisis and the measures taken, as well as the socioeconomic effects of the crisis, which results in major changes in the language. In the analysis of the corpus, the three-dimensional model of Norman Fairclough is used in combination with the analysis of microstructures and macrostructures of Teun Van Dijk. The first part of the research part of the paper refers to the linguistic analysis of the text, which includes the vocabulary, and the paper determines the frequency of expressions related to the pandemic caused by the coronavirus, along with the analysis of neologisms with regard to their creation. In addition to lexical, the role of direct and indirect speech is also investigated within the framework of intertextuality, where three aspects are analyzed: mode, reporting verbs and sources. Critical discourse analysis, as an interdisciplinary approach, does not focus only on the linguistic analysis of the text, and therefore the paper also analyzes the power relations that are channeled through language within the framework of the socioeconomic and political context. In this way, the aim is to achieve a critical reflection of readers on the impact of the media language on readers in crisis and to point out the way in which the newly created situation changes the way of reporting in the written media.

Key words: COVID-19, coronavirus, critical discourse analysis, direct and indirect speech, neologisms

9. PRILOZI

PRILOG 1. Popis analiziranih članaka *The New York Timesa*

<i>As Coronavirus Spreads, So Does Anti-Chinese Sentiment</i>
<i>The Test a Deadly Coronavirus Outbreak Poses to China's Leadership</i>
<i>China Confirms New Coronavirus Spreads From Humans to Humans</i>
<i>From Jan.2020: China Identifies New Virus Causing Pneumonia-like Illness</i>
<i>Deadly Mystery Virus Reported in 2 New Chinese Cities and South Korea</i>
<i>China Reports First Death From New Virus</i>
<i>China Silences Critics Over Deadly Virus Outbreak</i>
<i>Coronavirus Is Spreading, but W.H.O. Says It's Not a Global Emergency</i>
<i>SARS Stung the Global Economy. The Coronavirus Is a Greater Menace.</i>
<i>Wuhan Coronavirus Looks Increasingly Like a Pandemic, Experts Say</i>
<i>Coronavirus World Map: Tracking the Global Outbreak</i>
<i>U.S. Passengers Evacuate Quarantined Cruise Ship in Japan</i>
<i>In Europe, Fear Spreads Faster Than the Coronavirus Itself</i>
<i>Coronavirus Worsens U.S.-China Ties and Bolsters Hawks in Washington</i>
<i>Europe Confronts Coronavirus as Italy Battles an Eruption of Cases</i>
<i>Impact of the Coronavirus Ripples Across Asia: 'It Has Been Quiet, Like a Cemetery'</i>
<i>C.D.C. Officials Warn of Coronavirus Outbreaks in the U.S.</i>
<i>Trump Has a Problem as the Coronavirus Threatens the U.S.: His Credibility</i>
<i>How Prepared Is the U.S. for a Coronavirus Outbreak?</i>
<i>When Is It Going to End?': Where Coronavirus Has Turned Deadly in the U.S.</i>
<i>Italy's Elderly Suffer Heavy Toll as Coronavirus Spreads</i>
<i>'It's Pure Panic': A Wrenching Wait at Nursing Home Where Coronavirus Took Hold</i>

<i>3 Deaths in a Day: An 'Apocalyptic' Coronavirus Surge at an N.Y.C.</i>
<i>Under Intense Criticism, Trump Says Government Will Buy More Ventilators</i>
<i>Trump Extends Social Distancing Guidelines Through End of April</i>
<i>Coronavirus Sweeps Through Detroit, a City That Has Seen Crisis Before</i>
<i>Confusion Over Coronavirus Quarantines Feeds Anxiety</i>
<i>Covid-19 Changed How the World Does Science, Together</i>
<i>Trump Administration Officials Weigh How Far to Go on Recommending Masks</i>
<i>Tensions Persist Between Trump and Medical Advisers Over the Coronavirus</i>
<i>Trump's Aggressive Advocacy of Malaria Drug for Treating Coronavirus Divides Medical Community</i>
<i>Testing Falls Woefully Short as Trump Seeks an End to Stay-at-Home Orders</i>
<i>Black Americans Face Alarming Rates of Coronavirus Infection in Some States</i>
<i>Why Republicans Are So Afraid of Vote-by-Mail</i>
<i>Worst Is Over,' Cuomo Says as States Snub Trump on Restarting Economy</i>
<i>Trump Plans to Suspend Immigration to U.S.</i>
<i>Trump's Suggestion That Disinfectants Could Be Used to Treat Coronavirus Prompts Aggressive Pushback</i>
<i>Some Trump Officials Take Harder Actions on China During Pandemic</i>
<i>As Trump Pushes to Reopen, Government Sees Virus Toll Nearly Doubling</i>
<i>Trump's New Coronavirus Message: Time to Move On to the Economic Recovery</i>
<i>White House Rejects C.D.C.'s Coronavirus Reopening Plan</i>
<i>Employers Rush to Adopt Virus Screening. The Tools May Not Help Much.</i>
<i>In 3 Key States That Elected Trump, Bitter Divisions on Reopening</i>
<i>From 'Respect' to 'Sick and Twisted': How Coronavirus Hit U.S.-China Ties</i>

<i>Moderna Coronavirus Vaccine Trial Shows Promising Early Results</i>
<i>A New Entry in the Race for a Coronavirus Vaccine: Hope</i>
<i>Is America's Pandemic Waning or Raging? Yes</i>
<i>Trump Administration Selects Five Coronavirus Vaccine Candidates as Finalists</i>
<i>The World Reopens, Despite Skyrocketing Coronavirus Cases</i>
<i>Coronavirus Cases Spike Across Sun Belt as Economy Lurches into Motion</i>
<i>Trump Rally Fizzles as Attendance Falls Short of Campaign's Expectations</i>
<i>HOW THE WORLD MISSED COVID-19'S SILENT SPREAD</i>
<i>After Asking Americans to Sacrifice in Shutdown, Leaders Failed to Control Virus</i>
<i>Welcome to Applebee's! Can I Get You Started With Some Disinfectant?</i>
<i>Months Into Virus Crisis, U.S. Cities Still Lack Testing Capacity</i>
<i>Trump Leans on Schools to Reopen as Virus Continues Its Spread</i>
<i>How to Reopen Schools: What Science and Other Countries Teach Us</i>
<i>Florida Breaks U.S. Coronavirus Record for Most New Cases in a Day</i>
<i>Amid a Deadly Virus and Crippled Economy, One Form of Aid Has Proved Reliable: Food Stamps</i>
<i>As Trump Ignores Virus Crisis, Republicans Start to Break Ranks</i>
<i>EUROPE SAID IT WAS PANDEMIC-READY. PRIDE WAS ITS DOWNFALL.</i>
<i>City Praises Contact-Tracing Program. Workers Call Rollout a 'Disaster.'</i>
<i>Scientists Worry About Political Influence Over Coronavirus Vaccine Project</i>
<i>As Trump Praises Plasma, Researchers Struggle to Finish Critical Studies</i>
<i>This Contact Tracer Is Fighting Two Contagions: The Virus and Fear</i>
<i>Biden and Harris Pledge a Strong Challenge to Trump and a Path Out of Crisis</i>

<i>We're Clearly Not Doing Enough': Drop in Testing Hampers Coronavirus Response</i>
<i>Rival Themes Emerge as Race Enters Final Weeks: Covid vs. Law and Order</i>
<i>Biden Faces Pressure From Left Over Influence Industry Ties</i>
<i>Tammy Duckworth Is Nothing and Everything Like Joe Biden</i>
<i>Trump Program to Cover Uninsured Covid-19 Patients Falls Short of Promise</i>
<i>New York City Delays Start of School to Ready for In-Person Classes</i>
<i>Race for Coronavirus Vaccine Pits Spy Against Spy</i>
<i>Trump Admits Downplaying the Virus Knowing It Was 'Deadly Stuff'</i>
<i>Vaccine Makers Keep Safety Details Quiet, Alarming Scientists</i>
<i>Movie Theaters Returned. Audiences Didn't. Now What?</i>
<i>Moderna and Pfizer Reveal Secret Blueprints for Coronavirus Vaccine Trials</i>
<i>Joe Biden's Court Vacancy Plan: More Talk of Health Care and the Pandemic</i>
<i>Johnson & Johnson's Vaccine Advances, Sparking Optimism in Race</i>
<i>How Joe Biden Is Preparing for the Biggest Debate of His Life</i>
<i>China Gives Unproven Covid-19 Vaccines to Thousands, With Risks Unknown</i>
<i>Trump Hospitalized With Coronavirus</i>
<i>As Trump Seeks to Project Strength, Doctors Disclose Alarming Episodes</i>
<i>Use of Dexamethasone to Treat Trump Suggests Severe Covid-19, Experts Say</i>
<i>New N.Y.C. Virus Shutdown Brings Confusion, Anger and Lawsuits</i>
<i>Trump Calls Fauci 'a Disaster' and Shrugs Off Virus as Infections Soar</i>
<i>Voters Prefer Biden Over Trump on Almost All Major Issues, Poll Shows</i>
<i>Hospitals Are Reeling Under a 46 Percent Spike in Covid-19 Patients</i>
<i>Trump's Closing Argument on Virus Clashes With Science, and Voters' Lives</i>

<i>The Coronavirus, Raging in Battleground States, Looms Over Election Day</i>
<i>Undeterred by Pandemic, Americans Prepare to Deliver Verdict on Trump</i>
<i>Win or Lose, Trump Will Remain a Powerful and Disruptive Force</i>
<i>One Day in America: More Than 121,000 Coronavirus Cases</i>
<i>How Joe Biden Won the Presidency</i>
<i>A 'Terrifying' Coronavirus Surge Will Land in Biden's Lap</i>
<i>More People May Die' Because of Trump's Transition Delay, Biden Says</i>
<i>How de Blasio Backed Himself Into a Corner on Closing Schools</i>
<i>Surging Virus Exposes California's Weak Spot: A Lack of Hospital Beds and Staff</i>
<i>Trump Officials Push Ambitious Vaccine Timeline as California Locks Down</i>
<i>F.D.A. Advisory Panel Gives Green Light to Pfizer Vaccine</i>
<i>First Coronavirus Vaccines Bring Americans Hope in Small Doses</i>
<i>Health Officials Hail Vaccine Rollout</i>
<i>F.D.A. Authorizes Moderna Vaccine, Adding Millions of Doses to U.S. Supply</i>
<i>Pfizer Nears Deal With Trump Administration to Provide More Vaccine Doses</i>
<i>Can Travel Bans Really Stop the Spread of Coronavirus Variants? Experts Are Skeptical</i>
<i>In Blue States and Red, Pandemic Upends Public Services and Jobs</i>
<i>China Has All It Needs to Vaccinate Millions, Except Any Approved Vaccines</i>
<i>Here's Why Distribution of the Vaccine Is Taking Longer Than Expected</i>
<i>Warning of Shortages, Researchers Look to Stretch Vaccine Supply</i>
<i>Biden Plans Coronavirus Vaccination Blitz After Inauguration</i>
<i>Biden Pledges Federal Vaccine Campaign to Beat a Surging Coronavirus</i>
<i>The virus death toll in the U.S. has passed 400,000.</i>

<i>Biden Inaugurated as the 46th President Amid a Cascade of Crises</i>
<i>How Joe Biden Became a Steady Hand Amid So Much Chaos</i>
<i>A Call for Unity to a Nation Facing a Pandemic and Division</i>
<i>Biden's 17 Executive Orders and Other Directives in Detail</i>
<i>Biden Moves to Expand Health Coverage in Pandemic Economy</i>
<i>Vaccine News Gives Hope for Spring, if Enough People Get the Shots</i>
<i>With Economy in 'Crisis,' Biden Is Ready to Bypass</i>
<i>Americans Must Tighten Up, or Double Up, Their Masks, C.D.C. Says</i>
<i>Covid-Linked Syndrome in Children Is Growing, and Cases Are More Severe</i>
<i>Oregon Is Vaccinating Teachers. It Might Not Be Enough to Reopen Schools.</i>
<i>The Coronavirus Is Threatening a Comeback. Here's How to Stop It.</i>
<i>Johnson & Johnson's Vaccine Works Well and May Curb Virus Spread</i>
<i>Helping People Find Covid-19 Vaccines Is Aim of C.D.C.-Backed Site</i>
<i>A New Coronavirus Variant Is Spreading in New York, Researchers Report</i>
<i>Cuomo Faces Revolt as Legislators Move to Strip Him of Pandemic Powers</i>
<i>Biden Vows Enough Vaccine 'for Every Adult in America' by End of May</i>
<i>One and Done: Why People Are Eager for Johnson & Johnson's Vaccine</i>
<i>Vaccinated Americans, Let the Unmasked Gatherings Begin (but Start Small)</i>
<i>With Relief Plan, Biden Takes on a New Role: Crusader for the Poor</i>
<i>Biden Takes First Tentative Steps to Address Global Vaccine Shortage</i>
<i>U.S. Will Partner to Expand Global Vaccine Supply</i>
<i>Fully Vaccinated and Time to Party: If You Are 70</i>
<i>Remote Work Is Here to Stay. Manhattan May Never Be the Same.</i>
<i>For Biden, a New Virus Dilemma: How to Handle a Looming Glut of Vaccine</i>

<i>It Felt Like Deception': An Elite N.Y.C. Hospital Charges Huge Virus Test Fees</i>
<i>As Nation Speeds to Vaccinate All, Maryland's Path Shows Challenges Ahead</i>
<i>Signs of Economic Hope Are Growing, Some With Superlatives</i>
<i>Nation Faces 'Hand-to-Hand Combat' to Get Reluctant Americans Vaccinated</i>
<i>Least Vaccinated U.S. Counties Have Something in Common: Trump Voters</i>
<i>Michigan's Covid Wards Are Filling Up With Younger Patients</i>
<i>As Virus Rages Abroad, Biden Promises to Ship Millions of Vaccine Doses</i>
<i>C.D.C. Eases Outdoor Mask Guidance for Vaccinated Americans</i>
<i>Biden, Calling for Big Government, Bets on a Nation Tested by Crisis</i>
<i>Covid on the Border: Migrants Aren't Tested on Arrival in U.S.</i>
<i>Global Virus Cases Reach New Peak, Driven by India and South America</i>
<i>As Covid Ravages Poorer Countries, Rich Nations Spring Back to Life</i>
<i>Schools Are Open, but Many Families Remain Hesitant to Return</i>
<i>To Vaccinate Younger Teens, States and Cities Look to Schools, Camps, Even Beaches</i>
<i>Vaccinated Americans May Go Without Masks in Most Places, Federal Officials Say</i>
<i>Defying Critics, Biden and the Fed Insist the Economic Recovery Is on Track</i>
<i>Biden Orders Intelligence Inquiry Into Origins of Virus</i>
<i>One Thing Missing From the Biden Budget: Booming Growth</i>
<i>An Arms Race in America: Gun Buying Spiked During the Pandemic. It's Still Up.</i>
<i>Who Wants to Be a Millionaire? In Ohio, You Just Need Luck, and a Covid Vaccine.</i>
<i>India Blames a Virus Variant as Its Covid-19 Crisis Deepens</i>
<i>A Return to Normal? Not for Countries With Covid Surges and Few Vaccines.</i>

<i>Biden to Send 500 Million Doses of Pfizer Vaccine to 100 Countries Over a Year</i>
<i>Despite Ample Shots and Incentives, Vaccine Rates Lag Far Behind in the South</i>
<i>U.S. Nears 600,000 Virus Deaths Despite Progress From Vaccines</i>
<i>New York Faces Lasting Economic Toll Even as Pandemic Passes</i>
<i>Masks Again? Delta Variant's Spread Prompts Reconsideration of Precautions.</i>
<i>As Parents Forbid Covid Shots, Defiant Teenagers Seek Ways to Get Them</i>
<i>They Relied on Chinese Vaccines. Now They're Battling Outbreaks.</i>
<i>Brazil Passes 500,000 Covid Deaths, a Tragedy With No Sign of Letup</i>
<i>Is Biden Declaring 'Independence From the Virus' Too Soon?</i>
<i>The C.D.C. Issues New School Guidance, With Emphasis on Full Reopening</i>
<i>What Parents Need to Know About the C.D.C.'s Covid School Guidelines</i>
<i>Delta Variant Widens Gulf Between 'Two Americas': Vaccinated and Unvaccinated</i>
<i>Haunted by Past Virus Surges, California Leans on Masks and Vaccines</i>
<i>How Nations Are Learning to 'Let It Go' and Live With Covid</i>
<i>Why Vaccinated People Are Getting 'Breakthrough' Infections</i>
<i>Pandemic Aid Programs Spur a Record Drop in Poverty</i>
<i>Delta Variant and Rise in Cases Has New Yorkers 'Scared All Over Again'</i>
<i>Calls Grow to Discipline Doctors Spreading Virus Misinformation</i>
<i>Where a Vast Global Vaccination Program Went Wrong</i>
<i>Is the Delta Variant Making Younger Adults 'Sicker, Quicker'?</i>
<i>As Covid Surges in Florida, DeSantis Refuses to Change Course</i>
<i>U.S. to Advise Boosters for Most Americans 8 Months After Vaccination</i>

<i>As Crisis Grows, All of New York's Migrant Plans Are Met With Outrage</i>
<i>Met Opera Reaches Deal With Orchestra, Paving Way for Reopening</i>
<i>When the New Covid Surge Struck, Mississippi Was Uniquely Unprepared</i>
<i>E.U. Set to Propose Travel Restrictions on U.S. Visitors</i>
<i>Delta's Extra \$200 Insurance Fee Shows Vaccine Dilemma for Employers</i>
<i>Hiring Slowdown in August Shows Delta Variant's Impact</i>
<i>Biden Mandates Vaccines for Workers, Saying, 'Our Patience Is Wearing Thin'</i>
<i>Biden Mandates Vaccinations for Two-Thirds of U.S. Workers</i>
<i>U.S. to Lift Pandemic Travel Restrictions, Easing Tension With Europe</i>
<i>Covid Vaccine Prompts Strong Immune Response in Younger Children, Pfizer Says</i>
<i>F.D.A. Authorizes Pfizer Booster Shots for Older and At-Risk Americans</i>
<i>Federal Reserve Signals a Shift Away From Pandemic Support</i>
<i>Red Covid</i>
<i>Australia Took On China. Did It Get It Right?</i>
<i>In Alaska's Covid Crisis, Doctors Must Decide Who Lives and Who Dies</i>
<i>Hundreds of Police Officers Have Died From Covid. Vaccines Remain a Hard Sell.</i>
<i>Why Many Black Americans Changed Their Minds About Covid Shots</i>
<i>F.D.A. to Allow 'Mix and Match' Approach for Covid Booster Shots</i>
<i>Small Needles and Short Lines: Biden's Plan to Vaccinate Young Children</i>
<i>F.D.A. Panel Recommends Covid Shots for Children 5 to 11</i>
<i>China's Economy Continues to Slow, Rattled by Real Estate and Energy</i>
<i>Washington State Fires Football Coach Over Vaccine Refusal</i>
<i>New York City Mandates Vaccines for Its Workers to 'End the Covid Era'</i>

<i>Origin of Virus May Remain Murky, U.S. Intelligence Agencies Say</i>
<i>U.S. Sets Jan. 4 Vaccination Deadline for Big Private Employers</i>
<i>With Tears, Hugs and Balloons, U.S. Allows Vaccinated Foreign Travelers to Enter</i>
<i>First Known Covid Case Was Vendor at Wuhan Market, Scientist Says</i>
<i>New 'Variant of Concern' Fuels Global Fear of Another Virus Surge</i>
<i>New Virus Variant Stokes Concern but Vaccines Still Likely to Work</i>
<i>The Holiday Travel Crush Has Begun. Are the Airlines Up to It?</i>
<i>Vaccinated, Recovered or Dead': Europe Fights Covid Wave — and Itself</i>
<i>As Young Kids Get Vaccines, a 'Huge Weight' Is Lifted for Families</i>
<i>Business and World Leaders Move On as Trump Fights to Reverse Election</i>
<i>U.S. Reports Its 1st Omicron Case, in a California Traveler</i>
<i>First U.S. Omicron Case Is Detected in California</i>
<i>Inside a Sequencing Lab on the Front Lines of America's Search for Omicron</i>
<i>Pfizer's vaccine provides some protection against Omicron, a lab study suggests.</i>
<i>Scientists Are Racing to Gauge the Threat of Omicron</i>
<i>As Covid Surges, Experts Say U.S. Booster Effort Is Far Behind</i>
<i>Are Schools Ready for the Next Big Surge?</i>
<i>Biden Bolsters Virus Fight, Offering Aid to Hospitals and Free Tests</i>
<i>Adams Cancels Inauguration Gala in Latest Sign of Omicron Surge</i>

ŽIVOTOPIS

Sonja Novak Mijić rođena je 22. 12. 1976. u Trogiru. Završila je opću gimnaziju u Trogiru, nakon čega upisuje dvopredmetni studij engleskog jezika i književnosti i talijanskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Zadru. Studij završava 2000. te se zapošljava u Srednjoj školi Ivana Lucića - Trogir, kao profesorica engleskog i talijanskog jezika, gdje je aktivna u međunarodnim ERASMUS projektima i razmjenama. Ispit za stalnog sudskog tumača za engleski i talijanski jezik polaže 2005. te se aktivno bavi prevodjenjem i sudjeluje na brojnim edukacijama. Interdisciplinarni doktorski studij, modul: lingvistika, upisuje u akademskoj godini 2014. / 2015. Aktivni je sudionik međunarodnih konferencija.

Popis radova i aktivnih sudjelovanja na kongresima:

Novak Mijić, S., Perić, B. (2017). *Cross-Linguistic Influences in Third Language Acquisition and the Relationship between Language Proficiency and Types of Lexical Errors*. Croatian Journal of Education, vol.19, no. 2/2017, str. 91-107.

Stojan, N., Novak Mijić, S. (2019). *Conceptual Metaphors in Political Discourse in Croatian, American and Italian Newspapers*. Academic Journal of Interdisciplinary Studies, 8, str.69-76.

Stojan, N., Novak Mijić, S. (2017). *Passive Voice in Political Newspaper Articles*. People: International Journal of Social Sciences, 3, str. 105-123.

Stojan, N., Novak Mijić, S. (2022). *Gender Differences in the Use of Tag Questions in English*. World Journal of Education and Humanities ISSN 2687-6760 (Print) ISSN 2687-6779 (Online) Vol. 4, No. 2, 2022.

8. Međunarodna balkanska konferencija obrazovanja i znanosti (BUDUĆNOST OBRAZOVANJA I OBRAZOVANJE ZA BUDUĆNOST), Poreč, 2016., izlagač.

6th International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics, Sarajevo, 2016., izlagač.

13th International Conference on Linguistics and Language Research (ICLLR), Lisabon, 2017., izlagač.

26th International Conference on Psychology & Language Research, Dubai, 2017., izlagač.

International Conference in Social Sciences (BMES-18), Amsterdam, 2018., izlagač.

Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)

Student/ica: _____ Sonja Novak Mijić _____

Naslov rada: _____ Kritička analiza diskursa novinskih članaka o pandemiji COVID-19 _____

Znanstveno područje i polje: Humanističke znanosti, Interdisciplinarne humanističke znanosti

Vrsta rada: _____ doktorska disertacija _____

Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
_____ doc.dr.sc. Nataša Stojan _____

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

dr.sc. Maslina Ljubičić, redoviti profesor u trajnom zvanju, dr.sc. Anita Runjić-Stoilova, redoviti profesor, dr.sc. Maja Bezić, izvanredni profesor.

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti* (NN br. 119/22)).

Split, 1. ožujka 2024.

Potpis studenta/studentice: _____

Napomena:

Izjava o akademskoj čestitosti

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Sonja Novak Mijić, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja doktora/doktorice znanosti u znanstvenom području Humanističkih znanosti, polje Interdisciplinarne humanističke znanosti, izjavljujem da je ova doktorska disertacija rezultat isključivo mojega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio doktorske disertacije nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ove doktorske disertacije nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 1. ožujka 2024.

Potpis